

A HALÁL BELOVAGOLT PERZSIÁBA

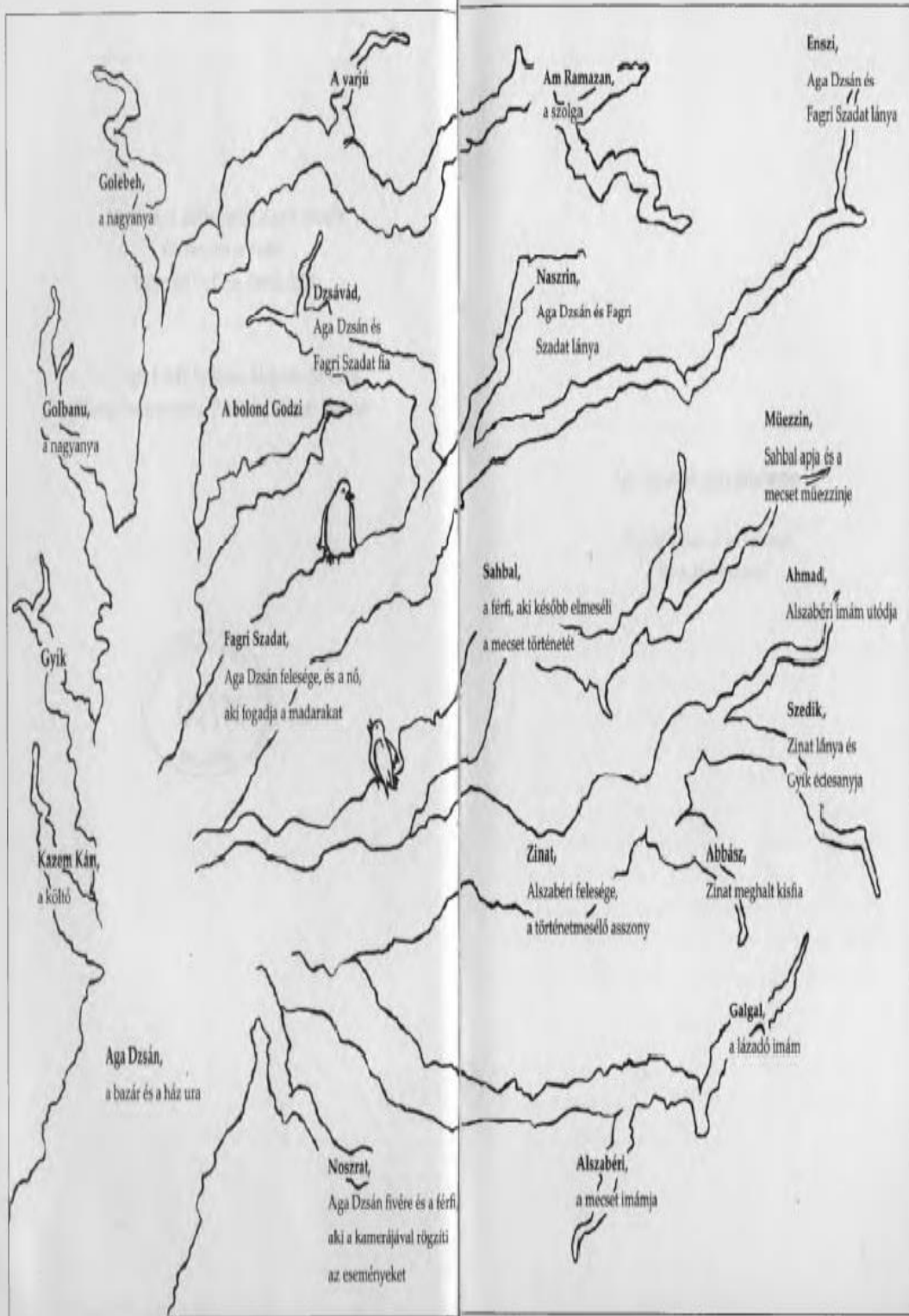
KADER ABDOLAH

A
MECSET
URA

KADER ABDOLAH

A MECSET URA

A hangyák

Aleflam Mim. Volt egyszer egy ház, egy régi ház, amelyet úgy hívtak, hogy „a mecset háza”.

A ház nagy volt, harmincöt szobás. Évszázadokon át egymással rokonságban álló családok lakták, melyek mind a mecset szolgálatában álltak.

Minden szobának megvolt a maga funkciója, és a funkciójához illő elnevezése: volt kupolaszoba, ópiumszoba, mesélőszoba, szőnyegszoba, betegszoba, nagyanyaszoba, volt könyvtár, és volt varjűszoba.

A ház közvetlenül a mecset mögött állt, mondhatni összeépült vele. Az udvar egyik sarkából kőlépcső vezetett a hóz lapos tetejére, ahonnan át lehetett jutni a mecsetbe.

És volt az udvarban, az udvar közepén egy hóz, egy hat-szögletű medence, melyben ima előtt arcot és kezet moshatott az ember.

Ekkoriban a ház három unokatestvér családjának volt a lakhelye: itt lakott Aga Dzsán, aki a város hagyományos bazárját vezette, Alszabéri, a ház imámja és Aga Sodzsa, a mecset müezzinje.

Péntek reggel volt, a tavasz kezdete. Kellemesen sütött a nap, a kertet friss földillat lengte be, a fákat friss levelek borították. A növényeken megjelentek az első rügyek. A madarak egyik ágról a másikra szálltak, és énekeltek a kertnek. A nagyanyák az elmúlt télről maradt, elhullott növényeket szedték össze, a gyerekek pedig kergetőztek és bújócskáztak a fák vastag törzsei között.

A régi falak alól egyszer csak rengeteg hangya mászott elő, és barna, hömpölygő szőnyeggel borították be az öreg cédrus melletti járdát.

A sok ezer fiatal hangya majd eltaposta egymást, miközben életükben először látták a napot, és érezték hátukon a melegét.

Az ódon ház macskáit valamivel távolabb, a ház mellett heverészték, és meglepetten nézték a hömpölygő hangyatömeget. A gyerekek abbahagyták a játékot, úgy meredtek a járdán mozgó csodára. A madarak sem daloltak már, hanem leszálltak a gránátalmafa ágaira, és nyakukat nyújtogatva követték a hangyák mozgását.

– Nagyanyák – kiabáltak a gyerekek -, gyertek, nézzétek!

A nagyanyák, akik a kert másik végében dolgoztak, ügyet sem vetettek rájuk.

– Gyertek, nézzétek, milliónyi hangya vonul a járdán! – kiabálta az egyik kislány.

Erre végre a nagyanyák is odajöttek.

– Ilyet még életemben nem láttam – mondta egyikük.

– Még csak nem is hallottam effélét – fűzte hozzá a másik.

Meglepetésükben a szájuk elé kapták a kezüket. A hangyamassza másodpercről másodpercre dagadt, teljesen elborította a járdát, melyen már nem is lehetett eljutni a bejárati ajtóig.

A gyerekek szaladtak az udvar másik végébe, Aga Dzsán dolgozószobájába.

– Aga Dzsán! Jöjjön, segítsen! A hangyák!

Aga Dzsán elhúzta a függönyt, és kinézett az udvarra.

– Mi történt?

– Jöjjön ki, kérem! Nemsokára ki sem tudunk menni, a hangyák a ház felé menetelnek, milliónyi hangya!

– Jövök.

Vállára vetette hosszú abáját, feltette a kalapját, és követte a gyerekeket.

Aga Dzsán már sok mindent megélt ebben a házban, de ilyesmit még ő sem látott soha.

– Erről Szulejmán próféta jut eszembe – mondta a gyerekeknek. – Valami különös dolognak kellett történnie, máskülönben a hangyák biztosan nem özönlének el, ilyen tömegesen az udvart. Ha fülelünk,

hallhatjuk, hogy beszélgetnek egymás közt. Csakhogy nem értjük a nyelvüket. Szulejmán próféta, tudott beszélgetni a hangyákkal, én nem tudok. Szerintem ez valami szertartásos dolog, talán valamiféle ceremónia, de az is lehet, hogy a fészükben változtak meg a körülmények a tavasz beköszöntével.

– Találj ki valamit! – mondta Golebeh, a fiatalabbik nagyanya. – Küldd vissza őket a fészükbe, máskülönbén mindjárt bemennek a házba!

Aga Dzsán térdre ereszkedett, feltette a szemüvegét, és egészen közélről kezdte vizsgálni a hangyákat.

Erre már Golbanu, az idősebb nagyanya is közbeavatkozott:

– Olvasd fel a szúrát, ahol Szulejmán beszél a hangyákkal, amikor, úgy ellepték az egész völgyet, hogy Szulejmán és a serege nem tudtak átkelni rajta! Vagy az A1 Namált, a szúrát amelyben, a próféta Hodhod madárral beszél, amikor a madár meghozza neki Sába királynő szerelmeslevelét.

A gyerekek kíváncsian várták, vajon mit tesz Aga Dzsán.

– Olvasd fel az A1 Namált, míg nem késő, és kérd meg szépen a hangyákat, hogy térjenek vissza a fészükbe!

A gyerekek Aga Dzsánra néztek.

– Olvasd fel a szerelmeslevelet, máskülönbén, a hangyák elfoglalják a házat!

Csend lett.

– Hozzátok a Koránt! – mormogta Aga Dzsán.

Erre az egyik fiú, Sahbal odaszaladt a házhoz, megmosta majd a tartón lógó törülközővel megtörölte a kezét, és rohant

Aga Dzsán dolgozó szobájába. Kisvártatva a Korán egy régi példányával tért vissza, és a könyvet Aga Dzsán kezébe nyomta.

Lapozni kezdte a könyvet az A1 Namál szúrát keresve, majd megállt, a 377. oldalnál. Előrehajolt, és dúdolni kezdett:

– Szulejmán ezt mondta: vá gálá já ájo hannász elmáná máneg altajír vá gálá já ajo hannász vá várté szulejmán davód vá gále já

ájohánnász olemáná mántgál tejír vá otejná mén kolle séán enná házá láhová allfazl almobín vá hásre szulejmán dzsnúde mén áldzsen válensz vál tejír fájme juzeún háttá ezá átú álá vá ellá vá dánámál gálát námálátó já ajohállnámál ádgáló mászkánájom Iá jáhtámánákom szulejmán vá dzsánnáhó vá hóm Iá jáshárunvá.

Mindenki nézett, mindenki hallgatott, mindenki kíváncsian várta, vajon mit cselekszenek a hangyák.

Aga Dzsán tovább dúdolt, aztán ráfűjt a hangyákra. A nagyanyák kihoztak az udvarra két kis vaskályhát, és esz-fandot, dobtak a tűzbe; illatos füstfelhő szállt fel. Odatérdeltek Aga Dzsán mellé, és a hangyák felé fűjták a füstöt, miközben ezt mormolták:

– Szulejmán, Szulejmán, Szulejmán, a hangyák, a hangyák, a völgy, Hodhod madár, Hodhod madár, Sába királynő, Sába, Sába, Sába, Szulejmán, Szulejmán, Szulejmán, Hodhod, hangyák, hangyák, hangyák, hangyák.

A gyerekek lélegzetviesszafojtva várták, mi lesz a hangyák reakciója.

A kis állatok egyszer csak megmerevedtek, mintha hallgatóztak volna, mintha tudni akarták volna, ki dúdol hozzájuk, és ki fűjja rájuk azt az illatos füstöt.

– Figyelem, gyerekek! Visszamennek! Hagyjátok őket! – mondta Golbanu.

A gyerekek felszaladtak az emeletre, és az ablakok mögül lesték vajon a hangyák tényleg visszamennek-e a fészükbe.

Sok évvel később, miután elhagyta hazáját, és már idegenben élt Sahbal felidézte ezt a napot a barátainak. Állította, hogy saját szemével látta, amint a hangyák, miután Aga Dzsán felolvasta nekik a szúrát, megfordulnak, és mint megannyi hosszú, tekergő, barna kötél eltűnnek az öreg falak nyílásaiban.

A mecset háza

Aleflam Rá. Teltek az évek. A hangyák soha többé nem jöttek elő ilyen tömegesen a falak réseiből. Az esemény csupán emlékként maradt meg az emberek fejében. A hagyományokat tisztelő házban a megszokott mederben folyt tovább az élet. A nagyanyák, mint minden este most is a konyhában szorgoskodtak. Várták Alszabérit, a mecset imámját. Amint megérkezett, elő kellett készíteniük az esti imára.

Az öreg varjú felrepült a ház tetejére és károgott. A ház előtt, megállt egy lovaskocsi. Golbanu kinyitotta az ajtót, hogy beeressze Alszabéri imámot.

Az öreg kocsis intett a nagyanyának, majd elhajtott. Ő volt az utolsó kocsis, a városban, mert az előljáróság megtiltotta a lovas közlekedést. A kocsisok ingyen taxit kaptak az előljáróságtól, ha vállalták, hogy megszerzik, a jogosítványt. De volt egy öreg kocsis, akinek sehogy sem sikerült megszereznie a jogosítványt. Végül a mecset közbenjárására engedélyt kapott az előljáróságtól, hogy a mecset saját kocsisaként dolgozhasson. Alszabéri szerint ugyanis a taxi tisztátalan jármű. Úgy vélte, egy imámhoz méltatlan, hogy taxival járjon, mint valami egyszerű polgár.

Alszabéri fekete turbánt viselt, ami arra utalt, hogy Mohamed leszármazottja, valamint hosszú, barna kabát, ami pedig a papok viselete. Épp egy előkelő család esküvői ünnepségéről érkezett ahol, ő adta össze az ifjú párt. A gyerekek tudták, hogy nem szabad túl közel menniük a mecset imámjához. Estéről estére több, száz ember állt oda mögé, hogy vele imádkozzanak. Ima előtt senki sem érinthette meg.

– Szálám! – kiabálták a gyerekek.

– Szálám! – felelte mosolyogva az imám.

Korábban, amikor édességgel tömött zacskót hozott a gyerekeknek egy-egy ünnepségről, mindig valamelyik kislánynak adta oda. A gyerekek elszaladtak az ajándékkal, az imám pedig folytathatta útját a könyvtár felé. De most, hogy a gyerekek

nagyobbak lettek, már nem szaladtak elé. Az imám, ilyenkor a nagyanyáknak adta oda a zacskót, hogy osszák szét a tartalmát a gyerekek között.

Amint Alszabéri imám belépett a házba, a nagyanyák kezét mostak a házban. Megtörölték a kezüket, majd az imám után mentek a könyvtárba, hogy átkísérjék a fürdőszobába.

Minden teljes csendben történt. Az egyik nagyanya óvatosan levette a turbánt az imám fejéről, és az asztalra helyezte. A másik nagyanya közben, segített az imámnak levetni a papi ruhát, amelyet a fogásra akasztott. Maga, az imám meg sem mozdult. Nem ért a ruháihoz. A nagyanyák már többször panaszkodtak Aga Dzsánnak:

– Ez így nem mehet tovább. Nem normális és nem egészséges, amit művel, amit követel tőlünk. Még soha nem volt ilyen imám a háznál. Jó dolog, hogy tiszta akar lenni, de túl messzire megy. Még a saját gyerekeit sem hajlandó megérinteni. És csak a saját kanalával hajlandó enni, amit mindig a zsebében hord. Nem tudom, meddig lehet ezt csinálni.

A nagyanyák mindig mindent elmeséltek Aga Dzsánnak, ami a házban történt. Beavatták a ház azon titkaiba is, melyeket soha, senkinek nem volt szabad megtudnia.

A nagyanyák igazából nem voltak valódi nagyanyák. Szolgálók voltak, és már több mint hatvan éve laktak a házban. Fiatal lányként hozta ide őket, Aga Dzsán apja, aztán itt maradtak. Senki sem tudta, honnan valók, sohasem beszéltek a múltjukról. Sohasem házasodtak meg, de mindenki tudta, hogy titkos viszonyuk van Aga Dzsán bácsikájával. Amikor a férfi, látogatóba érkezett a házhoz, mindig odaadták magukat neki.

A nagyanyák ugyanúgy a házhoz tartoztak, mint az öreg varjú a cédrus, meg a pincék. Egyikük az imámot nevelte, a másik Aga Dzsánt. Ők voltak Aga Dzsán fő bizalmasai, akik híven örködték a ház szokásai felett.

Aga Dzsán szőnyegkereskedő volt, övé volt Szenedzsán városában a bazár legrégebbi épülete, amelyben több mint száz férfi dolgozott neki. Hét fős szőnyegfestő brigád állt a szolgálatában, ők tervezték a szőnyegek mintáit.

A bazár város a városban; a terület több kapun át, közelíthető meg. Utcák labirintusa, melyet kupola formájú tetők fednek. Sok száz egymáshoz tapadó kis üzlet.

A bazárok az évszázadok során az ország legfontosabb pénzügyi központjaivá váltak. A bazárok boltjaiban több ezer kereskedő működött, akik főképpen textillel, arannyal, gabonával, szőnyeggel, és megmunkált fémmel foglalkoztak.

Közülük is elsősorban a szőnyegkereskedők játszottak lényeges szerepet a történelemben. Különleges pozíciója révén Aga Dzsán nemcsak a mecsetet, de a bazárt is irányította.

Aga Dzsán szőnyegeit különleges figurákkal, és errefelé ismeretlen színekkel díszítették. Az ő neve alatt árult szőnyegek aranyat értek; nem is mindenki engedhette meg magának őket. Erre szakosodott közvetítők, rendelték meg tőle jó előre, a szőnyeget európai és amerikai ügyfeleknek.

A szőnyegek mintái a maguk nemében egyedülállóak voltak. Senki sem tudta, hogyan teremtették, ezeket, az utánozhatatlan figurákat, és hogyan alkották meg a színek csodálatos keverékét. Ez volt az épület ereje, a ház titka.

Ebben az időben még nem minden ház rendelkezett külön fürdőszobával. A városban volt néhány tágas közfürdő. A házbéli férfiak hagyományosan, a legrégebbi fürdőbe jártak, ahol külön helyet tartottak fenn a mecset imámjának is. Ám Alszabéri imám hallani sem akart a fürdőről. Esze ágában sem volt betennie a lábát egy olyan helyre, ahol rendszeresen több, tucat csupasznak férfi mosakszik. Már a gondolatától is rosszul lett annak, hogy valaha pucéran mutatkozzék, más férfiemberrel együtt.

Aga Dzsán felbérelt egy kőművest, hogy építsen az imámnak egy afféle fürdősarkot. Ám a kőműveseknek csak a hagyományos fürdőkkel volt tapasztalatuk, így a megbízott szakember végül úgy oldotta meg a dolgot, hogy vájt egy lyukat, az egyik könyvtár mögötti szoba falába, furcsa fürdőszobát alakítva ki benne az imám számára.

Alszabéri, mint mindig, leült a köre hosszú, fehér alsónadrágjában, és az egyik nagyanya nyakon öntötte egy kanna meleg vízzel.

– Hideg – kiabált az imám -, hideg!

A nagyanyák rá se hederítettek. Golebeh beszappanozta a hátát, Golbanu pedig óvatosan, hogy szét ne fröcsköljön, vizet locsolt a vállára.

Miután lemosták az imám testéről a szappant, besegítették a fürdőkádba. Nem volt mély fürdőkád. Az imám belefeküdt, majd meglehetősen hosszú időre eltűnt a víz alatt. Amikor újra felbukkant, sűrű volt az arca. A nagyanyák segítettek neki felállni. Azonnal ráterítették egy nagy törülközőt a vállára, egy másikat pedig, a dereka köre csavartak, majd a kályhához kísérték. A férfi vonakodva szabadult meg vizes alsónadrágjától és gyorsan felhúzott egy újat. A nagyanyák megtörölték a haját, ráadták az inget, két karját bedugták az ingujjakba. Ezután visszavitték a könyvtárba.

Leültették a székre, és a fénynél ellenőrizték a körmeit. Az egyik nagyanya fogta a férfi mutatóujját, és lecsipentette, a körme sarkát.

Ezután befejezték a felöltöztetését, a fejére helyezték, a turbánját, az orrára tették a szemüvegét, végül egy ronggyal fényesre suvickolták a cipőjét.

Az imám most már mehetett a mecsetbe. Golbanu kiment a cédrusfához, melynek törzsében a régi harang függött, és megkongatta.

A harangozás a mecset gondnokának szólt; amint meghallotta a harangot, megjelent a tetőn, leereszkedett a lépcsőn, és a járdán át a vendégszoba mellett elhaladva a könyvtárba sietett.

A gondnok sohasem látta a nagyanyákat. Elbújtak a könyvespolcok mögé, amikor belépett a könyvtárba, ennek ellenére mindig odaköszönt nekik. Azok pedig visszaköszöntek a könyvespolcok mögül. A gondnok fogta a könyveket, melyeket még az imám készített ki az asztalra, majd a mecsetbe kíserte a papot.

A gondnok mindig elől ment, és ügyelt, nehogy egy kutya véletlenül odaszaladjon az imámhoz. Az imám bizalmasa volt, a nagyanyákon kívül az egyetlen ember, aki hozzáérhetett, átnyújthatott neki, illetve átvehetett tőle valamit. A gondnok éppoly tiszta volt, mint maga az imám. Ő sem járt a városi fürdőbe. Otthon fürdette a felesége, egy nagy mosóteknőben.

A mecset előtt egy csoportban férfiak várokoztak, hogy bekísérjék az imámot, az imaterembe. Ők voltak azok, akik mindig az első sorban, közvetlenül az imám mögött imádkoztak. Amikor látták, hogy az imám közeledik, kiáltozni kezdtek:

– Legyen üdvözölve Mohamed, a próféta!

A mecsetben az imára összegyűlt hívők százai, várták az imámot; amint belépett, mind felálltak, hogy utat nyissanak neki.

Az imám leült a helyére, a gondnok pedig letette mellé a könyveket, egy kisasztalra.

Most már csak a müezzinre vártak, aki felállt a mecset régi pulpitusának legfelső lépcsőjére, és skandálni kezdte:

– Allaho Akbár! Hájje allál szálát! Allah hatalmas! Gyertek az imára!

Amint megmászta a pulpitus lépcsőit, mindenki tudta, hogy az ima elkezdődött.

A müezzin a vak Aga Sodzsá volt, Aga Dzsán egyik unokafivére. Szép hangja volt. Naponta háromszor felment, a mecset valamelyik minaretjébe:

– Hájje allál szálát!

Először kora reggel, még napfelkelte előtt mászott fel a toronyba, másodszor déli tizenkettőkor, harmadszor pedig este, miután lement a nap. Senki sem hívta a valódi nevén, tiszteletbeli címe után. Mindenki csak Müezzinnnek nevezte. Otthon is Müezzinnnek szólították.

– Allaho Akbár! – kiáltotta.

Mindenki felállt, és Mekka felé fordult.

Normális esetben vak ember nem lehetett müezzin, hiszen látnia kellett, az imám mikor hajol meg, mikor helyezi a földre a homlokát, és mikor egyenesedik fel ismét. Ám Aga Sodzsá-nak nem volt szüksége látásra, mert az imám a megfelelő időpontokban valamivel hangosabban imádkozott, így jelezve mikor hajol meg, vagy érinti a földhöz a homlokát.

Müezzinnnek volt egy tizennégy éves fia, akit Sahbálnak hívtak, és egy lánya, Sahin, aki már férjnél volt. Felesége meghalt egy súlyos betegségben, de Müezzin nem akart újraházasodni. Nagyritkán kapcsolatba került valamelyik, hegyi asszonnyal. Néha felvette a legjobb öltönyét, fejébe nyomta a kalapját, fogta a botját, és eltűnt egy időre. Míg távol volt, fia, Sahbal volt a mecset müezzinje, ilyenkor ő mászott fel a minaretbe, és ő énekelte el az azant.

Az ima után néhány bazárbéli férfi hazakísérte, Alszabéri imámot.

Aga Dzsán mindig ott maradt még egy kicsit a mecsetben, hogy beszélgessen az emberekkel. Általában utolsóként ment haza.

Aznap este még átbeszélte a gondnokkal, hogyan történjék a kupola felújítása. Amikor hazaért, hallotta, hogy unokaöccse, Sahbal szólítja.

– Aga Dzsán, beszélhetnék önnel?

– Hát persze, fiam!

– Volna egy kis ideje, hogy elsétáljon velem a folyóhoz?

– A folyóhoz? De hiszen odahaza várnak bennünket!
Vacsorázunk.

– Tudom, de fontos!

Elsétáltak a közelben nyugodtan hömpölygő Szeftjedzsáni-hoz.

– Igazából nem is tudom, hol kezdjem; nem muszáj azonnal válaszolnia.

– Mondd csak, fiam!

– A holdról van szó.

– A holdról?

– Nem, nem is a holdról, hanem a televízióról, az imámról.

– A televízióról? A holdról? És az imámról? Miket hordasz te itt össze?

– Nekünk, úgy értem, egy imámnak mindenről tudnia kell valamelyest. Tisztában kell lennie azzal, mi történik körülötte. Alszabéri csak a saját könyvtára köteteit olvassa, márpedig ott csak ősrégi, több évszázados könyvek vannak. Nem olvas újságot. Nem tud semmit a... a holdról például!

– Beszélj már világosan, mégis mit kellene tudnia Alszabé-rinek a holdról?

– Ma mindenki a holdról beszél. Az iskolában, a bazárban, az utcán, csak a mi házunkban nem esik róla, egyetlen szó sem. Tudja, mi történik nemsokára?

– No, mondd mi történiknemsokára?

– Az ember ma leszáll a holdra, és maga még csak nem is hallott erről. Lehet, hogy ez sem magának, sem Alszabé-rinek nem fontos. De az amerikaiak éppen arra készülnek, hogy a zászlajuk rúdját a hold földjébe szúrják, és a mi városunk imámja, mit sem tud erről. Egy szót sem ejtett róla a prédikációjában. Mondania kellett volna erről valamit ma este, de nem tette mert nem is tud róla. Ez pedig nem jó a mecsetnek. A mecsetben azokról a dolgokról kell beszélni, amelyek az embereket érdeklik.

Aga Dzsán nem válaszolt azonnal.

– Az a probléma, hogy én ezt megemlítettem Alsزابérinek
– folytatta Sahbal de hallani sem akart róla. Azt mondta, nem hisz az ilyesmiben.

– És szerinted, mit kellene tennünk?

– Ma este a televízió leadja a holdra szállást. Azt szeretném, ha maga meg az imám, tanúi lennének ennek a történelmi eseménynek.

– Hol?

– A televízióban!

– Azt akarsz, hogy televíziót nézzünk? – kérdezte Aga Dzsán elképedve. – Azt akarsz, hogy a város imámja televíziót nézzen? Érted egyáltalán, mit beszélsz, fiam? Hiszen már a televízió megjelenése óta azt harsogjuk a szószeőről, hogy mindenki óvakodjon tőle! Lépten-nyomon felhívjuk a hívek figyelmét, hogy ne hallgassák a korrump sahot, ne bámulják az amerikaiak álságosságait. Erre te azt mondod, nézzük az amerikaiak zászlaját. Tudod jól, hogy mi a sahs ellenségei vagyunk, és az amerikaiaké, akik a sahot visszahozták. Nem kell a házunkba hoznunk a sahs arcát és az amerikaiak zászlaját. Miért akarsz bennünket, a televízió elé ültetni? A televízió az amerikaiak hatalmi eszköze, a kultúránkat, és a hitünket támadják a készülékekkel! Sok furcsaságot hallottam a televízióról, az emberek mocskos programokról beszélnek, melyek megbetegítik a lelket.

– Nem igaz, amit mond, legalábbis nem egészen. A televízióban sok érdekes dolgot is mutatnak, például ma este. Meg kell néznie! Ha a sahs és az amerikaiak ellenségei vagyunk, akkor épp, hogy néznünk kell, mit mutatnak a televíziójukban. Az amerikaiak ma este leszállnak a holdra. Maga a város legfontosabb embere, ezért ezt, muszáj látnia. Elhelyezek a tetőn egy antennát.

– Antennát akarsz tenni a házunk tetejére? Holnap az egész város rajtunk fog nevetni! Azt mondják majd az emberek: láttad az antennát, Aga Dzsánék házán?

– Majd úgy csinálom, hogy senki se vegye észre.

Sahbal kérdése meglepte Aga Dzsánt. A fiú jól tudta, hogyan gondolkodnak a házban, mégis volt bátorsága, hogy kiálljon a véleménye mellett. Aga Dzsán már korán felfedezte Sahbalnak ezt a tulajdonságát. És csodálta érte az unokaöccsét.

Aga Dzsánnak két lánya és egy fia volt. A fia öt évvel volt fiatalabb Sahbálnál, de ő mindig is Sahbalban látta azt az embert, aki majd átveheti a helyét a bazárban.

Igyekezett bevonni a fiút a ház fontosabb ügyeibe. Úgy szerette, mint saját fiát, és már gyerekkorától bazárbeli utódjaként nevelte.

Az iskola után Sahbal mindig egyenesen Aga Dzsán műhelyébe ment. Aga Dzsán ilyenkor tájékoztatta a bazárban történt fontosabb eseményekről.

Beszámolt neki az aznapi döntéseiről, elmondta milyen döntéseket, készül meghozni, és kikérte velük kapcsolatban a fiú véleményét.

Most pedig Sahbal a televízióval és a holddal jön neki. Aga Dzsán gyanította, hogy az ötlet Noszrattól, Teheránban élő öccsétől származik.

Amikor Aga Dzsán és Sahbal hazaért, Aga Dzsán így szólt a nagyanyákhöz:

– Az imámmal eszem a könyvtárban, beszélnem kell vele. Senki se zavarjon bennünket.

Felment a könyvtárba, ahol az imám egy földre terített szőnyegen ülve olvasott. Aga Dzsán leült mellé, és megkérdezte, mi jót olvas.

– Kadidzsáról, Mohamed feleségéről olvasok, akinek akkoriban háromezer tevéje volt, ami a mai nyelvre lefordítva annyit tesz, hogy háromezer kisteherautót birtokolt. Hihetetlen gazdagság. Most már értem. Mohamed fiatal volt és szegény. Kadidzsa öreg és gazdag. Mohamednek szüksége volt a nő tevéire, a kisteherautóira, hogy megkezdhesse misszióját – mondta, mosolyogva az imám.

– Ezt nem szabad így magyarázni – vetette közbe Aga Dzsán.

– Ugyan miért ne? Hiszen minden nő epekedett Mohamed után ő mégis az öreg özvegyet, Kadidzsát választotta. Vajon miért? A nő húsz évvel volt idősebb nála.

Ekkor a nagyanyák léptek be a szobába, kezükben egy-egy kerek tálcával. Letették a tálcákat a földre a férfiak elé majd eltűntek.

– Sahbal a holdról beszél – szólalt meg Aga Dzsán evés közben -, úgy véli, meg kellene nézned.

– Megnézнем? A holdat? – kérdezte az imám.

– Azt mondja, a város imámjának tisztában kell lennie azzal, mitörténik az országban, a világban. Nehezményezi, hogy nem olvasol újságot, csak a saját könyvtárak régi könyveit bújod.

Az imám levette a szemüvegét, gyorsan megtörölgette hosszú, fehér, inge ujjában, majd így szólt:

– Sahbal már nekem is beszélt ezekről, a dolgokról.

– Figyelj, a kritikája nemcsak neked, nekem is szól, az utóbbi időben mindketten csak a vallással foglalkoztunk. A mecsetben szó kell essék, más dolgokról is. Például azokról az emberekről, akik ma este a holdon fognak sétálni.

– Csakhogy én ezt nem hiszem el – felelte az imám.

– Sahbal szerint látnod kell. Szeretne idehozni a könyvtárba egy televíziókészüléket.

– Megőrültél, Aga Dzsán?

– Sahbal okos, és én bízom benne. Te is tudod, hogy jó fiú. Köztünk marad a dolog, néhány perc az egész. Amint vége, Sahbal azonnal eltünteti a készüléket.

– De ha az ajatollahok Kóban megtudják, hogy televíziót néztünk, akkor...

– Senki sem tudja meg. Ez a mi házuk és a mi városunk, jogunk van eldönteni, hogyan intézzük a dolgokat. A fiúnak igaza van. Azt mondja, hogy a mecsetbe járók majd mindegyike, beszerzett már televíziókészüléket. És igaz ugyan, hogy a mi házukban a televíziózás nem megengedett, mégsem zárkozhatunk be a ház

szobáiba, és nem csukhatjuk be a szemünket azelőtt, ami a világban történik.

A nagyanyák a konyha függőnye mögül lesték, amint Sahbal a sötétben egy nagy dobozt vitt a könyvtárba.

Sahbal a könyvtárba érve üdvözölte az imámot és Aga Dzsánt. Aztán rájuk se nézett többé, kicsomagolta a kis készüléket, és a fal melletti asztalkára állította. A dobozból hosszú kábelt vett elő, és az egyik végét bedugta a televízió hátán lévő lukba. A drót másik végével kiment a szobából, és a létrán felmászott a tetőre, ahol már korábban elhelyezett egy egyszerű, ideiglenes antennát. Rácsavarta a kábelt az antennára, jól elrejtette, aztán visszament a két férfihoz.

Kulcsra zárta a könyvtár ajtaját, odaállított két széket a televíziókészülék elé, és így szólt:

– Ha gondolják, ide ülhetnek.

Amikor az imám és Aga Dzsán helyet foglaltak a székeken, a fiú bekapcsolta a televíziót, majd leoltotta a villanyt.

Lejjebb vette a hangot, és rövid bevezetőt tartott:

– Amit nemsokára látni fogunk az ezekben, a pillanatokban történik, a világűrben. Az Apollo 11 hamarosan megközelíti a holdat, majd leszáll rá. Ez különleges pillanat. Nézzék, ott van! Ó, istenem!

Az imám és Aga Dzsán előrehajolva nézték az Apollót, amint megkezdte a landolást. Mély csönd ereszkedett a szobára.

– Valami történik a könyvtárban – mondta Golebehnek Golbanu -, valami fontos, amiről, még nekünk sem szabad tudnunk.

– A fiú felmászott a létrán a tetőre, valamit elrejtett, aztán sietősen visszament a könyvtárba. Lekapcsolták a villanyt. Vajon mit csinálnak ott a sötétben?

– Megnézzük.

A sötétben halkán a könyvtárhoz osontak.

– Nézd! A tetőről egy zsinór megy be a könyvtárba.

– Egy zsinór?

Lábujjhegyen az ablakhoz lopóztak, de be voltak húzva, a függönyök. Óvatosan elhaladtak az ablak előtt, és az ajtóhoz léptek. Az ajtórészek alól misztikus, ezüstös fény szűrődött ki.

Az ajtóra tapasztották a fülüket.

– Lehetetlen – hallották az imám hangját.

– Hihetetlen – hallották Aga Dzsán hangját.

Bekukucsáltak a kulcslyukon, de ott is csak, a könyvtárszobát betöltő, furcsa fényt látták.

Csalódottan osontak el az ajtótól, majd eltűntek az udvar sötétjében.

Noruz.

Tavasszal beköszöntött a perzsa újév, a Noruz.

A Noruzt, mely eredetileg királyi ünnep volt, már az első perzsauralkodók udvaraiban is fényes ünnepekkel köszöntötték tavaszkezdetkor.

Az emberek már két héttel az ünnep előtt nagytakarításba kezdenek. A tavasz üdvözlésére tányérokba búzát ültetnek, ebből szábzeh nő. A gyerekeknek új ruhát, új cipőt vásárolnak, hogy méltóképpen felkészüljenek a család, elsősorban a nagyszülők meglátogatására.

Mindent az asszonyok intéznek, és csak akkor szentelnek egy kevéske időt saját magukra, amikor már minden előkészületen túl vannak.

A házban a nagyanyák néhány segítővel együtt szorgoskodtak, hogy a Noruzra szépen kitararítsák a házat. Eljött az öreg fodrásznő is, hogy megszépítse, a házban lakó nőket. Levágta a hajukat, epilálta a szemöldöküket és az arcukat.

A fodrásznő már több mint ötven éve járt a házhoz. Amikor először jött, még csak tíz-tizenkét éves kislány volt. Az édesanyját

kísérte el. Később, amikor az anyja meghalt, átvette a munkáját, és a házbéliek bizalmasa lett.

Aznap, amikor jött, a ház egy részébe már nem léphettek be a férfiak. A szobákat egész nap betöltötte a nők kacagása, fátyol nélkül járkáltak, az udvaron pedig mezítláb közlekedtek. A nagymamák vízipipával, limonádéval, és egyéb finomságokkal kényeztették őket.

A fodrásznő a városban keringő pletykákkal örvendeztette meg őket: gyakran járt gazdag családok asszonyaihoz is, így jól tudta, mi történik azokban a körökben. Mindig, volt nála egy régi koffer, amelyben megvételre kínált illatosítókat, hajfestéket, sminkszereket, kisollókat és hajtűket tárolt.

A fodrásznő áruja különleges volt, és egészen más, mint amit a bazárban vásárolhattak az asszonyok. Volt egy fia, aki Kuvaitban dolgozott vendégmunkásként: ő, ahányszor csak hazajött látogatóba, egy jól megtömött bőröndöt hozott magával tele az anyja ügyfeleinek szánt holmival.

A fodrásznő ma kifejezetten Fagri Szadat, Aga Dzsán felesége kedvéért jött. Fagri Szadat köztisztviselőként álló asszony volt, a város gazdag családjai körében. Olykor segített a nagymamának a konyhában, ruhát varrt a gyerekeinek, és amikor még kisebbek voltak felolvasott nekik. Tulajdonképpen az olvasás volt a fő elfoglaltsága. Legszívesebben azokat a könyveket, és női magazinokat forgatta, melyeket sógora, Noszrat hozott neki Teheránból.

Szép időben madarakat fogott. A nagymamával segítségével felhozta a pincéből a kosárcsapat. Ez egy nagy nádkosár volt, melyet kifejezetten a tamúzra készítettek, és egy kötéllel rögzítették egy hosszú botra. Fagri Szadat kiszórta a madáreledelt az udvarra, aztán letelepedett egy székre a hó mellett, és várta a madarakat.

A hegyek mögül érkező madarak egy idő után leszálltak az udvarra. Amikor az eledelt csipegetve besétáltak a kosárba, Fagri

Szadat megrántotta a kötelet, mire a kosárcsapda becsukódott, foglyul ejtve a madarakat.

Fagri Szadat néhány napig a madárszobában őrizte a madarakat, etette őket, beszélt hozzájuk, vizsgálgatta a tollaikat, vázlatokat készített a tollaik mintázatáról, majd szabadon engedte őket.

Amíg a madarakkal foglalkozott, a háziak mind lábujjhegyen jártak és csak fojtott hangon mertek beszélni.

A fodrásznő éppen végzett Fagri Szadat lábával, amikor az öreg varjú leült a tető peremére. Hangosan káromgott, beharangozva közlendőjét.

Senki sem tudta, hány éves a varjú. Csak annyi volt biztos, hogy százévesnél idősebb, mert Aga Dzsán egyszer olvasott róla egy feljegyzést a mecset egyik régi okiratában. A varjú, a ház része volt. Hozzá tartozott a kupolához, a minaretekhez, a tetőkhöz, az öreg fához és a hóhoz, melyből oly gyakran ivott.

Fagri felállt, és így szólt:

– Szálám, varjú! Jó hírt hoztál? Ki közeledik? Ki látogat meg bennünket?

Estefelé a gondnok lépett ki a mecsetből, mögötte ünnepi öltözékben, Alszabéri imám. Általában a főbejáraton közlekedtek, de most a mecset lépcsője felé vették az irányt, és a lapos tetőn át, jutottak be a házba. Talán a tavasz miatt volt. A tetők melyeket egy speciális, a sivatagban fellelhető agyagfajta és különféle sivatagi növények keverékéből raktak, a tavasz csodálatos illatát árasztották.

– Van még időm aludni egyet? Nem érzem valami jól magam – mondta Alszabéri a nagyanyáknak az udvarra érve.

– Igen – felelte Golbanu -, van még egy fél órája. Aga Dzsánt várjuk; ha megjön, mind együtt eszünk a nagy díszteremben. Ma éjjel tizenkettőkor összegyűlünk az udvaron, hogy együtt mondjuk el az újévi imát. Nemsokára leterítjük a szőnyeget. Időben felkeltem majd.

Taxi fékezett a kapu előtt.

A gyerekek egyből kirohantak.

– Megjött Noszrat bácsi! – kiabálták.

Fagri Szadat kinyitotta második emeleti szobája ablakát, és látta hogy Noszrat nem egyedül, hanem egy fiatal nő társaságában érkezett. Felvette csadorját, és lement az udvarra.

Amikor Noszrat belépett a nővel az oldalán, egy csapásra csend lett. A fiatal nő nem viselt csadort, csak egy fejkendő volt rajta így látható volt néhány tincs a hajából.

A nagyanyák nem hittek a szemüknek.

– Hogy mer idehozni egy ilyen alulöltözött nőt az a disznó?

– méltatlankodott Golbanu.

– Ki ez a nő? – kérdezte Golebeh.

– Tudom is én, valami szajha.

Zinat Ganum, az imám felesége lányával, Szedikkel együtt csatlakozott a többiekhez. Aztán a vak Müezzin is megjelent. Sahbal az ablak mögül bámulta a nőt. Bátor dolognak tartotta, hogy a nagybátyja, ide merte hozni. Csodálta, amiért nem tartja magát a szokásokhoz, és amiért újra meg újra szembefordul a ház ősi törvényeivel.

Ez volt az első eset a ház történetében, hogy egy nő csador vagy megfelelő lefátyolozás nélkül lépte át a küszöböt.

Mindenki a nőt nézte. Üdvözöljék, vagy ne? Vajon Aga Dzsán mit tenne ebben a helyzetben?

Épp besötétedett, de a nagyanyák az utcai lámpa fényénél jól látták, hogy a nő átlátszó nejlonharisnyát visel, ami alól kivillannak a lábai.

Naszrin és Enszi, Aga Dzsán lányai cuppanós pusztit nyomtak Noszrat bácsi arcára.

– Hadd mutassam be a hölgyet – mondta Noszrat. – Ő a menyasszonyom, Sádi.

Sádi elmosolyodott, és üdvözölte a két lányt.

– Ó, ez pompás! – lelkesedett Naszrin, Aga Dzsán idősebbik lánya. – Mikor jegyezted el, bácsikám? Miért nem szóltál róla?

– Menyasszonya? Mi az, hogy a menyasszonya? – fordult Golebehhez Golbanu, és behúzza a függönyt. – Hazudik, hiszen sosem vesz el senkit, csak azért hozta magával ezt a teheráni szajhát, hogy legyen kivel szórakoznia. Hol van Aga Dzsán? Közbe kell lépnie!

Fagri Szadat megcsókolta a teheráni nőt, és így szólt:

– Sádi. Milyen szép név. Örömmel látunk a házukban!

– Hol van Aga Dzsán? Hol van Müezzín? – kérdezte Noszrat. – Hol van az imám? És hol van Sahbal?

– Aga Dzsán még nem ért haza, de Alszabérit valószínűleg, a könyvtárban találok – felelte az imám felesége.

– Megyek, meglepem – mondta Noszrat és elindult a könyvtár felé.

Fagri Szadat a vendégszobába kísérte Sádit, ahová minden lány követte őket.

A nagyanyák a konyhában várták Aga Dzsánt. Szemmel tartották a kaput, és amint a férfi belépett, azonnal oda kiáltották neki:

– Megjött Noszrat!

– De jó, épp újévkor! Tehát az öcsém még nem felejtett el engem teljesen. Így még meghittebb lesz az ünnep! – örvendezett a férfi.

– De van egy kis baj – mondta Golbanu gondterhelt arccal.

– Micsoda?

– Egy nőt is hozott magával.

– És azt állítja, hogy az a nő a menyasszonya – tette hozzá Golebeh.

– Ez jó hír! Végre benőtt a feje lágya.

– Ne örülj korán – figyelmeztette Golbanu.

– A nő nem visel csadort. Csak egy kis kendő van a fején.

– És nejlonharisnyában van – tette hozzá halkán Golebeh.

– Az meg micsoda?

– A nejlonharisnya olyan, mint a zokni, csak hosszú, és átlátszó. Ha az ember ilyet hord, olyan, mintha nem lenne rajta semmi. Hát ilyen nőt hozott magával az öcséd. Uram, oltalmaz bennünket. Szerencsére épp besötétedett, amikor megérkeztek. Képzeld, mi lett volna, ha napközben vonul el azzal a nőszeméllyel a mecset előtt, akkor holnap az egész város arról beszélne, hogy a mecset házában egy nejlonharisnyás nő lakik!

– Eleget tudok – szólta közbe Aga Dzsán nyugodt hangon.

– Beszélék az öcsémmel. Azt akarom, hogy barátságosan fogadjátok azt a nőt, és adjatok neki rendes harisnyát. Ha pedig holnap be akar menni a városba, adjatok neki kölcsön egy csadort. Hiszen oly sok gyönyörű csadorotok van. Adjatok neki egyet ajándékba.

– Szerintem az a nő nem az öcséd menyasszonya. Egyszerűen csak hozott magával egy nőt, hogy legyen kivel cicáznia

– nyakaskodott Golbanu.

– Ezt nem tudhatjuk – válaszolta Aga Dzsán -, úgyhogy, reménykedjünk, hogy valóban az öcsém menyasszonya. Ő hol van most?

– A könyvtárban, vagy Müezzín szobájában, azt hiszem.

Aga Dzsán tudta, hogy öccse nem imádkozik, és világéletében ágált a ház hite és szokásai ellen. De bízott benne, hogy Noszrat most kivételesen már csak a nő kedvéért is hajlandó lesz alkalmazkodni.

– Minden rendben lesz – mondta, azzal elindult a vak Müezzín szobája felé.

– Vacsora! – kiabált Golbanu.

– Fiúk! Lányok! Vacsora! – kiabált Golebeh.

Mindenki a díszterem felé indult.

Amikor a férfiak ünneplő ruhájukban a helyiségbe léptek, a nők már mind ott ültek a nagy étkezősarok jobb oldalán.

Fagri Szadat bemutatta a teheráni nőt Aga Dzsánnak, az imámnak és Müezzinnnek.

– Isten hozott, leányom – mondta Aga Dzsán. – Nem tudtuk, hogy Noszrat a menyasszonyát is magával hozza, máskülönből szerveztünk volna, egy kis ünnepséget. De se baj, önmagában az is különleges ünnep, hogy téged, leányom, a körünkben tudhatunk.

Alszabéri imám tisztes távolból üdvözölte a nőt. Amikor Fagri Szadat Müezzinnhez kísérte, hogy neki is bemutassa, nevetve magyarázta:

– Egy teheráni nő jött vendégségbe, aki egészen más, mint a városunkbéli nők, és végképp más, mint azok akikkel, a hegyekben szoktál találkozni. Sádinak hívják, és gyönyörű. Szép sötét szeme van, barna haja, ragyogó fehér fogai, ajkán kedves mosoly. És ma este egy szép, fehér, zöldvirágos csadort visel, amit a nagyanyáktól kapott ajándékba. Mire vagy még kíváncsi?

– Tehát szép! – nevetett Müezzin. – Az, lepott volna meg, ha Noszrat csúnya nőt hoz magával.

A nagyanyák egy kiskályhát hoztak, amelyben égott a tűz, majd eszfandot dobtak a tűzre, amelyből azonnal csodálatos illat felhő szállt fel. A lányok behozták a konyhából az ételt.

– Ahmadot nem várjuk meg? – kérdezte Alszabéri.

– Bocsáss meg – mondta Aga Dzsán -, de amint megpillantottam Noszratot, kiment a fejemből: Ahmad felhívott a bazárban, és azt mondta, nem jön, mert Komban ünnepel a többiekkel.

Ahmad Alszabéri fia volt, tizenhét éves, aki a nagy, mérsékelt komi ajatollahhoz, Golpadzsegánihoz járt imámképzésre.

A nagyanyák pazar újévi vacsorát készítettek, melynek elfogyasztása után, még mindenki sokáig ült az asztalnál.

A főfogások után az újévi ünnepekre készített, különleges édességeket szolgáltak fel.

A nők máris maguk közé fogadták Sádít, és egymás szavába vágva faggatták Teheránról, és a teheráni nőkről. Sádi

megajándékozta őket: körömlakkot, rúzst, nejlonharisnyát és csinos melltartókat hozott nekik. A férfiak, akik hamar észre vették, hogy már semmi keresnivalójuk az asztalnál, visszavonultak a szalonba.

Már majdnem éjfél volt, amikor az egyik nagyanya megszólalt:

– Hölgyeim! Ideje, hogy felkészüljünk az újévi imára!

Noszrat Sádihoz hajolt.

– Hová megyünk? – kérdezte a nő.

– Nemsokára mindenki kimegy imádkozni, de az ima nekem semmit sem jelent, úgyhogy nem is veszek részt benne

– suttopta Noszrat a nő fülébe. – Elviszlek a ház könyvtárába.

– Miért, mit csinálunk ott?

– Majd rájössz – felelte a férfi, és megragadta a nő kezét.

Noszrat karon fogta Sádit, és lábujjhegyen elsettenkedtek a cédrusfa mögött, míg a könyvtárhoz nem értek. Óvatosan, kinyitotta az ajtót.

– Miért nem gyújtasz villanyt?

– Ne beszélj olyan hangosan. A nagyanyák mindent hallanak és látnak. Ha észreveszik, hogy itt vagyunk, azonnal megjelennek, mint két szellem – mondta Noszrat és elkezdte kigombolni a nő blúzát.

– Ne, ne itt – suttopta Sádi, és gyengéden eltolta a férfi kezét.

Ám az megragadta a derekát, a könyvespolcokhoz nyomta, és felgyűrte a szoknyáját.

– Ne csináld félek itt.

– Pedig nem félelmetes, csak izgalmas, házunk öreg szelleme itt bujkál a polcok mögött. Az imámok hétszáz éve ebben a helyiségben készülnek az imára, szent hely sok minden történt itt, de ilyesmi még nem, és én most akarom. Szeretnék valami szépet hozzátenni ennek a szobának a történelméhez.

– Ó, Noszrat – sóhajtotta a nő.

Noszrat meggyújtotta az imám íróasztalán álló egyik gyertyát.

– Hol vagytok? – kiabálta Golbanu az udvaron. – Siessetek, az imám készen áll!

Az udvaron két nagy szőnyeget terítettek le az imához. Már csak Noszrat és a teheráni nő hiányzott.

– Én mondom neked, ez egy disznó, és ha alkalma nyílik rá nevétségessé, teszi a mecsetet, de én nem hagyom, akkor is részt kell vennie az imán! – jelentette ki Golbanu.

– Vajon hol lehetnek?

Pillantásuk szinte egyszerre esett a könyvtárra.

Halkan odaosontak. A könyvtár ablakai remegtek.

Talán nem jól látnak? – gondolták.

Nem, még a függönyök is mozogtak.

A nagyanyák az ajtóhoz surrantak, de nem merték kinyitni. Óvatosan letérdeltek az ablak előtt, a függöny egyik részén bekukucskáltak a szobába, láthatták, hogy a régi gyertya, amit máskor sosem gyújtottak meg, most ég.

Két kezüket a szemük mellé tartották, és még figyelmesebben lestek befelé.

A könyvespolcok mozogtak a gyertyafényben. A nagyanyák megriadtak attól, amit láttak, és egyszerre ugrottak fel.

Most mit teygenek? Tájékoztassák Aga Dzsánt?

Nem, ez nem lenne okos dolog egy ilyen különleges estén.

De hát akkor mégis mihez kezdjenek most, hogy látták, Noszrat milyen megbocsáthatatlan bűnt követ el a könyvtárban?

Hallgatunk! – mondta egyikük a szeme villanásával.

Az ő kötelességük, hogy hallgassanak, mint a sír, ahogyan számos másik nagyanya is megtette ugyanezt előttük. Egy nagyanyának nagyon nagy szívének kellett lennie, mert a ház összes megoszthatatlan, súlyos titkának el kellett férnie benne. Tehát: nem láttak, nem hallottak semmit!

Az imám belekezdett az imába. Mindenki ott állt mögötte, arccal Mekka felé. A nagyanyák észrevétlenül csatlakoztak a nők csoportjához. Csend borult a házra, csak az imám imáját lehetett hallani:

Allah núrosz szmavat vál arzó mászáló núreh kamah kúte fihá...
Ó a fény.
Fénye falí fülkében pislákoló mécsé.
Üvege ragyogó csillag.
Szent olajfa olaja ég benne.
Az olaj szinte maga sugárzik.
Fény fölötti fény.

Galgal

A ház lányai felnöttek, és néhányan közülük már eladósorba léptek. De hogyan házasodjanak meg, ha még egyetlen férfi sem kopogtatott atyjuk ajtaján, hogy megkérje a kezüket?

Szenedzsánban nem volt szokás, hogy idegen férfiak csak úgy beállítsanak egy házba, és megkérjék egy lány kezét: ezt általában a közvetítő nők intézték. Egy idősebb nőkből álló csoport, akik gondoskodtak arról, hogy a férfi kapcsolatba tudjon lépni a lány családjával. Erre többnyire a hideg téli estéken került sor.

Némely családnak nem volt szüksége közvetítőkre. A nők felvették a csadort, a férfiak fejükbe nyomták a kalapot, és váratlanul beállítottak a kiszemelt ara családjához.

Az olyan családokban, ahol felnőtt lány volt a háznál, mindig számoltak azzal, hogy valaki váratlanul bekopogtat hozzájuk. Ennél fogva mindig mindenki készen állt a vendégek fogadására.

Az ilyen estéken hosszú beszélgetéseket folytattak az aranyról és a szőnyegekről, melyeket a menyasszony visz majd a házasságba hozományként. Szóba került a ház, a darab föld vagy a kisebb-nagyobb pénzösszeg is, amelyet pedig a vőlegény ad majd a menyasszonynak, amennyiben a házasság valamilyen okból nem állja ki az idők próbáját.

Attól fogva, hogy a férfiak megegyeztek, a nők dolga volt, hogy befejezzék a tárgyalásokat, és eldöntsék, milyen ruhát viseljen a menyasszony, és milyen ékszereket adjanak rá a szertartáson.

A szenedzsáni bazárban épp női karórákat árusítottak, ezért minden egyes menyasszony ragaszkodott hozzá, hogy az esküvőjén hasonló divatos darab díszítse a csuklóját.

Ezeken, az estéken, amikor a szomszédoknál sokáig égett a fény az ablakokban, mindenki tudta, hogy a háziak épp házassági megállapodást kötnek. Ezekben, a házakban meleg volt, az ablaküvegre kicsapódott a vízpipák füstje. Ám akadt, aki inkább tartott az ilyen hosszú téli estéktől: azok a családok, ahol lakott ugyan felnőtt leány, de tudták, hogy senki sem fog kopogtatni érte.

A mecset házában Szedik, az imám lánya került eladósorba.

Csendben váraoztak; hátha kopognak, hátha megszólal a telefon. De a tél lassan elmúlt, és még senki sem járt a háznál.

A ház leányainak nagyon nehezen lehetett megfelelő férjet találni. Bárki nem kérhette meg a kezüket. A városban lakó többi, egyszerű lánynak bőven akadt férjjelölt: egy ifjú ács, egy kőműves, egy pék, egy városi hivatalnok, egy általános iskolai tanár vagy bármelyik fiatalember, akit akkortájt vettek fel a vasúthoz. Csakhogy az ilyen fiúk közül egyik sem volt való azokhoz a leányokhoz, akik a mecset házában laktak.

A sah rezsimje korrupt volt, úgyhogy, aki az államnak dolgozott, eleve szóba sem jöhetett, mint kérő. Akkor talán egy tanár? Egy tanár esetleg próbálkozhatott volna. De igazából csak az előkelő kereskedők fiai mehettek biztosra.

Elmúlt a tél, és azok a fiatal nők, akiknek senki sem kérte meg a kezét, beletörődtek, hogy várniuk kell még egy évet. Ám az élet szerencsére nem mindig igazodik a hagyományokhoz, és olykor a maga útját járja. Úgyhogy egyik este mégiscsak kopogtattak az ajtón.

– Ki az? – kiabált ki Sahbal, Müezzín fia.

– Én – válaszolt egy magabiztos férfihang az ajtó mögül.

Sahbal kinyitotta a kaput, és az utcai lámpa fényében egy feltűnő, fekete, enyhén félrecsapott turbánt viselő ifjú imámot pillantott meg. A ruhájából isteni rózsairat áradt. Hosszú, sötét papi ruha volt rajta, melyet láthatóan aznap viselt először.

– Jó estét kívánok – mondta az ifjú imám.

– Jó estét – válaszolt Sahbal.

– Mohamed Galgal a nevem! – mondta az imám.

– Örvendek! Mivel szolgálhatok?

– Alszabéri imámmal szeretnék beszélni, ha lehetséges.

– Ne vegye rossz néven, de már késő van, és az imám ilyenkor nem fogad látogatót. Keresse fel holnap a mecsetben.

– De én most kívánok beszélni vele.

– Megtudhatom, miről lenne szó? Akkor talán segíthetek.

– A lánya Szedik miatt jöttem. Róla szeretnék beszélni az imámmal.

Sahbal egy pillanatra nem tudta, hogyan reagáljon, de hamar összeszedte magát:

– Ez ügyben Aga Dzsánnal kell beszélnie. Szólok neki, hogy itt van.

– Itt várok – mondta az imám.

Sahbal félig nyitva hagyta a kaput, és bement Aga Dzsán dolgozószobájába; a férfi az íróasztalnál ült és dolgozott.

– Egy ifjú imám áll a kapuban. Azt mondja, Alszabéri lányáért jött.

– Itt áll a kapuban?

– Igen. Azt mondja, az imámmal akar beszélni.

– Ismerem?

– Nem hiszem. Érdekes imám, láthatóan nem a városból való. Rózsairata van.

– Engedd be – mondta Aga Dzsán, miközben összepakolta a papírjait, és felemelkedett a székről.

– Szívesen látjuk – mondta az imámnak Sahbal. – Fáradjon beljebb!

Aga Dzsán szobájába kísérte a fiatalembert.

– A nevem Mohamed Galgal. Jó estét kívánok! Nem zavarok? – lépett a szobába az imám.

– Nem, egyáltalán nem. Isten hozta. Foglaljon helyet – mondta Aga Dzsán, miközben kezet rázott Galgallal.

Aga Dzsán rögtön észrevette, hogy az imám valóban más, mint a környékeliek. Tetszett neki, hogy a ház imámjaihoz hasonlóan ő is fekete turbánt visel, mert az arra utalt, hogy Mohamed leszármazottja.

A családban Aga Dzsán rendelkezett a legrégebbi családfával. Pergamenre volt írva, és a család férfitagjainak nevei egészen Mohamed prófétáig nyúltak vissza.

A családfát és a szent imám, Ali gyűrűjét egy speciális dobozban tárolták a mecset régi kincstárszobájában.

– Kér teát? – kérdezte Aga Dzsán.

Kisvártatva megjelent a szobában Golbanu egy tálcával, melyen teát és datolyát hozott, és átnyújtotta Sahbálnak.

Sahbal letett egy csésze teát, mellé a datolyás tálkát a vendég elé, majd el akarta hagyni a szobát.

– Maradhatsz – szólt oda neki Aga Dzsán.

A fiú leült a sarokban álló egyik székre.

Galgal bekapott egy datolyát, és ivott egy korty teát. Majd halkán megköszönte a torkát, és mindenféle bevezető nélkül így szólt:

– Azért jöttem, hogy megkérjem Alszabéri imám lányának kezét.

Aga Dzsán, aki épp kortyolni akart a teájából, visszatette az asztalra a poharat, és Sahbalra pillantott. Nem számított rá, hogy az imám így, ajtóstul ront a házba, arról nem beszélve, hogy leánykérésre rendszeren sohasem egyedül ment az ember. A hagyomány szerint ilyenkor mindig a leendő vőlegény apja vitte a

szót. Ám Aga Dzsán sokat látott ember volt. Uralkodott magán, s így válaszolt:

– Örömmel hallom a szavait, de megkérdezhetem, hol lakik, és mivel foglalkozik pillanatnyilag?

– Komban lakom, és éppen most fejeztem be az imámképzőt.

– Melyik ajatollahnál tanult?

– A nagy Almakki ajatollahnál.

– Almakkinál? – kérdezte meglepetten Aga Dzsán. – Abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy egyszer személyesen is találkozhattam vele.

Amint elhangzott az Almakki név, Aga Dzsán mindjárt tudta, hogy az ifjú imám a sah elleni, forradalmi oldalon áll. Az Almakki név lényegében a sahkal szembeni titkos vallási ellenállás szinonimája volt.

Ennek ellenére sok nála tanult imám nem foglalkozott a politikával, de aki hozzá járt, legalábbis gyanúsaknak számított.

Aga Dzsán sejtette, hogy az ifjú imám, aki enyhén ferdén viselte a turbánját, és a látogatásra valamivel több rózsailatot fűjt magára a szokásosnál, nem tartozik a semlegesek közé. De nem szólt semmit.

– Mivel foglalkozik pillanatnyilag? Van állandó mecsetje, ahol prédikál?

– Nem, még nincsen, de gyakran dolgozom helyettesként különféle városok különböző mecsetjeiben. Amikor a helyi imám megbetegszik, vagy elutazik valahová, engem kérnek fel, hogy helyettesítsem.

– Értem. Ez itt is előfordul, de van állandó helyettesítőnk -mondta Aga Dzsán. – Egy Dzsirdzsa faluban lakó imám. Nagyon megbízható, amint szükségünk van rá, azonnal jön.

Aga Dzsán szíve szerint megkérdezte volna a vendéget, hol élnek a szülei, és miért nem hozott magával senkit a családjából, ha valóban Alszabéri lányának kezéért jött. De nem kérdezte meg, mert

tudta, az ifjú imám mit válaszolna: nevem Mohamed Galgal. Az ajatollahom neve Almakki. Mit kíván még tudni?

– Hogyan talált rá a leányunkra? Látta valaha? – kérdezte Aga Dzsán.

– Nem, de a húgom találkozott vele. Almakki ajatollah is őt ajánlotta, és küldött velem egy levelet, hogy adjam át önnek.

Az imám elővett a belső zsebéből egy borítékot, és átnyújtotta Aga Dzsánnak.

Így, hogy a fiatalember levelet hozott az ajatollahtól, Aga Dzsánnak már valóban nem maradt sok kérdeznivalója. Amennyiben Almakki is ajánlja a fiút, nincs helye további vitának. A dolog el volt intézve.

Aga Dzsán nagy tisztelettel bontotta ki a levelet. Az ajatollah az alábbi üzenetet írta:

Allah nevében.

Most, hogy Mohamed Galgal látogatóban jár önnél, üdvözlöm önt.

Vasszalam, Almakki.

Volt valami gond a levéllel, de Aga Dzsán nem tudta, mi az. Nem volt sem jóváhagyás, sem elutasítás: csupán megerősítés. Az ajatollah nyilvánvalóan nem rajongott különösebben tanítványáért, máskülönben ezt valamiképpen jelezte volna. De az ifjú imám mégiscsak levelet hozott magával az ajatollahtól, ami mindentől függetlenül sokat jelentett. Aga Dzsán az asztalfiókba csúsztatta a papírt, majd így szólt:

– Át kell gondolnom, mit tegyünk ezután. Beszéljük meg a következőt. Beszélek Alszabéri imámmal és a lányával a találkozásunkról. Ezután közösen kitűzünk egy időpontot, amikor ön és a családja, az édesapja ismét eljönnek hozzánk. Jó lesz így?

– Megbeszéltük! – felelte Galgal.

Sahbal kikísérte Galgalt, majd visszatért a szobába.

– Mit gondolsz, Sahbal? – kérdezte Aga Dzsán.

– Furcsa ember, nyers ember. Ez tetszik.

– Igazad van. Már abból lehetett látni, ahogy ült a széken. Össze sem lehet hasonlítani a vidéki imámokkal. De azért vannak aggályaim.

– Milyen aggályai?

– Roppant ambiciózus. Az ajatollah semmi konkrétat nem írt róla a levelében. Kétségtelen, hogy ajánlotta, de ezen túl egyetlen szót sem írt róla. Mintha kétkedést olvasnék ki a soraiból. Galgal biztosan nem rossz imám, de kockázatos figura. Vajon megfelelő ember a mi mecsetünkbe? Alszabéri talán túl lágy, de az ifjú imám meg túlságosan is kemény azt hiszem.

– Hogy érti ezt?

– Alszabéri még ébren van?

Sahbal kinézett az ablakon.

– Még ég a fény a könyvtárban.

– Ez egyelőre maradjon köztünk, az asszonyoknak nem szabad tudniuk róla – mondta Aga Dzsán, majd elhagyta a szobát, és a könyvtárba ment.

Kopogott, majd belépett az ajtón. Alszabéri a szőnyegen ült, és olvasott.

– Milyen napod volt? – kérdezte Aga Dzsán.

– Mint általában – felelte Alszabéri.

– Mit olvasol?

– Egy könyvet az ajatollahok politikai tetteiről az elmúlt száz évben. Kiderül belőle, hogy sohasem tudtak nyugton maradni, mindig találtak valamit, ami ellen lázadni lehetett. Valahogy mindig megtalálták a módját, hogy a kezükbe kaparintsák a hatalmat. Ez a könyv olyan, mint egy tükör, melyben magamat látom. A politikát jó dolognak tartom, de jómagam nem értek a politikához. Nem tartom magam alkalmasnak ilyen tettek véghezviteléhez. Ez pedig büntudatot ébreszt bennem.

Alsزابéri szokatlanul őszintén beszélt. Aga Dzsán érezte, hogy fontos pillanatban látogatta meg az imámot.

– Tudom, hogy Komban nem elégedettek velem. Félek, hogy az emberek más mecsetbe kezdenek járni, a mi mecsetünk pedig kiürül, ha továbbra is hallgatok.

– Ettől nem kell félned – mondta Aga Dzsán -, ellenkezőleg, egyre többen járnak majd hozzánk, ha látják, hogy a mi mecsetünk nem politizál. A mi mecsetünket az utca egyszerű embere látogatja. A mecset az otthonuk, idejártak egész életükben, nem kell tartanod attól, hogy fogják magukat, és máshová mennek. Ahhoz túl jól ismernek, túlságosan tisztelnek téged.

– De a bazár – vetette közbe az imám -, a bazár mindig is a politika központja volt. Ezt ebben a könyvben is leírják. A bazárok meghatározó szerepet játszottak az elmúlt kétszáz évben, az imámok pedig mindig fegyverként használták őket. Ha a kereskedők bezárják a bazárt, mindenki tudja, hogy valami szokatlan, valami fontos történik. Tudom, hogy a bazár nem elégedett velem.

Aga Dzsán pontosan értette, miről beszél az imám. Ő maga sem volt elégedett Alsزابériverel, de nem válthatta le csak azért, mert gyenge jellem. Alsزابéri a mecset imámja, és kész, és az is marad, míg meg nem hal. Aga Dzsán is tudta, hogy a bazárban panaszkodnak, hogy a kereskedők nagyobb aktivitást várnak a mecsettől, de hát mit tehet ő, ha Alsزابéri nem elég rátermett? Nem is olyan rég az ajatollahok még Komba is átrendelték, ahol kifejezésre juttatták, elvárják, hogy a mecset változtasson a hozzáállásán. Azt akarták, hogy a mecsetben prédikáljanak a sah, de főként az amerikaiak ellen. Aga Dzsán megígérte nekik, hogy egy kicsit felrázza a mecsetet, miközben tisztában volt vele, hogy Alsزابéri erre nem a megfelelő ember.

Kom volt a síita világ központja. A nagy ajatollahok mind Komban laktak, és onnan irányították az összes mecsetet. A szenedzsáni volt az ország egyik legfontosabb mecsete, ezért az

ajatollahok több kezdeményezést vártak volna tőle. Kom kérdéseket tett fel, Kom követelt, de Alszabérivel Aga Dzsán nem tudott változtatni a mecset életén. Lehetséges, hogy Almakki ezért küldte a házhoz az ifjú imámot.

Aga Dzsán témát váltott:

– Van számodra egy meglepetésem. Jól illik a könyvhöz is, amit éppen olvasol.

– Milyen meglepetés?

– Valaki megkérte a lányod kezét.

– Ki?

– Egy ifjú imám Komból! Almakki ajatollah követője.

– Almakkié? – hökkent meg az imám, és a szőnyegre tette a könyvet.

– Nem fél a politikától, jól öltözött, magabiztos, és a fekete turbánját enyhén félretolva viseli – sorolta mosolyogva Aga Dzsán.

– És hogy talált meg bennünket? Mármin a lányomat?

– A városban mindenki tudja, hogy van egy lányod. És bárki megkérhetné a kezét, de én azt hiszem, hogy ez az ifjú imám nemcsak a lányodat akarja, hanem a mecsetet és a szószékedet is.

– Micsoda?

– Tudod jól, hogy ha Almakki benne van valamiben, ott a politika is szerepet játszik.

– Jól át kell gondolnunk a dolgot, mielőtt válaszolunk. Ki kell derítenünk, hogy a lányunkat vagy a mecsetünket akarja.

– Kiderítjük, de én nem félek a változásoktól. És nem hagyom figyelmen kívül a jeleket, melyek keresztezik az utamat. Nem hiszek a véletlenben. Ez az ember nem ok nélkül kopogtat az ajtónkon, nagyon jól illene ebbe a házba. A mecsetünknek a múltban akadt néhány igazán tüzes imámja. Elmegyek Komba, hogy személyesen is megtárgyaljam az ügyet Almak-kival. Ha emberként, férjként is ajánlja a fiút, beleegyezem. Felhívom a fiadat, Ahmadot. Nem

ugyanabban az imámiskolában tanul, de nagyon valószínű, hogy már hallott Galgalról.

– Tégy, ahogy jónak látod, de légy óvatos! Nagyon ügyelj rá, hogy végül valóban ne politikai-vallási házasság legyen a dologból! Nem adom a lányomat oda csak úgy egy imámnak. Biztosan kell tudnunk, hogy jó ember. Azt akarom, hogy a lányomnak jó és boldog házassága legyen. Nem akarom odaadni az ajatollahoknak.

– Ettől nem kell tartanod – mondta Aga Dzsán.

– Az utóbbi időben nem érzem valami jól magam, gyakran szomorúság keríti hatalmába a szívemet. Sokszor félek, félek mindentől, de leginkább a mecsettől, néha már azt sem tudom, miről beszéljek a pénteki imán.

– Fáradt vagy, menj el pihenni néhány napra Dzsirdzsába. Vidd magaddal a nagyanyákat is, és tölts el ott egy kellemes hetet. Nekik is jót fog tenni. Régóta nem mozdultak ki innen. Kialakítottál magadnak egy rendszert, s most szenvedsz tőle. Senki sem mosakszik annyit, mint te, egészen elszigetelted magad, ezt így nem lehet sokáig bírni. Utazz el Dzsirdzsába, aztán lehet, hogy nemsokára lesz egy szép, fiú unokád, aki mellett olykor feltöltődhetsz, ha szükségét érzed – mondta Aga Dzsán, aztán mosolyogva elhagyta a könyvtárat.

Másnap Aga Dzsán felhívta Komot, hogy beszéljen Ah-maddal.

– Ismered Mohamed Galgalt?

– Ön hol találkozott vele?

– Megkérte a húgod kezét.

– Nem mondja komolyan! – lepődött meg a fiú.

– De, komolyan mondom. Milyen ember?

– Itt nagyon híres, de személyesen nem ismerem. Jól beszél, és mindenről van véleménye. Teljesen más, mint a többi imám. De hogy egyébként milyen, azt nem tudom.

– Mit gondolsz? Jó férj lenne a húgodnak?

– Hogy is mondjam, nehéz ügy, mert amennyire tudom, elég kemény fickó. A húgom csak atyánkat ismeri, mint imámot, és azt hiszi, minden pap olyan, mint ő.

– Nekem csak az számít, hogy a húgod boldog legyen mellette – mondta Aga Dzsán.

– Mondtam az imént, hogy Galgal jó és okos fiú, de hogy jó férje lenne-e a húgomnak, azt nem tudnám megmondani.

– Azt hiszem, eleget tudok, Ahmad.

Aga Dzsán ezután felhívta Almakki ajatollah rezidenciáját, és bejelentkezett hozzá. Csütörtök hajnalban a ház elé kanyarodott a sofőrje, és kivitte Aga Dzsánt a pályaudvarra.

Aga Dzsán, aki aznap hosszú kabátot és kalapot viselt, kiszállt az állomásnál, és belépett a monumentális előcsarnokba. A pályaudvar igazgatója, amint megpillantotta, elnyomta a szivarját, és elébe sietett.

– Nagyon jó reggelt kívánok! Áldott utazást! – mondta udvariasan.

– Ensá Allah – felelte Aga Dzsán.

Aga Dzsánnak egy hosszú, barna szerelvényel kellett utaznia, mely fél órával korábban érkezett messze délről, a Perzsa-öböl felől, és menetrendje szerint keletre, egészen az afganisztáni határig közlekedett. A vonat közben több tucat állomáson megállt. Aga Dzsánra háromórás utazás várt.

Az előcsarnokban sokan várahoztak: utazók és utasokra váró emberek. Több száz kalapos férfi, számos hosszú kabátba öltözött, és feltűnően sok csador nélküli nő is.

Nagymértékben megváltozott az ország képe az utóbbi időben, Aga Dzsán ezt mindig megállapította, ahányszor vonatra ült. A délről érkezők szabadabbak, és egészen másféle emberek voltak, mint a szenedzsániak. A vonaton sok olyan nővel lehetett találkozni, akik nem viseltek fejkendőt, sőt, olykor a karjuk is fedetlen maradt. Kalapos, táskás nőekkel, kacagó, dohányzó nőekkel. Aga Dzsán tudta,

hogy ezek a változások mind a sah miatt történtek, aki az amerikaiak csicskása. Amerika azon ügyködött, hogy aláássa az ország hitét, és ebben egyelőre senki sem tudta megakadályozni.

Az állomásigazgató meghívta Aga Dzsánt az irodájába, ahol friss teával kínálta, amikor pedig eljött az indulás ideje, egy különleges kupéhoz kísérte, melyet a fontos utasoknak tartottak fön.

Három óra múlva a távolban feltűnt szent Fatima síremlékének kupolája.

A vonat begördült a komi pályaudvarra. Aki itt szállt le a szerelvényről, úgy érezhette magát, mintha egy teljesen más világba csöppent volna. A nők, mind fekete kendőbe burkolóztak, az összes férfi hosszú szakállat viselt. Mindenfelé imámokat látott az ember.

Aga Dzsán leszállt a vonatról. A mecsetek tetejéről műezzinnek olvastak fel a Koránból, hangjukat messzire vitték a hangszórók. A sahról egyetlen fényképet sem lehetett látni, helyettük mindenfelé Korán-idézetekkel teleírt, hatalmas vásznak függtek. A sah sosem venne a fejébe olyan örültséget, hogy ideutazzon. És olyan amerikai diplomata sem akadt még soha, aki autón vagy vonaton át, mert volna haladni a városon.

Kom a síiták Vatikánja volt, az ország legszentebb városa, ahol a szent Fatimát temették. Síremlékének arany kupolája ékszerként csillogott a vároközpont fölött.

Agad Dzsán leintett egy taxit, és Almakki ajatollah mecsetjéhez vitette magát. Pontban dél volt, amikor kiszállt a kocsiból a mecset előtt.

Az ajatollah épp akkor jelent meg tanítványai gyűrűjében, csupa fiatal imám, akik az imaterembe kísérték mesterüket. Aga Dzsán, amikor megpillantotta Almakkit, udvariasan fejét hajtott. Az ajatollah kinyújtotta a kezét, Aga Dzsán megrázta, követte Almakkit az imaterembe, és helyet foglalt az első sorban.

Amikor véget ért az ima, Aga Dzsán az ajatollah mellé térdepelt.

– Légy üdvözölve! Mi szél hozott erre? – kérdezte az ajatollah.

– Elsősorban látni szerettem volna áldott arcát, uram, másodsorban pedig Mohamed Galgal miatt jöttem.

– A legjobb tanítványom volt. És áldásomat adtam rá – mondta az ajatollah.

– Akkor eleget tudok – mondta Aga Dzsán, megcsókolta az ajatollah vállát, és felemelkedett.

– Ámde... – mondta az ajatollah.

Aga Dzsán visszaereszkedett.

– Mindig a maga útját járja.

– Ezzel mit akar mondani az ajatollah? – kérdezte Aga Dzsán.

– Nos csak annyit, hogy nem követi vakon, a csordát.

– Értem – felelte Aga Dzsán.

– Áldott házasságot nekik, neked pedig jó utat haza – mondta az ajatollah, és ismét kezét nyújtott Aga Dzsánnak.

Aga Dzsán örült annak, amit az ajatollahtól Galgalról hallott: úgy vette, hogy Almakki jóváhagyta a frigyét. De a szíve mélyén azért még mindig nyugtalanságot érzett.

Amikor hazaért, behívta Sahbalt a dolgozószobájába.

– Sahbal, megtennéd, hogy idehívod Szediket?

Amikor Szedik, meghallotta, hogy Aga Dzsán beszélni kíván vele, mindjárt tudta, hogy valami komoly dologról lehet szó.

– Foglalj helyet. Jól vagy, leányom? – kezdte Aga Dzsán.

– Igen, jól vagyok.

– Figyelj ide, leányom. Valaki megkérte a kezedet.

Szedik elvörösödött. Állát a mellére ejtette.

– A kérő egy imám.

A lány Sahbalra pillantott. Ő mosolygott, és így szólt:

– Egy kiváló, ifjú imám!

Szedik elmosolyodott.

– Jártam Komban, beszéltem az ajatollahjával, aki nagyon elégedett vele. A bátyád szerint is megfelelő. Mit gondolsz? Hozzámennél egy imámhoz?

A lány hallgatott.

– Leánykérésnél nem érvényes a hallgatás – nógatta Aga Dzsán -, válaszolj!

– Nagyon csinos imám. Divatos papi ruhát hord, szépen pucolt, világosbarna cipőt visel. A külsejére nem lehet panasz

– sorolta Sahbal mosolyogva.

Aga Dzsán úgy tett, mintha meg sem hallotta volna Sahbal méltató szavait, de Szedik nagyon is, hallotta őket, és újra szélesen elmosolyodott.

– Mi a válaszod? Kezdjük meg a tárgyalásokat a családjával?

– Igen, kezdjük – felelte hosszú hallgatás után a lány

– Valamit még el kell mondanom – mondta Aga Dzsán. – Ez a fiú nagyon más, mint édesapád. Almakki ajatollah követője. Mond neked ez a név valamit?

Szedik Sahbalra pillantott.

– Nem holmi falusi imám – magyarázta Sahbal.

– Zaklatott, olykor nehéz életed lesz mellette – mondta Aga Dzsán. – Mit gondolsz, képes lennél így élni?

A lány töprengett, majd azt kérdezte:

– Ön mit gondol?

– Ilyen életet élni egyfelől nagy megtiszteltetés. Másfelől viszont, ha ezt nem tudod tiszta szívedből vállalni, pokollá válhat a házasságod – válaszolta Aga Dzsán.

– Beszélhetek vele, mielőtt döntök?

– Hogyne! – felelte Aga Dzsán.

Egy héttel később Sahbal bekísérte Galgal imámot a vendégszobába, ahol már elő volt készítve egy tál gyümölcs és friss tea.

Ezután elment Szedikért, és bemutatta a férfinak.

A lány üdvözölte Galgalt, és megállt a falitükör mellett. A férfi megkérdezte, nem ülne-e le. A lány egy kicsit meglazította a csadorját, hogy jobban láthatóvá váljon az arca.

Sahbal magukra hagyta őket, és csendesen becsukta maga mögött az ajtót.

A nagyanyák a hóznál álltak, és árgus szemmel figyelték, mi történik. Fagri Szadat, Aga Dzsán felesége a második emeletről, szobája ablaka mögül vizsgálta Galgalt. Zinat Ganum, Alszabéri neje a szobájában imádkozott leánya egészséges házasságáért. Többet nem is igen tehetett volna, mert az ő véleményét sosem kérték ki semmiben. Senkit sem érdekelt, mit gondol. A döntéseket Fagri Szadat hozta a házban.

Aga Dzsán lányai a szobájuk függönye mögé bújva várták, hogy megcsodálhassák Galgalt, amikor majd kilép a vendégszoba ajtaján.

Galgal és a leendő menyasszony találkozója szűk egy órán át, tartott; ekkor kinyílt a vendégszoba ajtaja, és Szedik kilépett a folyosóra. Boldognak nézett ki, odapillantott a nagyanyákra, majd felment az emeletre.

Sahbal körbevezette Galgalt az udvaron.

– Ők házunk nagyanyái.

Fagri Szadat lejött az emeletről.

– Aga Dzsán felesége, házunk királynője – mutatta be nevetve Sahbal.

Galgal nem pillantott rá, miközben üdvözölte az asszonyt. Ezután szép sorban a lányok is bemutatkoztak neki. Amikor mindenkivel megismerkedett, Sahbal elkísérte a bazárba, hogy folytathassa megbeszéléseit Aga Dzsánnal.

Néhány nappal később Aga Dzsán a dolgozószobájában fogadta Galgal imámot és az édesapját, a találkozáson Alszabéri is jelen volt. Beszélgetésük teljesen más jellegű volt, mint a szokásos házassági tárgyalások, egyetlen szó sem esett pénzről vagy aranyról. Abban állapodtak meg, hogy a menyasszony a Korán egy aranyborítóval ellátott példányával ajándékozza meg a vőlegényt, apja házat pedig fehér csadorban, a középkori költő, Hafiz egy kötetével hagyja el. De mindenki tudta, hogy a város egyik leggazdagabb családja nem

engedi el üres kézzel a leányát új otthonába. Magától értetődően mindent megadnak majd neki, amire csak szüksége lehet. A beszélgetés hátralévő részében a mecsetről, a könyvtárról, a könyvekről, a ház régi pincéiről, a vak Müezzínről és természetesen a ház ösöreg cédrusáról folyt a szó, végül pedig kitűzték az esküvő napját.

– Mobarak ensá Allah – mondták a férfiak, és kezet ráztak.

Amikor végeztek, Szedik lépett be a szobába kezében ezüsttálcával, melyen öt ezüst teáscsészét egyensúlyozott.

Abban állapotok meg, hogy az esküvőt a szent Fatima születésnapján tartják. Ez az év egyik legjobb napja, amikor finom meleg van, de a hegyek felől érkező szél kellemesen felfrissíti a levegőt. Ilyenkor az emberben felbred a vágy, hogy ölbe kapja menyasszonyát, és egy vékony nyári pléd alá bújjon vele. Ebben az időszakban szinte mindenki a tetőn szokott aludni, a házak tetején mindenütt fehér, áttetsző alvósátrakat látni. Ilyen sátrakban alszanak az ifjú vőlegények s menyasszonyok.

Megegyeztek, hogy az alkalomhoz illő ünnepséget rendeznek, melyre meghívják a város és a bazár legfontosabb családait. Hiszen nem egyszerű házasságról volt szó: Alszabéri imám leánya készült egybekelni jövendőbelijével! És a vőlegény sem akárki, nem holmi tanár vagy anyakönyvvezető. És még csak nem is kereskedő, hanem egy sötét turbános imám, egyenesen Komból!

Arúzi

Felvirradt az arúzi, a menyegző napja.

Zinat Ganúm magához hívatta a lányát, becsukta az ajtót, megcsókolta Szediket, majd megkérdezte:

– Örülsz, hogy hozzámész Galgalhoz?

– Nem tudom...

– Örülnöd kell, csinos férfi, és apád szerint rendkívül törekvő.

– Épp ettől félek.

– Én is féltem, amikor hozzámentem apádhoz, minden lány fél, amikor egyszer csak el kell hagynia a szülői házat egy ismeretlen férfival, de meglátod, amint kettesben leszte, elmúlik a félelmed. Előbb-utóbb minden lánynak férjhez kell mennie, és el kell hagynia az atyai házat.

Zinat Ganúm efféle bátorító szavakkal nyugtatta a lányát, de mélyen belül neki is megvoltak a maga kételyei. Nem tudta, miért. Hirtelen visszatért az összes régi, rossz emlék. De Szedik ebből mit sem vett észre.

– Még mindig alig akarom elhinni – mondta a lánynak.

– Mit nem akarsz elhinni?

– Semmit, csak hogy így felnőttél, nemsokára megházasodsz, és elhagysz bennünket.

– Miért olyan szomorú a hangod?

Könny szökött Zinat szemébe.

– Izgulok a boldogságod miatt – mondta az asszony, és megcsókolta a lányát.

Zinat Szedik születésének pillanatától fogva rettegett, hogy elveszíti gyermekét. Rettegett, hogy egyszer csak holtan talál rá az ágyában, a kertben vagy a hóznál.

Szedik gyermekkorára nehéz időszak volt Zinat számára. Azokban az években, egy pillanatra sem tágitott mellőle a félelem. Esténként nem mert lefeküdni, mert előre irtózott a rá váró, borzalmas rémálmodtól.

Zinat Ganúm Alszabéri imám unokahúga volt, és alig volt tizenhat éves, amikor hozzáment a férjhez. Először egy kislányuk született, Ozra. Öt évvel idősebb Szediknél, és tizennyolc évesen házasodott össze egy Zinat családjából származó férfival. Szült három gyereket, most Kasanban él a férjével.

Zinat ezután fiút szül, akit Abbásznak neveznek. A kisfiúra születésétől úgy tekintenek, mint a család reménységére, aki később

majd átveszi Alszabéri helyét a mecsetben. Ám egy meleg, nyári napon, amikor a kisfiú kettesben volt otthon az anyjával, rettenetes dolog történt.

A kisfiú épp akkor tanult meg járni, és botladozva, de nagyon vidáman hajkurászta a ház macskáit. Zinat valamiért felszaladt a szobájába az emeletre, és közben egészen elfeledkezett a gyerekről. Csak amikor észrevette, milyen csend lett, pillantott ki az ablakon, ám Abbászt sehol sem látta. Lerohant a lépcsőn, és észrevette, hogy a macskák, a hóz nál ülnek. A víz felszínén a fia teste lebegett. Sikítva próbálta kiemelni a gyermeket a vízből. Néhány férfi hallva Zinat jajveszékélését, megjelent a mecset tetején, és a segítségére sietett. Megragadják a fiút a derekánál, de hiába. Zinat visít. A férfiak most megfogják a lábánál, és fejfelé rázzák a fiút, de ezzel sem érnek semmit. Zinat visít. Tüzet gyújtanak, és a meleg lángok fölé tartják. De már minden késő. Zinat visít. A férfiak a földre fektetik a gyermeket, és letakarják Zinat csadorjával. Abbász, a ház reménysége, halott.

Senki nem vetette Zinat szemére, ami történt, ám ő ijedten a szobájába zárkózott.

Aga Dzsán bekopogott hozzá, és ezzel vigasztalta:

– Zinat, én elfogadom Isten akaratát. Neked is ezt kell tenned.

Ezután soha többé egy szót sem ejtettek a házban Abbász-ról. Hosszú hónapokon át mindenki csendben zokogott a kisfiú halála miatt, de beszélni nem beszéltek róla. Zinat úgy fogta fel ezt a csendet, mint büntetést: mint egy rettenetesen súlyos büntetést.

Egy év múlva teherbe esett Szedikkel. Ekkor végre előjött a szobájából, és segített a konyhában a nagyanyáknak. Csak két évvel később állt talpra ismét, s tért vissza a megszokott életéhez; azután hogy Ahmadot is, világra hozta.

Hogy a baleset miatt, vagy sem, nem tudni, de Zinat soha többé nem találta a helyét a házban. Fagri Szadat árnyékában élt. Alsóbbrendű asszonynak érezte magát.

Ha Fagri Szadattal történt volna hasonló, Aga Dzsán egészen biztosan melléáll, és mindent megtesz, hogy enyhítse az asszony fájdalmát.

Ám Alsزابéri gyöngé ember volt, aki ugyan sohasem vetett semmit Zinat szemére, de nem is támogatta az asszonyt a borzalmas évek alatt. Sohasem ölelte magához, sohasem szólt hozzá kedves szavakat. Márpedig, ha valakit a saját ura is semmibe vesz, akkor mindenki más is, semmibe fogja venni. Ha valakit, a saját ura sem becsül semmire, mások sem becsülik majd semmire. Íme, most is mi történt. A lánya épp házasodni készült, de az ő beleegyezését senki sem kérte.

– Nem számít – mondta a tükör előtt Zinat, miután letörölte a könnyeit -, eljön még az én időm.

Nagy volt a sürgés-forgás a házban. Az udvaron kihúztak egy hosszú függönyt, azt, amelyiket a mecsetben szoktak használni a nők és a férfiak elválasztására ima idején.

A földre drága szőnyegetek terítettek, és a mecsetbe járó férfi hívek vidám szent szövegekkel teleírt, jókora vásznakkal borították be a ház falait.

A fák ágain zöld selyem függött, melyekre a legnagyobb költők verseiből nyomtattak részleteket. Egyenesen Komból hívták el a szent szövegek legavatottabb énekesét, aki mindenkire kitörölhetetlen hatást gyakorolt, a Koránból előadott ritmikus szúráival.

Aga Dzsán az új öltönyét vette fel, és fodrászhoz is elment. Szerette az új, tiszta ruházatot, és Fagri Szadatnak hála egyike volt a bazár azon kevés kereskedőinek, akik a külsejüknek is szenteltek némi időt. A bazári szolgálója gondoskodott róla, hogy cipője mindig ragyogjon, a nagyanyák az ingeit vasalták. Fagri Szadat ugratta is olykor:

– Te vagy a legszebb férfi a városban. Ha frissen vagy borotválva, és felteszed a kalapod, senki meg nem mondaná, hogy még a Koránt is fejből tudod!

Az imám még mindig a könyvtárban ült. Nemsokára, ha mindenki megérkezett, gyorsan megmutatja magát, aztán sietve visszatér a könyveihez.

Megkezdődött az ünnepség, sorra érkeztek a családok és a város legfontosabb férfijai. A férfiak az udvar jobb oldalán gyülekeztek, ott, ahol az öreg cédrus állt, és helyet foglaltak a hóz körül felállított székeken. A nők továbbmentek, eltűntek a hatalmas függöny mögött, és a gyönyörű, illatozó kertben telepedtek le, melyet Am Ramazán, a ház kertésze gondozott nagy odaadással. Senki sem hozta magával a gyerekeit, errefelé nem volt szokás. Általában a gyerekek számítottak a legszívesebben látott vendégnek, de ez most különleges, eset volt. A vendégeket teával és válogatott, finom pékáruval kínálták. Mind a férfiak, mind a nők rózsaillatot fújtak a kezükre.

Mindenki szeretne volna látni Galgalt, de leginkább a nők oldalát fúrta a kíváncsiság.

Autó kanyarodott a ház elé, melyből a polgármester szállt ki. Aga Dzsán elébe sietett. Amikor a polgármester belépett, és helyet foglalt a hóznál, a férfiak mind felállva köszöntötték.

Aztán újabb autó fékezett a ház előtt, és mindenki tudta, hogy ez már nem lehet más, csakis a vőlegény. Aga Dzsán köszöntötte Galgalt, és a polgármester melletti székhez kísérte.

Emez felállt, hogy üdvözlje Galgalt, ám az ifjú imám úgy tett, mintha nem venné észre. A sah szolgájának tartotta. Esze ágában sem volt mellé ülni, de még kezet fogni sem kívánt vele. A polgármester visszaült a székére, és a továbbiakban egyetlen szót sem beszéltek. Aga Dzsán épp valaki mással társalgott, így nem láthatta, mi történik Galgal és a polgármester között.

Három óra körül két szakállas segédje társaságában megérkezett az anyakönyvvezető. Mindhárman vaskos anyakönyveket cipeltek a hónuk alatt, és leültek a számukra kijelölt asztalhoz, amelyen nemsokára aláírják a házassági papírokat.

Mindjárt fel is lapozták a könyveket, és hivatalosan is megnyitották az ünnepséget. E pillanatban nagy nyüzsgés támadt a függöny túloldalán, s az asszonyok kiáltozni kezdtek:

– Szálám bár Fatima, szálám bár Fatima!*

Ebből mindenki tudta, hogy megérkezett a menyasszony, és leült az asztalhoz, melynél buzgón körmöltek az anyakönyvi hivatal emberei.

A menyasszony szebb volt, mint valaha. Tejfehér ruhát viselt, hozzá világoszöld, rózsaszínű virágmintákkal díszített csadort. Enyhén kisminkelte magát, és látszott, hogy a szemöldökéből is kitépett néhány szálat. Így már inkább nézett ki fiatalasszonynak, mint lánynak.

Az anyakönyvi hivatal embere elkérte a menyasszony születési anyakönyvi kivonatát. Aga Dzsán előhúzott a belső zsebéből néhány papírt, és átnyújtotta a férfinak. Az mindent akkurátusan feljegyzett a hatalmas könyvbe, majd kérte a vőlegény okmányait is.

Galgal kutakodott a zsebeiben, de végül nem húzott elő semmit, csak halkán suttogva tárgyalt valamit az apjával. Aztán a táskáját is átkutatta. Mindenki őt nézte, és várta, mikor veszi elő végre a papírokat, de azok nem voltak nála.

– Elfelejtettem elhozni őket – jelentette ki végül Galgal.

A függöny mögül hallatszott, hogy az asszony nép felbolydul.

Szokatlan helyzet volt.

Az anyakönyvi hivatal embere elgondolkozott, majd így szólt:

– Nincs önnél véletlenül valamilyen más papír, amellyel igazolni tudná magát?

Galgal újra átkutatta a zsebeit, közben halkán suttogott az apjával.

– Nem, – mondta végül. – Semmilyen papír nincs nálam.

Erre megint felbolydult a násznép a függöny két oldalán. Aga Dzsán a polgármesterre pillantott, s látta szemében a gyanakvást. Aztán a bazár előkelőségeire nézett, és látta, hogy bizony ők sem helyeslik a dolgot. Hogyan lehetséges, hogy Galgal meg akar házasodni, de elfelejti magával hozni a szükséges iratokat? Mindenki azt leste, mit tesz most Aga Dzsán. Ő tartott tőle, hogy Galgal szándékosan nem hozott magával semmilyen hivatalos papírt. Talán így akarja sarokba szorítani a családot, és elvenni a leányukat anélkül, hogy az esküvőnek hivatalos nyoma lenne. Vidéken talán így szokás, a falusi imám felolvassa az esküvői szúrát, a menyasszony igent mond, a vőlegény igent mond – és a férfinak máris szabad az útja a nő ágyába. Az ilyen házasságoknál a férjnek joga van újabb nőket is elvenni. De a városban már nem köttettek efféle frigyek, pláne nem az olyan előkelő családokban, mint Aga Dzsáné.

– Talán édesapád házában felejtetted a papírokat – fordult Galgalhoz Aga Dzsán.

– Nem, nem hiszem. Komban maradtak.

Aga Dzsán átült a polgármester mellé, és megbeszélte vele a dolgot.

– Igaza van – mondta végül a polgármester -, így ne menjen bele!

Aga Dzsán ezután Alszabérihez ment, aki épp akkor jött elő a könyvtárból, és a mecset gondnokával a cédrusfa mellett álldogált.

– Nem lesz esküvő – közölte Aga Dzsán előbb el kell mennie a papírjaiért.

– De hát akkor vissza kell utaznia Komba, és éjfél előtt semmiképpen sem ér vissza. Talán az lenne a legokosabb, ha az esküvői szúrát azért már most felolvassánk. Utána nyugodtan visszamehet Komba a papírjaiért.

– Nem jó: ha egyszer felolvastuk a szúrát, már semmit sem tehetünk. Akkor az övé a lányunk, és nem szólhatunk bele, mit tesz.

Ha fogja, és magával viszi Szediket, itt maradunk üres kézzel. Ezt te jobban tudod nálam.

– Igazad van. Küldd haza a papírjaiért – válaszolt Alszabéri, majd visszatért a könyvtárba.

Aga Dzsán odament az anyakönyvvezetőhöz:

– Érvényes papírok nélkül nincs esküvő!

Erre az egész násznép egyszerre kezdett beszélni.

Aga Dzsán Galgalhoz fordult, és nyugodt hangon ezt mondta:

– Várok. Mindannyian várunk. Térjen vissza nyugodtan Komba a papírjaiért!

Galgal erre igazán nem számított.

– De hát ez lehetetlen! Ma már nem megy vonat Komba. A buszokban pedig nem bízom.

– Elintézem – válaszolta Aga Dzsán.

Újra a polgármesterhez lépett, és tárgyalta vele valamit. A polgármester beleegyezően bólogatott.

– El van intézve – mondta Aga Dzsán -, nemsokára felveszi egy dzsip, a polgármester sofőrje elviszi. Türelmes vagyok, de azért siessen.-

Galgal köpni-nyelni nem tudott. Felállt, majd dühösen kivonult a kapuhoz, hogy megvárja a dzsippet. Aga Dzsán egy pillanatra úgy látta, mintha valami gonosz fény villant volna a szemében. Mintha hirtelen lehullott volna róla a maszk, és megjelent volna a valódi arca.

Eredetileg nem tervezték, hogy a vendégek vacsorára is maradnak. De Aga Dzsán most az egybegyűltekhez fordult, és így szólt:

– Kérem, bocsássanak meg! Az ilyesmi előfordul, engedjék meg, hogy meghívjam önöket vacsorára!

És mindjárt átküldte Sahbalt a mecsettel szemközti vendéglőbe, hogy intézkedjék a vacsoráról.

Fagri Szadat behívta a szobájába Aga Dzsánt, mert beszélni szeretett volna vele.

– Nem gondolod, hogy túl keményen léptél fel?

– Talán nem jó, hogy ezt mondom, de nem bízom benne.

– Már most?

– Nem egyszerű imám, nyers ember, és igazán nem számítottam rá, hogy képes idejönni a papírai nélkül. Valamilyen tervet forral, de nem tudom, milyet.

– Ti, férfiak, mindig terveket forgattok a fejetekben! Miféle tervről beszélsz?

– Most már el van intézve a dolog, Galgal úton van Komba a papírokért. Türelmesnek kell lennünk.

– Mindig ez van, a férfiak döntenek, a nők meg legyenek türelmesek.

– Ez nem igaz. De nem fogom csak úgy kiházasítani házunk egyik leányát. Azt hittem, ezt megérted.

– Én értelek, de mit mondjak az asszonyoknak? – kérdezte Fagri Szadat anélkül, hogy urára pillantott volna.

– Tudod jól, mit kell mondanod az asszonyoknak. Lásd őket szívesen, egyél velük, mosolyogj, lássák, hogy felülemelkedsz azon, ami történt, és légy türelmes.

Féltizenegykor Galgalnak még nyoma sem volt. A vendégek befejezték a vacsorát. A szolgálók sokadszorra vittek körbe friss teát. A vízpipák kézről kézre jártak. A polgármester, aki időközben távozott néhány órára, visszatért. A férfiak a bazárból evés után sétálni mentek a folyópartra. Előtte mind egyetértésükről biztosították Aga Dzsánt: ők, mondták, pontosan ugyanígy cselekedtek volna.

Sahbal a mecset tetején állt, és szemmel tartotta az utat. Amikor a távolban végre feltűnt az autó, jelzett Aga Dzsán-nak.

A dzsip kisvártatva lefékezett a ház előtt.

Galgal kiszállt, egyenesen az anyakönyvvezetőhöz ment, és látványosan kitergette elé az asztalra a papírjait.

Valaki felkiáltott:

– Szá látát bár Mohamed!

Aztán az egész násznép együtt kiáltotta:

– Szá látát bár Mohamed!

Aga Dzsán elmosolyodott. A bazárbeli férfiak visszatértek sétájukról. Az énekes zengő hangon énekelt:

A beborító éjre!

A felvirradó napra!

A napra és a hajnali fényre!

A nappalt követő holdra!

A fényében fürdő nappalra!

Az égboltra és építőjére!

A földre és kiterjesztőjére!

A lélekre és megformálójára!

Mahiha

Galgal magával vitte ifjú feleségét Komba, de senki sem tudta, hol laknak pontosan. A család nem számított rá, hogy az imám titokban tartja a címét, de egyébiránt nem vesztegettek szót a dologra.

– Nem érdekes – jelentette ki Aga Dzsán -, házunk ajtaja mindig nyitva áll előttük.

Galgal befejezte az imámképzőt, de még nem volt saját mecsete. Ha az ember egy mecset állandó imámja volt, önálló életet élhetett, máskülönben mindig függött az ajatollah által az ilyen imámoknak kiutalt, szerény támogatástól.

Aga Dzsán felajánlotta, hogy anyagilag támogatja, de Galgal ezt határozottan visszautasította. Aga Dzsán ennek ellenére segítette vejét, megmozgatta szerteágazó kapcsolatait, így mindig talált Galgalnak olyan mecsetet, ahol éppen helyettesítő imámot kerestek.

Szedik hébe-hóba hazalátogatott, de Galgal megtiltotta neki, hogy elárulja, hol laknak. Előfordult, hogy a lány panaszkodott az anyjának új otthonáról. Nagyon szűkös, mesélte, rideg, és egyelőre nem sikerült kapcsolatot teremtenie a szomszédokkal.

– Komban nagyon más az élet – mesélte az anyjának -, mindenki a saját házában lakik, a saját családjával, az ajtókat zárják, a függönyök mindig be vannak húzva.

– Ez sajnos az új élettel jár, főként, ha valaki egy idegen városba költözik, pláne, ha az a város annyira vallásos, mint

Kom. Galgal még fiatal, épp csak elvégezte az imámképzőt, és még nem talált mecsetet, ahol állandó szolgálatot teljesíthetne.

– Ezt én értem, de Galgal az összes férfitől különbözik, akit ismerek. Teljesen más, mint atyám, más, mint Aga Dzsán, és végképp más, mint Noszrat bácsi. Nem tudom, hogyan férkőzhetnék a közelébe. Borzasztó nehéz valódi beszélgetést folytatni vele. Gyakran csend telepszik a házra, amikor otthon van, amitől megijedek, mert ő egy szót sem szól, én pedig nem tudom, mit kellene mondanom.

– Ennek a háznak az életét nem hasonlíthatod össze az új lakásodéval. Ez egy ősrég ház, melynek az évszázadok során kialakult a maga ritmusa. Az új lakásod egy ifjú imám háza, melynek még nincs saját történelme. A te dolgod, hogy otthont teremts belőle, neked kell melegséget varázsolnod belé, neked kell felkeresned a szomszédokat, miközben szeretetet és érdeklődést tanúsítasz a férjed iránt.

– Könnyű mondani, anyám. Én tanúsíthatok iránta szeretetet, csak kérdés, ő vajon igényli-e ezt.

– Miért ne igényelné?

– Nem tudom!

Amikor Szedik hazatért, mindig nagy szeretettel fogadták. Mindenki ruhákat és cipőket vásárolt neki, pénzt tukmáltak rá, és dugig tömött táskákkal eresztették vissza Komba.

Amikor Galgalnak helyettesítőként egy másik városba kellett utaznia, Szediket mindig hazaküldte a szüleihez, majd miután véget ért a kiküldetése, útban Kom felé eljött érte. Volt, hogy még aznap hazautaztak, máskor maradtak még egy hetet. Olyankor a kupolaszobában szálltak meg.

Ennek a szobának volt egy kis, fakorlátos erkélye, ahonnan nagyon jól lehetett gyönyörködni a kupola szemközti falra vetülő árnyékában. Ez volt az a fal, amely alól annak idején a hangyák tömege előmászott.

Nyolcszáz évvel azelőtt, a ház építésekor a tervező ezt a szobát kimondottan a mecset imámjának építette. Itt a nap, csodás játékot játszott az árnyékokkal, egészen alkonyatig. Először csak a kupola árnyéka jelent meg a falon, valamivel később a minaretek körvonalai is feltűntek, majd a kupola sziluettje eltűnt, s csak a minaretek maradtak. Olykor egy galamb, az öreg varjú vagy a macskák árnyéka is felrajzolódott a falra a színes esti fényben. Estefelé a mecset macskáit az erkélyen ejtőztek, onnan lesték, a hózfőlött repdeső, lármás denevéreket.

Szép időben le lehetett teríteni az erkélyen egy kis szőnyeget, azon lehetett ülni, olvasni, teázni. A kupolaszobában lakó vendég kedvére elvonulhatott. Galgalnak épp ezért ez volt az ideális szállás, amikor a házban tartózkodott. Egész nap a szobában maradt, a nagyanyák beadták neki az ételt, egyébként senki sem zavarta.

Galgal csak Sahballal volt jó viszonyban a háziak közül, akit gyakran invitált, hogy egyen vele. Sahbal már első találkozásuk óta érdekes embernek tartotta az imámot. Sok imámmal találkozott életében, de Galgalban volt valami, ami a többiekéből hiányzott. Új ideákat hirdetett, és izgalmas dolgokról beszélt. Sahbal szerette hallgatni, s szeretett vele vitatkozni is.

Galgal mindent tudott. Úgy beszélt Amerikáról, mintha úgy ismerné az országot, mint a tenyerét, elmagyarázta, hogyan kaparintották meg az amerikaiak a hazájukat, s hogyan irányítanak

mindent, a színpalak mögött. Elmesélte azt is, hogy az amerikaiak hogyan tűntek fel először az országban:

– Úgy történt, hogy Amerika kezdett szuperhatalommá válni, és katonai bázisnak akarta használni hazánkat a Szovjetunió ellen. Csakhogy választott kormányfőnk, Moszadek liberális ember volt, igazi nacionalista elnök, akinek nem állt szándékában átengedni a terepet az amerikaiaknak. Ám az amerikaiak nem várhattak tovább, féltek, hogy a Szovjetunió meghívja Moszadeket Moszkvába, és ott megerősödik az Amerika-ellenessége. A CIA ezért kitervelt egy államcsínyt, melyet a sah jóvá is hagyott. Úgy döntöttek, merényletet követnek el Moszadek ellen. Azonban a Szovjetunió tudomást szerzett a tervről, és haladéktalanul figyelmeztette Moszadeket, aki erre azonnal letartóztatta az államcsínyre készülő, Amerika barát katonatiszteket, és utasította az embereit, hogy foglalják el a sah palotáját. A CIA-ügynököknek az utolsó pillanatban, helikopteren sikerült kimenekíteniük a sahot a palotából. Vadászpilótával vitték Amerikába.

– Érdekes. Semmit sem tudtam ezekről, a dolgokról – csodálkozott Sahbal.

– Ilyesmikről nem írnak a tankönyvek. Hamisított történelmet oktatnak nektek – mondta Galgal.

– És később mi történt?

– Amerikának, ha nagyhatalom akart lenni, szüksége volt Iránra. Irán stratégiai hely a Közel-Keleten, melynek több mint kétezer kilométer közös határszakasza van a Szovjetunióval. Úgyhogy az amerikaiak újabb puccsot tereltek ki. A CIA kapcsolatba lépett az iráni hadsereg tábornokaival. Két nap múlva, amikor már mindenki azt hitte, vége a felfordulásnak, letartóztatták Moszadeket. Teherán minden fontos kereszteződésében amerikai tankok álltak, a parlamentet elfoglalták. Ezután több száz bűnözőt és kurvát tereltek az utcára, akik a sah képét tartották a magasba. Másnap a sah CIA-

ügynökök gyűrűjében visszatért a palotájába. A sah egy marionettbábu, el kell takarítanunk előbb őt, aztán az amerikaiakat.

Sahbal egészen libabőrös lett Galgal kemény, szenvedélyes szavaitól.

Amikor legutóbb kettesben ettek az erkélyen, Galgal mesélt neki az ajatollahok rezsimmal szemben folytatott ellenállási harcáról, és Khomeini ajatollah történelmi fellépéséről, mellyel harcra kényszerítette a sahot és az amerikaiakat. Aznap sok ifjú imámot megöltek, még többet letartóztattak. Khomeinit száműzetésbe kényszerítették.

Sahbal már korábban is többször hallotta a házban a Khomeini nevet, de alig tudott róla valamit. Hét-nyolc éves kisfiú lehetett, amikor a Galgal által említett események történtek. Galgal megígérte neki, hogy legközelebb hoz magával egy betiltott könyvet, amelyben részletesen leírják az ajatollahok ellenállási mozgalmának közelmúltbeli történetét.

Aznap este Galgal olyasmit mondott, amire Sahbal korábban sohasem gondolt:

– A börtöntől már senki sem fél, olyan, mint egy egyetem, főleg a fiatal aktivistáknak.

Ez teljesen új megközelítési mód volt. Sahbal addig úgy gondolt a börtönre, mint gonosztevők gyűjtőhelyére.

– A politikai foglyok egészen mások, mint a többi fogvatartott – magyarázta Galgal. – Olyan emberek, akik szembeszállnak a rezsimmal, akik szégyellik, hogy az amerikai CIA irányítja az országot. Népünk színe-virága, akik a maguk kezébe akarják venni a haza sorsát. Olyanok, akik radikális változást akarnak a politikai rendszerben. A rezsím pedig elfogja őket, és külön részleget tart fenn nekik a börtönben. De egymással azért van kapcsolatuk odabent is. Tízeseivel, olykor húszasával teszik őket egy cellába. A börtönben a legkülönbélebb figurák vannak: diákok, művészek, imámok, politikusok, vezetők, tanárok és sok, új eszméket hirdető ember.

Beszélgetésbe elegyednek egymással, vitatkoznak, míg nem a cella afféle egyetemmé alakul, ahol rengeteget lehet tanulni. El tudod képzelni, mi történik, ha hirtelen ennyi okos embert dugnak egy ilyen kis helyiségbe? Tapasztalatot cserélnek, meghallgatják egymás gondolatait. Aki ott van, önkéntelenül is bekapcsolódik. Előfordul, hogy valaki báránycaként megy be, aztán oroszlánként jön ki. Sokat ismerek a bent lévők közül, vannak ott barátaim, fiatal imámok, a bal- és jobboldali földalatti mozgalmak tagjai. Hallottál róluk?

– Nem.

– Mit keresel itt?

– Hogy érted ezt?

– Úgy értem, mit keresel ebben a házban, ebben a városban?

– Semmit. Iskolába és mecsetbe járok.

Galgal a fejét csóválta, és így szólt:

– Mindig tudtam, hogy ez a város reménytelen. Gyenge város. Lassan az egész ország a sah ellen fordul, de Szene-dzsán édesdeden alszik. Mit várhatsz egy olyan várostól, ahol a Dzsome-mecset imámja ennyire lagymatag? Mit csinál ez az, Alszabéri naphosszat a könyvtárban? Semmit! Mosatja a tökeit a nagyanyákkal. Kár erre elpazarolni ezt a szép, nagy, történelmi mecsetet! Az itteni mecsetnek káprázatos történelme van, ideje, hogy tüzesebb papja legyen. Érted, mire gondolok?

Sahbal itta Galgal szavait. Az imámot hatalmasnak, önmagát törpének érezte, kérdezni akart, de nem mert, félt, hogy valami butaságot talál mondani.

Aznap este szinte végig hallgatott, ám amikor már épp vissza akart vonulni a szobájába, hirtelen megszólalt:

– Szeretnék mutatni önnek valamit.

– Mit?

– Az írásaimat. Írok – mondta tétován.

– Ez igazán érdekes! Mutasd csak. Itt vannak nálad? Olvass fel valamit.

– Nem tudom, jók-e.

– Ezt én sem tudom megállapítani, de már önmagában az is jó dolog, hogy írsz. Menj, hozd ide az írásaidat!

Sahbal kiment, majd kisvártatva három füzetrel tért vissza, s szerényen átnyújtotta őket Galgalnak.

– Látom, már jó sokat írtál – mondta meglepetten Galgal, miközben átlapozta a füzeteket. – Már az első találkozásunkkor tudtam, hogy okos fiú vagy Válaszd ki valamelyik írásodat, és olvasd fel!

– Még sosem mutattam meg őket senkinek – mondta Sahbal a füzetben lapozgatva. Majd miután megtalálta az oldalt, amelyet keresett, hozzátette:

– Nagyon izgulok, de azért igyekszem!

Aztán elkezdte felolvasni a művét:

– Korán reggel, miközben a hóhoz tartottam, hogy megmossam a kezem ima előtt, észrevettem, hogy apám szobájában nem ég a villany. Apám mindig korábban kelt, mint én, és mindig korábban ért a hóhoz, mint én, de aznap reggel minden másképp volt. A halak, melyek máskor mindig összevissza fickándoztak, amint megláttak, most mind csendben lebegtek, farkukkal felém. A vízen színes pikkelyek úsztak. És a hó egyik kövéhez vér tapadt. Azonnal tudtam, hogy történt valami, rohantam apám szobájába, belöktem az ajtót és felkattintottam a villanyt...

– Nagyon jó! Nem kell tovább olvasnod, majd elolvasom. Tehetséges vagy, hagyd itt az írásaidat, meg fogom nézni őket – mondta Galgal, és felállt.

Lement az udvarra, odalépett a hóhoz, és látta az utcai lámpa fényében a vízben alvó halakat. A könyvtárban égett a villany. Az imám árnyéka a függönyre vetődött. Halkan kinyitotta a kaput, kilépett az utcára, és elsétált a folyó felé.

Aba

Az udvart hó borította, délután öt óra volt, lassacskán besötétedett, süvített a kegyetlen, hideg szél. A nagyanyák, mint mindig, most is átvitték a fürdőszobába Alszabéri törülközőit és tiszta ruháit, hogy megfürdessék az ima előtt.

Noha kora reggel begyűjtottak a kályhába, a fürdőszobában még mindig dermesztő hideg volt.

– Nem mehet így tovább, ez felelőtlenség – sopánkodott Golbanu -, ezen túl a városi fürdőbe kell járnia, máskülönben még megbetegszik nekünk.

Különleges este volt, melyen a szent Ali halálára emlékeztek.

Ali az iszlám negyedik kalifája volt. Halála napján egy mecsetben imádkozott az első sorban, sok száz hívővel egyetemben. Ebne Molgám belépett a mecsetbe, majd helyet foglalt Ali mögött. Együtt imádkozott vele, és megvárta, míg Ali befejezi az imát. Amikor az végzett, Ebne Molgám előhúzta a kardját, és lesújtott vele Ali fejére. Ali összerogyott. Az iszlám ebben a pillanatban kettéhasadt: síitákra és szunnitákra.

A síiták Hasszánt, Ali legidősebb fiát javasolták utódnak. A szunniták másik jelöltet hoztak. A síiták évszázadokon át, küzdöttek a szunniták ellen. Ali meghalt, de halála pillanatában elnyerte a síiták olthatatlan szeretetét. Tizennégy évszázaddal a halála után hívei ugyanúgy gyászolták Alit, mintha csak aznap csapott volna le rá a gyilkos merénylező kardja.

Tudni lehetett, hogy este dugig lesz a mecset. Alszabéri alaposan felkészült, és nagy ívű beszédet akart tartani Aliról. Újdonságot eszelt ki: ma este, tizennégy évszázadnyi ellenségeskedés után a síiták és szunniták közti kölcsönös megbocsátás szükségességéről kívánt beszélni.

– Elég a viszálykodásból! Hisz testvérek vagyunk! – gyakorolta egész álló nap a tükör előtt. – Kinyújtom felétek a kezem.

Szívélyesen kezet szorítok veletek barátságom és az iszlámon belüli egység jeléül!

Ezúttal nem egyeztetett Aga Dzsánnal, meg akarta lepni a rendhagyó prédikációval. Ha előre beavatja, Aga Dzsán úgysis lehurrogtatja volna:

– Semmi értelme. A mi városunkban nem élnek szunniták.

De akár éltek szunniták a városban, akár nem, akár hallották a szunniták, amit mond, akár nem, ő ma este valami újat akart mondani, valami olyat, amit még soha imám öelötte nem mondott.

A nagyanyák kis lángra tették a jókora lábosokban felmelegített vizet, és várták Alszabérit.

Az imám gondolataiba merülve lépett a helyiségbe, kezével ellenőrizte a vizet, majd óvatosan bemászott a kádba. Két kézzel megkapaszkodott a kád peremében, aztán eltűnt a víz alatt. Amikor felbukkant, kiabálni kezdett:

– Szunniták, kezet szorítok veletek! Testvérek vagyunk! Testvérek! De hideg, jó ég, de hideg!

Az egyik nagyanya nyakon öntötte vízzel, miközben a másik elkezdte beszappanozni. Alszabéri közben rendületlenül gyakorolta, a beszédét reszketve, ismételve a szavakat:

– Az iszlám veszélyben van! Magunk mögött kell hagynunk korábbi viszályainkat! Harcoljunk immár vállvetve tovább a közös ellenség ellen! De hideg!

Az imám még nem döntötte el, prédikációja utolsó szavait ne módosítsa-e, ekképpen: „Harcoljunk immár vállvetve tovább egy közös ellenség ellen!”

Kétértelmű mondat volt, hiszen nem lehetett tudni, pontosan mire, mire utal az „egy közös ellenség” fordulattal: a sahara? Az amerikaiakra? Tudta, hogy ha ezt elmeri mondani a mecsetben, ez lesz élete eddigi legtüzesebb beszéde, de még habozott.

– Kész! – mondta az egyik nagyanya.

Az imám felállt, jobb lábát a padlóra terített törülközőre helyezte, ám mivel elfelejtett megkapaszkodni a kád peremében, megcsúszott és elvágódott, miközben a bal lába még a kádban volt.

– Meghaltam! – kiáltotta riadtan.

A nagyanyák kijöttek a sodrúkból, de azonnal felsegítették, és megpróbálták visszaemelni a kádba. Azzal, hogy a földre zuhant, az imám ismét tisztátalanná vált az ima előtt. Ám ebben a pillanatban a mecset egyik macskája bújt elő a kályha mögül. A macska, szinte sokkos állapotban Alszabéri iménti hangos üvöltésétől, a kádba lottyant, elsiklott az imám csupasz lábszára mellett, kiugrott a vízből, majd kiiskolt az ajtón. Egy macska hozzáért az imám nedves és csupasz lábához! Már maga ez a gondolat! Még az is lehet, hogy egerek tanyáznak itt! Alszabéri beleborzongott a gondolatba. A fürdőszoba tisztátalan, a víz, tisztátalan, a törülközők tisztátalanok, a nagyanyák tisztátalanok, és mindez épp azon az estén, melyen megölték a szent Alit! Épp aznap este, amikor ő, az imám minden idők legkülönlegesebb prédikációjára készült! Most mitévő legyen? Hol tisztulhatna meg a közelgő ima előtt? Az emberek már gyülekeztek a mecsetben, várták a beszédét.

– Allah! – kiáltotta gombóccal a torkában, azzal meztelenül kirohant a sötétbe, a hóz felé.

– Ne, azt ne! – sikította Golbanu. – Nemrég havazott! Ne!

De Alszabéri már bele is vetette magát a hózba, és eltűnt a víz alatt.

Az utcai lámpa fényében látszott, ahogy a piros halak szétspriccelnek, a mecset varjúja hangosan káromgott, a nagyanyák szaladtak a pincébe, és új, tiszta törülközőkkel tértek vissza.

– Most már tényleg elég volt! – kiabált Golebeh.

– Jöjjön ki onnan! – rimánkodott Golbanu.

Alszabéri felbukkant, majd újra eltűnt a víz alatt.

– Kijön, de rögtön!

Alszabérinek nagy nehezen sikerült feltápaszkodnia.

Egy pillanatra elveszítette az egyensúlyát, de hamar összeszedte magát, és elindult a nagyanyák felé. Azok mindjárt bebugyolálták a törülközőkbe, Golbanu pedig előrement a könyvtárba, hogy jobban befűtsön a kályhába. Golebeh eltűnt a pincében, hogy újabb törülközőket hozzon.

A kályha, forró volt, az újabb törülközőket is jól előmelegítették, de hol maradt Alszabéri?

– Talán felment a hálósobájába.

– Alszabéri! – kiáltotta Golbanu.

– Uram, irgalmazz neki! Istenem, hát hol az az ember? Alszabéri!

A piros halak szorosan egymáshoz simulva lapultak a hóz-ban. A varjú megállás nélkül károgott, a mecset macskái a tető peremére telepedtek, a nagyanyák visszamentek a hózhoz. Alszabéri kinyúlva feküdt a földön, az utcai lámpa sárga fénye megvilágította az arcát. Szeme csukva. Ajkára odafagyott az utolsó mosoly.

– Alszabéri – sikították a nagyanyák.

De senki sem volt otthon, már mindenki átment a mecsetbe. A nagyanyák felszaladtak a lépcsőn, át a mecset tetejére. A macskák elugrottak az útjukból. A bal oldali minaretnél, ahol Müezzín szokott állni, tiszta erőből kiabálni kezdtek:

– Alszabéri elment!

A mecsetben várakozó emberek meghallották a hangjukat. Müezzín felkapaszkodott a tetőre, néhány férfi a bazárból a nyomában. A lépcsőn át a hózhoz rohantak. A gondnok, amint megpillantotta a földön heverő Alszabérit, felkiáltott:

– Enná lellah!

Ebből mindenki tudta, hogy Alszabéri valóban meghalt.

A férfiak felvitték a holttestét a könyvtárba, a nagyanyák befejezték a sírást, mert most, hogy megjelent köztük a halál, tudták, hogy uralkodniuk kell magukon. Tudták a kötelességüket, gyorsan eltűntek a könyvespolcok mögött, az egyik régi szekrényből fehér lepedőt vettek elő, és átnyújtották a gondnoknak. A halotti lepel volt

az, melyet az imám még Mekkából hozott magával annak idején. A gondnok kihajtogatta, és a holttestre terítette, miközben dúdolt valamit.

Ekkor érkezett Aga Dzsán.

– Enná lellah – mondták egyszerre a férfiak.

– Enná lellah – mondta Aga Dzsán, uralkodva érzésein.

Letérdelt a holttest mellé, óvatosan felhajtotta a halotti leplet, és megnézte Alszabéri arcát, majd gyengéd csókot nyomott a homlokára, végül visszahúzta a leplet az imám arcára.

Egyszerre csak sápadt arccal Zinat jelent meg az ajtónyílásban. Zokogva, csadorostul, mindenestül az imám holtteste elé vetette magát.

A nagyanyák felsegítették, és kivezették a szobából.

Az udvarról hangok szűrődtek fel. A mecsetből kiözönlő emberek zajongtak.

Aga Dzsán kiment a könyvtárból, és az udvar felé vette az irányt. A hír futótűzként terjedt a városban. Máris megjelent néhány férfi a hóznál egy koporsóval, hogy belehelyezzék az imám testét, és átvigyék a mecsetbe.

Hét férfi felment a tetőre, és egyszerre kezdtek kiáltozni:

– Hájje allal szálát!

Aki hallotta kántálásukat, tudta, hogy meghalt a mecset imámja. A pékeket és a gyógyszerészeket kivéve a város összes boltosa bezárt, és a mecsethez sietett. Rendőrautók hosszú sora tűnt fel, majd a polgármester kocsija állt meg a mecset előtt.

Áldott halál volt, mondogatták az emberek, mert Alszabéri épp a szent Ali halálának napján távozott.

Este kilenc órakor a koporsó a mecset hóza melletti emelvényen állt. Úgy döntöttek, ott hagyják másnapig, hogy mindenki el tudjon búcsúzni az imámtól, és így a távoli városokban élő családtagoknak is volt módjuk, hogy ideérjenek.

Aga Dzsán visszatért a házba: szereznie kellett másnapra egy imámot, aki levezeti a halotti imát. Ezt elméletileg Ah-madnak, Alszabéri fiának, egyben kiszemelt utódának kellett volna megtennie, csakhogy ő még nem fejezte be az imámképzést. A másik imám, aki szóba jöhetett, Galgal volt, az elhunyt imám veje. Ám Aga Dzsánnak nem volt meg a fiatalember telefonszáma, és azt sem tudta, hol lakik, arról nem beszélve, hogy nagyon is kérdéses volt, vajon időben oda érne-e.

– Már korán reggel szükségünk lenne rá – mondta Aga Dzsán Sahbalnak.

– És Szediket is meg kell találnunk. Értesítenünk kell az apja haláláról – mondta Sahbal.

– Megteszem, ami tőlem telik. Felhívom Komot, Almakki ajatollahot. Ez kivételes lehetőség Galgalnak, hogy megmutassa, mi rejlik benne: itt az egész város, biztos, hogy mindenki szeretné megismerni. Mindenkit felhívok Komban, akit csak ismerek.

Másnap reggel Aga Dzsán átment a mecsetbe, hogy az utolsó tennivalókat is elrendezze a gyászima előtt. Nemsokára több ezer hívó érkezik a környező falvakból, úgyhogy itt most nem érhették be egy súlytalan helyettes imámmal. A biztonság kedvéért azért küldött egy üzenetet Dzsirdzsa falu imámjának, melyben értesítette, hogy készüljön fel az imára. Alapesetben ez az imám volt Alszabéri állandó helyettese.

Aga Dzsán épp a gondnokkal tárgyalt, amikor egy taxi állt meg a mecset előtt; azonnal felismerte Galgal fekete turbánját, aztán Szediket is megpillantotta.

Galgal kiszállt a taxiból, egyenesen Aga Dzsánhoz sietett, részvétét nyilvánította, és egy pillanatra fejet hajtott előtte.

Aga Dzsán ezt békülésként értékelte, gesztusnak, mellyel Galgal kifejezte, hogy elfogadja Aga Dzsán lojalitását a mecset iránt. Amióta ugyanis Galgal elmulasztotta magával hozni az esküvőre a papírjait, és Aga Dzsán visszaküldte Komba, a fiatalember nem

szívesen beszélt vele. Most azonban enyhe főhajtással üdvözölte; Aga Dzsán figyelmét nem kerülte el a mozdulat, és ennek megfelelő választ adott:

– Büszke vagyok rád, és azt szeretném, ha te lennél mecsetünk imámja, míg Ahmad át nem veszi édesapja helyét. Rendben?

– Rendben – felelte Galgal.

Aga Dzsán erre megcsókolta a fiú turbánját, az pedig vállon csókolta Aga Dzsánt.

– Menjete be a házba, és pihenjete egy kicsit. A bazárból nemsokára érte mennek a férfiak. Sahbal szól, ha eljön az idő.

A házban nagy volt a sürgés-forgás, sok vendég már megérkezett. A nagynyák megállás nélkül szerveztek, intézkedtek. Épp a konyha felé igyekeztek, amikor megpillantották a házba lépő Galgalt. Tüzet, piros almát és tükröt hoztak, hogy méltóképpen köszöntsék, mint a ház új imámját.

Tizenkettőkor szőnyegetek terítettek le a mecset elé az utcára. Kihozták Alsزابéri koporsóját, és egy selyemszőnyegre fektették. Több ezer ember várta Galgalt. Néhány fontos bazárbéli kereskedő a koporsóhoz kíserte: itt kellett elmondania az imát.

A vak Müezzín, aki a mecset tetején állt, elkiáltotta magát:

– Allaho Akbar!

Erre mindenki Galgal mögé állt.

Galgal imám meglazította fekete turbánja végét, és gyásza jeléül a mellére engedte, Mekka felé fordult, majd dúdolni kezdett:

Te köntösödbe burkoló Virraszd végig az éjt Majdnem végig,
Virrassz éjfélíg Vagy majdnem addig Vagy tovább is Mikor hátat
fordít az éj Követet küldtünk hozzátok Akárcsak a fáraóhoz

Te leplekbe burkoló Állj fel! És figyelmeztess A holdra

A hajnalban fénylő holdra!

Család

Alsزابérit tizennégy napon át, gyászolták – így kívánta a hagyomány. Ebben az időszakban eljött az összes, távol élő családtag, aki nem tudott részt venni a temetésen, és mind legalább egy hétre a városban maradt. Az ilyen összejövetelek ritkaságszámba mentek.

A családtagok közösen ettek, aztán kisebb csoportokban késő éjszakáig beszélgettek egymással a ház szobáiban.

Az egyik rég nem látott vendég Kazem Kán volt, Aga Dzsán idős nagybátyja; ő volt a család legöregebb férfitagja, ezért mindenki nagy tisztelettel és szeretettel bánt vele.

Sosem érkezett egyedül, mindig elkísérték néhányan a falujából. Soha nem utazott a falusi busszal vagy taxival. Korábban mindig lovon közlekedett, falujabeli lovasokkal. Később, amikor megöregedett, dzsippel hozták a városba.

Kazem Kán mindig a mecset előtt szállt ki a dzsipből, bement, az udvaron leverte a port a ruhájáról, majd kezét és arcot mosott. Aztán a mecset lépcsőjén felmászott a tetőre. Ott megállt, levette a kalapját, és üdvözölte a gólyákat az egyik minaret tetejére rakott fészükben; azután az öreg varjút is köszöntötte.

– Szálám, varjú – szólta oda neki. Megemelte a kalapját, aztán leereszkedett a lépcsőn a ház udvarára.

Amikor a férfiak látták, hogy Kazem Kán megjelent a tetőn, siettek a lépcsőhöz, hogy üdvözölhessék. Ezután, mint valami öreg király, kísérete gyűrűjében az ópiumszobába vonult, ahol már előkészítették neki az ópiumkészletet és a friss tüzet.

Kazem Kánt imádták a nők és a gyerekek. Mindig lapult a zsebében egy vers a nőknek, néhány bankjegy a gyermekeknek. Híres falusi költő volt, a hegyekben élő különleges férfi. Valaha házas volt, de a felesége fiatalon meghalt. Azóta egyedül élt, de elég nő akadt, aki szeretettel fogadta, bármerre járt is.

Keveset evett, egészségesnek nézett ki, és élvezte az életet. Sok mindent csinált az évek során, sokat megélt, sok mindent elveszített,

de három állandó dolog mindig maradt az életében: a költészet, az ópium és a nők iránti rajongása.

Amint belépett a házba, a nagyanyák azonnal félbehagytak mindent, és felkészültek a férfi kényeztetésére. Általában előre megéreztek, mikor érkezik. Ilyenkor első dolguk volt, hogy kitárták az ópiumszoba ajtaját és ablakait, hadd szellőzzön ki a vendég érkezéséig.

Előkészítették a férfi saját teáskannáját és csészéjét, hogy amint megjön, friss teával kínálhassák. Amikor megérkezett, meleg hamuba tartották különleges ópiumpipáját. Kis szeletekre vágták az ópium tekerceket, majd egy kínai porcelánból készült tányérra helyezték őket. Végül a tányérkát odatették a kályha mellé, melyben már vidáman lobogott a zsenge fenyőágakból nyert friss, faszén csendes, kék lángja.

Amikor Kazem Kán jött látogatóba, a nagyanyák ünneplőbe öltöztek, és még valamilyen finom illatot is magukra permeteztek. Mindenki tudta, hogy kimondottan a férfi kedvéért teszik, az pedig, amint megérkezett, a „lady” tiszteletteljes, perzsa megfelelőjével szólította magához őket: ganum!

Amikor Kazem Kán azt kiáltotta, hogy ganum, a nagyanyák rögvest a szobájába siettek, de sosem egyszerre, mindig külön-külön. Ha épp Golbanu volt bent, Golebeh az ajtóban őrködött. És fordítva.

Ez mindig is így volt. Fiatalkoruk óta ismerték Kazem Kánt, még azokból az időkből, amikor a hegyekből a házhoz kerültek szolgálólányként. Az első pillanattól Kazem Kániéi voltak mindketten, hiszen akkoriban nemigen akadt fiatal leány, aki ellen tudott volna állni a férfinak. Mindjárt az első találkozásuk után, miután lovasaitól kísérve a házba lépett, Kazem Kán rátette kezét a két szolgálólányra, és már este az ágyában fogadta őket.

A nagyanyák házban töltött éveik alatt mindig a vele töltött időszakokban voltak a legboldogabbak. Ifjabb korukban reszkettek,

amikor megérkezett, rohantak az udvarra, és amíg a férfi ott volt, vidáman énekelve tették a dolgukat a konyhában.

Most, hogy megöregedtek, már nem hallatszott a nevetgélésük a konyhából, de aki odafigyelt, láthatta a szájuk sarkában bujkáló mosolyt, és érezte az egész házat, belengő rózsaillatot.

Miután pihent és evett egy keveset, majd jót pőfékelt az ópiumból, Kazem Kán feltápászkodott, és kiment az udvarra, hogy üdvözölje a háziakat. Mindenekelőtt az öreg cédrushoz lépett, botjával nagyot suhintott a törzsére, megvizsgálta az ágait, megsimogatta a leveleit, majd a hóhoz ment, és felolvasta legújabb költeményét:

Deláráje, deláráje delará
Szammán gaddi boland bálá delará...
Szeretők könnyeit ontják a felhők,
Kacagó kedves, lám a kert.
A villámok velem együtt
Panaszkodnak e hajnali órán.

Amint meglátták, hogy ott áll a hóznál, a gyerekek azonnal köréje sereglettek. Ő megsimogatta a fejüket, és felolvasott egy újabb verset, melyet kifejezetten nekik írt:

Gondolta a süket:
Még egyet alhatok,
Míg a karaván ideér.
A karaván odaért,
Felhőként elvonult,
A süket észre se vette.

Majd, hogy a gyerekek értsék, miről szól a vers, rövid magyarázatot fűzött hozzá:

– A süket ember azokat jelképezi, akik nem tulajdonítanak jelentőséget az időnek. A karaván pedig a gyorsan tovaszálló időt jelképezi.

A versmondás után minden gyerek kapott egy bankót.

A ház lányainak külön figyelmet szentelt Kazem Kán. Megengedte nekik, hogy megcsókolják, amiért egy-egy újabb vörös bankóval jutalmazta őket.

Ezek után a nők következtek, akik közül természetesen Aga Dzsán felesége, Fagri Szadat kapta a legtöbb figyelmet. A férfi mindig külön költeménnyel készült a ház legszebb hölgyének. Elővette, majd Fagri Szadat kezébe nyomta a versét, a nő pedig mosolyogva a ruhájába rejtette.

E pillantás korbácsütésként vágott végig lelkedem,
Úgy ért, hogy sárgultál, s vörösödtél belé,
Rebbenő pilláid szívem elrabolták,
Szád igazat szól, de pilláid tolvajok,
S most jutalmat vársz azért, mit elraboltál:
Miért gyógyítsak éppen én, a meglopott?

A mecset macskái Kazem Kán ópiumának rabjai voltak. Amikor megérkezett, a macskák sorban a mecset tetejének peremére ültek, és onnan figyelték a férfit. Amint belépett az ópiumszobába, a macskák leugrottak a tetőről, és összegyűltek az ajtó előtt. Kazem Kán pőfékelt, a füstöt a várakozó macskákra fújta, azok pedig dorombolva élvezkedtek.

Délutáni alvása után Kazem Kán szokásához híven az alagsorba ment, hogy meglátogassa Müezzint a fazekasműhelyben.

Teáztak és beszélgettek.

– Légy üdvözölve, Müezzin! – kiáltotta a műhelybe lépve költői hangon. Müezzin felállt, ám mivel könyékig agyagos volt, ott maradt a korongja mögött.

– Hogy vagy?

– Jól!

– És a fiad, Sahbal?

– Ő is jól van.

– És a leányod?

– Ő már a maga életét éli. Saját családja lett.

Roppant érzékeny füle és kiváló orra révén Müezzin tökéletesen észlelte környezete szinte minden reakcióját. Az emberek mondták is, hogy nem is vak, és mindent lát a sötét szemüvege mögül, pedig tényleg vakon született. Mindig sötét szemüveg volt rajta, melyet Noszrat hozott neki Teheránból, fejről le nem vette a kalapot, és egyenes gerinccel járt sétabotjára támaszkodva.

– És mi van az óráddal? – kérdezte Kazem Kán. – Működik rendesen?

– Igen, szerencsére működik – felelte Müezzin mosolyogva.

Müezzinnek megvolt az a különleges tulajdonsága, hogy mindig pontosan tudta, mennyi az idő. Az idő volt az ő fő tehetsége. Volt a fejében egy óra, amely tökéletesen járt. Ezt mindenki tudta a városban.

– Mennyi az idő, Müezzin? – kérdezték az emberek, ha szembetalálkoztak vele az utcán.

Ő pedig mindig pontosan megmondta az időt. Főként a városbéli fiúk és lányok imádták megkérdezni tőle, amikor összefutottak vele.

– Nem tudja véletlenül, mennyi az idő, Müezzin úr?

Amikor megmondta, mindig hangosan nevettek.

Müezzin feladatának érezte, hogy megossza a közösséggel isteni adományát.

Müezzin a mecset hivatalos müezzinje volt. Szabadidejében viszont az alagsorban dolgozott fazekasként. A fazekasság nem a munkája volt, sem a hobbija: ez volt az élete. Agyag nélkül nem igen tudta volna, mihez kezdjen magával.

Fia, Sahbal időnként összeszedte atyja termékeit, elvitte őket a bazarba, és leadta egy kereskedőnél, aki aztán árusította őket.

Az egész környéken ő volt az egyetlen hagyományörző fazekas. Talán ez lehetett az oka, hogy az általa készített tálak, vázák és csuprok szinte azonnal vevőre találtak.

A mecset udvarán álló nagy virágládák szintén az ő keze munkáját dicsérték. Akárcsak a bazártér kertjében álló jókora váza, melyet tavasszal mindig vörös gólyaorral ültettek tele.

A fázekasság megóvta az egyhangúságtól, de akadt valami, ami még ennél is tartalmasabbá tette az életét: egy piciny rádió, melyet a belső zsebébe rejtve hordott magánál.

A rádiózást tiltották a házban, mert tisztátalan dolognak tekintették. Egy igazi hívő sosem kapcsolná be a rádiót, a sah szócsövét. A rádiónak nem lehetett helye a mecset házában, de Müezzín olyan ügyesen elrejtette a kis készüléket a ruhájában, hogy valósággal a teste részévé vált.

A rádiót még Noszrattól kapta annak idején.

Noszrat fura figura volt, akiről senki sem tudta, mivel foglalkozik Teheránban. Néhányan úgy vélték, egy moziban dolgozik, amiről azonban végképp senki nem kívánt beszélni a házban. Mások szerint fényképészként kereste a kenyerét. Noszratot mindenki szerette, mindig érdekes hírekkel érkezett, új dolgokat hozott magával, és mindenkit meg tudott lepni szokatlan életmódjával. Megmutatta a ház lakóinak az élet egy másik oldalát.

Egyik alkalommal, amikor tavasszal hazalátogatott, észrevette, hogy Müezzín kora reggel lemegy a folyóhoz. Érdekelte, vajon mi dolga lehet arra. Noszrat távolról követte Müezzint, hogy az nehegy meghallja a lépéseit.

Müezzín átment a hídon, át a folyó túlsó partjára, elhaladt a szőlőskertek és a gabonaföldek mellett. Még sötét volt, de bármelyik pillanatban kivilágosodhatott. Folytatta útját a mandulások mentén, ahol a fák ágai földig hajoltak a rengeteg virágtól. Aztán Noszrat hirtelen szem elől tévesztette Müezzint.

Halkan osont a fák között, de sehol sem találta. Megállt egy fa mellett, síri csend honolt, ám ekkor előtört a reggeli fény, mire ezernyi madár kezdett egyszerre dalolni. Lélegzetelállító élmény volt. Noszrat hirtelen megpillantotta Müezzint, amint mozdulatlanul

állt a sok száz mandulafa között, félrefordított fejjel hallgatva a madarak énekét.

A levegőt betöltötte a fák virágainak bódító illata, a madarak dalukkal köszöntötték a reggelt, Müezzín pedig kővé váltan, kezében sétabotjával állt a fák között, és a pazar hangversenyt hallgatta.

Amint az aranysárga fény első sugarai elérték a mandulafákat, a madarak elnémultak, felröppentek, és elszálltak a hegyek felé.

Amikor eltűntek, Müezzín is elindult hazafelé.

Este Noszrat meglátogatta a szobájában.

– Müezzín, ráérsz egy kicsit?

– Kerülj beljebb. A te látogatásodra mindig ráérek.

– Szeretnék mutatni valamit.

Egy rádiót vett elő a zsebéből, és bedugta a konnektorba. Felpisláskolt egy kis, zöld lámpa, és Noszrat eltekerte a keresógombot, hogy találjon egy zenei adót. A szobában hirtelen szétáradt a zene. Noszrat becsukta az ajtót, és halkán így szólt:

– Hallgasd csak.

Müezzín figyelmesen hallgatta az adást, szinte látszott, ahogyan hegyezi a fülét, és követi a hangot. Amikor véget ért a darab, mélyet sóhajtott, és megkérdezte:

– Mi volt ez?

– Egy szimfónia! Amit ma reggel hallottál a mandulafák között, ugyancsak egy szimfónia volt, a madarak szimfóniája. Amit pedig most hallottál, az egy emberek által előadott szimfónia volt. Láttalak ma reggel a fák között, ahogy hallgattad a madarak énekét. Azt hiszem, szükséged van a zenére.

Amikor Noszrat legközelebb látogatóba jött, hozott Müezzínnek egy kis zsebrádiót. Késő este nyomta a kezébe a készüléket.

– Mostantól éjjel-nappal hallgathatod a zenét, a híreket, meg azt, miről beszélnek más emberek.

– Rádiót hoztál a házba? De hát mit mondjak Aga Dzsánnak?

– Felnőtt ember vagy, rejtsd a rádiót a kabátzsebedbe, és tartsd a szád, senkinek sem tartozol magyarázattal, mit és miért teszel. És hoztam még valamit, olyasmit, amihez hasonlót még soha, senki nem látott Szenedzsán városában -mondta, azzal egy pár drótot húzott elő a zsebéből.

– Fülhallgatók: csak bedugod őket a füledbe, és hallod a rádiót. Várj csak, mindjárt megmutatom.

Müezzin habozott. De Noszrat már be is tette a rádiót a belső zsebébe, a fülhallgatót áthúzta a pulóvere alatt, bedugta a fülébe, és bekapcsolta a rádiót.

– Hallod?

– Igen. Hallom!

– Remek! És jól jegyezd meg: ha valaki faggat, te csak hallgass!

Azóta Müezzin mindig a fülhallgatóval járt-kelt, és ha valaki megkérdezte, mi van a fülében, nem válaszolt. Egy idő után aztán mindenki hozzászólt a két kis füldugóhoz, és úgy tekintettek rájuk, mint Müezzin sötét szemüvegének meghosszabbítására.

Most, hogy Alszabéri meghalt, a család összes férfitagja összegyűlt Kazem Kán szobájában, körülülték az ópiumkészletet, és szívtak vele.

A nagyanyák felhoztak hét ópiumpipát a pincében tartott ládákból, és meleg hamuba fektették őket a férfiaknak.

A férfiak szívták az ópiumot, teáztak, néha bekaptak egy kandiscukrot, és felidéztek Alszabérral kapcsolatos emlékeiket, miközben a szájukból előkacsaringózó ópiumfüst egy félig nyitott ablakon kiszállt a szabadba.

A nők meghittent üldögéltek az étkezőben, és vízipipát szívtak. Csak Zinat hiányzott. Alszabéri halála óta rendszeresen átjárt a mecset könyvtárába, és órákon át, olvasott. Aga Dzsán tudott új szokásáról, de nem tette szóvá.

Estefelé a férfiak közös sétára indultak a folyóhoz, majd visszamentek a mecsetbe, hogy meghallgassák Galgalt.

Az utóbbi hetekben Galgal minden pénteken prédikált a mecsetben, ám ezek mind egyszerű ismerkedési beszédek voltak. Szándékosan megmaradt a semleges témáknál. Türelmesen várta a megfelelő alkalmat, amikor megmutathatja a bazárnak, milyen fából faragták, és hogyan tudja fegyverként használni a szószéket, ha szükséges. Ám erre még nem érett meg az idő; tudta, hogy egy darabig még higgadtnak kell mutatkoznia, s ki kell várnia, míg eltűnik Alszabéri halálának árnyéka, s az emberek lassanként a bizalmukba fogadják. Ma este, határozta el, Alszabéiről fog beszélni, meg a mecset hosszú-hosszú történetéről. Már korábban megkapta Aga Dzsántól a szükséges dokumentumokat, melyeket alaposan áttanulmányozott.

A séta után, az ima előtt a férfiak szép sorban kezét és arcot mostak a hózban, majd átmentek a mecsetbe, nehogy lekéssék a szónoklatot. Az volt a szokás, hogy a család férfitagjai a mecset előtt fogadják a vendégeket.

Bár a nagyanyák már sokadszorra figyelmeztették az asszonyokat, hogy ideje átmenni a mecsetbe, azok még mindig az étkezőben ültek, teáztak, gyümölcsöt ettek, és szívták a vízipipát. A nagyanyák, akiknek Aga Dzsán épp akkor szólt utoljára, hogy igyekezzenek, megint átmentek az étkezőbe, és felháborodott hangon korholták az asszonyokat:

– Az ima, hölgyeim! Az ima! A mecsetben több száz nő vár rátok, ti meg itt ültök, és pöfékeltek! Igyekeztek! Különben mindjárt Aga Dzsán jön értetek!

Fagri Szadat felvette fekete csadorját. A nők követték a mecsetbe. Zinat is kijött a könyvtárból, és csatlakozott a menethez.

Már csak egyvalaki hiányzott: Noszrat.

De tőle már megszokták, hogy mindig váratlanul érkezik. Sosem telefonált, nem is kopogott, hanem egyszerre csak ott állt az udvar közepén a hóz-mellett, vagy végigment a szobák során, kezében a

fényképezőgéppel, hogy meglepetésszerű felvételeket készítsen a háziakról.

Nem jött el Alszabéri temetésére, telefonon sem lehetett elérni, mint kiderült, túl későn kapta kézhez a táviratot. De megüzente Aga Dzsánnak, hogy ma este időben érkeznek.

Miután mindenki átment a mecsetbe, és újra nyugalom borult a házra, a nagymamák kezét és arcát mostak, aztán leültek, a hózmelletti padra, a lámpa alá.

– Már nincs kedvem átmenni a mecsetbe – mondta Golbanu.

– Pihenjünk itt egy kicsit, míg vissza nem jönnek a többiek felelte Golebeh.

Alszabéri halála óta nem volt dolguk a könyvtárban, Galgallal még nem alakult ki a kapcsolatuk, ezért soha nem mertek belépni, amikor az ifjú imám is ott volt. Amíg Alszabéri élt, a könyvtár volt az ő magánbirodalmuk, de Galgal elvette tőlük. Ez volt a fő oka, hogy nem kedvelték Galgalt, és már alig várták a napot, hogy Alszabéri fia befejezze az imámképzőt, és hazatérjen, elfoglalva apja helyét a mecsetben.

– Alszabéri olyan volt, mint egy gyöngy, mely most kihullott a kezünkből – mondta Golebeh. – Galgal arrogáns, úgy járkal a házban, mint valami szultán, mindenkivel távolságtartó, még a férfiak közé sem ül le soha. Ilyen beképzelt imám még sosem volt ebben a házban. Trónol a könyvtárban, és még Kazem Kántól is elvárja, hogy elébe járuljon, és ott üdvözlje. Aga Dzsán már az első nap tudta, miféle ember, jól tette, hogy annak idején hazaküldte Komba a papíraiért.

A nagymamák vérig voltak sértve, és most, hogy Alszabéri meghalt, nyilvánvalóvá vált számukra, hogy lassan az ő haláluk ideje is közeleg. Most még legalább elfoglalták magukat, sok volt a tennivaló Alszabéri halála miatt, de mihez kezdjenek, ha majd hazamennek a vendégek?

Amióta Galgal beköltözött a könyvtárba, a nagyanyák kénytelenek voltak egész álló nap, sőt még este is a konyhában időzni, csakhogy ehhez semmi kedvük sem volt. Nem bírták ki a konyhában, a könyvtár nélkül halottnak érezték a házat.

Néhányszor már kis híján rászánták magukat, hogy felkeresik Aga Dzsánt, és kiöntik neki a szívüket, de tudták, semmi értelme sem lenne: tisztában voltak vele, hogy az imám halála az ő életük egy szakaszának végét is jelenti.

Néha beosontak az imám üres fürdőszobájába, és csendben zokogtak a sötétben.

Kazem Kán volt a házban az utolsó reménységük, de ő is megöregedett, közelgett az ő halálának ideje is. Tudták, ha ő is elmegy, nekik is örökre kihuny a fény.

A nagyanyák sokáig üldögéltek csendben a padon. Tiszta idő volt, a csillagok sorra megjelentek az égen, körben denevérek cirregtek. Ha valaki olyan nézte volna a mecset tetejéről a hózt, aki nem volt ismerős a házban, azt gondolhatta volna, hogy a két asszonyi alak a hóhoz tartozó szobor csupán.

A nagyanyák talán álomba szenderültek volna, ha valaki épp abban a pillanatban nem töri meg a csendet. Golebeh hangokat hallott a fák mögül, a sötétből.

– Te is hallottad? – kérdezte halkan Golbanut.

Arra gondoltak, talán Kazem Kán az, aki ahelyett, hogy átment volna a mecsetbe, inkább a szobájában maradt.

Óvatosan az ópiumszobához osontak, de az ajtó zárva volt. Az udvar felől halk női kacaj ütötte meg a fülüket.

– Mi volt ez?

Elbújtak az öreg cédrus mögé, és figyelmesen hallgatták az éjszaka hangjait. Újabb halk női kacaj hallatszott, majd kinyílt a vendégszoba ajtaja.

– Azt hiszem, Noszrat lesz az! – suttogetta Golebeh.

– Szent ég!

Ekkor a szoba fényében világosan kivehető sziluettet pillantottak meg: felismerték, Noszrat árnyéka volt.

– Mikor érkezett, hogyan lehetséges, hogy nem vettük észre? És ki ez a nő? – tűnődött Golebeh.

Egy pillanatra feltűnt a minaretek zöld fényében egy fekete csadorba öltözött nő, majd újra eggyé vált a sötétséggel.

– Talán a teheráni nő az.

– Ugyan, ez a semmirekellő sohasem tart ki sokáig egy nő mellett. A teheráni nő alacsony volt, ez magas, és csadort visel. Ez egy újabb.

– Mire készülnek?

– Nem tudom.

Noszrat a mecset tetejére vezető lépcső felé terelgette a nőt.

– Gyere, kicsikém – nógatta.

– Nem, nem megyek, nem merek! – kuncogta a nő.

– Ne félj, nem lát meg senki, mindenki az imán van, üres a ház – nyugtatta Noszrat.

– Nem, nem megyek, túl magas – kérette magát a nő.

– Miért akarja felcsalni a tetőre? – suttogetta Golbanu.

– Maga az ördög sem tudja, mire készül ez a gazember – felelte Golebeh.

Rövid csend, majd a két alak a tetőn bukkant fel. A nagyanyák csendben a lépcsőhöz surrantak, óvatosan felkapaszkodtak a tetőre, négykézláb a kupolához másztak, s elbújtak mögötte.

Noszrat kinyitotta az egyik minaret ajtaját, melyen keresztül néhány szűk lépcsőn a torony tetejére lehetett jutni.

– Nem merek! – kiáltotta a nő.

– Ne félj már, meglásd, örületes élmény lesz. Megígérted, hogy feljössz velem. Gyere, fel akarlak vinni a minaret tetejére, hogy ott, fönt csókolhassam meg azt a gyönyörű szád! És aztán magamévá teszek a szent zöld fényben! – győzködte Noszrat a leányt.

– Nem megyek, mindjárt meglát valaki.

– Nem kell félned, ha egyszer feljutunk, senki sem láthat meg bennünket.

Segített bemászni a nőnek a kis nyíláson, miközben az egyre csak vihogott:

– Nem megyek, nem merek, nem akarok!

Amikor végre ráállt az első lépcsőfokra, utánamászott a férfi is, majd belülről behúzta maga után az ajtót.

A nagyanyák, akik a kupola mögött kuporogtak, riadtan pillantottak egymásra.

– Irgalmazz, Istenem, irgalmazz! – motyogták maguk elé.

Ekkor Noszrat és a nő feltűnt a minaret tetején a zöld fényben. Árnyékuk a mecset túloldali falára vetődött.

A szél úgy lobogtatta a nő fekete csadorját, mint valami csapkodó, fekete zászlót.

– Ne csináld – sóhajtott a nő. És mivel a magasban álltak, hangja erősen visszhangzott a mecset fölött.

Noszrat hatalmas árnyéka ritmikusan mozgott a falon. A nagyanyák a szájuk elé kapták a kezüket, és reszkettek a látványtól. Noszrat ekkor a minaret pereméhez nyomta a nőt, mire az idegesen vihogva kiáltott fel:

– Ne csináld! Leesem!

Kacagása visszhangzott a mecsetben, de Galgal hangszórókkal kierősített prédikációja elnyomta a kívülről érkező hangokat. A nő csendben lihegett még egy kicsit, majd hirtelen csönd szállt a mecsetre, és a két árnyék eltűnt.

A nagyanyák csendben visszakúsztak a lépcsőhöz, és lemásztak a tetőről. Szobáikban leterítették imaszőnyegüket, csadorjukba burkolóztak, és Mekka felé fordulva fohászkodni kezdtek.

Prédikáció

Galgal az első hónapokban visszafogottan viselkedett a mecsetben, mert tudta, hogy a prédikációira ügynökök is járnak, akik arra kíváncsiak, mik a szándékai.

A mindennapi életben nem igazán tudott kapcsolatot teremteni az emberekkel, akik merev, mogorva imámként ismerték. Ám amint felmászott a szószékre, mintha kicserélték volna. Szellemesen beszélt, sokat mosolygott, mondandójába sok humort szőtt, amiért örömmel hallgatták az emberek.

Első prédikációiban főként semleges témákról elmélkedett, gyakran olvasta fel valamelyik szúrát, majd megpróbálta elmagyarázni a szöveg mondanivalóját és történelmi háttérét.

Olykor valamivel továbbment, és a nyelv erejéről, a szúrák poétikus prózájáról értekezett. Mondandóját példákkal illusztrálta, és szép hangján dallamos ajákat olvasott föl.

A hallgatóság szerette szövegmagyarázatait; a legtöbb mecsetlátogató még olvasni sem tudta a Koránt, nem hogy értette volna.

A Korán arabul íródott, az ország nyelve ellenben a perzsa, mely nagyon különbözik az arabtól. Ráadásul a szent szövegek egy ezernégyszáz évvel korábbi nyelven születtek, és a szúrák telis-tele vannak olyan történelmi utalásokkal, melyeket csak a felkészült szakértők tudnak értelmezni.

De Galgal tájékozott volt a szúrák tartalmát illetően, és megvolt az a képessége, hogy csodálatosan érthetően tudta megvilágítani lényegüket az egyszerű ember számára.

A titkosszolgálat ügynökei is okos és felkészült imámnak találták, és ugyancsak nagyon elégedettek voltak vele. Prédikációiról rendre pozitív jelentéseket küldtek a központnak.

A bazár szintén meg volt elégedve az új imámmal. Dicsérték történelmi ismereteit, méltatták szakértelmét, mellyel a régi szövegeket modern nyelvre fordította. Akadtak azonban, akik többet vártak volna Galgaltól, s ezt olykor Aga Dzsánnal is éreztették.

– Ő csak egy helyettesítő imám – szabadkozott Aga Dzsán -, nem követelhetek tőle sokat. Egy-két év múlva, amikor Alszabéri fia befejezi a képzést, lesz állandó imámunk, és akkor majd pontosan tudjuk, hányadán állunk.

Bár a bazár panaszkodott, Galgalnak a fanyalgók szívét is sikerült rabul ejtenie új, meglepő témaválasztásaival. Olykor olyan dolgokról beszélt, melyekről a bazár kereskedői még csak nem is hallottak korábban.

Nemrég például a vándormadarakról mesélt: ilyen témákról általában nemigen szoktak szót ejteni a mecsetben. Arról mesélt, a költöző madarak, hogyan találják meg mindig, a haza,-vagy fészük felé vezető utat. És hogy még az újszülött fiókák is, repüljenek bármerre, bármilyen ismeretlen útvonalon, végül mindig visszatalálnak a szülői fészekbe.

A hívők álmétkodva hallgatták, amikor Galgal a hangyák világában uralkodó hierarchiáról és a kis állatok aprólékosan összehangolt együttműködéséről beszélt. Ezzel is Isten végtelen hatalmának nyomait akarta bemutatni nekik.

Aga Dzsán csodálta az ifjú imámot friss látásmódjáért, és nagyon örült neki, hogy modem témáival a fiatalokat is a mecsetbe vonzza.

Feltűnt neki, hogy a pénteki imán egyre több fiatal fiú és lány van a mecsetben.

Galgal tanult valamennyit angolul, s bár beszélni nem tudott az idegen nyelven, az angol szövegeket többé-kevésbé értette. Vásárolt egy brit tudományos folyóiratot, majd órákra bezárkózott a könyvtárba, és egy szótár segítségével igyekezett átrágni magát az egyik cikkeken. Miután végzett, az olvasottakat kiegészítette a maga észrevételeivel, és az egészből izgalmas prédikációt kerekített.

Egy másik prédikációjában a repülőgépekről és a repülés történetéről beszélt. Magasztalta az amerikai testvérpárt, Wilbur, és Orville Wrightot bátorságukért, mellyel megkíséreltek madárként

repülni, ám nyomban hozzáfűzte, hogy a repülés gondolata nem az amerikaiak, hanem a perzsák fejében fogant meg először.

Mindezt tréfás módon fogalmazta meg; Amerika, magyarázta, azt szeretné, ha mindig minden az ő országukban történne.

– Amerika ötven, hatvan évvel ezelőtt kezdett repülni, ám a repülés története a mi földünk mélyében gyökerezik – mondta. – Egyszer az egyik legősibb perzsa király, Namrúd úgy határozott, hogy repülni kíván. Akkora hatalma volt, hogy úgy vélte, bármire képes. Még arra is, hogy Istennel rivalizáljon. Úgy döntött, fölszáll az égbe, és megküzd Istennel. Megparancsolta tudósainak, alkossanak olyan készüléket, amellyel repülhet. A kor tudósai látványos ősrepülőgépet konstruáltak, egy különleges hintóféleséget. Négy hatalmas sást kötözték hosszú, erős kötelekkel egy speciális királyi nádszék négy sarkához. Namrúd fogta a kardját, és helyet foglalt a széken. A tudósok egy-egy darab nyershúst lógattak a sasok csőre elé. A sasok kiterjesztették szárnyukat, és megpróbálták elérni a húst. Magasba emelték a hintót, így született a világ első, repülő alkalmatossága.

Egy másik alkalommal Galgal Einsteinről és annak fénysebesség-elméletéről beszélt. A jelenlévők közül még soha, senki nem hallotta Einstein nevét, sőt olyan sem volt köztük, aki tudta volna, hogy a fénynek sebessége is van, azt pedig végképp nem, hogy a fény másodpercenként 300 ezer kilométeres sebességgel közlekedik.

Galgal, aki tisztában volt hallgatósága tudatlanságával, beszédét egy angol idézettel indította, hogy ezzel is hatást gyakoroljon rájuk. Talán ő volt az országban az első imám, aki prédikációjában angol szavakat ejtett ki a száján. Így beszélt:

– Einstein egyszer így fogalmazott: „One thing I have leam-ed in a long life: that all our Science, measured against reality, is primitive and childlike and yet it is the most precious thing we have.”

Nem magyarázta el, mit jelentenek a fenti szavak, de, már amennyire maga is megértette, beszélt a fénysebességgel kapcsolatos elméletről:

– Képzeljétek el egy repülőgépet, amely 300 ezer kilométert tesz meg másodpercenként. Képzeljétek el, hogy ez a repülőgép most itt áll a mecset tetején, és utasokra vár. Képzeljétek el, hogy csinálunk két csoportot: az egyikbe tizenkét és tizenöt év közötti fiúkat, a másikba hasonló korú leányokat válogatunk. A lányokat itt hagyjuk a mecsetben, a fiúkat pedig felkísérjük a tetőre, és felültetjük őket a repülőgépre. A pilóta beindítja a motorokat, a gép, mozgásba lendül, majd magával viszi a fiúkat a levegőégbé. Ne feledjétek, hogy a gép olyan gyorsan repül, mint a fény. És most jól figyeljétek. Ha a fiúk három óra repülés után visszaérkeznek a mecset tetejére, a karórájuk szerint három órát repültek. A fiúk leszállnak a gépről, és a lépcsőn leereszkedve visszatérnek az imaterembe. És amikor elhúzzák a függönyt, hogy üdvözljék a lányokat, nem hisznek a szemüknek. A lányok ugyanis mind öregasszonyok lettek, idős, fogatlan nénikék.

A hallgatóság tagjai meglepetten pillantottak egymásra, senki sem értette, miről beszél Galgal. Hogyan lehetséges, töprengtek, hogy a fiúk csak három órát voltak távol, a lányok mégis megöregedtek közben?

– A fény, a fény sebessége: ha az ember fénysebességgel repül, egészen más logika érvényesül, mint egyébként. Ezért hoztam elő ezt az idézetet. Ez, mint Isten nyoma, hatalom a hatalom fölött, fény a fény fölött – magyarázta Galgal.

Galgal időközben nagy ismertségre tett szert a városban, a fiatalok körében is nőtt a megbecsültsége. Ezenkívül elsősorban a nők tüntették ki figyelmükkel.

Noha köztudomású volt, hogy házasember, a mecset sötét folyosóin gyakran környékezték meg lefátyolozott nők, akik szerelmes leveleket nyomtak a kezébe. Az imám nem nézett a nőkre, de a levélkéket ruhája zsebébe rejtette.

– Maga gyönyörű imám – mondta neki egy nő, amikor egy pillanatra kettesben maradtak a folyosón.

– Szeretnék elszállni veled az űrbe Einstein repülőjén – súgta oda neki egy másik nő, amikor elhaladt mellette.

– Csodálatos az illatod, hol veszed a parfümödöt? – kérdezte tőle egy fiatal leány a sötétben, anélkül, hogy arcát megmutatta volna neki.

– Jól áll, amikor ferdén viseled a turbánodat – dicsérte egy másik asszony

A mecsetben a férfiakat, és a nőket, az imahelyiséget közepén kettévágó függöny választotta el egymástól. A szószék egy magaslaton állt, épp a férfiak és nők között. A fiatal nők többnyire az első sorban foglaltak helyet, hogy minél jobban láthassák Galgalt, miközben beszél. Galgal élvezte a rá irányuló figyelmet, és türelmesen várta Mohamed születésnapját, amikor végre megmutathatja igazi arcát. A hagyomány szerint ugyanis az imámok a próféta születésnapján mindig lényeges dolgokról beszélnek. Nem véletlen, hogy a szent városban, Kóban is e napon zajlott a legtöbb történelmi esemény. Mindenki izgatottan várta, mivel rukkol elő Galgal a nagy napon.

Galgal a próféta születésnapján Aga Dzsán és Sahbal kíséretében lépett be az imaterembe. Helyet foglalt a székén, majd rövid szünet után belekezdett az A1 Zálzálá című, dallamos szúrába:

Ézá zolzolet álárzo zálzálá...

Amikor megrázkódik a föld

S lepkék gyanánt szóródnak szét az emberek

És kártolt gyapjú lett a hegyekből

Azt kérded:

Mi történhetett?

Vajon közli válaszát velünk?

Galgal hangja másképp csengett, mint korábban, szavai határozottabbak voltak, mint valaha.

A mecset tele volt, és mindenki feszült figyelemmel hallgatta az imámot, aki így folytatta:

– Alszabéri imám egy ideje már nincs a körünkben, de a mecsetünk megmaradt. Egyszer mi is mind elmegyünk, de a mecset marad. Igaz ez? A mecset örökké megmarad? Nem, még a mecset sem állhat itt örökkön-örökké. Imámok mennek, mecsetek tűnnek el, csak egyvalami marad: a hang.

A férfiak egymásra néztek. Aga Dzsán Sahbalra pillantott:

– Miről beszél? A hang marad? Hogy érti ezt?

De Galgalnak igaza van, gondolta Aga Dzsán. Alszabérit már rég elfeledték az emberek, egyetlen szava sem maradt meg az emlékezetükben, mert soha nem volt valódi mondandója. Alszabéri apja, ő más volt, híres imám megannyi tüzes beszéddel, olyan ember, aki változtatni és nyomot hagyni akart, aki néven merte nevezni a dolgokat. Amikor ő volt a ház imámja, kézben tartotta a várost, és a bazar egyetlen intésére megmozdult, ha kellett. Alszabéri apja már évtizedekkel ezelőtt meghalt, de a hangja megmaradt, a hangja máig élt a város emlékezetében.

Egyszer Mohamed születésnapján szenvedélyes beszédben ostorozta Reza Kánt, a sah apját, aki betiltotta a csadorviselést, és katonáinak megparancsolta, hogy a lefátyolozott nőket szedjék össze, s vigyék be őket a rendőrörsökre. Alszabéri apját letartóztatták, majd Kasan városába száműzték. Ezután rendőrök jöttek, és beszögelték a mecset ajtaját.

Aga Dzsán úgy látta maga előtt azt a napot, mintha csak tegnap lett volna.

Hirtelen katonai teherautók fékeztek a mecset előtt, melyekről fegyveres katonák ugráltak le. Ezután egy dzsip érkezett, rajta egy tiszt, ugyancsak fegyverrel. Kiszállt a kocsiból, hóna alá botot szorított, bement a mecsetbe, és úgy, ahogy volt, cipőben bemasírozott az imaterembe, hogy letartóztassa, és a börtönbe kísérje az idős imámot.

Aga Dzsán, aki akkoriban még fiatalember volt, és épp azelőtt vette át a mecset vezetését, higgadságot erőltetve magára a tiszthez lépett, és így szólt:

– Amennyiben távozik a mecsetből, az imám önként kijön, és magával megy, ellenkező esetben, attól tartok, komoly lázadás törhet ki. Én figyelmeztettem.

Szavai oly világosak és eltökéltek voltak, hogy nem hagytak kétséget affelől: komolyan beszél. A tiszt végignézett az imámot körülálló hívőkön. Láta, hogy itt nincs keresnivalója, botját Aga Dzsán melléhez nyomta, és így szólt:

– Kihozod nekem az imámot. Kint várok!

Azzal elhagyta az imatermet, és megállt az ajtó előtt.

Aga Dzsán emelt fővel, több tucat hívő kíséretében a tiszt dzsipjéhez vezette az idős imámot.

A tiszt beültette az imámot a dzsipbe, és maga ült a kormány mögé.

Ekkor a katonák mindenkit kizavartak a mecsetből, és beszögelték a templom ajtaját.

A mecset csak három évvel később nyitotta meg újra kapuit, miután a britek elkergették Reza Kánt, aki Egyiptomba menekült.

Aga Dzsán mosolygott, és kíváncsian várta, mi van még Galgal tarsolyában. Ám Galgal hallgatott, és csendben nézte az egybegyűlteket. Aztán hirtelen, anélkül, hogy bármiképp kapcsolódott volna az addig elmondottakhoz, felkiáltott:

– Amerika!

A szó olyan hatást váltott ki, mintha követ vágott volna a csendben várakozó hallgatóság közé, a hívők a függöny mindkét oldalán felbolydultak: Amerika ugyanis tabutémának számított a mecsetekben. A szónak súlyos politikai töltete volt. Amerika itt nem az az Amerika, melyet a világ többi része ismer. Amerika rossz, az iszlám ádáz ellensége.

A fiatal sah annak idején, majdnem elmenekült az országból, amivel véget ért volna a monarchia kétezeröttszáz éves időszaka, de a CIA-ügynökök amerikai államcsínyt szerveztek, és visszacsempeszték. Amerikát, azóta nevezik sátánnak az ajatollahok, a mecsetekben, azóta van jelen az Amerika ellenesség.

Amikor egy imám szájára vette az Amerika szót, valójában azt üvöltötte világgá: le a sátánnal! Le Amerikával!

– Megváltoztak az idők. Reza Kán elment, eltűnt, de most Amerika van jelen mindenütt. Teheránban. Még Komban is! – emelte fel a hangját Galgal.

Mondott is valamit, meg nem is. Mintha csak egy ártatlan igazságot fogalmazott volna meg: „Megváltoztak az idők. Amerika van jelen mindenütt.”

A város idős bölcsei méregették az imám szavait, mint az aranyat, és rájöttek, hogy igencsak ravasz szónokkal van dolguk. Az imám jól tudta, miként kell egymás után fűznie a szavakat, hogy izgalmassá tegye a mondandóját.

Galgal nézte a hallgatóságát. Várták, mivel folytatja, csüngtek az ajkán. Amikor végre megtörte a csendet, csupán két szót mondott:

– Allah, Allah!

Ez a két rövid szó annyi mindent jelenthet. Ha az ember csodálkozik, azt mondja: „Allah, Allah!” Ha valakivel nagy baj történik, így panaszkodik: „Allah, Allah!”

De Galgal most más kontextusban használta e két szót. Mivel egy és ugyanazon mondatban említette Komot és Amerikát, Allah kiáltása, különleges értelmet kapott. Kom! Amerika! Allah, Allah! Mintha két éles lövés dördült volna el a mecsetben.

Galgal ekkor hirtelen megváltoztatta a prédikáció irányát, és belekezdett az A1 Fath szúrába:

Lásd, meghódnak, lábadoz borulnak.

Erről ismerszenek fel.

A Taura* és az Indzil* úgy jellemzi őket,

Mint kisarjadó magot,
Mely egyre erősödik,
Nő, gyarapszik,
Mind vastagabb a szára,
Hogy örvendjenek az aratók.
Aga Dzsán Sahbalra pillantott.

Galgal azonban nem időzött sokáig az A1 Fath-nál, szinte észrevétlenül váltott az aja A1 Rúmra (Róma):

És legyőzték a rómaiakat A szomszéd országban,
De a vereség után, előbb vagy utóbb,
Ismét diadalt aratnak.
És aznap örvendezni fogtok.
Ő az úr.

Ezzel befejezte beszédét.

Talányos prédikáció volt, mindenki a saját szája íze szerint értelmezhetette. Galgal úgy beszélt, hogy a titkosszolgálat ne tudjon fogást találni szavain.

Mohamed prófétával indított, megemlítette Amerikát, majd a rómaiak bukásáról beszélt. Nyilvánvaló volt, hogy egyelőre nem akarja kifejtetni, mit akart mondani mindezzel, és valójában hová kíván kilyukadni.

Aga Dzsán látta, hogy a mecset ismét izgalmas idők elé néz: mióta várt már erre!

Galgal felállt, és elhagyta a szószéket. Hívők százai álltak fel előtte. Aga Dzsán odalépett hozzá, magához ölelte, megcsókolta a bal vállát, és büszkén kivezette a mecsetből.

Mozi

Godaja to buszideje hity gáh Labbe szorge fámé záni Mászt rá?
Be pesztáne kéls Zadi daszt rá?
Istenem, csókoltad-e már Bormámos lány Vérpiros ajkát?

Érintettél valaha Még alig érett Hetyke leánykebelt?

A vers Galgal íróasztalán feküdt. Aga Dzsán, aki véletlenül pillantotta meg az irományt, felvette, és elolvasta. Nem akart hinni a szemének.

„Godaja to buszideje hity gáh.”

Sokkolták a sorok. Isten, csók, becsípett leányzó, pisze keblek, és mindez épp Galgal íróasztalán!

A költő neve ott volt a papír alsó sarkában: Noszrat Raha-mani. Aga Dzsán még soha életében nem hallotta ezt a nevet. Ki lehet ez?

Hogy merészelt ilyen istenkáromló mondatokat papírra vetni?

Alaposan elfajultak a dolgok, mormolta Aga Dzsán. Persze alapvetően a sah az oka, de mi szüksége lehet Galgalnak erre a szemétre? És miért visz be ilyensmit, a könyvtárba?

Más költemények is voltak az íróasztalon. Aga Dzsán olvasni kezdte a következőt. Figyelemre méltó vers volt, ezt ugyanis egy nő írta.

Szomjas ajkam

Téged keres

Vesd le ruhámat

Ölelj magadhoz

Tiéd az ajkam

Tiéd a nyakam, perzselő kebleim,

Egész zsenge testem a tiéd!

Aga Dzsán ekkor meghallotta Galgal lépteit az udvaron, úgyhogy nem tudta végigolvasni a verset; gyorsan visszatette az asztalra, a könyvespolchoz lépett, és úgy tett, mintha keresne valamit.

Amikor Galgal belépett, Aga Dzsán leemelt egy könyvet a polcról, majd mindjárt távozott is a könyvtárból, és nagy tépelődések közepette visszatért a dolgozószobájába.

A vers nem eresztette, befészkelte magát a gondolataiba, és ettől képtelen volt a munkájára koncentrálni:

Tiéd az ajkam

Tiéd a nyakam, perzselő kebleim

Egész hamvas testem a tiéd!

Vajon ki lehet a költőnő?

Hát már annyira megváltozott az ország, hogy manapság a nők is ilyen nyíltan beszélhetnek magukról?

Annyira megváltozott az ország, hogy a nők ilyen intim dolgokat vethetnek papírra, a testükről és rejtett érzéseikről?

Hogy lehet, hogy ő, Aga Dzsán ezt eddig nem vette észre?

Hol vannak az ilyen nők? Miért nem találkozott velük soha? Hogy néznek ki? És hol laknak? Mind Teheránban?

A sah, igen, minden rossz okozója a sah és az amerikaiak. A rádiókból, a televízióból, a filmekből ömlött az amerikai kultúra az irániak otthonaiba.

A rezsím mindent elkövetett, hogy az ifjúságot távol tartsa a mecsettől, mindent megtett, hogy a fiatalokat a sah eszméinek hívévé tegye.

A sah egykor az úgynevezett „Fehér forradalommal” tűnt fel. Kiadott egy vékony kis könyvet, melyben összefoglalta a hazájával kapcsolatos elképzeléseit. Küzdeni kívánt az analfabetizmus ellen, ezért fiatal tanítónőket küldött a falvakba, hogy oktassák a népet. Ezek a nők levették a fátylat, sapkát húztak, és a sah katonáiként rajzoltak szét a hegyekben, hogy a legfélreesőbb faluban is megépítsék az iskolát.

Igen, minden megváltozott, és Aga Dzsán nem vett, vagy nem akart észrevenni az egészségből semmit. A sah keményen küzdött az ország iparosításáért, sok külföldi befektető kapott engedélyt, hogy Teheránban és más nagyvárosokban gyárat alapítson. A változások szele már Szenedzsánt is elérte.

Számos japán, és európai vállalkozó élt a felkínált lehetőséggel. A város határában traktorgyár épült, ahol nemsokára több száz, a városból és a környező falvakból érkező fiatalember kezdi meg a munkát.

A gyár az ismert japán traktorgyártó, a Mitsubishi tulajdona lesz. Azt tervezték, hogy egy olyan kisméretű traktort gyártsanak majd, mellyel a parasztek könnyebben dolgozhatnak a hegyi földeken. A terv az volt, hogy kormányzati támogatással hamarosan minden gazdálkodó hozzájut egy ilyen traktorhoz, amivel a Mitsubishi végérvényesen a sahhoz köti a parasztembereket.

Nem, Aga Dzsán korántsem tudott mindent, jócskán lemaradt a fejleményekről, sosem hallgatott rádiót, soha életében nem volt televíziókészüléke. Ha valaha látta volna Farah Dibát, a sah feleségét a televízióban, mindjárt jobban értette volna, mi folyik az országban.

Az asszony nagyon sokat tett azért, hogy új arcot adjon az országban lakó nőknek. Aga Dzsán azt sem tudta, mennyire közkedvelt a nők körében – még azokéban is, akik naponta eljártak a mecsetbe.

Farah a sah harmadik felesége volt, ő szülte neki első fiát, a koronaherceget. A sah első két neje nem tudott fiút szülni urának. Az uralkodó Párizsban, egy partin találkozott az asszonnyal, aki a városban tanult.

Most pedig ő volt az ország hercegnője, akinek eltökélt szándéka volt, hogy jobba teszi a nők helyzetét, és kiszabadítja őket a konyhából.

Eddig minden remekül alakult, és úgy tűnt, a sahnak sikerül a mecsetekben tartania az ajatollahokat.

Farah Diba is nyugodt szívvel utazhatott hónapról hónapra röpke párizsi bevásárlótúráira, hogy olyan hírneves butikokban frissítse fel ruhatarát, melyekből a híres hollywoodi sztárok is öltözködtek.

Miközben a New York Times egy cikkében a béke oázisának nevezte a sah vezetése alatt álló országot, Farah Diba időpontot kért egy francia klinikán, hogy perzsa orrát egy kicsit franciásra igazítsa, majd új, divatos frizurával térjen vissza szülőhazájába.

Egyetlen újság sem mert, említést tenni az orráról, ám a frizuráját azonnal lemásolta minden, fodrászhoz járó iráni nő. Mindenki

„Farah coupe-járól” áradozott, még Fagri Szadat, Aga Dzsán neje is „farahi”-ra, vagyis Farah stílusában vágatta le a haját – igaz, Aga Dzsán figyelmét ez is elkerülte.

Szenedzsánban éppen egy női klinika alapításán fáradoztak. A legfrissebb statisztikákból az, derült ki ugyanis, hogy a vallásos városokban és falvakban élő nőknek több nőgyógyászati problémájuk van, mint nem hívő társaiknak, ám nem hajlandók férfi orvossal kezeltetni magukat. A hatóságok ezért elhatározták, hogy a vallásos városokban olyan klinikákat nyitnak, melyekben kizárólag női orvosok fognak dolgozni. A tervek szerint a szenedzsáni lett volna az ország első és legnagyobb női klinikája.

Farah Diba hivatala támogatta a tervet, és Farah arra készült, hogy személyesen is Szenedzsánba utazik a klinika megnyitójára.

Galgal naprakészen követte az országban zajló eseményeket, és beszédeiben megjelenítette a város mindennapi életét. Legutóbb a polgármestert kritizálta, amiért a városnak még nincs rendes könyvtára, miközben a kioszkokban olcsó amerikai ponyvát árulnak az ifjúságnak irodalom gyanánt.

Korábban a város picinyke színházát vette tűz alá, mert ott olyan darabot mutattak be, amelyben nevetségessé tettek egy imámot. Az előadást diákoknak szánták, ugyanis az iskolákból mindennap csoportokat vittek a színházba. Galgal dühöngött:

– Ez a tisztos Szenedzsán város szégyene! Hogyan merészelnek színpadra állítani egy imámot, hogy aztán az ifjúság előtt nevetségessé tegyék? Figyelmeztetem a bazárt: a városban álnok offenzíva indult az iszlám ellen. Belenéztetek valaha is gyermekeitek iskolatáskájába, megnéztétek, miféle istenkáromló gondolatokkal tömik a fejüket nap, mint nap? Ismeritek azt a mérgező költészetet, melyet irodalom címen adnak leányaitok kezébe? Reszketett a kezem, amikor a szemem elé került néhány ezekből az, úgynevezett költeményekből. A függöny mögött ülő nők iránti tiszteletből most nem részletezem a tartalmukat. Meghirdették a hitünk elleni háborút.

De a tűzzel nem jó játszani. Mindenkit figyelmeztetek! Ne játsszatok a tűzzel!

A polgármesterhez eljutottak a mecsetből érkező kemény szavak. Megakadályozandó a dolgok elfajulását, utasítást adott a színháznak, hogy vegyék le a darabot a repertoárról.

Alig csitultak el az incidens hullámai, amikor olyan hírek kezdtek terjedni, hogy valaki mozit készül nyitni a városban.

Egy mozitulajdonos, aki Teheránban több nagy filmszínházat is üzemeltetett, megvásárolta Szenedzsán régi, már jó ideje nem eredeti rendeltetése szerint működő közfürdőjét, hogy mozit nyisson benne. Hatalmas épület volt, kiváló helyszín kulturális események rendezésére, épp megfelelő hely arra, hogy filmszínházat alakítsanak ki benne.

Galgal haladéktalanul tudatta a polgármesterrel, hogy a vallásos Szenedzsánban elfogadhatatlan a mozinyitás gondolata, mire a polgármester közölte vele, hogy a városnak ebbe semmiféle beleszólása nincs, a döntést már Teheránban meghozták. A császári kulturális iroda kiemelt projektként kezelte a mozinyitást, melyet Farah Diba személyesen hagyott jóvá.

Amikor a leendő mozi tulajdonosa megtudta, hogy Farah Diba Szenedzsánba látogat a női kórház megnyitására, elhatározta, minden követ megmozgat, hogy a mozi is elkészüljön addig: fel akarta kérni a császárnét a mozi megnyitására is.

Felvette a kapcsolatot Teheránnal, és elintézte, hogy szenedzsáni látogatása estéjén Farah a mozit is megnyissa. Ám mivel Szenedzsán erősen vallásos város volt, úgy döntöttek, a hírt az utolsó pillanatig titokban tartják.

Egy szép, napos csütörtökön nagy helikopter jelent meg az égen, és három kört írt le a bazár fölött. Szinte a város összes diákja felsorakozott, hogy az utcák széléről integetve üdvözölje Farah Dibát, akit nyitott tetejű kocsin szállítottak a klinika épületéhez.

A diákok ujjongtak, tapsoltak és kiáltoztak:

– Dzsávid sah – soká éljen a sah!

Közben három vadászpilóta húzott el a város fölött, egy-egy csíkot húzva maguk után a nemzeti lobogó színeiben. A tömegben a titkosszolgálat civil ruhás emberei cirkáltak, és minden utcasarkon katonai teherautók parkoltak, tele katonákkal, akik készen álltak, hogy a legenyhébb lázongást is csírájában fojtsák el.

Farah Diba mosolyogva integetett a tömegnek. Enyhe szellő játszott a tincseivel, megjelenése hatalmat sugallt.

Amikor elhaladt előttük, a tanárnők és a klinika munkatársnői levetették fejükről a fátylat, hogy megmutassák, ugyanolyan a frizurájuk, mint neki, és az izgalomtól visongva lengették kendőiket.

A kamerák szorgosan rögzítették az eseményeket, hogy nemsokára országnak-világnak bemutathassák, a vallásos Szenedzsán asszonyai hogyan hódoltak be Farah Dibának, és hogyan zárták szívükbe újdonsült példaképüket.

Farah most látogatott először vallásos városba. A rezsim mércének tekintette az utazást, melyből leszűrhetnék, vajon valaha meg tudják-e hódítani az uralkodóellenes, vallásos városokat is. És bizony igencsak elégedettek voltak a tapasztaltakkal, olyannyira, hogy a televízió nem is akart várni az eredetileg tervezett, este nyolcas programkezdésig, hanem már a hat órai hírekben lehozta az utazásról készített tudósítást. A hatalom úgy tekintett a látogatásra, mint az ajatollahok fölött aratott végső győzelemre. Csakhogy valami elkerülte a figyelmüket: valami, ami első pillantásra talán valóban nem tűnhetett olyan lényegesnek.

Néhány fiatal szenedzsáni nő, az új klinika ápolónői fehér, áttetsző, rövid ujjú nővérköpenyben várakoztak a kórház kapuja előtt. Amikor Farah Diba kiszállt uralkodói autójából, a fényképezészek előrenyomakodtak. A kattogó gépek lencséje az ápolónőkre irányult. Emezek csodálatos virágcsokrot nyújtottak át a császárnénak, és illedelmesen fejet hajtottak. Ám mivel áttetsző nővérkabátot viseltek, láthatóvá vált világoskék bugyijuk. A bazár

halálra rémült, Galgalnak pedig, amikor meghallotta, mi történt, azonnal elment az étvágya.

Dühöngött, az esetet az ajetollahok arcucsapásának és a bazárnak címzett, előre megfontolt sértésnek nevezte. Az incidens abban a városban történt, melynek Dzsomé-mecsetjében ő az imám. Úgy döntött, ezt nem hagyhatja szó nélkül, és mindjárt reagál is rá aznapi beszédében.

Estefelé megcsörrent Aga Dzsán telefonja; Komból hívták, Galgallal kívántak beszélni. Rövid beszélgetés volt, egyoldalú beszélgetés, Galgal ugyanis végig egy szót sem szólt, csak hallgatott, majd így fejezte be:

– Nem, nem tudtam. Igen, értem. Oké, eleget tudok. Önt is.

Aga Dzsán nem értette, miről volt szó a beszélgetésben, de sem ezt nem kérdezte meg Galgaltól, sem azt, kivel beszélt. Később, amikor bepillantott a könyvtár ablakán, látta, hogy Galgal nyugtalanul sétál fel-alá.

A televízióadás azt sugallta, hogy Farah Diba a klinika megnyitása után azonnal elhagyta a várost, és visszatért Teheránba, ám a valóságban még maradt egy időre: a város határában álló régi, történelmi erődítményhez repült.

A sivatag szélén épült erődítményt fogadóvá alakították. Afféle karavánszeráj volt a Selyemút mentén, ahol korábban sok utazó és kereskedő töltött egy-egy éjszakát.

Mivel Farah Párizsban építészetet tanult, magára vállalta az ország néhány műemlék-felújításának levezénylését. Leginkább az erődítmény helyreállítása érdekelte.

Úgy tervezte, később, az este folyamán visszatér Szenedzsánba, a mozi megnyitójára.

A mozitulaj kifejezetten az ünnepi alkalomra vadonatúj amerikai szerelmes filmet hozatott Teheránból, melyet még sehol sem mutattak be az országban. A császárhoi látogatásról továbbra sem

szólt senkinek, csupán annyit mondott, hogy a megnyitón néhány fontos teheráni vendég is jelen lesz.

Amikor az erődben Farah Diba épp asztalhoz ült, hogy elfogyassa vacsoráját, és pihenjen egy kicsit, Galgal titkos telefonhívást intézett Aga Dzsán szobájából. Komot hívta, és suttogó, rövid beszélgetést folytatott valakivel.

Hét órakor készen állt, hogy elinduljon a mecsetbe. Sahbal, aki azért jött, hogy átkísérje, észrevette, mennyire nyugtalan.

– Történt valami? – kérdezte.

– Nem, miért kérded? – mondta Galgal, miközben kiléptek a könyvtárból.

– Miről fogsz beszélni?

– Még nem állt össze teljesen a fejemben, ennek a ribancnak a látogatása teljesen lefoglalta a gondolataimat.

Sahbal meg akarta kérdezni, miféle ribancról beszél, de nem tette: képtelen volt szájára venni a ribanc szót.

– Hol van Aga Dzsán? – kérdezte Galgal.

– A mecsetben.

Beléptek a mecsetbe, az imahely tele volt, a megszokottnál is több ember jött el. Valószínűleg kíváncsiak voltak, imámjuk hogyan reagál Farah Diba látogatására.

Galgal méltóságteljesen a szószékre lépett, leült, majd nyugodt hangon a mecsetről és az imám szerepéről kezdett beszélni. A mecset, mondta, a város szíve, az imám pedig a városban élő hívők éber lelkiismerete.

Beszédében meg sem említette a klinika megnyitását, és a Farah Diba-látogatás televíziós tudósításáról sem szólt. Nyilaival a mozira célzott.

– Vigyázatok! – kiáltotta hirtelen, és fenyegetően magasba emelte a mutatóujját. – Tudjátok, mit cselekszettek!

Rövid szünetet tartott.

– A mecset nevében – folytatta a város nevében, a bazár nevében kérlek, szólítalak fel, figyelmeztetlek benneteket: ne tegyétek! Mondjatok le ördögi tervetekről! Szenedzsánban nincs helye a szabados amerikai kultúrának. Itt nincs helye a bűnnek. Elég! Hagyjátok abba, mert ha nem, mi hagyatjuk abba veletek!

– Allaho akbar! – kiáltott fel valaki.

– Allaho akbar! – kiáltotta az összes hívő.

Senki sem tudta, pontosan hova akar kilyukadni Galgal, de azzal mindenki tisztában volt, hogy így fejezte ki a női klinikával szembeni ellenérzéseit.

A bazárbeli férfiak elégedett pillantást vetettek Aga Dzsánra: nagyra értékelték Galgal szavait.

Aga Dzsán is büszke volt a fiúra, de tudta, hogy Galgal nem bírja majd sokáig Szenedzsánban. Túl ambiciózus volt, hogy megelégedjen az imámsággal, mozgástérre volt szüksége, nemsokára, gondolta Aga Dzsán, szűknek fogja érezni a mecset falait. Ugyanakkor ez a mecset remek kiindulópont volt a karrierjéhez.

A mozi tulajdonosa biztos volt benne, hogy Galgal a mecsetben uszítani fog a mozi ellen, de nem tartott tőle különösebben. Tudta, hogy a városban tartózkodó összes titkos ügynök és rendőr a védelmére kel, ha szükséges. Csütörtök este volt, és ő nagyon örült neki, hogy a hívők a megnyitó idején a mecsetben ültek és Galgalt hallgatták. Így nyugodt szívvel várhatta Farah Diba látogatását.

Ám nyilvánvalóan nem ismerte eléggé ellenfelét, mert Galgal kiváló információkkal rendelkezett, így azt is tudta, pontosan mikor kerül sor a megnyitóra.

Galgal az órájára pillantott; közelgett az idő, de nem idegeskedett, csak a szakállát simogatta és mosolygott. Aga Dzsán azt hitte, már mindent elmondott a mozival kapcsolatban, amit akart, és most más témára vált. Hogy megelégszik a fenyegetőzéssel. Annál jobban meglepte, amikor Galgal belekezdett a tüzes Abu Lahab szúrába; ez

egy olyan asszonyról szól, aki dühvel szólt az Istenről. Az imám higgadtan indított, nyugodtan sorolván a szavakat:

Pusztuljon Abu Lahab keze!

Pusztuljon ő maga is!

Mit használ neki kincse, ragadománya?

Perzselő tűzben fog égni

És vele fahordó felesége

A nyakán pálmrost kötéllel.

Pusztuljon Abu Lahab!

Aga Dzsán néhány másodpercig csak kapkodta a levegőt, mert a szúra hallatán mindjárt megértette, hogy Galgal korántsem éri be fenyegetőzéssel.

Abu Lahab Mohamed bácsikája volt, apja testvére. Mohamed és a Korán esküdt ellensége.

Az iszlám kinyilatkoztatásakor, aznap éjjel, amikor Mohamed kiállt Mekka hatalmasai elé, hogy meggyőzze őket küldetéséről, Abu Lahab szidalmazta Mohamedet, és távozott a gyűlésről. Abu Lahab felesége követte urát, szidalmazta Mohamedet, és súlyos, szégyentelen szavakkal illette a Koránt. Távozásuk után sem fejezték be az ellenségeskedést, hanem a bazárba mentek, és ott tovább gyalázták a Koránt és magát Allahot. Mohamed, akit nagyon bántott a dolog, nem tudott tenni semmit. Aztán egyik éjjel kinyilatkoztatást kapott, az Abu Lahab szúráat:

Tabat jada Abu Lahab

Feleségével, a tűzifahordóval együtt,

Akinek a nyakán pálmrost kötél lesz.

Pusztuljon Abu Lahab!

Ha valaki az Abu Lahab szúráat idézte, a hallgatóság azonnal tudta, hogy rendkívül komoly dologról van szó. Galgal így folytatta:

Pusztuljon el a férfi keze, aki megvásárolta a város régi fürdőjét.

Pusztuljon el a férfi keze, aki mozit akar csinálni a régi fürdő helyén.

Pusztuljon el a fürdő ajtaja.

Pusztuljanak el a férfiak lábai, akik átlépték a fürdő küszöbét.

Pálmáros kötélen lészen azon nőknek nyakán, akik a régi fürdőbe betették lábukat!

Aga Dzsán leszegett fejjel ült, képtelen volt felemelni a tekintetét, nem bírt Galgalra nézni. A szőnyeg mintáit figyelte, amelyen ült, s közben úgy érezte, hogy Galgal mögötte áll, és egyre csak a föld felé nyomja a fejét.

Galgal alaposan meglepte, és bár igazából örülnie kellett volna a dolgok ilyenén alakulásának, inkább vegyes érzelmek kavarogtak benne. Miért nem avatta be Galgal, hogy a moziról kíván beszélni? És miért használ hirtelen ilyen kemény szavakat? Jó ez a mecsetnek? Milyen következményei lesznek a városra nézve? De mindegy, gondolta, most nincs idő ezt végiggondolni; vett egy nagy levegőt, felemelte a fejét, és körbepillantott.

A mecsetben egy pissenés sem hallatszott, mindenki figyelmesen hallgatta a prédikációt.

– Jó előre figyelmeztettem a város vezetőit, figyelmeztettem a fürdő új tulajdonosát, de egyikük sem hallgatott rám. Ehelyett arra vetemednek, hogy ma este lejátsszanak a fürdőben egy bűnös amerikai filmet. Épp ma este! Tudjátok, milyen nap van ma? A szent Fatima halálának évfordulója! Én, Galgal, a mecset imámja, megtiltom. Én, Galgal, a Dzsóme-mecset imámja, megtiltom, hogy bárki is betegye a lábát abba a moziba! Én, Galgal, Koránnal a kezemben fogom beszögelni annak a bűnös háznak a kapuját – mondta, s előhúzott egy Koránt a zsebéből.

A tömeg kiáltozott:

– Allaho Akbar! Allaho Akbar! Allaho Akbar!

– Gyerünk a fürdőhöz! – kiáltotta Galgal.

Lejött a szószékről, és sietős léptekkel elindult.

A tömeg szétnyílt előtte.

Aga Dzsán, aki nem számított ilyen hirtelen fordulatra, úgy állt ott, mintha földbe gyökerezett volna a lába. Úgy érezte, Galgal becsapta; látta, hogy az imám átvette tőle az irányítást. De még semmi sem volt veszve. Aga Dzsán tapasztaltabb ember volt, mint Galgal. Meg kellett tennie mindent, hogy újra kezébe kaparintsa a gyepelőt, megőrizve a mecset hírnevét és tekintélyét. Galgal nem számított: csakis a mecset számított. Nekilódult, és Galgal után indult, miközben odakiáltott Sahbálnak:

– Fuss! Ne hagyd egyedül! Kövesd!

Az izgalom a tetőfokára hágott, úgy tűnt, már nem lehet kordában tartani az embereket.

– Sikerülni fog – mormolta magában Aga Dzsán. – Én vagyok az egyetlen, aki megakadályozhatja a káoszt.

Galgal a Koránt magasba tartva igyekezett a mozi felé. A hívek hangos Allaho akbar-kiáltásokkal kísérték.

A titkosszolgálat ügynökei, akiket ugyancsak meglepett a váratlan invázió, riadtan szaladgáltak a sötétben, és közben izgatottan üvöltöztek az adóvevőjükbe:

– Felkelés! A mozi veszélyben van!

Némi késéssel megjelent két rendőrautó, de a rendőrök egyelőre nem értették, mi történik, és hová tart az egyre duzzadó tömeg.

Néhány katonákkal tömött teherautó állta el a mozi felé vezető utat. A felfegyverzett katonák leugráltak a platóról, és sorfalat képeztek, hogy feltartóztassák a tüntetőket.

Közben egy helikopter is a mozi fölé repült, és leszállt a fürdő udvarán, hogy felvegye Farah Dibát.

A járdán a polgármester autója állt meg. A polgármester kiugrott a kocsiból, és két kezét a magasba tartva a tüntetők felé indult. Keresni kezdte a tömegben Aga Dzsánt, s mikor végre megtalálta, rárontott:

– Mit művelsz, az isten szerelmére? Ez csapda! Állítsd meg az embereket, mielőtt vérfürdő lesz belőle!

– Miről beszélsz? A városvezetés már a mecset szavát sem hallja meg. Mindenkit vérig sértetek ezzel a mozival, és most még te fenyegetőzöl vérfürdővel?

– Nem, nem erről van szó, félreértesz: én nem fenyegetőzöm, hanem a segítségedet kérem, mert nemsokára elszabadul a pokol. Várj, nem mondhatom hangosan.

Suttogó hangra váltott:

– Farah Diba itt van a moziban. Higgy nekem, ha az emberek még közelebb mennek az épülethez, a katonák közéjük lőnek. Tégy valamit! Állítsd meg őket!

A katonák feltartóztatták a tüntetőket. Egy tiszt hangosbeszélőn szólt a tömeghez:

– Forduljanak vissza! Ne közelítsenek!

Galgal ügyet sem vetett rája Koránt magasba tartva elhaladt mellette, és megpróbált utat tömi magának a katonák között, de a tiszt utána vetette magát, és eléállt:

– Azt mondtam, vissza! – üvöltötte. – Különben lövünk!

– Lőjenek csak! – vetette oda Galgal, és továbbment.

A tiszt visszarántotta a gallérjánál fogva, a füléhez hajolt, és beleüvöltötte:

– Ha nem fordulsz vissza, a nyakadra tekerem a turbánodat, és úgy viszlek magammal!

Szavai mellbe vágta Galgalt; keményen meglökte a tisztet, az megtántorodott, és kis híján a földre zuhant. A tiszt a pisztolya után kapott. Aga Dzsán villámgyorsan cselekedett. Elrángatta onnan Galgalt, és odakiáltott Sahbálnak:

– Vidd el innét!

De Galgálnak esze ágában sem volt elmenni onnan, kiszabadította magát Aga Dzsán szorításából, és vissza akart rohanni a tiszthez.

Aga Dzsánnak még épp időben sikerült elkapnia:

– Elég legyen. Most már tényleg hagyd abba!

Galgal félrelökte, és újra előrelelendült, de Aga Dzsán megint utolérte, nyakon ragadta, és az arcába üvöltött:

– Ne felejtsd el, hogy itt én parancsolok!

Ezután kikapta a hangosbeszélőt a tiszt kezéből, és a tömeghez fordult:

– Kedves emberek! Nyugodjatok meg! Figyelem! Jó hírem van!

Az emberek elhallgattak.

– Épp az imént beszéltem a polgármesterrel. A város visszavonja a terveket. Nem lesz mozi! Térjete vissza a mecsetbe!

– Allaho akbar! – kiáltották az emberek.

Az esemény nagy hullámokat vert, az emberek még sokáig ott maradtak beszélgetni a mecset előtt, aminek Aga Dzsán nagyon örült.

A mecset határozottan lépett fel, de ő képes volt megakadályozni a háborút. Ami történt, váratlan és egyértelmű támadás volt a sah tervei ellen, és kemény pofon az uralkodó miniszterelnökének. A vezetés szándéka az volt, hogy meggyengítse a vallásos városok uralmát, és hamis, nyugati kultúrát erőltessen rájuk. Holnap minden újság megemlékezik majd az esetről: zendülés Szenedzsánban!

A szenedzsáni Dzsomé-mecset újra hallatott magáról. A komi ajatollahok nagyra értékelik majd, ami történt, és az ország összes mecsetében beszélni fognak róla.

Éjfél volt, időközben mindenki hazatért, a mecset üres volt, a gondnok már bezárta az ajtót. Aga Dzsán a dolgozószobájában ült, és írt: „Mecsetünk jó ideje először ismét hallatott magáról. Lehet, hogy visszatértünk a régi útra.”

Még javában körmölt, amikor két személyautó fékezett a mecset előtt. Az egyik ott maradt a mecset előtti fák alatt, a másik lekapcsolt lámpákkal, csendben begördült a ház előtti kis utcába.

Három civilruhás rendőr szállt ki a kocsiból. A sofőr az autóban maradt. A főtiszt az ajtóhoz lépett, és csöngetett, a másik kettő a kosi mellett állva várakozott.

Aga Dzsán hallotta a csengőt, és azonnal érezte, hogy baj van. Számított rá, hogy másnap megjelenik a bazárban a rendőrség, de arra nem készült, hogy az éjszaka közepén jönnek.

A nagyanyák is hallották a csengőt, és mindjárt tudták, hogy valami szokatlan történik, ahogyan azt is, hogy jobb, ha nem lépnek ki a házból, míg Aga Dzsán nem mondja meg, mi a teendő.

Sahbal, aki ugyancsak hallotta a csengetést, rögtön Aga Dzsán szobájába sietett.

– Valószínűleg rendőrök jöttek – mondta halkán Aga Dzsán -, figyelmeztess Galgalt! El kell tűnnie innen! Vidd magaddal a tetőn keresztül!

Galgal is számított a rendőrök érkezésére, még a könyvtárban volt, amikor megszólalt a csengő. Azonnal lekapcsolta a villanyt, kiment a könyvtárból, és lábujjhegyen a lépcsőhöz osont.

Aga Dzsán felvette kabátját, fejébe nyomta kalapját, és kiment az udvarra. A lépcsőnél meglátta Galgal árnyékát. Megvárta, míg az imámot végképp elnyelte a sötétség.

Újra megszólalt a csengő.

– Jövök már! – kiabálta, és a kapuhoz ment.

A nők a függönyök mögül követték az eseményeket.

– Ki az? – szölt ki Aga Dzsán, mielőtt kinyitotta volna az ajtót.

– Kinyitni!

Aga Dzsán ajtót nyitott. A lámpa fényében látta a tisztet és a többieket az autó körül.

Rögtön tudta, hogy ezek a titkosszolgálat ügynökei. Egy városi rendőr nem merte volna az éjszaka közepén rátörni az ajtót. Valószínűleg újak voltak a testületnél, vagy más vidékről jöttek. Aga Dzsán látta a testtartásukon. Nem ismerték Aga Dzsánt, és még csak nem is üdvözölték.

– Mit kerestek a házamnál az éjszaka közepén?

– Az imámot keressük! Velünk kell jönnie! – mondta az ügynök, miközben megmutatta az igazolványát.

Pattogós szavaiból Aga Dzsán rögtön leszúrta, hogy a helyzet komoly. Hogy nyerjen némi időt, kilépett az utcára, és becsukta maga mögött az ajtót.

– Az imám nincs idehaza – mondta. – Ha sürgős, holnap reggel beszélhetek veled a mecsetben.

A tiszt, akit váratlanul ért, hogy Aga Dzsán behúzza maga mögött az ajtót, esetlenül rákiáltott:

– Hagyd nyitva az ajtót!

– Ne beszélj ilyen hangosan, ügynök, az egész ház alszik – szólt rá Aga Dzsán.

– Nyisd ki az ajtót! – ismételte az ügynök, és öklével verni kezdte a kaput.

– Viselkedj, ügynök! Épp az imént mondtam, hogy az imám nincs idehaza. Elment! Márpedig ha elment, akkor elment! Holnap reggel megtalálod a mecsetben. Érted? Vagy nem érted, amit mondom? – osztotta ki az ügynököt Aga Dzsán emelt hangon, hogy Galgal is hallhassa.

– Nyisd ki az ajtót, vagy szétlövöm – fenyegetőzött a tiszt, és kinyitotta fekete pisztolytáskáját.

Ekkor az egyik ügynök kiáltozva rohant be a ház előtti kis utcába:

– A mecset tetején van! Kapjátok el!

Az ügynökök erre az ajtóra kapaszkodva felmásztak a falra; egy darabig tanácstalanul álltak a tetőn, aztán elrohantak a minaretek felé.

Aga Dzsán kinyitotta az ajtót, hogy a lépcsőhöz szaladjon, és kövesse az ügynököket a tetőre, de egyikük ráüvöltött:

– Te ott maradsz!

Aga Dzsán a vendégszoba felé indult, de inkább megállt a sötétben a fák alatt, és figyelte, mi történik.

– Láttam egy árnyékot a kupola mögött! – kiabálta egy ügynök az utcáról.

– Fel a kezekkel! Gyere elő! – üvöltötte a tiszt a tetőn.

Aga Dzsán azt hitte, elkapták Galgalt, és kiment az öreg cédrushoz, ahonnan jobban láthatta a tetőt. A minaretek zöld fényében látszott, amint a tiszt a kupolára irányított pisztollyal előrelép, de Galgal nem volt ott.

– Itt nincs senki! – kiabált le az utcán álló ügynöknek.

– Láttam az árnyékát, nem lehet messze! – kiabált vissza amaz.

Aga Dzsán megkönnyebbült; kilépett a hóz lámpájának fénykörébe, és felkiáltott a tetőre:

– Ügynök! Az árnyék, amit a tetőn láttatok, a mecset gondnokáé! Ne bonyolítsátok az életeteket. A gondnok épp nálam volt, amikor megérkeztetek. Más vidékről jöttetek, ezért nem ismeritek ezt a mecsetet. Senki sem tud elmenekülni a tetőn keresztül, ha az utcán rendőrök állnak. Várj, megmutatom!

Azzal a lépcsőhöz lépett, hogy felmásszon a tetőre.

– Mondtam már, hogy az imám nincs itt – mondta a tisztnek a tetőre érve. – Komba utazott az éjszakai vonattal egy megbeszélésre. Ha akarsz, felhívhatod a pályaudvart. Látták ott épp elégszer. Minek bonyolítod a dolgot? Épp elég bonyolult anélkül is. A mecset kupoláján és a minareteken kívül semmi mást nem találsz a tetőn. Még nézz körül, ha akarsz, aztán tűnjetek el! Hallod?

A tiszt nem válaszolt, zseblámpájával a tető zugait pásztázta.

– Takarodj a mocskos cipőddel a mecset tetejéről, és tűnj el a házamból! – kiabálta türelmét veszítve Aga Dzsán, és a lépcső felé mutatott.

Az ügynökök morogva leereszkedtek a lépcsőn, és visszatértek az udvarra.

– Idegen még soha nem merte hivatlanul betenni a lábát ebbe a házba, most meg itt van ez a négy csirkefogó, és éjnek évadján rám törik az ajtót. Most már aztán tényleg elég legyen, takarodjatok innét!

Ám a főügynököt nem hatották meg Aga Dzsán kemény szavai. Ráparancsolt az embereire:

– Kutassátok át az összes szobát. Rajta!

A rendőrök nekiindultak, és sorra betörtek a szobákba.

– Sahbal! – kiáltotta Aga Dzsán.

Nem kapott választ.

– Hívd fel a polgármestert – kiabált tovább, noha tudta, hogy Sahbal elment Galgallal.

Beszaladt a dolgozószobájába, a papírjai közül kikereste a polgármester házának telefonszámát, és tárcsázott:

– Parancsold ki a házamból ezeket a gazembereket, különben felhozok egy fegyvert a pincéből, és mindet lelövöm!

Az ügynökök közben épp Müezzint rángatták ki a szobájából, majd átkutatták a helyiséget.

– Fattyak! – ordította Müezzín. – Szemét fattyak! Takarodjatok a szobámból! Takarodjatok a házból!

A könyvtár ajtaja zárva volt.

– A kulcsot! – kiabálta a tiszt.

– Nincs kulcs! – kiabált vissza neki Aga Dzsán az udvar túloldaláról.

– Add a kulcsot, különben berúgom az ajtót!

A nagyanyák erre előléptek a sötétből, kinyitották az ajtót, és felkapcsolták a villanyt.

Egy ügynök már indult is, hogy cipőstül bemasírozzon a könyvtárba.

– Vedd le a cipődet! – rivallt rá Golbanu.

A férfi ügyet sem vetett rá.

– Vedd le a cipőd, te gazember! – üvöltötte Golebeh is.

Az ügynök, akire láthatóan mély benyomást tett a könyvtár kora, nem ment tovább, hanem megállt az ajtóban, végignézett a régi polcokon és az imám antik íróasztalán, majd sarkon fordult, és távozott.

A többi ügynök közben a sötét szőnyegszobába tört. A falon félig megszótt szőnyeg lógott. Benéztek mögé, sorra kinyitották a

hatalmas, antik szekrényeket, és a földre szórták a gyapjúorsókat. Aztán elhagyták a helyiséget, és az ópiumszoba felé vették útjukat.

Megszólalt a főügynök adóvevője; elsétált a hózhoz, és tárgyalt valakivel. Egy perc múlva visszatért, és elkiáltotta magát:

– Fiúk! Indulunk!

Emberei összegyűltek az udvaron, becsukták maguk után az ajtót, az autókba szálltak, és távoztak.

Aga Dzsán bezárta az ajtót, és leoltotta a villanyokat.

– Adjatok valami ennyivalót. Éhes vagyok és szomjas – mondta a két nagyanyának.

Épp leült a székére, amikor belépett Sahbal.

– Hol van? – kérdezte Aga Dzsán.

– A mecsetben.

– A mecsetben hol?

– A legrégebb kriptában. A gondnok elrendezett mindent – felelte Sahbal.

– A mecsetben, biztonságban van, de az ügynökök vissza fognak térni. Nem úsztuk meg ennyivel. Szemmel fogják tartani a mecsetet. El kell jutnia Komba. A gondnok nemsokára kinyitja a mecset ajtaját a reggeli imára, és akkor biztosan bejönnek a mecsetbe, nem tudjuk visszatartani őket. Ki kell találnunk valamit, muszáj megszőktetnünk innen.

Ekkor a nagyanyák léptek a szobába, kezükben ezüsttálcával. Kicsi, tiszta pamutszalvétát terítettek Aga Dzsán elé az asztalra, díszes porcelántányért helyeztek rá, melyen meleg kenyér és sajt volt. Antik, aranszegélyű teáskannát állítottak mellé, melyben illatos tea gőzölgött, a kanna mellé letettek két poharat, majd kimentek a szobából. Aga Dzsán Sahbalra pillantott, és elmosolyodott.

– Úgy látom, a hölgyek egyetértenek az akcióval – jegyezte meg Sahbal, miután kitöltötte a teát.

– Húzz ide egy széket, és egyél velem. Sok még a dolgunk, ma éjszaka biztosan nem alszunk.

Miután ettek néhány falatot, Aga Dzsán kiment a dolgozósobája melletti kamrába, majd különféle holmikkal tért vissza. Letett Sahbal elé az asztalra egy ollót, egy kalapot és egy öltönyt, és így szólt:

– Van egy tervem. Kiállok a mecset elé a járdára, mintha várnék valakire. Tudom, hogy az ügynökök ott ülnek az autókban, és szemmel tartják a környéket; megpróbálom magamra vonni a figyelmüket. Te fogod ezt az ollót és az öltönyt, és a tetőn keresztül átmész a mecsetbe. Segítesz Galgalnak lenyírni a szakállát, és megkéred, vegye fel ezt az öltönyt és a kalapot. Nemsokára, amikor felkel a nap, az emberek eljönnek a reggeli imára; a tegnapi esti események után minden eddiginél több embert várok. Amikor az ima után kilépnek az utcára, ti mögöttem jöttök ki a mecsetből. A többit én elintézem. Minden világos?

– Igen!

Nem volt hideg, de a hajnali városban friss szél fújt a hegyek felől. Aga Dzsán a megbeszéltek szerint kiállt a mecset elé, és látta, hogy a mecset előtti utcai lámpa, amely hosszú ideig nem világított, megjavult. A gondnok már többször járt a városi elektromos műveknél, de eddig még sosem jött ki senki, hogy kicserélje a lámpát. Maga Aga Dzsán is többször próbálta hívni a cég igazgatóját, de soha nem sikerült utolérnie.

Még egy lélek sem volt az utcán, de kicsivel távolabb a járdán két férfi cigarettázott. Amikor észrevették, hogy Aga Dzsán nézi őket, visszahúzódtak a sötétbe.

A mecset előtt elgurult egy autó, négy férfi ült benne; a sarkon visszafordult, majd újra elhaladt az épület előtt anélkül, hogy megállt volna.

A két férfi ismét előbukkant a sötétből, és megálltak az utcai lámpa fénykörében. Cigarettázva közeledtek Aga Dzsán felé, majd köszönés nélkül elsétáltak mellette. Biztos, hogy nem a városból

valók voltak, különben sötétben is felismerték és üdvözölték volna Aga Dzsánt.

Most, hogy ott állt, Aga Dzsán újra rádöbben, mekkorát változott a város az utóbbi években. A vezetés idegenek kezébe került. Néhány évvel ezelőtt még mindenkit ismert, aki számított, a vezetők mind jó családból való férfiak voltak, a bazár kereskedőinek fiai. És ha neki, Aga Dzsánnak valamilyen hivatalos helyen akadt dolga, az igazgató mindenhol azonnal elébe sietett. A mostani igazgatókat már nem is ismerte. Csupa olyan ember volt, aki semmilyen kapcsolatot nem kívánt ápolni a mecsettel. Mind sötét öltönyben járt, nyakkendőt viselt, és vastag szivarokat szívott. A város szó szerint kettészakadt: az egyik oldalon a régi, hagyományos emberek és épületek, no meg a bazár, míg a másikon az új igazgatók, az új rendőrök, a modern épületek, a színházak és a mozirajongók. Aga Dzsán korábban bármit elintézett egyetlen kézmozdulattal, manapság már arra sem volt képes, hogy megjavíttasson egy rossz utcai lámpát.

Csak most értette meg a polgármester intését:

– Vigyázz, Aga Dzsán! Már nem tudok annyit tenni érted, mint régen.

Félt, pedig nem volt ijedős ember. Néhány órája még úgy gondolta, minden megoldódik, akkor is, ha a rendőrök netán elfogják Galgalt. Biztos volt benne, hogy elég, ha felhívja a rendőrfőnököt, és Galgalt máris hazaengedik, de most már tudta: tévedett.

Mintha a hegyekből érkező friss szellőre lett volna szüksége ahhoz, hogy tiszta fejjel tudjon gondolkodni, és valós fényben lássa a dolgokat. Rájött, hogy valójában maga Galgal is idegen, ráadásul kimondottan megbízhatatlan valaki. Ki ez az ember tulajdonképpen? Egy teljesen ismeretlen imám, aki idejött Komból, és megkérte a lányuk kezét. És egyébként? Egyébként nem tudott róla semmit.

A hegyi szél megtette hatását, elfújta a fátylat a szeme elől, és végre tisztán látott. Galgal veszélyes tervet kovácsolt, pontosan

tudta, hogy Farah Diba ott lesz a moziban, de neki egy szót sem szólt róla. Katasztrófát akart előidézni a városban, ennek érdekében a mozihoz csalta a gyanútlan mecsetlátogatókat, hogy csapdát állítson Farah Dibának, mindent a feje tetejére állítson az országban, és a felfordulással bekerüljön a világhíradókba. És Aga Dzsán az egészből mit sem sejtett. Micsoda szerencse, hogy még időben keresztül tudta húzni Galgal számításait! Galgal bolonddá tette, most meg ott kuksol a régi kriptában. Sorsa Aga Dzsán kezében volt. Ő kérte meg Sahbalt, nyírja le Galgal szakállát.

Bár hideg volt, érezte, hogy gyöngyözik a homloka. Hogy elűzze félelmét, dúdolni kezdett:

Hajnali órán.

Éjfélkor, amikor csend honol.

Ne félj, ő nem hagyott el.

Nem ő nevelt-e fel, árvát, s vezetett helyes útra?

Nem ő tett-e már gazdaggá egyszer, ínséged meglátván?

Nem ő vette-e le válladról a súlyos terhet?

Tekintélyessé tett, mert egybefügg a könnyűvel a nehéz.

Aga Dzsán megfordult, és látta, hogy kivilágosodott. Az emberek tömegesen tartottak a mecset felé. Érezte, hogy szíve megkönnyebbül, kihúzta magát, és bement a mecsetbe.

Még soha nem jöttek el ilyen sokan a reggeli imára, az emberek egyre csak özönlöttek. Aga Dzsán nem hallotta, de a hívek a rádióból tudták meg, hogy Szenedzsánban zavargások törtek ki, mert egy fanatikus imám az egész várost a feje tetejére állította.

Minden reggeli lap részletesen beszámolt a császárné klinikán tett látogatásáról, és arról, hogy Farah az új moziban is megjelent. Némelyik cikkben utaltak rá, hogy az imám valószínűleg meglehetősen kétes szándékokkal mobilizálta a híveket.

Ez volt az oka, hogy olyan sokan eljöttek a mecsetbe: testközelből szerették volna követni tovább az eseményeket.

Feltűnt a gondnok, odament Aga Dzsánhoz, és üdvözölte. Aga Dzsán vele tartott egy darabon, és még egyszer átbeszélték a tennivalókat. Miután visszatértek a mecsetbe, Aga Dzsán leosont a pincébe, és a régi kripta felé tartott. Sahbal bukkant elő a sötétből.

– Hol van? – kérdezte Aga Dzsán.

– A kamrában.

– Menj fel, és kérd meg apádat, hogy kezdje el az azánt!

Folytatta útját a kamra felé, halkán kinyitotta az ajtót, és beszólt;

– Én vagyok az!

A gyertya tompa fényében fel sem lehetett ismerni Galgalt. Felvette az öltönyt és a kalapot, szakálla rövidre volt nyírva.

– A rendőrség mindent megtett, hogy megtaláljanak. Te jobban tudod nálam, hogy miért. Én is mindent meg fogok tenni, hogy segítsek neked a szökésben, de tudnod kell: egyáltalán nem örülök a tegnapi akciónak. Az az érzésem, hogy rászedtél. Be kellett volna avatnod a tervedbe, de nem szóltál róla egy szót sem. Ez most nem a megfelelő pillanat, hogy megbeszéljük a dolgot. Az ima után érted jön Sahbal. Az emberek közé vegyülve kimegyünk a mecsetből. A gondnok unokaöccse vár majd rád a motorjával a bazártéren. Ha odaérünk, felülsz mögé, ő pedig elvisz Vártye faluba. A vártyei imám továbbküld Kasánba, a kasáni imám pedig megszervezi az utadat Komba. Tessék, itt van egy kis pénz. Most megyek – fejezte be Aga Dzsán, majd anélkül, hogy Galgal válaszára várt volna, kiment a helyiségből.

Keményebben akart beszélni vele, szíve szerint azt mondta volna neki: kockára akartad tenni a város, a mecset, a házam és a családom biztonságát. Visszaéltél a bizalmammal, igazából az első pillanattól tudtam, hogy nem szabad megbíznom benned, de mindegy, szerencsére nem lett tragédia a dologból. Most takarodj, egy ideig nem akarlak látni.

De nem ezt mondta, és örült neki, hogy kordában tudta tartani az indulatait, és enyhébb hangot ütött meg.

Amint belépett az imaterembe, az emberek felálltak előtte. Mindenki hallotta, hogy az éjjel a rendőrök betörték a házába, és hogy Galgalnak sikerült elmenekülnie.

A bazár előkelőségeinek egy csoportja arra a helyre kísérte Aga Dzsánt, ahol egyébként az imám szokott imádkozni.

– Szükségem lesz a segítségetekre – súgta nekik Aga Dzsán.

– Meghatározó pillanathoz érkezünk a mecset életében. Galgal veszélyben van. Ma én mondom az imát. Tudom, szokatlan, de most vészhelyzet van. Azt kérem, ima után még maradjatok, és menjünk át együtt a bazárba.

Ezután Aga Dzsán a szószékhez lépett, megállt az első lépcsőfokon, és a tömeghez fordulva így szólt:

– Emberek, ma nincs imám, aki elmondja a reggeli imát. Galgal imámnak váratlanul Komba kellett utaznia. Tudom, hogy szokatlan dolog, de ma én veszem át az imám szerepét. A reggeli ima rövid lesz, kövessetek!

Az emberek felbolydultak szavai hallatán, de amint Müezzín elkiáltotta, hogy „Hájje allál szálát”, csend lett, és mindenki Mekka felé fordult.

A reggeli ima a nap legrövidebb imája: a hívek kétszer felállnak, kétszer előrehajolnak, és homlokukkal kétszer megérintik a földet.

Az ima végén a férfiak Aga Dzsánhoz vonultak, és kikísérték a mecsetből. Amikor az udvarra értek, Aga Dzsán látta, hogy Sahbal és Galgal feljön a pincéből, és elvegyül a tömegben. Aga Dzsán csak egy kisebb csoportot kért meg, hogy a bazárhoz kísérjék, de úgy látszik, sokan átéreztek a pillanat jelentőségét, és csendben csatlakoztak hozzájuk.

Mindenféle rendőrök álltak, akik nem értették, mi történik, az emberek miért vonulnak békésen, a járdán a bazár irányába.

A gondnok unokaöccse motorjával várakozott a bazártér sarkán, egy utcai lámpa alatt. Galgal kivált a tömegből, és felült a férfi mögé. A sofőr gázt adott, és hátra se fordulva elhajtott. Sahbal megvárta, míg a motor teljesen eltűnik a szeme elől. Akkor visszatért a tömegbe, Aga Dzsán mellé lépett, és a fülébe súgta:

– Elment.

Madarak

Há mim. Épp elmúlt az ősz. Szedik visszament Komba, hogy a férje mellett lehessen, mielőtt beköszönt a tél. Az első hó már befödte a hegyek csúcsait. Akármerre nézett az ember, a falvak fölött előbukkanó fehér sapkákat látta. Már jóval kevesebbet beszéltek Galgalról a házban. Mindenkinnek más dolga volt: a nemsokára érkező hontalan madarakat várták. Ki tudja, talán most lesz köztük egy különleges példány

Amikor Aga Dzsán felébredt, így szólt feleségéhez:

– Fagri, megint olyan szépet álmodtam. Folyamatos kapcsolatban vagyok a halottaimmal, és nem fogod elhinni, ma éjjel atyámmal találkoztam. Már nem emlékszem, mikor halt meg, de rendszeresen megjelenik az álmaimban. Nem tudom megmagyarázni ezeket, az álmokat. Minden egy bizonyos hangulatban történik bennük, ahhoz a hangulathoz illő környezetben. A mai álmomban atyám meghalt, majd kivittük a temetőbe és eltemettük, de amikor hazaértem, még ott feküdt az ágyon, letakarva egy fehér lepedővel. Tudtam, hogy atyám az, még akkor is, ha épp előtte temettük el. Letérdeltem az ágya mellé, éreztem, hogy nem halt meg, hogy fel fog kelni. Aztán megmozdult, és előbújt a feje a lepedő alól. Megpróbált felülni, segitettem neki, felültettem, odaadtam neki a botját, nyújtottam a kalapját. Kiment a szobából, óvatosan a hóhoz sétált, leült a padra, és nézte a halakat.

– Sokat gondolsz rá, állandóan a holtakra gondolsz – mondta Fagri Szadat -, ezért álmodsz róluk olyan gyakran.

– Nem, nem gondolok rájuk, na jó, apámra gondolok olykor, mégis, szinte az összes halotról szoktam álmodni, olyanokról is, akiket nem is ismertem, például atyám apjáról, vagy atyám apjának az apjáról. Furcsa dolog ez. Nappal az élők, éjjel a holtak világában élek.

– Akkor talán a mecsetjelentések miatt van, amiket írni szoktál.

A férfi felállt, és az ablakhoz lépett.

– Fagri Szadat! – szólalt meg hirtelen.

– Tessék?

– Feljött a tamúz napja!

Fagri Szadat a napra pillantott, mely vörös körként ragyogott a Zárdkúh, a sárga hegy csúcsa fölött.

– Mindennap lesem a Zárdkúh csúcsát, de csak nem akart megjönni. Már azt hittem, idén nem lesz részünk benne! – mondta Fagri Szadat.

– Galgal annyira lekötötte a gondolataimat az utóbbi időben, hogy el is feledkeztem a tamúzról!

Beköszöntött a tél. Nagyon ritkán előfordult, hogy az őszt utolsó vagy a tél legelső napján a Zárdkúh fölött vörös, meleg napkorong jelent meg: a tamúz napja. A tamúz azt jelenti, nyár.

Szenedzsánban az emberek mindig reménykedve várták ezt a szokatlanul meleg napot. A vándormadarak hamarabb tudták, mikor jön el, mint az emberek. Ők arra használták, hogy átrepüljenek a hegyek havas csúcsai fölött. A hideg orosz-ázsiai vidékekről jöttek, és ősidők óta a selyemutat követve szálltak, mert ott a legmelegebb a levegő, aztán egyhuzamban átrepültek a sivatag fölött. Mire Szenedzsánba értek, útjuk legnehezebb részét már maguk mögött tudták. Onnan lassanként eljutottak a melegebb vidékekre, hogy végül fészket rakjanak a Perzsa-öböl öreg datolyapálmáinak ágain.

A tamúz napja fontos nap volt a család életében. Számon tartották a bazar boltosai és a szőnyegkereskedők is. Fagri Szadat és a nagyanyák otthon maradtak madarat fogni.

A ház a vándormadarak tollaiból merített ihletet az új szőnyegek színéhez és mintáihoz.

Az idő megtanította a ház lakóit arra, hogy a vándormadarak között mindig akad néhány, amely különleges színű és mintázatú tollazattal rendelkezik.

Senki sem tudta, Aga Dzsán hogyan alkotja utánozhatatlan szőnyegmintáit, honnan veszi azokat a csodálatos színkombinációkat. Ez volt a ház titka. És ezt a titkot évszázadok óta a ház asszonyai őrizték.

A nagyanyák aznap, csakúgy, mint minden évben, azonnal munkához láttak. Felhozták a pincéből a régi kosárcsapdákat, majd elhelyezték a kosarakat az udvaron, a könyvtár és az ópiumszoba oldalán.

Amikor a vándormadarak elhagyták a sivatagot, és Szenedzsánba értek, rendre a mecset minaretjei felé vették az irányt, melyeken mindig fészkelte négy gólya. Mindkét minareten kettő. Senki sem tudta, mikor haltak meg az öreg gólyák, és mikor költöztek a helyükbe a fiatalabbak. De mindig ott voltak. Hozzá tartoztak Szenedzsán lelkéhez. A város felé tartó vándormadarak is mindig őket vették észre először.

Miután elérték a várost, nagy hanggal köröztek fölötté néhányat, majd leszálltak a mecset tetejére. Az öreg varjú a kupolán figyelt.

A gondnok már korábban kiszórta a búzát, és mindenféle vizeztálcákat helyezett ki a madaraknak. A városban mindenki tudta, hogy a madarak a mecsetnél búzát és vizet kapnak, ám azt senki sem sejtette, hogy Fagri Szadat kosárcsapdákat helyez ki nekik.

Az asszony a hóznál ült a székén, kezében a kosárcsapdák zsinégeivel. A nagyanyák elrejtőztek a könyvtárban a függöny mögött, kis nyíláson át lestek kifelé óvatosan.

Egy csapat madár leszállt a kosárcsapdák mellé, csipegetni kezdték a kiszórt táplálékot, majd vígan falatozva besétáltak a kosarak alá, ahol vörös mazsola várta őket.

Amint beértek a kosarak alá, Fagri Szadat megrántotta a zsinagereket. A kosarak rájuk borultak, a madarak foglyul estek. A nagyanyák előjöttek a könyvtárból.

Letérdeltek az első csapda mellé. Golebeh felnyitotta a kosár fedelét, kivett egy madarat, és odaadta Fagri Szadatnak, aki gondosan megvizsgálta az állat tollazatát.

Jó fogás volt: hét új fajtát ejtettek el. A madarakat hét külön ketreche zárták, majd magukkal vitték őket Aga Dzsán dolgozószobájába.

Amikor besötétedett, és Aga Dzsán hazaért, első útja a dolgozószobájába vezetett, ahol már várta Fagri Szadat és a nagyanyák.

– És, milyen napotok volt? Fogtatok valami különlegeset?

– Csodálatos madarakat fogtunk, nagyon sokat megvizsgáltunk – felelte Fagri Szadat.

– Kíváncsi vagyok! Hol vannak a nagyanyák? – kérdezte a férfi.

– Máris jönnek – válaszolta Fagri. Aztán hajnalig dolgoztak négyesben Aga Dzsán szobájában.

Golbanu elővette ketrecéből az egyik madarat, és egy kis fekete csuklyát húzott a fejére, hogy ne ijedjen meg az erős fénytől, és nyugton maradjon az asztalon.

Aga Dzsán alaposan megvizsgálta a madár szárnyát és föliáit.

– Csodálatos tollai vannak, de sajnos nem rendkívüliek – mondta, golyóstolla hegyével mutatva Fagri Szadatnak a tollak rajzolatát.

– Ti is megnézték? – fordult a nagyanyákhoz.

Felvették a szemüvegüket, közelebb léptek, és megnézték a tollakat.

– A színei mások, de a minta, ismerős – mondta Golbanu.

Elvették a madarat Aga Dzsántól, visszatették a ketreche

Elővették, a következő állatot, és átnyújtották a férfinak.

– Ó, ezek viszont káprázatosak látjátok ezeket a mintákat, a toll hegyén? Piros és zöld csíkok keresztezik egymást. A tervezőink ebből biztosan ki tudnak hozni valami szépet a rajzasztalon.

Fagri Szadat nagyítóval vizsgálta a tollakat:

– Valóban nagyon különlegesek, és a tollak ragyogása még szebbé teszi őket. Hogyan lehetséges, hogy ezeknek, a madaraknak teljesen különböző a tollazatuk? Egytől egyig egyedülálló mintázatúak.

Aga Dzsán is belenézett Fagri Szadat nagyítójába, és bólintott:

– Igen, ezeket tegyétek félre.

Megvizsgáltak további két madarat, de megállapították, hogy azoknak a tollaiban semmi különleges nincs. A nagyanyák fogták a következő példányt. Azonnal látták, hogy nem akármilyen madárra bukkantak. Az állat egyre csak fickán-dozott, vadul csapkodva szabadulni akart.

– Ez jó erős! A tollai is vastagabbak az átlagosnál, nézzétek csak!

– mondta Golebeh.

– Ez a madár tényleg kivételes, úgy csillognak a foltocskái, mintha kis kék ékszerek lennének – csatlakozott hozzá Golbanu.

– Már nappali fényben is láttam – mondta Fagri Szadat -, de itt, az asztalon, a lámpa alatt még sokkal szebb!

– Mestermű! – lelkesedett Aga Dzsán. – Honnan jön ez a sok csodás szépség?

Fagri Szadat fogta a ceruzáját, belenézett a nagyítóba, és elkezdte lerajzolni a toll egyik mintáját. Amikor elkészült, a nagyanyák elértettek egy régi palettát és egy ecsetet. Eszükbe sem jutott, hogy művészek lennének. Munkájukra úgy tekintettek, mint a ház hagyományainak folytatására, amelyre szükségük van a szőnyegek és évszázados otthonuk megtartásában. Egyetlen céljuk volt: ők akarták szőni az országot, sőt az egész Közel-Kelet legpompásabb szőnyegeit. Ezt kötelességüknek tekintették, egyébként nem

töprengtek rajta sokat. Fagri Szadat lemásolta a formákat, és megpróbálta visszaadni a papíron a tollak varázslatos színeit. Vékony kis ecsetekkel, az ujjaival a nagyanyáktól kapott tanácsok szerint dolgozott.

– Próbáld ki ezt a festéket, Fagri, ezt a sötétkéket a világoszöld mellé, de ne keverd össze őket, csak húzz egy vékony vonalat a kékre – tanácsolta Golebeh.

Fagri pontosan azt tette, amit a nagyanyák mondtak neki.

– De én ezt a lila ragyogást szeretném visszaadni. Hogyan tudjuk a szőnyeg gyapjúszálaiba beledolgozni ezt a sötét, lila fényt? – kérdezte.

– A vásznon biztosan nem tudod pontosan reprodukálni – magyarázta Aga Dzsán -, a festék ugyanis másként viselkedik, mint a gyapjú.

– Hozzátok csak be a gyapjút! – mondta Fagri Szadat a nagyanyáknak.

Azok átmentek a szőnyegszobába, majd néhány gyapjúgombolyaggal tértek vissza, és letették őket az asztalra.

– Kérhetek egy darabot abból a kék fonálból?

– Egy kis darabbal szerintem nem fog menni – vélte Aga Dzsán -, jobb, ha veszel belőle egy nagyobb adagot, és kevered néhány piros szállal.

Fogott egy adag kék fonalat, az asztalra tette, és hozzápróbálta a vörös szálakat.

– Látod?

– Nem – válaszolta Fagri.

– Várj csak – szólt közbe Golbanu, és tett hozzá még némi pirosat.

– És most?

– Kezd hasonlítani – ismerte el Fagri.

– Itt, az asztalon sohasem fogjuk tudni tökéletesen visszaadni a hatást, igazán jól csak a szőnyegben érvényesül. Ha majd a sok ezer

vörös szíjat beleszövik a kék alapba, a lila ragyogás, mint valami megfoghatatlan szín árad majd az anyagból. Mindig így van. Nézd csak meg újra a tollakat a nagyítóddal. Ha egészen közelről vizsgálod, nem látsz mást, csupán egy csomó kék pihét, közte néhány tucat vöröset meg egy kevés zöldet. A többi magától megy – magyarázta Aga Dzsán.

Egymásra pillantottak.

– Még nem merem kimutatni az örömet, de azt hiszem, ma találtunk valamit – mondta a férfi.

Fagri Szadat befejezte a rajzokat, Aga Dzsán pedig rendezte a feljegyzéseket, melyeket az új fogásról készített. A nagyanyák visszavitték a pincébe az orsókat, és rendet raktak a dolgozószobában.

Míg ők a tollakkal dolgoztak, Zinat a konyhában szorgoskodott. Kiadta az ételt az ajtó mögül a nagyanyáknak, a család többi részét pedig behívta az étkezőbe. Hogy nyugalom legyen a házban, elmesélt nekik egy történetet. Mindenki csüggött az ajkán, Zinat pedig élvezte, hogy figyelnek rá. Egyre többször kérték meg, hogy meséljen, ő pedig egyre jobban csinálta.

Kora reggel, amikor a házba besütött a hajnali napfény, a nagyanyák, miután felsöpörték az udvart, kivitték a hóhoz a madarakat. Adtak nekik enni, és megittatták őket a hózból. Csókot nyomtak a fejükre, aztán szabadon engedték őket.

A madarak tettek egy félkört a mecsset fölött, majd elrepültek dél, felé. Folytatták útjukat, hogy utolérjék a többi madarat.

Ha megállás nélkül repülnek, este még láthatják a Perzsaöblöt, ahol meleg van, és a cápák úgy úsznak a vízben, mint valami furcsa csónakok.

Dzsánésin

Szomjas ajkam Téged keres Vesd le ruhámat Ölelj magadhoz
Tiéd az ajkam

Tiéd a nyakam, perzselő kebleim Egész hamvas testem a tiéd!

Aga Dzsán, miután egy ideig magával hordta a mellényzsebében, a bazárban lévő íróasztala fiókjába rejtette a verset. Néhányszor már csaknem kidobta a szemébe, de végül megtartotta. Noha bűnös költemény volt, valami belül arra kényszerítette, hogy újra meg újra elolvassa. A sorok akarata ellenére megragadtak a fejében, úgyhogy már kívülről is fújta a költeményt.

Több tucat klasszikus verset tudott fejből, de ez más volt, nem eresztette, a költemény sorai minduntalan a nyelvére kívánczoltak. Hogy merészel ilyeneket leírni egy nő? Vajon mi lehet a neve?

A költőnőt Farugh Farogzádnak hívták, és ekkoriban igen ismert volt Teheránban. Szép, fiatal nő volt, akinek a bemutatkozó kötete nagy port vert fel. Egyik verse valóságos földrengést idézett elő a hagyományos férfiköltészet világában:

Titkokat rejtő Szemébe néztem Szívem vadul vert Kérdő
tekintetétől

Allah ó Allah Ajkaitól vágy lobbant Szomjas ajkamon

És így szóltam:

Akarlak.

Ó istenem, vétkeztem.

Abban a puha ágyban Meztelen testem Részegen vonaglott A
mellén.

Volt, aki új, ragyogó csillagnak látta a költőnőt, a perzsa költészet egén, mások közönséges kurvának tartották, aki mind az ágyban, mind papíron a testét árulja.

Az egyik komi ajatollah keményen nekitámadt a kiadónak, mely képes ilyen istenkáromló irományok megjelentetésére. Egyik prédikációjában pedig, ezeket a verseket használta annak szemléltetésére, hogy a rezsimek szolgálói, hányféle módon igyekeznek aláásni az iszlám hatalmát.

– Megsértik asszonyainkat – kiabálta -, s leányaink immár nincsenek biztonságban, ebben a bűnös országban!

Teherán azonban érzéketlen volt az efféle bírálatokra, a város a maga rendje szerint élte életét. Az újságokban hemzsegték az ilyen és ehhez hasonló istenkáromlások, a mozikban pedig nagymellű, hiányos öltözetű nők csábították a vászonról a nézőt.

Farah Diba naponta nyitott meg új művelődési központokat, melyekben pucér lábú leányok táncoltak neki, fiatal nők

pedig önnön testükről szóló költeményeket, olvastak fel a jelenlétében.

Aga Dzsán, aki épp akkor rejtette el a verset a fiókjában lévő mappák alá, újra elővette a papírt, és így szólt magában: ennek a költeménynek tulajdonképpen a mecsetjelentéseim között a helye, úgyhogy inkább a füzetemben tartom.

Kopogtak, a szolgája lépett be a szobába.

– Az imám van itt, beengedhetem? – kérdezte a fiú.

Aga Dzsánnak eszébe jutott, hogy találkozót beszélt meg Dzsánesinnel, az állandó helyettesítő imámmal. Visszatette a verset a fiókba, és így válaszolt:

– Engedd be.

Ez volt az első alkalom, hogy Aga Dzsán a bazárban fogadta az imámot.

Ötven év körüli férfi volt, halántéka és szakállja is ősz. Gyámoltalan testtartása azonnal elárulta, hogy vidéki imám.

– Foglaljon helyet – mutatott Aga Dzsán az asztala előtt álló székre.

Az imám szerényen leült, kezét ruhája alá rejtette. A szolga teát hozott neki ezüsttálcán, és egy elegáns, színes dobozkából csokoládéval kínálta.

Az imám kivett egy darab csokoládét, bekapta, és rágni kezdte.

Láthatóan mély benyomást tett rá a szinte királyi dolgozószoba pompás bőrbútoráival, antik székeivel, a hatalmas kristálycsillárral

és a méreates írőasztallal, mely mögött ott trónolt Aga Dzsán, a falvak és a város minden szőnyegkereskedésének ura.

Dzsánesin a hegyi falu, Dzsirdzsa mecsetjének állandó imámja volt.

Aga Dzsán megbízott benne.

Korábban, amikor Alszabéri imám megbetegedett vagy elutazott, rendszerint Dzsánesin helyettesítette, de mindig csak néhány napra. Most, hogy Galgalnak menekülnie kellett, valószínűleg hosszabb ideig lesz rá szükség. Aga Dzsán rögtön Galgal szökése után a városba hozatta terepjárón, és az esti imát már Dzsánesin mondta el.

Itt tartózkodása alatt a mecset vendégszobájában lakott, ám tekintve, hogy most várhatóan tovább kell maradnia, értelemszerűen jobb ellátást igényelt. Aga Dzsán ezért kérte, hogy nézzen be hozzá, és beszéljék meg a részleteket.

– Hogy van? – kérdezte Aga Dzsán.

– Jól, alhamado lellah.*

– És a család, a felesége és a gyermekei nem bánják, hogy az apjuk most hosszabb ideig távol lesz tőlük?

– A nők mindig panaszkodnak, de *egy-egy* napra majd hazalátogatok.

– Elégedett a mecsettel?

– Én igen, amennyiben ön is az.

– Én elégedett vagyok...

Kopogtak.

– Tessék!

Hét szemüveges, idős férfi lépett a szobába, mindegyikük munkásruhában. Kezük és ruhájuk festékfoltos. A legidősebb az asztalra terített egy színes papírt, melyen egy szőnyeg terve állt, és ezt mondta:

– Itt az első eredmény Amint látja, a lila szín halványan dereng csak át a terven, de úgy véljük, a szőnyegen sokkal jobban érvényesül majd.

Aga Dzsán gondosan tanulmányozta a rajzot, a hét férfi előrehajolva figyelt.

– Örület, erre nem számítottam! – mondta végül. – Pontosan olyan lett, amelyet szerettem volna. Nem várunk tovább, ha elkészültök velem, még ma délután nyilvántartásba akarom vetetni. Menni fog?

– Megtesszük a tőlünk telhetőt – felelték a férfiak, majd távoztak.

– Elnézését kérem – fordult Aga Dzsán a helyettesítő imámhoz -, már hetek óta izgatottan vártam erre a tervre. Ezek a férfiak a rajzolóim. Egytől egyig kiváló szőnyegtervezők. Varázslók. Ismerik őket az egész Közel-Keleten. Az ő terveik alapján készült szőnyegek aranyat érnek. No, de térjünk vissza a beszélgetésünkhöz! Tehát hajlandó tovább nálunk maradni?

– Igen.

– Tudja azt is, hogy akár egy vagy két év is lehet a dologból? Alszabéri fia még jó ideig nem fejezi be az imámképzőt.

– Tisztában vagyok vele, és jó lehetőségként fogom fel. Mindig is szerettem volna városi mecsetben dolgozni, de sohasem volt rá esélyem. Úgyhogy kifejezetten örülök a lehetőségnek, de azt is tudom, hogy az ön segítsége nélkül nem fog menni.

– Emiatt ne aggódjék, mindenben a segítségére leszek.

– Előre is megköszönöm: egy faluban egészen más prédikálni, mint itt városban. Egy faluban az egyszerű hétköznapi dolgokról kell beszélni, a tehenekről, a takarmányról. A városban a nagy dolgokról kell beszélni, a politikáról például. Ez engem nagyon is érdekel, és örömmel érintek érzékenyebb témákat is, amikor fontos emberek ülnek a mecsetben. Szeretnék keményebb hangot megütni, azt akarom, hogy ámulva hallgassanak az emberek.

Aga Dzsán elmosolyodott; értette, mire gondol az imám, de őszintén szólva, nem igazán látta benne a lehetőséget. Nem volt olyan a megjelenése, beszédéből hiányoztak az ihletett fordulatok, nem rendelkezett kellő karizmával. Klasszikus falusi imám volt,

nagy lapátkezekkel és magas homlokkal. Ahhoz Galgal kellett, hogy egyformán híveivé tegye az idős férfiakat és az ifjú asszonyokat.

– Ennek is eljön az ideje – mondta Aga Dzsán de azt sem bánom, ha ezekben, a zavaros időkben, Alszabéri halála és Galgal menekülése után egy ideig újra nyugalom költözik a mecsetbe. A városban is nyugodtan beszélhet a fákról, a növényekről, vidéki tapasztalatairól, az ilyesmi igencsak érdekli a városi embert. Csak adja önmagát, és minden rendben lesz.

Az imám elmosolyodott, fejét mellkasára ejtette.

– Komolyan mondom – folytatta Aga Dzsán. – Kíváncsian várom például, miről beszél majd nekünk csütörtök este. Mesélhetne, mondjuk Dzsirdzsáról, a hegyekről, a mandulafákról, a ritka hegyi kecskékről és a sáfrányról. Ha kérdése van, mindig megtalál a gondnokon keresztül. Egyébként már szoltam neki, hogy tegye meg a kényelméhez szükséges intézkedéseket. Van még esetleg kérdése?

– Igazából nincsen.

Belépett a szolga, és kikísérte az imámot.

Este az ágyban, Fagri Szadat mellett fekvé Aga Dzsán váratlanul hangosan felkacagott.

– Mi történt? – kérdezte Fagri Szadat.

– Ja semmi. Csak eszembe jutott a helyettesítő imám. Egyszerű, de ambiciózus ember, csak épp fogalma sincs, hogyan valósítsa meg az álmait.

– És te ezért kineveted?

– Nem, dehogy, sőt nagyra értékelem, hogy többre vágyik. Csakhogy túlságosan nagycsontú ember.

– Hogy mondhatsz ilyet! – nevetett Fagri Szadat.

– Jó, igazad van, de hidd el, tapasztalatból beszélek, kell, hogy legyen valami plusz az emberben: a palack kevés, ha nincs benne szellem. Na jó, befejezem, de ha láttad volna... Egy kicsit még a turbánját is félrebillentette, úgy mondta: szeretnék keményebb hangot megütni!

Aga Dzsán hangosan kacagott.

– Kineveted – feddte meg Fagri Szadat.

– Nem, nem nevetem ki, inkább boldog vagyok, mert minden jó úton halad. A mecsettel minden rendben, az imám alkalmas a feladatra, a házban is minden rendben, és elkészült az új terv, ami igazán csodálatos lett. Most jött be egy csomó új szerződés, a piac már alig várja, hogy bemutassuk legújabb szőnyegeinket. Mindenki venni akar belőlük, úgyhogy jó évünk lesz. Ráadásul mindenki egészséges: mire vágyhatnék még?

Megfordult, kezét Fagri Szadat mellére tette, és így szólt:

– És itt vagy nekem te, és kívánlak, mire vágyhatnék még, mint férfi?

Fagri Szadat gyengéden eltolta férje kezét, és az oldalára fordult, háttal neki. Aga Dzsán az asszony hálóinge alá csúsztatta a kezét, a fenekét simogatta, és a fülébe súgta:

– Végy le mindent. Meztelenül akarlak!

Fagri Szadat fejére húzta a takarót:

– Megbolondultál? Valami romlottat vacsoráztál? Mi az, hogy meztelenül akarsz?

A férfi az asszony két forró combja közé dugta a kezét, és suttogva mondta:

„Szomjas ajkam

Téged keres

Vesd le ruhámat

Ölelj magadhoz

Tiéd az ajkam

Tiéd a nyakam, perzselő kebleim

Egész hamvas testem a tiéd!"

– Miket beszélsz itt össze? – kérdezte elképedve Fagri Szadat, lelökte magáról a takarót, és felült.

– Ez egy modem költemény – magyarázta Aga Dzsán, megcsókolta az asszony nyakát, gyengéden megszabadította ruháitól, a hátára fordította, és suttogva mondta:

– Újra elmondom a verset, kérek, ismételd!

– Nem ismétlek semmit! Megijesztesz. Mit akarsz tőlem?

– Téged akarlak.

Fagri Szadat lehunyta a szemét.

Zinat

És Allah beleszeretett abba, amit teremtett. Szerelmes volt a csillagokba, fenséges Tejútjába, fenséges Napjába, a holdba, és mindenekelőtt az ő fenséges és gyönyörű Földjébe. Olyan büszke volt a földre, hogy végül úgy döntött, Ő maga is ott szeretne lakni. De hát hogyan, hogyan lakhatna Ő a földön? Aztán egyik éjjel valami nagyon szép jutott eszébe. Megkérte követét, Dzsbrájelt, hogy menjen le a földre, és hozzon néki agyagot. Dzsbrájel hozott agyagot. Allah megformálta az embert. Épp, amilyenre akarta. Megkérte a lelket, hogy költözzön be a testbe. A lélek nem akart. Nagyobbra tartotta magát annál, hogy holmi agyagból gyúrt testbe költözzön. Allah Dzsbrájelt kérte fel közvetítőnek. Dzsbrájel rászólt a lélekre: – Lépj be a testbe! A lélek nem volt hajlandó. – Lépj be a testbe az Ő nevében! – szólt rá valamivel határozottabban Dzsbrájel. Erre a lélek így felelt: – Most, hogy elhangzott az Ő neve, megteszem. A lélek vonakodva ugyan, de belépett az emberi testbe. Amikor a mellkashoz ért, az ember hirtelen felállt. De nem tudta megtartani az egyensúlyát, úgyhogy elesett. – Nézd, milyen türelmetlen – mondta Allah mosolyogva Dzsbrájelnek. Aztán az ember nevet is kapott: Ádám! Ádám hét napon át, ült azon a helyen, és várt. Allah drágakövekkel kirakott vörösarany széket küldött néki. És selyemruhát. S egy koronát. Ádám felöltözött, fejére tette a

koronát, és elfoglalta helyét a széken. Az angyalok székestül a vállukra emelték

Ádámot, és levitték a földre. Ez akkor történt, amikor a teremtés épp ezerkétszáznegyven éves volt.

Zinat ezt a történetet egyik szerda este mesélte el a maga varázslatos módján; ilyenkor mindig együtt volt a család.

Minden szerda mesemondó nap volt. A ház lakói ilyenkor közösen vacsoráztak, és evés után együtt hallgatták Zinat történeteit.

A nagyanyák dióstálakat osztottak ki, gyertyákat gyújtottak, a lámpákat leoltották.

Zinat Ganum született mesélőnek bizonyult. Hangja melegsége mindenkit rabul ejtett. Történeteit régi könyvekből vette, főként olyanokból, melyek részletes Korán értelmezéseket tartalmaztak. A Korán egyszerű, de nagyon magával ragadó könyv, a benne szereplő történetek sosem túlrészletezettek. Ezért sok olyan könyv született, melyek ezeket az egyszerű és szuggesztív történeteket értelmezik, és Zinat ezekből merített ihletet a meséihez.

Zinat alapvetően nyugodt és némileg szórakozott asszony volt. Senki sem hitte volna, hogy ilyen jó mesélőkéje van, mígnem egyszer véletlenül remek kis történetet rögtönzött néhány gyereknek.

Miután a kisfia, Abbász megfulladt, Zinat valósággal bezárkózott a szobájába. Csak akkor kezdett újra ki-kijárni az udvarra, amikor terhes lett Szedikkel. Ezután, gyakrabban átjárt a konyhába is, hogy segítsen a nagyanyáknak.

Szedik születése után annyira rettegett, nehogy történjék valami, hogy aludni sem mert. Ekkoriban a nagyanyák mindig ott voltak a közelében. Támaszai és oltalmazói voltak. Esténként addig maradtak mellette, míg nagy nehezen elaludt.

Amikor megszülte Ahmadot, félelmei azonnal visszatértek. Egyszer odaadta a csecsemőt Golbanunak:

– Vigyázz rá! Félek, hogy ezt is elveszítem. Átmegyek a mecsetbe, imádkoznom kell.

Attól fogva Zinat mindennap rendszeresen átjárt a mecsetbe.

Alsزابéri, míg élt, külön világot alakított ki magának a könyvtárban, mit sem törődve feleségével és gyermekeivel.

Zinat gyerekei apjuk helyett Aga Dzsánt tekintették a ház urának: nem véletlenül szólították mind apának.

Alsزابéri halála után Zinat minden idejét a mecsetben töltötte. A többiek azt hitték, azért ül annyit a mecset könyvtárában, hogy valamiképpen túltegye magát férje halálán, ám a valóságban ő már élete új szakaszának előkészítésén fáradozott.

Eleinte többnyire egyedül üldögélt a mecsetben, ám idővel összebarátkozott néhány nővel, akik meghívták vallásos összejöveteleikre.

Úgy tűnt, Zinat Ganummal valami különös történt a férje halála óta. Mintha hirtelen felszabadult volna, de hogy mi alól, azt senki sem tudta megmondani. Régebben úgy érezte magát, mint egy faághoz kikötött luftballon, most pedig mintha eloldották volna a zsineget, s ő szabadon szállhatna az ég felé. Csodálatos érzés volt, de közben azért meg is ijedt tőle. Amint elkezdődött a nyári szünet, fogta a gyerekeit, és felköltözött velük a hegyekbe, hogy szülei hatalmas házában találjon nyugalmat.

Zinat sosem tekintett úgy Alsزابérire, mint valódi férfira, mint hitvesre. Sokkal inkább volt a mecset imámja, mint a család feje.

Fagri Szadatával összehasonlítva Zinatét nem lehetett házasságnak nevezni. Szerepe arra korlátozódott, hogy megszülte a fiát, a ház leendő fejét.

Fagri Szadatnak ott volt Aga Dzsán, aki mellett valódi életet élhetett. Zinat is az emeleten lakott. Késő esténként, amikor elhaladt Fagri szobája előtt, az olvasólámpa meleg, sárgás fényében látta, amint Aga Dzsán ott fekszik felesége mellett. Néha még Fagri sikolyát is hallotta az éjszaka közepén.

Alsزابéri sohasem bújít be Zinat mellé. Csak akkor hált vele, ha szüksége volt rá. És ez nem fordult elő túl gyakran.

Ahmad születése után Alsزابéri soha többé nem feküdt be Zinat mellé az ágyba.

Zinat elfogadta, hogy Fagri a ház asszonya. Fagrit a kereskedők feleségei mindenhol hercegnőnek kijáró tisztelettel fogadták, miközben Zinatról tudomást sem vettek.

Fagri fogta a madarakat, és ő volt az, akivel megosztották a szőnyegek titkát. Miközben Zinat vacsorát főzött a konyhában neki és a többieknek.

Így volt ez mindig, a dolgok rendre az ő akaratától függetlenül zajlottak. Zinat beletörődött a helyzetébe, és az imában talált vigasztalást. De tudta, hogy nem mehet így örökké. Tudta, hogy eljön a nap, amikor megmutatja, ki ő valójában. A nap, amikor észreveszik az emberek: nézd, ott megy Zinat!

A vallásos összejöveletekre eleinte tanítványként járt el, ám idővel egész kis kör gyűlt köré hasonlóan gondolkodó asszonyokból. Egyre több időt szentelt újdonsült ismerőseinek, akiknek rendszeresen elmagyarázta a vallási szövegek jelentését.

Lassanként fő bizalmasukká vált; hallgattak a szavára, megszívték a tanácsait.

Zinat jól érezte magát új szerepében. De teljes nyugalmat továbbra sem lelt benne. Még mindig keresett valamit.

Egy nap, miután hazaért a hamamból, bement a mecsetbe. Késő volt, ilyentájt általában senki sem tartózkodott már ott. Az asszony belépett az üres imaterembe, aztán kijött. Kezet mosott a hózbán, benedvesítette az arcát.

Mit keresett a mecsetben késő délután, jócskán az esti ima ideje előtt? Miért mosott kezet a hózbán? Sosem tett ilyet, egyszer sem fordult elő hasonló a hosszú évek alatt, míg a férje volt az imám. Arról nem beszélve, hogy épp a hamamból jött, vagyis már meg sem kellett volna mosakodnia.

A mecsetből a helyettesítő imám lépett ki. Zinat hallotta, hogy ott áll mögötte. Megijedt.

– Szálám álejkom, Zinat Ganum! – mondta a férfi.

Zinat is elrebegett egy szálámat anélkül, hogy hátrafordult volna. Megtörölte az arcát a csadorjával, aztán kiszaladt a zsúfolt utcára, el onnan, messzire a bűnös gondolatoktól.

Előző este az ágyban önkéntelenül is eszébe jutott a helyettesítő imám.

Már korábban is többször járt a fejében, de ezúttal különös erővel tört rá a gondolat, sehogy sem tudott védekezni ellene. Ez volt az első alkalom, hogy más férfira gondolt. Tizenhat éves kora óta Alszabéri volt az egyetlen férfi az életében. Neki adta az életét, más férfiakat észre sem vett. Hogy kiüzze gondolataiból a helyettesítő imámat, a fejére húzta a takarót, és csendben kántálni kezdte:

Goi auzó bé rábben nász Máláken nász Elláhen nász Védj, meg Védj meg

Óvj meg a gonosztól Az alattomos behatolótól A bennem sustorgótól Dzsinn az Dzsinn az Dzsinn az Emberek Királya Óvj meg, védj meg!

Amint abbahagyta, abban a pillanatban újra megjelent a gondolataiban a helyettesítő imám, ott termett az ágya mellett. Őt nézte. Pillantása az arcáról a mellére vándorolt.

Így még Alszabéri sem nézett rá soha.

Zinat a melle elé kapta a karját. Motyogott magában valamit, néhány szót, melyek egy jó vers első sorai lehettek volna, valamit, ami egyenesen a szívéből jött. Még csak nem is hallott a Teheránt az idő tájt feje tetejére állító női költőkről, akik érzéseikről és testükről írtak. Ha hallott volna, nyomban tollat ragad, hogy papírra vesse gondolatait:

Valaki jó

Valaki rám néz

És kérdi:

Levennéd-e, kérlek,

Kedvemért a csadort?

Mutatnád-e, kérlek,
A hajadat nekem?

Zinat már nem emlékezett, a helyettesítő imám pontosan mikor jelent meg először a gondolataiban. Naponta beszélt vele, megvitatták a vallásos szövegek jelentését, és rendszeresen tanácsért fordult hozzá olyan kérdésekben, melyeket a többi nő tett fel neki, s amelyekre ő nem tudta a választ. Az imám mindig ima után fogadta a mecsetben, ellátta tanácsokkal, és mindig szakított időt kérdései megválaszolására.

Gyakran összefutottak a mecseten kívül is, amikor az imám magában sétálgatott az udvaron, ráérősen cigarettázva.

Zinat nem kereste a férfi társaságát, mégis mindig találkoztak. Úgy tűnt, mintha az imám tudná, mikor jár a mecsetbe, mert amint belépett valamelyik sötét folyosóra vezető ajtón, a férfi is előkerült.

Néha, amikor elhaladt az imám szobája előtt, a résnyire nyitva hagyott ajtón át, látta amint a férfi turbán nélkül ül, és a Koránt olvassa. Nem akart belesni a szobába, de nem tudott ellenállni a kísértésnek: benézett, és a férfi mindig elkapta a pillantását. Zinat már arra gondolt, hogy az imám szándékosan hagyja nyitva az ajtót.

Természetesen nyugodtan szóba állhattak, hiszen most Dzsánesin volt a mecset imámja, aki ráadásul épp az ő elhunyt férjét, és fiát, a Kóban imámnak tanuló Ahmadot helyettesítette.

Nem csak ő járt rendszeresen az imám szobájába, más nők is gyakran meglátogatták.

Kifejezetten az imám feladatai közé tartozott, hogy fogadja, meghallgassa, és tanácsokkal lássa el a hozzá forduló nőket.

Ám Zinat már második találkozásuk után észrevette, hogy a férfi a kedvéért új illattal fújta be magát: az úgynevezett Mekka-illattal. Jól ismerte az illatot, a férje is hozott magának egyszer Mekkából egy üvegcsével. Csak különleges alkalmakra viselték a férfiak.

Az imám a székén ült, Zinat vele szemben, az ajtó, résnyire nyitva maradt. A férfi sosem zárta be, amikor női látogatója volt.

A nők legszemélyesebb problémáikba is beavatták a ház imámját, olyan dolgokat is megosztottak vele, melyekről sem a férjükkal, sem a háziiorvosukkal nem beszéltek. De Zinat nem ezért járt hozzá: ő azokat a szövegeket vette át vele, melyeken nem tudott kiigazodni.

Egyik este, ima után ismét kopogtatott az imám szobájának ajtaján, hogy megvitassa vele az Al Adiját szúra néhány ájáját. A szúrát magát értette ugyan, de úgy vélte, vagy inkább érezte, hogy a szöveg mélye még valamilyen titkot rejt, melyet ő nem ért, és egyedül nem is lesz képes közelebb férközni hozzá.

Amikor az imám szokása szerint leült vele szemben, Zinat az asztalra tette Koránját, kikereste a szúrát, és a férfi elé tolt.

Az imám felvette a szemüvegét, és ujjával követve a sorokat átolvasta a kérdéses ájakat.

– Megtenné, hogy felolvassa nekem? Szeretem a hangját -mondta az imám, és lassan visszatolta a könyvet az asszony elé.

Zinat tétován olvasni kezdte:

Vadul vágató

Tajtékos lovak

Szikrázó patkókkal

Jönnek hajnalok hajnalán

Nyomukban porfelhő

S mint vajban a kés vágnak át a hadsorokon

– Igaza van – mondta az imám -, ennek a költeménynek rejtett jelentése van. Most, hogy felolvasta, értem, mire gondol! A hangja miatt figyelmesen követtem a sorokat, s közben erősen gondolkoztam; maga különleges nő, ritkán találkozom magához hasonlóval. Hallgattam, ahogyan felolvastam, és együtt száguldottam a vadul vágató, tajtékos lovakkal, kiknek patkói szikráznak! Már számtalanszor elolvastam ezt a szúrát, de most először élem át ilyen mélységekig. Ezt magának köszönhetem!

Zinat itta a férfi szavait, ahogyan a sivatag homokja nyeli el a váratlan esőcseppeket. És az imám utolsó mondata végképp megtette hatását.

Éjjel, az ágyban fekve a férfitra gondolt: „Ezt magának köszönhetem!”

Valami melegséget, valami erőt érzett a szavaiban: „együtt száguldottam a vadul rohanó, tajtékzó lovakkal, kiknek patkói szikráznak!”

Felgyújtotta a villanyt, a tükör elé állt, és nézte a haját, mely nem volt már fekete, de még ősz sem. Nézte a szemöldökét, ami még mindig fekete volt, barna szeme fáradt, de aznap éjjel szokatlanul ragyogott. Ujjhegyével megtapogatta az arcát, végighúzta kezét az ajkán. Talán megöregedett, de készen állt az újrakezdésre.

Ideje, gondolta, hogy visszakapjon valamennyit az évekből, melyeket a házban vesztegetett el.

Zinat egy ideig nem járt az imám szobájába ezután, ha pedig véletlenül összefutottak valahol, igyekezett kitérni a találkozás elől. Míg nem a férfi egyszer mellélépett a sötétben, és a fülébe súgta:

– Zinat Ganum! Miért nem jár már hozzám? Egyre csak a kérdései járnak az eszemben.

Három nap múlva Zinat ismét ott ült az imám szobájában, és egy szövegértelmezését magyarázta, a férfi pedig csendben hallgatta, ám egyszer csak beléfojtotta a szót, és nyugodt hangon ezt mondta:

– Zinat Ganum, úgy fénylik a szeme, amikor hozzám beszél, akarom mondani, amikor a szöveget magyarázza, mint gyertyák az éjben.

Zinat úgy tett, mintha meg sem hallotta volna, és folytatta elmélete kifejtését, bár alig bírt a szövegre összpontosítani. Az imám nem szólalt meg többet, úgy viselkedett, mint bármelyik imám, aki épp egy nő problémáit hallgatja. Tudta, egy ideig még várnia kell, ha azt szeretné, hogy az asszony meghallja, mit akar neki mondani.

Sokáig nem kellett várnia: Zinat két nappal később újra ott várta a szobája előtti folyosón.

– Kerüljön beljebb, véletlenül semmi dolgom ma este, csak unatkoznék. Megint hozott valamilyen szöveget?

Zinat leült, és olvasni kezdte az írást, a férfi pedig hallgatta.

– Jól mesél – dicsérte az imám -, életre kelti a halott szavakat, hallom, érzem őket, látom őket az ajkain!

Miközben ezt mondta, az asszony ajkára mutatott, keze csaknem Zinat szájához ért.

Zinat bepakolta a bőröndjét, és elutazott Dzsirdzsába, hogy atyja házában töltsön egy hetet, és közben kiűzze a fejéből az imámmal kapcsolatos gondolatait.

Volt alkalma alaposan végiggondolni a helyzetét. Semmit sem akart az imámtól. Utóvégre házas ember, gyermekei vannak, ráadásul abban a mecsetben prédikál, melynek néhány év múlva az ő fia lesz az imámja.

Ám miután hazatért, minden másképpen alakult.

A bazárban állt egy ékszerész kirakata előtt, amikor hirtelen az imám tükörképét pillantotta meg az üvegben; a férfi közvetlenül a háta mögött állt, és a következőt suttogetta:

– Zinat Ganum, hiányzik nekem! Szobámban üres a szék, melyen ülni szokott.

Zinat nem válaszolt, meg sem fordult, háttal az imámnak állt, és hallgatta, mit beszél a férfi.

Az imám hangjában volt valami nagyon vonzó. Zinat mégis két napig kerülte a mecsetet, sem a reggeli, sem az esti imára nem ment el. De ennél tovább nem bírta. Miután a gondnok kulcsra zárta a mecset ajtaját, és hazament, az asszony felvette fekete csadorját, és a tetőn át a mecsetbe sietett.

Elhaladt az imám szobája előtt, és egyenesen az imaterembe ment.

– Te vagy az, Zinat? – szól ki szobájából az imám nyugodt hangon.

– Igen, én vagyok, átjöttem egy könyvért.

– Ha kedved van bejönni hozzám, szívesen látlak, most készítettem friss teát.

Zinat továbbment az imaterembe, és megtalálta a könyvet. Magához vette, és elindult visszafelé.

– Minden éjjel hallok a lépteidet – szól ki szobájából az imám.

Zinat belépett, leült a székre, a könyvet az asztalra tette.

Az imám felállt. Halkan becsukta az ajtót, és kulcsra zárta.

Meggyújtott egy gyertyát, az asztalra tette, majd lekapcsolta a villanyt.

Zinat mozdulatlanul ült a széken és várt.

A férfi elővette a Koránját, és kikereste az Enkahto szúrát, melyet akkor szoktak felolvasni, amikor egy férfi szeretkezni akar egy nővel, aki nem a törvényes felesége. Ha felolvassa az Enkahtót, és Zinat a „gabelto” (beleegyezem) szóval válaszol, a könyv tanítása szerint ott helyben levetkőztetheti az asszonyt.

Az imám halkan mondani kezdte a szúrát.

Zinat lehunyta a szemét.

– Enkahto vá závádzstó* – dúdolta előrehajolva az imám.

Zinat hallgatott.

– Enkahto vá závádzstó – dúdolta másodszor a férfi.

Zinat hallgatott.

– Enkahto vá závádzstó – dúdolta a férfi harmadszorra is.

– Gabelto – felelte halkan Zinat, és vállára engedte a csadorját.

Az imám letette a Koránt az asztalra. Megérintette az asszony ajkát, végighúzta kezét meleg nyakán.

Kába

A nagyanyák, miután felébredtek, fogták öntözőkannáikat és seprűiket, majd halkán kisurrantak a szobából. Fellocsolták a földet, és söpörni kezdtek. Már idejét se tudták, mikor separték fel először az ajtóhoz vezető járdát, de azért tették meg minden áldott nap, mert el akartak jutni Mekkába. És teljes titokban végezték munkájukat.

A mekkai zárandoklat muszlimok millióinak álma, de nem mindenki engedheti meg magának: leginkább a tehetős híveknek van módjuk a drága utazásra.

A nagyanyáknak viszont egy fillérjük sem volt, soha életükben nem törődtek a pénzzel, nem is volt rá szükségük, hiszen a házban mindent megkaptak. Ám már gyerekkoruk óta tudták, hogy akinek nincsen pénze, mégis el akar jutni Mekkába, ezt kizárólag úgy érheti el, ha szorgalmasan seper. Nem ám akárhogyan: három feltétele volt a sikernek. A Mekkába vágyónak először is húsz éven át minden áldott reggel még napfelkelte előtt fel kellett söpörnie a járdát. Másodsor: soha, senkinek nem volt szabad látnia a műveletet. Végül, de nem utolsósorban: senki sem tudhatta meg a titkot!

Aki így tett, tudta, hogy az utolsó napon majd megjelenik Hizír próféta, és megjutalmazza. Hizír az első próféták egyike, aki jóval Mohamed, Ézsaiás, Mózes, Ibrahim, Jákob és Dávúd előtt élt.

De hogy Hizír hogyan valósítja meg a mekkai utazást, az mindig az öreg próféta és a kitartó söprögető titka volt.

A nagyanyák egyszer már végigsöpörtek húsz évet, ám a próféta akkor nem jelentkezett. Talán elrontottak valamit, talán rosszul számolták az éveket? Vagy egyszer elaludtak, és valamivel később kezdték a seprést, esetleg meglátta őket valaki, és így fény derült a titkukra?

Mit volt mit tenni, újra kezdték a húsz évet.

Nem tudták, van-e értelme, de mi mást tehettek volna? Életüknek mindaddig ez a szemük előtt lebegő cél adott értelmet: eljutni Mekkába. Ez tartotta bennük a lelket. Mindennap úgy keltek fel,

hogy tudták, egy nappal megint közelebb jutottak a próféta eljövételéhez.

Számításaik szerint most végeztek a második körrel, de továbbra sem érkezett semmilyen jel, a prófétának nyoma sem volt.

Amikor először elérték a húsz év végét, lett volna erejük Mekkába menni. Ám amikor belekezdtek a második körbe, tudták, hogy a végére már igen öregek lesznek, és talán nem is lesz erejük, hogy végig csinálják a szent zarándoklatot. Ennek ellenére rendületlenül söpörtek.

Néhány nappal később szomorúan üldögéltek a földön a sötét szőnyegszobában.

– Ha valaki kiveszi a kezünkől a seprűt, holtan rogyunk össze – mondta Golbanu – most már nem hagyhatjuk abba a seprést. Folytatnunk kell. Ha már felállni sem bírunk, majd négykézláb kúszunk az ajtóhoz.

– Azt hiszem, valamit rosszul csinálunk – vélte Golebeh. -Nem lehet, hogy elszámoltuk magunkat?

– Lehetetlen. Minden év után rajzoltunk egy keresztet a falra. Számold csak meg. Már rég túl vagyunk a húsz éven.

– Akkor talán nem tartottuk be valamelyik szabályt.

– Miféle szabályt? Nincsenek szabályok. Kelj korán, seperj és tartsd a szád – ennyi az egész.

– Te jó ég, azt hiszem, tudom!

– Neked mindig vannak ilyen elméleteid: mégis mit tudsz?

– Óriási hibát követtünk el. Mindketten – mondta Golebeh.

– Mégis miféle hibát?

– A szabály szerint senkinek sem szabad elárulnunk a titkunkat – mondta.

– Nem is árultuk el senkinek.

– Dehogynem. Egymásnak elárultuk. Te tudod az én titkomat, én tudom a tiédet. És ez szabálytalan, ez szabálytalan! Te nem

ismerheted az én titkomat, és én sem ismerhetem a tiédet, nem lett volna szabad együtt csinálnunk!

– Hé, hagyd már abba, könyörgöm!

Együtt döntöttek el, hogy seperni fogják a járdát, hogy találkoznak Hizír prófétával, és hogy elutaznak Mekkába, de most hirtelen kiderült, hiába.

Szomorúan ültek a szőnyegszobában, eggyé váltak a sötéttel, és úgy tűnt, többé senki sem önthet lelket beléjük. A seprűk kiestek a kezükből.

Már nem emberek voltak, csupán két bús árnyék a szőnyegszobában. A varjú károgott, megtörve a csöndet. Megjelent a bolond Godzi. Bekukucskált a szőnyegszobába:

– A nagyanyák hangját hallottam. Hol vannak a nagyanyák? Vagy rosszul hallottam talán? Nem, mégiscsak jól hallottam!

Jól megijesztette a nagyanyákat, akik gyorsan felálltak. Ha a bolond Godzi hallotta, mit beszéltek, holnapra az egész város tudni fogja, mert Godzi, mást sem csinált egész életében, csak titkokat kürtölt széjjel.

– Hogy vagy Godzi? – kérdezték óvatosan.

– Jól!

– És édesanyád hogy van?

– Jól!

– Hát a húgod?

– A húgom? Ő bolond. Megbolondult.

– Kérsz enni valamit, Godzi? – kérdezte Golbanu, és már vitték is magukkal a konyhába, hogy kiderítsék, vajon kihall-

gatta-e a beszélgetésüket. De amint a konyhába értek, Godzi hirtelen sarkon fordult, és kerekét oldott.

– Godzi! – kiáltottak utána a nagyanyák, de már el is tűnt.

Hogy Godzi hány éves volt?

Harminc? Negyven? Fiatalabb, idősebb? Senki sem tudta.

Mindenesetre fiatalnak nézett ki, fiatalnak és ütődöttnek.

Hagyományos családból származott, apja Aga Dzsán távoli rokona volt. Gazdag férfi, néhány hegyi falut birtokló nemesember. De a családjával valami baj volt, mert idővel mindannyian megbolondultak.

A feleségénél első gyermekük születése után jelentkeztek a pszichés problémák, és soha többé nem is gyógyult meg teljesen. A fia gyengeelméjűnek született, legidősebb lánya sem volt normális, Godzi pedig úgy csatangolt a városban, mint valami csavargó.

Amikor a férfi meghalt, senki sem maradt, aki gondoskodhatott volna a családról. Csak Aga Dzsán kísérte figyelemmel a sorsukat, olykor elintézett nekik ezt-azt, és rendszeresen meglátogatta őket.

Még mindig a szülői házban éltek. Amikor az anyának nagyritkán el kellett mennie a bazárba, hogy beszerezzen valami fontosat, úgy közlekedett, mint valami öreg hercegnő. Látszott a járásán, hogy gazdag családból származik, de ha jobban megnézte az ember, azt is észrevette, hogy az elméjével nincsen minden rendben. Városi kirándulásaira Godzi és a nővére is elkísérte. Amikor át kellett kelniük az úton, a két testvér előrerohant, és megállították a forgalmat, hogy se a szekerek, se a kocsik, buszok és kerékpárok ne közlekedjenek mindaddig, míg anyjuk át nem ért a túloldalra.

Godzi bátyját Hásennek hívták. Úgy öltözködött, mint egy ezredes, hóna alatt mindig pálcát tartott, amikor kilépett a házból.

Egyenruhája makulátlanul tiszta volt, a nemzeti jelkép, a perzsa bronzoroszlán csak úgy ragyogott a sapkáján. Kora reggeltől késő estig a bazar kapuja előtt strázsált. Ha rendőr

haladt el előtte, haptákba vágta magát és szalutált. Egyébként csak állt. Az emberek észre sem vették, a gyerekek nem csúfolódtak rajta. Elfogadták, mint a bazárhoz tartozó emlékművet. Amint meglátta, hogy Aga Dzsán közeledik a bazárhoz, tisztelgett, és mint valami vezénylő tiszt, elkiáltotta magát:

– Tiszteeeeeeelegj!

Ugyanez történt, amikor Aga Dzsán távozott a bazárból. Aga Dzsán minden tisztelgés után odasétált hozzá, megrázta a kezét, és váltott vele pár szót.

– Hogy s mint vagy Hásem?

– Jól!

– És édesanyád?

– Jól!

– Hát a húgod?

– Jól!

– Add át üdvözetemet édesanyádnak. Ha bármikor szükségetek van rám, csak küldjétek értem Godzit.

– Úgy lesz.

– Helyes! – fejezte be a beszélgetést Aga Dzsán.

Godzi szinte mindentudó volt.

– Mi hír a nagyvilágban, Godzi? – kérdezték az emberek, amikor találkoztak vele.

Először persze kedvesen végigkérdezték, hogy van az édesanyja, a nővére. Máskülönben nem is válaszolt.

És nem ingyen szolgáltatta a híreket. Először adni kellett neki néhány érmét, melyeket gondosan a szájába rejtett, s csak utána kezdett bele a mondókájába:

– Az öreg Gássem meghalt, Mirjamnak kislánya született, Szultán tyúkjának hét kiscsibéje lett.

Godzi reggelente mindig üres szájjal indult útnak. Végigjárta a házakat, mindenhol előadta a híreket. Addig járt portárol portára, míg a szája meg nem telt pénzzel, úgy, hogy már beszélni sem tudott.

Hogy mit csinál azzal a sok pénzzel, senki sem tudta. Azt beszéltek, csuprokban tartja a pincében, mert ha az anyja rájönne, hogy koldul, menten szörnyethalna szégyenében.

– Godzi – mondogatta neki Aga Dzsán is -, te jó családból származó lány vagy, egy hölgy, nem lenne szabad így bemászálnod idegen házakba.

De Godzi ügyet sem vetett rá, és továbbra is belépett minden nyitott ajtón.

Sosem ült le, végigjárta a szobákat, kihallgatta az emberek beszélgetéseit, és már ment is tovább a következő házba. Így gyűjtögette a híreket.

Néha átment a hídon a folyó túloldalára, a szőlőskertek felé.

– Ne menj át oda! – intette Aga Dzsán. – Egy fiatal nőnek semmi keresnivalója nincs a szőlőskertekben!

– Nem megyek oda többé – felelte a lány engedelmesen, de aztán mégis ment.

Átment a hídon, egyenesen a szőlőskertekhez, amelyekben gyanús alakok köröztek: férfiak, akiknél mindig volt egy marék új sárga érme, hogy Godzi szájába tömjék.

Amikor egy férfi meglátta, hogy közeledik, magával vitte a fák mögé. Beledugott néhány érmét a szájába, és megcsókolta. Godzi egy szót sem szólt. A férfi megtapogatta Godzi telt mellét, de az erre sem reagált. Erre a férfi Godzi ruhája alá nyúlt és megfogdosta; a lány meg sem moccant. Ám amikor a férfi le akarta húzni róla a bugyit, kitépte magát, és visszarohant a hídhöz.

Godzi rendszeresen meglátogatta Aga Dzsánt a bazárban. Ha Aga Dzsánnál épp nem volt senki, az inasa, Am Ramazan szó nélkül beengedte hozzá a lányt. Godzi lehuppant az íróasztal melletti székre.

– Hozzatok teát Godzi Ganumnak! – kiáltotta el magát Aga Dzsán.

A szolga kisvártatva megjelent egy ezüstitálcával, melyen egy pohár teát és némi csokoládét hozott.

– Van valamilyen érdekes híred számomra? – fordult a lány felé Aga Dzsán.

Godzi előrehajolt, és halkán belekezdett az Aga Dzsánnak tartogatott mondókájába.

– Átmentem a hídon, fel a szőlőskertekbe – mondta.

– Már megint?

– Két férfi volt ott. Lefogtak. Sikítottam, sikítottam, sikítottam, iszonyú hangosan, végül elszaladtak a hegyek felé.

– Nem megmondtam már ezerszer, hogy ne menj a szőlőskertekbe? Ha még egyszer oda merészelsz menni, elmegyek édesanyádhoz, és beszélek vele. Soha többé nem mész oda! Hallottad?

– Igen, soha többé nem megyek oda.

– Helyes! Van még valami mesénivalód?

– Van – felelte Godzi, majd vett egy nagy levegőt, és egy szuszra elmondta a következőt:

– Rogani rendőr minden éjjel megveri a feleségét, és olyan undorító dolgokat szív, a cipész bezárta az anyját a tyúkólba, az meg egyre csak zokog, mert ki akar jönni, és Azam Azam mindig magához vesz egy kést, mielőtt lefekszik az urával, és Am Ramazan számára beteg, és a nagymamák azt hitték, idén elmennek Mekkába, de a próféta nem jött el, már kétszer nem jött el, és a nagymamák sírtak.

– Mit mondtál a nagymamákról? Ki nem jött el? – hajolt közelebb Aga Dzsán.

– Hizír próféta, már kétszer nem jött el hozzájuk.

Aga Dzsán megijedt.

– Miről beszélsz? Hogy érted ezt?

– Mennem kell – közölte a lány

Felállt, bekapott egy darab csokoládét, belekortyolt a teájába, és már ott se volt.

– Várj egy kicsit! – kiáltotta utána Aga Dzsán.

Este az ágyban Aga Dzsán elmesélte a feleségének, hogy Godzi újra meglátogatta.

– És mit mesélt?

– Csupa bolondságot, csak zagyvált, ahogy szokott, összevissza beszélt.

– Tudom, sokat lódít, van benne némi hasonlóság a mi Zinat Ganumunkkal.

– Nana azért ne hasonlítsd Zinathoz: Godzi egyszerűen elmebeteg.

– Félreértesz, nem összehasonlítom őket, csak arra gondolok, hogy Zinat is képtelen nyugton maradni, és őt is rendkívüli fantáziával áldotta meg a sors.

– Ez igaz, de Godzi történetei egytől egyig sületlenségek.

– Nem tudom, sületlenségek-e vagy sem, de azt igen, hogy jól mesél, csak épp nem mond el mindent. Csak az egész egy részét villantja fel, és még jól össze is kutyulja, de ettől csak még izgalmasabbak a történetei. Miket mondott ma?

Aga Dzsán eltöprengett: egész nap nem ment ki a fejéből, amit a nagyanyákról hallott, de erről inkább nem akart beszélni Fagrival.

– Felbosszantott, mert már megint átment a folyó túlsópartjára – mondta -, elmesélte, hogy két férfi lefogta, de addig sikoltott, sikoltott, sikoltott, hogy azok végül elszaladtak a hegyek felé.

– Te jó isten, már megint azok a férfiak! Félek, hogy egyszer komolyan bántani fogják, márpedig ha történik vele valami, az, végül a te lelkeseden szárad majd, ugye, tudod? Lehet, hogy egyszer nekem sem ártana beszélnem vele erről, hogy jól ráijesszek, hátha akkor végre elkerüli a szőlőskerti fickókat.

– Azt is mesélte, hogy Am Ramazan számara beteg, és hogy Azam Azam mindig magával visz egy kést, amikor lefekszik az urával.

Fagri Szadat nevetett:

– Ezt vajon hogy értette?

– Nem tudom. Mindenfélét kitalál, bemegy a házakba, lát valamit, aztán kerekít belőle egy történetet. Nyilván látott egy kést

Azam Azam ágyában, vagy valami ilyesmi. Azt is elmondta, hogy Rogani rendőr minden este megveri a feleségét.

– Ebben lehet valami, jó is lenne, ha tennél valamit azért a szerencsétlen asszonyért. A férje kábítószerfüggő, ráadásul tisztességtelen. Mondd el a dolgot Zinatnak, ő ismeri ezeket az embereket a mecsetből. Lehet, hogy tudna tenni valamit az ügyben. Esetleg meglátogathatná az asszonyt, hogy megnézzze, mi a helyzet. Igen, mindenképpen kérdezd meg Zinatot. Még valami?

– A cipész Godzi szerint, bezárta az anyját a tyúkólba.

– Az lehetetlen. Ki zárja be a nyugdíjas anyját a tyúkólba?!

– Az emberek néha úgy lealjasulnak, hogy bármire képesek.

– Kérd meg Zinatot, hogy menjen el a cipészhez, hátha ki tud deríteni valamit.

– Godzi mindent megjegyez, amit valamiért fontosnak tart, aztán a maga módján továbbadja. De most, hogy neked mesélem a történeteit, kicsit másképp látom a dolgot. Azt hiszem, amikor hozzám jön, mindig valami fontosat akar elmondani, olyasmit, amiről másnak nem szól. De igazad van, éppúgy fantáziál, mint Zinat, igaz, egy nagy különbség azért van köztük: Zinat csupa régi történetet mesél. Godzi viszont kiragadja a valóság egy részletét, és a köré fonja a meséit. Szóval azt akarom mondani, hogy az ő kitalációi végső soron mindig a valóságra épülnek.

Fagri Szadat a férfi mellkasára hajtotta a fejét, és szemét lehunyva így szólt:

– Elég, az ágyban nem akarok Godziról beszélgetni, mesélj valami mást, valami szépet, kedveset... nem akarok panaszkodni, de alig szentelsz rám időt. Régebben gyakran eljártunk együtt, mondjuk, elvittél Masadba, és megszálltunk egy hétre Reza imám síremlékénél, emlékszel? Vagy elvittél Iszfahánba. Most viszont évek óta sehol sem voltunk, mindig egyedül utazol, én meg itthon maradok. Néha arra gondolok, hogy megöregedtem, te pedig...

– Mondott még valamit.

– Hallod egyáltalán, amit beszélek? Még mindig Godzin jár az eszed?

– Hizír prófétáról is beszélt, hogy cserbenhagyta a nagyanyákat.

– Ki hagyta cserben a nagyanyákat? – kérdezte Fagri, és felült.

– Hizír próféta! Így mondta Godzi. És nem az ujjából szopta, szerintem, kihallgatta a nagyanyák beszélgetését. Azt hiszem, valamit titkolnak előlünk.

– Miért gondolod?

– Csak úgy érzem. Godzi azt mondta, hogy a próféta nem jött el, már kétszer nem jött el, és a nagyanyák sírtak.

Aga Dzsán csak most döbönt rá, hogy az utóbbi években gyakran látta a nagyanyákat, amint kora hajnalban seprűvel a kezükben kiosonnak az udvarra, de soha eszébe sem jutott, hogy e mögött valamilyen titok lappanghat.

Aga Dzsán még napfelkelte előtt kikelt az ágyból, az ablakhoz ment, és szemmel tartotta a nagyanyák szobáját.

Nem kellett sokáig várnia: kinyílt a szoba ajtaja, ők pedig, két, seprűs árnyalak, gyorsan kisurrantak az ajtón.

Aga Dzsánnak egész éjjel a nagyanyák jártak az eszében, és már tudta is, mit kell tennie. Elmosolyodott, aztán visszafeküdt az ágyba.

Pillantása Fagri Szadat csupasz lábára esett, az éjjeli lámpa halvány fényében látta, hogy az asszony gránátalma színű bugyijának csücske kilóg a takaró alól. Igaza volt, gondolta, valóban kevesebbet törődik vele mostanában, és nagyon rég utaztak el valahová együtt. Már jó ideje nem hozott neki kedves apróságokat az utazásairól. Az is mintha évszázadokkal ezelőtt lett volna, amikor Damaszkuszból egy hét, különböző

színűbugyit rejtő, dobozzal lepte meg. Óvatosan bebújt a takaró alá, magához szorította az asszonyt, majd gyengéden lehúzta róla a bugyit.

– Ne! – nyögte Fadri Szadat álmos hangon.

A férfi meg se hallotta.

– Ne – ismételte az asszony Aztán nem ellenkezett.

Ekrá!

Valamivel később, kora hajnalban, amikor a nagyanyák szokásukhoz híven az udvart sepregették, egyszer csak furcsa hangot hallottak az utca irányából. Belebámultak a sötétbe, de semmit sem láttak, úgyhogy folytatták a seprést. Hirtelen lónyерítés törte meg a csendet. Megint a hang irányába meredtek, de öreg szemük semmit sem látott.

– Te is hallottad a lovat? – kérdezte Golbanu.

– Igen, még patkódobogást is – felelte Golebeh.

A hangok közeledtek. A nagyanyák megszorították egymás kezét, és izgatottan lestek a kis utca felé. Ekkor a lámpa fénykörében megjelent egy fekete paripa. Nyergében fehér lepelbe burkolózott arab magasodott. A nagyanyák mukkanás nélkül szinte a földig hajoltak.

A lovas arabul kiáltott feléjük:

– Já-á ájohááál nábíjeee vááá szálááámóóóó námázóóóó Hizír vál Mekkaa!

Noha a nagyanyák nem beszéltek arabul, rögtön értették, miről beszél a férfi: a Mekka és Hizír szavak épp eleget elárultak.

Újra meghajoltak az arab lovas előtt.

– Vá ennije vá dzsálehá – folytatta a lovas -, vá ennije já Golbanu. Vá ennije já Golebeh!

A nagyanyák reszkettek az izgatottságtól. A lovas lánynevükön szólította őket. Vajon jól hallották?!

– Já éjjó hánábije. Ekrá eszmíje, Golbanu – mondta a férfi.

Nem, semmi tévedés. A lovas teljesen tisztán azt kiáltotta:

– Golbanu!

Most mitévők legyenek?

Golbanu egyet előrelépett, s fejet hajtott a férfi előtt. A lovas a zsebébe nyúlt, előhúzott egy levelet, és a nagyanya felé nyújtotta.

Golbanu óvatosan a lovashoz lépett, és átvette a borítékot.

– Golebeh! – kiáltotta a lovas.

Erre a másik nagyanya is előrelépett, és átvette a maga fehér borítékját.

– Vá enná lelláh. Vá Álláhó számád – mondta a lovas, azzal megrántotta a kantárszárat, megfordult, és elviharzott.

Felkelt a nap. A nagyanyák tanácstalanul forgatták kezükben a borítékokat.

Meg sem mertek moccanni, mert féltek, hogy ami az imént történt, álom volt csupán. De nem volt álom, mert a varjú ekkor felszállt a lámpaoszlop tetejére, és teli torokból károgni kezdett.

A nagyanyák visszamentek a szobájukba, magukra zárták az ajtót, felgyújtották a villanyt, és kinyitották a borítékokat. Mindketten ugyanolyan levelet kaptak, ám egyikük sem tudta kibogozni a próféta kézírását: nyilván valamilyen titkos nyelven íródott a levél. Meg kell mutatniuk valakinek, gondolták, de kinek? Aga Dzsánnak? Fagri Szadatnak? Zinat Ganumnak? Nem.

– Kérdezzük meg Sahbalt, mi áll a levélben – indítványozta Golebeh.

Már indultak is a fiú szobájához.

– Ébresztő! Még mindig ágyban vagy? Még nem is imádkoztál? Szégyelld magad! Majd elmesélem Aga Dzsánnak, ne félj, hogy csak fetrengsz az ágyban, mint valami bűnöző! Ekrá, nesze! Olvasd el ezt a levelet, olvasd csak föl nekünk szépen!

– förmedt rá Golbanu.

Sahbal álmosan böngészte a két papírt.

– El tudom olvasni, de nem értem, mit jelent. Arabul írták.

Lehet, hogy mégiscsak Aga Dzsánnak kell megmutatniuk

a levelet, gondolták a nagyanyák, csakhogy ő Dzsirdzsába utazott, és nem várhatják meg, míg visszatér. Beburkolóztak

csadorjaikba, és átmentek a mecsetbe, hogy megmutassák a levelet a helyettesítő imámnak.

Az imám épp túl volt a reggeli imán, és visszatért a szobájába, hogy aludjon még egy órácskát. Amikor kopogtak, azt hitte, Zinat Ganum az. Almos hangon kiabált ki:

– Gyere be!

A nagyanyák beléptek. Az imám meglepődött:

– Mi történt, hölgyeim? Mit tehetek értetek?

– Kaptunk egy, pontosabban két nagyon bizalmas levelet, megtenné, hogy elolvassa őket?

– Örömmel, kérem, foglaljatok helyet!

Átnyújtották neki a két levelet.

Az imám felvette az éjjeliszekrényről a turbánját, a fejére helyezte, hosszú pamutingében letelepedett a székre, majd újra a nagyanyákhoz fordult:

– No üljetek csak le, hölgyeim. Már csak a szemüvegem kell.

Felvette a szemüvegét, majd belekezdett az egyik levélbe.

– Arab levél?

– Nem tudja elolvasni? – kérdezte Golbanu.

– El kellene tudnom olvasni, de azért az, nem úgy van, hogy mindennap arabul írt leveleket olvasok. A Koránt persze rendszeresen olvasom, de annak más a nyelvezete, az Isten nyelve. Olvasom a Koránt, és értem, mi áll benne, míg ha adnak egy arab újságot, hogy olvassam el, nos, nem tudom, megérteném-e. Vagy mondom másképp: ha ma elmennék Mekkába, nem biztos, hogy el tudnék társalogni az utcán az emberekkel. De várjunk csak, a levél alján van egy cím. Talán várnak benneteket valahol? Egyébként, hogyan jutottatok ezekhez, a levelekhez? Úgy látom, teljesen előírással dokumentumok. Van itt egy név is: Hadzsi Aga Musztafa Mohadzser.

– Az lehetséges. Hadzsi Aga Musztafa Mohadzsert ismerjük – mondta Golbanu, a bazárban dolgozik.

– Akkor minden világos. Nyilván arról van szó, hogy meg kell látogatnotok ezt a Hadzsit. Vasszalam!

A nagyanyák, akik alig bírtak a fenekükön maradni a boldogságtól, szinte kitepték a leveleket az imám kezéből.

Amint kiléptek a szobából, azonnal indultak volna a bazárba, de Golbanu meggondolta magát:

– Szerintem még túl korán van, hogy a bazárba menjünk, várjuk meg, míg magasabban áll a nap. Egyébként sem ártana valamivel szebben felöltöznünk, mielőtt fontos leveleinkkel elmegyünk a bazárba!

Otthon hirtelen minden olyan más lett. A ház napfényben fürdött. Mintha minden mosolygott volna, mintha minden és mindenki tudta volna a titkukat. Az öreg fa valószínűleg hallotta a lódobogást, a hóz eltárolta Hizír hangját.

A kerti virágok csodálkozva nézték a nagyanyákat, a nap csillogott a könyvtár ablakán, a varjú pedig tett egy kört a fejük fölött, s közben vidáman károgott.

– Köszönjük, varjú, köszönjük! – mormolták a nagyanyák.

Az öreg vörös halak felbuktak a víz alól, s a levegőbe ugráltak.

– Köszönjük, köszönjük – mondták a nagyanyák.

– Vidám lépteket hallok. Mi jó történt? – fogadta őket alagsori műhelyében Müezzín.

Golbanu és Golebeh azért mentek a pincébe, hogy köszöntsék Müezzint, aki munkapadja mögött állva épp az agyagot gyúrta.

Elmondják neki? Kikotyogják neki a titkuk egy részét? Nem, először Hadzsi Musztafához kell menniük. Csak tőle tudhatják meg, vajon végre tényleg megvalósul-e régi-régi álmuk.

– Jó reggelt – kiáltották vidáman a nagyanyák.

– Jó reggelt kívánok a hölgyeknek, tudom, hogy mesélni szeretnétek valamit – felelte Müezzín.

– Úgy van, valami nagyon szép szeretnénk mesélni – válaszolta Golebeh, de Golbanu a szavába vágott:

– Müezzín, milyen csodálatosak ezek a vázák! Úgy látom, mindegyik új, ugye?

– Ne túlozz, egész életemben cserepeket és vázákat csinállok csak arról van szó, hogy ma szebbnek látjátok őket, mint máskor.

A nagyanyák mosolyogva pillantottak egymásra.

– Bizony, csodálatosan jó hírt kaptunk az imént, el fogjuk mondani idejében, és akkor a mecset tetejéről is kikiálthatod.

– Micsoda titokzatosság! – mosolygott Müezzín.

A nagyanyák úgy szökdécseltek fel a pincéből az udvarra vezető lépcsőn, mint valami csitri lányok.

Örömben azt sem tudták, mihez kezdjenek magukkal, hová menjenek, kit látogassanak meg. Látták, hogy Fagri Szadat belép a konyhába. Esetlenül integettek felé – máskor eszükbe sem jutott volna ilyesmi. Amikor a mecset öreg macskája ballagott el mellettük, utánaszaladtak. A macska, aki korábban még sosem tapasztalt hasonlót, ijedten menekült a tetőre.

A nagyanyák felöltötték ünneplő ruhájukat, bepúdereztek az arcukat, legszebb fekete csadorukat vették magukra, majd elindultak a bazár felé.

Hadzsi Musztafa Aga Dzsán régi jó barátja volt, nagy ember a városban, akinek kizárólagos joga volt a távoli szent utak, a Karbalába, Nadzsafba, Medinába, Damaszkuszba és Mekkába vezető zarándoklatok szervezésére.

Irodája a bazár közepén állt, és nap, mint nap több száz leendő hadzsi látogatta meg, akik mind azért jöttek, hogy lekössék az útjukat. A nagyanyák beléptek az épületbe, de nem kellett beállniuk a sorba, mint a többi zarándoknak, hiszen náluk volt Hadzsi Musztafa levele.

Benéztek a férfi irodájának ablakán, és bár azelőtt mindössze egyszer látták a mecsetben, most azonnal fölismerték. Hadzsi az íróasztala mögött ült, és telefonált. Amikor megpillantotta a

nagyanyákat, integetett nekik, hogy bátran menjenek be. Azok óvatosan beléptek.

– Mit tehetek önökért? – fordult feléjük Hadzsi, amikor befejezte a telefonálást. A nagyanyák erre egyszerre nyújtották át neki a két levelet.

– Üzenetet hoztunk önnek – közölte Golbanu.

A férfi feltette a szemüvegét, felnyitotta az egyik levelet, és figyelmesen olvasni kezdte, miközben szemüvege fölött olykor a két asszonyra pillantott. Miután a második levéllel is végzett, egy percig csak csendben ült, szemüvegével a kezében.

A nagyanyák kérdőn néztek egymásra.

A férfi visszacsúsztatta a leveleket a borítékokba, tisztelet teljes mozdulattal a homlokához érintette, majd az íróasztala fiókjába rejtette őket.

– Foglaljanak helyet – mondta ünnepélyes hangon.

A nagyanyák leültek az íróasztal előtt álló, régimódi bőrfotelekbe.

Hadzsi Musztafa kutatott a papírai között, feljegyzett néhány dolgot, majd elintézett egy titokzatos telefont. Ezután kiment az irodából, magukra hagyva a nagyanyákat anélkül, hogy egy szót szólt volna hozzájuk. Negyedóra múlva visszatért, és sötétbarna iratszekrényéből méretes könyvet vett elő. Felnyitotta, majd ünnepélyesen így szólt:

– Golbanu!

– Én vagyok az – mondta amaz, és felállt.

A férfi régimódi tintapárnát helyezett elé, és így szólt:

– Megtenné, hogy a mutatóujját rányomja a tintapámára, majd pedig ide, a nagykönyvbe?

Golbanu remegő kézzel engedelmeskedett.

– Köszönöm, visszaülhet – mondta a férfi.

Felírt néhány szót egy papírra, majd így szólt:

– Golebeh!

– Én vagyok az – mondta remegő hangon a másik nagyanya, és felállt.

– Először ide, aztán pedig ide nyomja a mutatóujját, ha kérhetem.

Golebeh először a tintapámára nyomta mutatóujját, majd arra a helyre, amit Hadzsi a tolla hegyével mutatott neki.

– Mi a lakcíme? – kérdezte a férfi.

– A mecset háza – felelte Golbanu.

– Mindketten ott laknak?

– Igen – válaszolta.

Miután végzett a jegyzeteléssel, és nyomott néhány pecsétet a könyvbe, a férfi felállt, és így szólt:

– Kérem, kövessenek!

A nagyanyák követték egy folyosón, aztán egy keskeny szobán át, utána egy tágasabb helyiség, majd egy félhomályos folyosó következett, végül Hadzsi megállt egy ajtó előtt. Zsebéből kulcsot vett elő, kinyitotta az ajtót, és így szólt:

– Vessék le a cipőjüket, és menjenek tovább.

Golbanu és Golebeh furcsa szobába jutottak: a falakon hosszú, szent szövegekkel teleírt leplek függtek, a falak mentén, faszekrényekben pedig több száz plafonig pakolt, régi, foszlott koffer állt. A könyvek és a bőr ismerős illata szent hangulatot kölcsönzött a helyiségnek. A földet faltól falig egy régi szőnyeg fedte.

Az egyik fali fülkében egy csomó anyakönyv feküdt egymáson. A legfelsőt vastag porréteg borította.

A nagyanyák keze reszketett a csador alatt. Levetették a cipőjüket, és beljebb léptek.

– Üljenek le – mondta Hadzsi, és a régi faasztal mellett álló két székre mutatott.

Az asztal fölött míves ezüstcsillár lógott, benne hét régi, félig leégett gyertya. A nagyanyák szívét elöntötte a remény.

– Mindaz, amit eddig csináltunk amiről beszéltünk, és amit láttak, maradjon köztünk. Ha bárki bármit megtud erről a titokról, a szerződésünk haladéktalanul felbontatik – mondta határozottan Hadzsi.

– Ez teljesen nyilvánvaló – felelte Golbanu.

A férfi eltűnt a függöny mögött, ahonnan két vadonatúj, sárgásbarna kofferrel jött elő; mindkettőt Kába képe díszítette. Olyan hivatalos mozdulattal tette le a bőröndöket a nagyanyák elé, hogy azok kis híján elájultak az izgalomtól.

Hadzsi leült velük szemben.

– Odahaza nagy valószínűséggel, kérdésekkel fogják bombázni magukat – mondta higgadtan -, de maguk ne válaszoljanak. Ismétlem: ne válaszoljanak.

– Értjük – mondta Golbanu rezzenéstelen arccal.

– A szent Fatima születésnapján mindketten legyenek itt a bazárban a bőröndjeikkel – folytatta Hadzsi.

– Rendben – mondta Golbanu.

– Ha bármilyen kérdésük van, most tegyék fel, mert miután távoztak, már nem lesz módjuk kérdéseket feltenni – mondta a férfi.

A nagyanyák bizonytalan pillantást váltottak. Van még kérdésük? Nem, nincs kérdés.

– Ó, de, mégis, pontosan hány órakor kell a bazárban lennünk? – kérdezte tétován Golbanu.

– Korán reggel, napfelkelte előtt – válaszolta Hadzsi.

Golebehnek lett volna még egy kérdése, de nem merte feltenni, inkább Golbanu fülébe súgta.

– Bocsásson meg – mondta Golbanu -, de még nem kaptunk semmilyen bizonyítékot. Talán jó lenne, ha kapnánk valamit, mondjuk egy papírt, amelyen rajta van a nevünk.

– A kofferek! – felelte Hadzsi. – A kofferek jelentik a bizonyítékot. És nézze, rajtuk van a nevük!

A nagyanyák erre a kofferekre néztek, és meglepve látták, hogy valóban ott van rajtuk a nevük, az oldalukon lévő kis műanyag tasakba csúsztatott papírokon.

– Tényleg! – mondta Golbanu, miközben megvető pillantást vetett Golebehre, amiért az ilyen illetlen kérdéssel traktálta jótevőjüket.

– Az úti okmányaitak pedig az indulás napján kapják majd meg – mondta Hadzsi. – Van még egyéb kérdésük?

A nagyanyák egymásra pillantottak: nem, több kérdésük tényleg nem volt.

Reszkettek a boldogságtól, mosolyukat csadorjuk mögé rejtették, fogták a bőröndjeiket, kimentek a házból, és elvegyültek a bazárban, hömpölygő tömegben.

Hazatérve a koffereket levitték a pincébe, eldugták őket egy régi ládába, s igyekeztek úgy tenni, mintha mi sem történt volna, ám titkuk súlyosan nehezedett rájuk. Nem tudtak elaludni, sokáig nyitott szemmel feküdtek az ágyban. A napok megnyúltak, az éjszakák mintha végtelenek lettek volna. Hát igaz? Tényleg eljön a nap, melyen fogják a bőröndöket, és elutazhatnak? Vajon fizikailag bírják majd a hosszú utat?

Féltek, hogy sosem virrad rájuk a nagy nap, hogy valamilyen baj éri őket, eltörik a lábuk, vagy meghalnak addig. De negyven éven át türelemmel vártak, úgyhogy néhány hónapig még csak kibírják valahogy.

A kincstár

Te kelmékbe burkolt!

Állj fel, és hívd fel a figyelmem.

Dicsőítsd őt.

Tisztítsd meg ruháidat.

A borzalmat kerüld el.

Várj türelemmel.

A sikátor felől hét férfi közeledett; négyen nagy nádkosarat hoztak a vállukra fektetett rudakon, a többiek előttük vonultak. Dzsirdzsai földművelők voltak, és a nádkosárban Kazem Kánt hozták.

Egyikük kopogott a ház kapuján, de eltartott egy ideig, míg Golebeh ajtót nyitott.

– Urak? – kérdezte meglepetten, amikor megpillantotta a kosarat.

– Kazem Kánt hozzuk – mondta egyikük a férfiak vállán egyensúlyozott kosárra mutatva.

– Golbanu! Kazem Kán! – kiáltotta aggódó hangon Golebeh. Amint meglátta a kosarat, Golbanu tudta, mi a dolga. A férfiakat az ópiumszobába kíserte. Azok óvatosan kiemelték Kazem Kánt a kosárból, és az ágyra fektették. Szeme le volt hunyva, arca sápadt, teste erősen lesoványodott. A férfiak elhagyták a szobát, és a hóhoz mentek, hogy pipára gyújtsanak. Golebeh csendben sírdogált, miközben Golbanu elrendezte a dolgokat. Betakarta Kazem Kánt, a feje fölött lévő kispolcra egy tükröt és egy Koránt helyezett, majd átment a konyhába, hogy reggelit készítsen a falusiaknak. Kipakolta az asztalra a teáskancsót, a sajtót, a kenyeret, a lekvárt és a gyümölcsöt, majd kikiáltott az udvarra:

– Urak, gyertek reggelizni!

Közben Aga Dzsán is megérkezett, és egyenesen az ópiumszobába ment. Látta az ágyban fekvő Kazem Kánt, és mindjárt tudta, hogy már fölösleges lenne kórházba vinni. Átment a konyhába, hogy üdvözlje a falujabéli férfiakat.

Azok rögtön felpattantak, és egyikük elmesélte, mi történt:

– Már néhány napja nem jött a teaházba. Azt hittük, elutazott. Aztán egyik éjjel hallottuk a lovát, gondoltuk, biztos visszatért, de a ló csak nem akarta befejezni a nyerítést. Ekkor a házához siettünk, és láttuk, hogy félholtan fekszik az ágyában. Másnap azonnal belefektettük a kosárba, és buszra szálltunk, hogy idehozzuk.

– Hálásan köszönöm nektek, nagyra értékelem, amit a bácsikámért tettetek – válaszolta Aga Dzsán.

Este odahúzott egy széket Kazem Kán ágya mellé. Sokáig üldögélt ott, s nyugodt hangon az Al Fateha szúrát olvasta fel neki.

Kazem Kán volt a ház lelke, de az a fajta férfi volt, aki képtelen lett volna kötődni a házhoz és a mecsethez. Éppolyan volt, amilyen Aga Dzsán sohasem lehetett. Aga Dzsán volt a ház, a mecset és a bazar ura, és számos felelős posztot viselt a városban, míg Kazem Kán szabad volt, mint a madár, s most úgy is haldoklott, mint egy madár. Az öreg madarak szoktak hirtelen lepottyanni a levegőből, fejüket a földre helyezik, szemüket lehunyják, és többé nem ébrednek fel. Kazem Kán, költő volt, aki semmiféle béklyót nem viselt el. Bármit megtett, még olyasmit is, amire Aga Dzsán még gondolni sem mert.

Aga Dzsán benyúlt a belső zsebébe, hogy elővegye a verseskönyvét. Átlapozta, utolsó versét keresve. Aztán, mikor megtalálta, halkán olvasni kezdte:

Majd ha az az édes száj, s a kupa bor,
Igen, minden, a nem létbe száll,
Gondolj rá, míg még lehet, hogy csupán
Az vagy, mi leszel, semmi: kevesebb nem lehetsz.

Hetven éven át mindig akadt valaki, aki előkészítette Kazem Kánnak az ópiumot, amikor megérkezett. Most nem volt szükség rá.

A nagyanyák a konyhában ültek; beszélgettek, s közben csendesen sírdogáltak. A férfi, akit szerettek, elment. Mikor is találkoztak vele először? Fél évszázaddal ezelőtt, amikor még kisleányok voltak, s a költő Kazem Kán egy szép napon belovagolt az udvarra. Még soha életükben nem hallottak verset azelőtt. A férfi néhány nap múlva írt nekik két költeményt, egyet Golbanunak, egyet pedig Golebehnek. A versek a lányok szeméről, hosszú copfjaikról, a mosolyukról szóltak, és szép kezükről, mely kellemesen átmelegedett, amikor meggyújtották a tüzet az ópiumnak. Amikor

Kazem Kán legközelebb jött, mindkét leány az övé lett, az örökkévalóságig.

Am Ramazan jelent meg az ajtónyílásban; ő gondozta, a kertet ezen kívül kora, esténként mindennap benézett Müez-zinhez a fazekasműhelybe. Ilyenkor az agyagkészletet is felmérte, s ha kellett, új agyagot rendelt. Am Ramazan egyedül élt: felesége meghalt, gyermekei nem voltak. Csak egy számará volt, amivel a kenyerét kereste: homokot termelt ki a folyóból, majd a számarárral elszállította a megrendelőinek.

Am Ramazan csendben üdvözölte Aga Dzsánt, mire amaz visszaköszönt, s intett neki, hogy lépjen beljebb.

– Hallgass ide. Kazem Kán jó ideje nem szívott ópiumot. A teste nyugtalan. A nagyanyák előkészítenek neki egy adagot. Téged arra kérlek, szívd el az ópiumot, és fújd az arcába a füstöt: ettől majd megnyugszik.

Am Ramazan alkalmi élvezője volt, rendszeresen nem tudta megfizetni az ópiumot. Igencsak megörült hát Aga Dzsán kérésének, mert tudta, hogy Kazem Kán a hegyekben fellelhető legjobb ópiumot szívja. Az, amihez olykor a barátainál hozzájutott, sötétbarna volt, s enyhén bűdös, míg Kazem Káné szép sárgásbarna színben játszott, s vad hegyi virágok illatát árasztotta.

Aga Dzsán elővett egy fél tekercs ópiumot, és odaadta Am Ramazannak, amit ő mindjárt zsebre vágott, és már indult is, hogy segítsen tüzet csinálni.

Nem telt bele sok idő, Golebeh máris megjelent egy kéken izzó szénrel rakott kiskályhával és egy kancsó teával. Könnyes szemmel nézte Kazem Kánt, miközben a kályhát a padlóra helyezte. Am Ramazan a meleg hamuba tette a pipát, majd felszeletelte az ópiumot.

Amikor a pipa átmelegedett, egy tüvel a pipa végére tűzött egy darab ópiumot, csipesszel kivett a kályhából egy izzó széndarabot, és az ópiumhoz szorította. Finoman szívni kezdte a pipát, aztán

egyre mélyebbeket szippantott. Egy pillanatra el is felejtette, valójában miért van itt, ám amikor véletlenül Aga Dzsánra pillantott, a pipát a bal, a csipeszt a jobb kezében tartva, azonnal felállt.

Odahajolt Kazem Kán fölé, az izzó szenet az ópiumhoz tartotta, beleszippantott a pipába, mélyen leszívta a füstöt, majd a beteg arcába fújta.

Fél órán át, komótosan pipázott, a szobát betöltötte a sötétkék ópiumfüst.

Ekkor kinyílt az ajtó, és bolond Godzi lépett a szobába. A nagyanyák próbálták visszatartani, de Aga Dzsán intett nekik, hagyják csak nyugodtan. A lány az ágyhoz lépett, fölé hajolt, belebámult Kazem Kán arcába, motyogott valamit, aztán se szó, se beszéd kivonult a szobából.

– Elég lesz – szólta oda Golbanu Am Ramazannak. – Ha kimennétek, felolvassánk Kazem Kánnak a Koránból.

Aga Dzsán, aki alaposan elálmosodott az ópiumfüsttől, felállt, és Am Ramazannal együtt elhagyta a szobát.

Golebeh elővette a Koránt, és leült a földre Golbanu mellé. Az egyszerűbb könyvek olvasása nem jelentett nekik gondot, de a Koránnal már nehezebben birkóztak meg. Szerencsére néhány szúrát fejből is tudtak. Golbanu kinyitotta a könyvet, és rápillantott a papírra, aztán inkább fejből kezdett bele a szúrába. Golebeh utánamondta:

A toll, és amit írsz vele.

Próbára tettük a kertek gazdáit.

Reggel egymásnak kiáltották:

Menjetez korán a földetekre

Betakarítani a termést.

És korán kimentek,

De körülnézvén szóltak:

Eltévedtünk,

Vagy inkább ki vagyunk rabolva!

Amikor végzett, a férfi füléhez hajolt, és belesúgta:

– Kazem Kán, megkezdted utazásodat. Követni fogunk téged. Van egy titkunk, amit még nem mondhatunk el senkinek, de neked eláruljuk. Nemsokára Mekkába megyünk, Hizír próféta mindent elintézett. Úgy terveztük, átmegyünk Dzsir-dzsába, hogy elbúcsúzzunk tőled. Csókollak, Kazem Kán, mindketten csókolunk. Boldogok voltunk veled.

Ezután mindketten homlokon csókolták Kazem Kánt, majd kimentek a szobából.

A harmadik este Aga Dzsán látta, hogy közeleg Kazem Kán halála. Bement hozzá a szobába, becsukta maga mögött az ajtót, homlokon csókolta nagybátyját, és ezt suttogetta:

– Távozz, ha úgy akarod. Sohasem fogunk elfelejteni, a cipődet és a verseidet elhelyezem a kincstárban. Itt ülök melletted, fogom a kezedet.

Sahbal lépett be, és megállt az ajtóban.

– Megtenned, hogy hozol egy pohár feketeteát és egy kiskanalat?
– fordult hozzá Aga Dzsán.

Miután Sahbal visszatért a teával, Aga Dzsán egy kevés finomra vágott ópiumot tett a pohárba, és felkeverte a kanállal.

– Tessék – mondta Sahbálnak kanalazz ebből egy kicsit a szájába, a testének szüksége van rá. A lelke így nyugodtabban távozik majd.

Sahbal óvatosan, kanalanként diktálta a sárgásbarna folyadékot a haldokló szájába.

Aga Dzsán nagybátyja meztelen vállára tette a kezét, és így szólt:

– Mindjárt elmegy.

Bácsikája fölé hajolt, és újra csókot nyomott a homlokára. Az idős embert lassan elhagyta az élet.

– Elment – szólalt meg szomorúan Aga Dzsán. – Megtennéd, hogy tájékoztatod a háziakat?

Elsőként a nagyanyák jöttek be a szobába, részvétet nyilvánítottak Aga Dzsánnak, majd csendben megálltak a sarokban.

Utána sírva jött Fagri, Zinat és Müezzin. Aga Dzsán fogta Kazem Kán cipőjét és verseskötetét, majd a sötétben átvágva a mecset felé indult.

A mecsetnek volt egy kincstára: titkos hely a kriptában, ahol már évszázadok óta őrizték a ház értékeit.

Pergamenek, iratok, levelek és az elhunyt imámok személyes tárgyai pihentek itt. És emellett több száz, a mecsettel kapcsolatos feljegyzéseket tartalmazó füzet, melyeket a ház urai, Aga Dzsánhoz hasonlóan, évszázadok óta vezettek. A kincstárban található összes tételt kronologikus sorba rendezték, és ládákbán tárolták.

A kincstár valóságos aranybánya volt, tele történelmi adattal. Az archívumban mindent meg lehetett találni az ország vallási történelméről. Ráadásul a ház egykori lakói után maradt számos különleges emléket is itt őriztek.

Voltaképpen az archívumot is, akárcsak a rengeteg tárgyat, muzeumba kellett volna szállítani és kiállítani, ám ezek mind a mecset házának különös és mindenekelőtt személyes történetéhez tartoztak.

A ház ura mindig magánál hordta a kincstár kulcsát.

Aga Dzsán mellett Sahbal is tudott a kincstár létezéséről, s arról, mi mindent tartanak benne. Aga Dzsán a füzetekről is mesélt neki.

– Csak Isten tudja, mikor halunk meg. Ha netán elmegyek, vedd magadhoz a kulcsot. Vezesd tovább a feljegyzéseket. Utána te döntöd el, mit teszel – mondta egyszer Sahbálnak.

Ő maga mindössze huszonzét éves volt, amikor először járt a kincstárban.

Amikor az apja meghalt, magához vett egy lámpát, és az éjszaka közepén lement a mecset kriptájába. Remegő kézzel dugta be a kulcsot az ősrégi zárba, kinyitotta az ajtót, és belépett.

Olyan volt, mintha álmodott volna: a pince semmiben sem emlékeztetett a szokványos terekre. A földet régi, gránátalma színű szőnyeg borította. A szőnyegen egy szék és egy asztal állt, az

asztalon egy nyitott könyv. A könyv mellett egy tintatartó, benne libatoll. A fal mellett több tucat, finom porral fedett cipő sorakozott, s mindegyiken kis kártya jelezte, kinek a tulajdonát képezték egykor. Ezek az elhunyt imámok lábbelijeit voltak. A cipőkkel átellenben fogasok álltak, melyeken az imámok imaruhái és fekete turbánjai lógtak. Némelyik fogas mellett sétapálca is volt, vagy egy kis ládikó, melyben valamelyik imám személyes holmijait és a szolgálatának idejéhez köthető, fontos papírokat őrizték.

Aga Dzsán nem tudta pontosan, milyen régi a mecset és a ház, de itt, ha akarta, kinyomozhatta volna. Csupán annyit kellett volna tennie, hogy lámpával a kezében, a fogasok, és a cipők sora mentén egészen a pince mélyéig hatol, ahol valószínűleg rálel a legrégebbi ládára és az első, mecsettel kapcsolatos feljegyzéseket tartalmazó füzetre. Nem lehetetlen, hogy az a láda a házról és a mecsetről készült tervrajzokat is őrzi. A terem végén sötét folyosó kezdődött, Aga Dzsán úgy vélte, ott további rejtett szegletek lehetnek, melyekben újabb ősrégi ládák rejtőzhetnek. Gondolta, megnézi; magasba emelte a lámpát, és látta, hogy a fal mentén szövegekkel teleírt pergamenek sorakoznak. Ám túl gyér volt a fény, hogy meg tudta volna állapítani, mi áll rajtuk. Amikor el akart indulni a folyosón, észrevette, hogy a vörös szőnyeget jóval vastagabban fedi a por, mint az addig látott ládákat, ruhákat és egyéb holmit. Nyilvánvaló, hogy az elmúlt évszázadban senki sem ment, egy lépéssel sem tovább azon a ponton túl, ahol állt. Aga Dzsán úgy döntött, nem ő lesz az, aki ezt mégis megteszi.

Míntha a porréteg mindent lepecsételt volna, olyan pecséttel, melyet nem szabad feltörni. Pedig milyen szívesen végighaladt volna a ruhák mellett, hogy tanulmányozza az egykori imámok és házlakók neveit! Vajon kifélék voltak? Milyen ruhákban jártak? Milyen gyűrűt viseltek az ujjukon? Szerette volna kinyitni valamelyik ládát, megnézni, mi van benne, beszívni a ruhák szagát, felhúzni egy gyűrűt, elolvasni a füzetben a mecsetről készült

korabeli feljegyzéseket. Vajon miről írtak akkoriban? Mi történt a házban, a mecsetben és a bazárban? Milyen színűek voltak a hózs első halai? Milyen fa állt az udvar közepén, a cédrus helyén? És milyen varjú volt a mi varjúnk elődje? Szíve szerint hetekig, hónapokig időzött volna a pincében, hogy a távoli múltba utazzon. Hogy megtalálja a választ a kérdéseire. De tudta, ez lehetetlen, mert a kincstár sötétségbe burkolózó titok, a mecset titka, a Koránhoz és az elveszett időhöz tartozó titok.

Az ember nem férhet hozzá az elmúlt időkhöz. Aga Dzsán megértette ezt, és lecsillapította kíváncsiságát. Elhelyezte Kazem Kán verseit a ládában, bácsikája cipőit a többi mellé tette, majd lekapcsolta a lámpát.

Kazem Kán megírta a végrendeletében, hogy nem szeretné, ha a mecset kriptájában temetnék el, ezért a falusiak kerestek neki egy szép helyet. A házával szemközti domb tetején jelölték ki a sírhelyét, ahol egy öreg mandulafa minden tavasszal vastag, virágszőnyeggel borította be a földet.

Másnap több tucat falubeli érkezett a városba, hogy magukkal vigyék Dzsirdzsába költőjük holttestét.

Aga Dzsán, Fagri Szadat, Zinat Ganum, Müezzin és a nagyanyák is elkísérték őket.

Épp negyven nappal Kazem Kán halála után jött el a nagyanyák mekkaiutazásának napja. A reggeli ima után magukra vették csadorjukat, fogták a bőröndöket, és megálltak a hózs mellett.

– Elmegyünk! – kiáltotta Golbanu.

– Nekivágunk életünk utazásának! – csatlakozott hozzá Golebeh.

A nagyanyák mindig rettegtek, hogy a prófétával kötött szerződésük netán érvényét veszti, ha bárki rájön a titkukra. De aznap már képtelenek voltak tovább elviselni a feszültséget. Elsőként Müezzin hallotta meg a kiáltásukat, mire azonnal kijött a szobájából, és így kiáltott:

– Hová mentek?

– Mekkába! – válaszolták.

– Tényleg, Mekkába? – kérdezte a férfi.

– Igazából nem mondhatunk semmit, Müezzín, úgyhogy legyen elég ennyi!

A férfi megtapogatta a bőröndjeiket: a szent Kába-kofferek voltak. Ekkor hangosan felkiáltott:

– A nagyanyák Mekkába mennek!

Már nyilván mindenki ébren volt, mert amikor Aga Dzsán meggyújtotta az udvari lámpákat, a ház összes lakója ünneplő ruhában lépett ki a szobájából. Sírtak és nevettek, ölelgették a nagyanyákat, és alaposan összecsókolgatták őket.

Fagri Szadat kiskályhát hozott, melyben illatos rutafű izzott, miközben lányai, Naszrín és Enszi kezükben tükörrel és piros almákkal követték. Zinat Ganum pedig, a hagyománynak megfelelően, egy tál vizet hozott, mely az utazók szerencséjét jelképezte.

Sahbal előhozta a könyvtárból az antik Koránt, és átnyújtotta Aga Dzsánnak. Golbanu és Golebeh kézbe vették a koffereket. Aga Dzsán mindkettejüket megcsókolta, a fejük fölé tartotta a könyvet, és az ajtóig kísérte őket.

Zinat vizet locsolt utánuk. Mindenki zokogott, mintha arra számítanának, hogy a nagyanyák már soha nem térnek haza.

Szájeh*

Aga Dzsánnak már többször feltűnt, hogy Zinat éjszaka elhagyja a szobáját, de nem tudta, hová megy ilyenkor az asszony. Zinat szobája a második emeleten volt, és lefelé menet mindig elhaladt Fagri és Aga Dzsán hálószobája előtt.

Késő este, amikor Aga Dzsán a dolgozószobájában olvasott, hallotta, hogy nyílik a felső emeletre vezető lépcső ajtaja. Azt hitte,

Fagri az, de miután nem hallotta a lépéseket, kilesett a függöny nyílásán, és látta, hogy valaki mozog kint a sötétben.

Kinyitotta az ajtót, és kilépett az udvarra. Egy pillanatra meglátta egy fekete csador sarkát a lépcsőnél. Talán Zinat volt az, de vajon mi dolga van itt ilyen késő éjjel?

Visszament a szobába. A varjú hirtelen káromni kezdett.

A varjú figyelmeztetése Aga Dzsánnak eszébe juttatta a szarandíbi asszony történetét:

Volt egyszer egy szarandíbi kereskedő, s annak egy felesége, akit Dzsámisznak hívtak. Aki látta, nem akarta elhinni, hogy létezhet a világon ilyen gyönyörű asszony. Arca úgy ragyogott, mint a győzelem napja, haja olyan sötét és hosszú volt, mint az éj, melyen az ember soha meg nem érkező szerelmére vár.

Dzsámisznak titkos viszonya volt egy híres festővel, aki szinte varázsolni tudott az ecsettel. Az asszony olykor titokban meglátogatta a férfit, hogy együtt tegyék csodálatossá a perzsa éjszakát. Egyik éjjel az asszony így szólt szeretőjéhez: Egyre nehezebb eljőnnöm hozzád, azt pedig végképp nehezen bírom, hogy ilyen sokáig kell várnom a megfelelő pillanatra. Találj ki valamit, hogy gyakrabban találkozassunk, végtére is művész vagy, nem?

Van egy ötletem – válaszolta a festő. – Készíték neked egy fátylat, amelynek az egyik oldala olyan világos, mint a vízben tükröződő hajnalcsillag, a másik meg olyan koromsötét, mint az éjszaka. Éjjel a fátyol sötét oldalát teríted magadra, és úgy jössz hozzám, mintha az éjszaka része lennél. Amikor megvirrad, megfordítod a fátylat, és a világos felével úgy térsz haza, mintha a reggel része lennél.

Amióta a nagyanyák elmentek, új szakasz kezdődött a ház életében. Eltűnt a ritmus, amit ők adtak a háznak. Ezt a ház réges-régi óráján is látni lehetett, amely egyszer csak megszűnt ketyegni. Amíg a nagyanyák otthon voltak, a konyha mindig étellel volt tele; a

mecset varjúja káromgott, ha látogató érkezett, a könyvtárban pedig mindig rend uralkodott – de ezek az idők egyértelműen elmúltak.

Korábban mindig a nagyanyák ébresztették a ház gyerekeit, aztán segítettek rendet rakni Fagri Szadat szobájában. Mindenről beszámoltak Aga Dzsánnak, ami a házban történt, és szemmel tartották Müezzin fazekasműhelyét. Ám most, hogy elmentek, senki sem akadt, aki elvégezte volna ezeket, a feladatokat.

Senki sem volt képes betölteni az utánuk maradt űrt. Ha otthon lettek volna, már rég követték volna a tetőre Zinatot.

Aga Dzsán elégedett volt a helyettesítő imámmal; lelkesen végezte a munkáját, és kimondottan boldognak látszott. Már az első beszélgetésükkor látta rajta Aga Dzsán, hogy a férfi nincs híján az ambíciónak, ám a képességeit illetően voltak kétségei.

Még mindig nem tudott másról, csakis vidéki kérdésekről beszélni, de azt legalább, remekül csinálta. Legutóbb kemény szavakkal bírálta a mezőgazdasági minisztert a szegény falvakkal kapcsolatos, az imám szerint túlságosan is rövidlátó tervei miatt.

Még életében nem járt Teheránban, de egyik prédikációjában olyan megjegyzésre ragadtatta magát, mely a helyi lap címlapjára került: „Úgy hallottam, Teheránban mindenkinek van telefonja, miközben a hegyekben lévő falvak százaiban egyetlen készülék sincsen. Teheránban azonnal kihívhatja a mentőt az ember, ha belevág az ujjába a konyhában, de én mit tegeyek, ha atyám halálos betegen fekszik az ágyban? Figyelmeztetek, Teherán! Gondolkodj! Isten mindenkit egyenlőnek teremtett!”

A rendőrség és a titkosszolgálat mosolyogva reagált az erőtlen támadásra. Sőt kifejezetten nagyra értékelték: az effajta ártatlan kritikát még szívből ösztönözték is.

A helyettesítő imám megjegyzései egyre népszerűbbé váltak, és rendszeresen címlapra kerültek a helyi lapokban. Aga Dzsán elégedett volt, és még nagyobb önállóságot adott neki. Egyszer,

amikor az imám egyik beszédének részlete mellett a fényképe is szerepelt egy lapban, Aga Dzsánnak ezt mondta az egyik kollégája:

– Naiv ember, de akaratán kívül is gyakran beletrafál.

Korábban sosem fordult elő, hogy az újság közölje egy imám fényképét. A laptól külön ezért küldtek egy fotóst a mecsetbe, aki a mecset tetején, a két minaret között kapta lencsevégre az imámot.

Amikor emez másnap meglátta az újságban a fényképét, az izgalomtól egész nap képtelen volt egy helyben maradni. Megvalósult az álma. Ifjúkora óta arról álmodozott, hogy egyszer egy nagy mecsetben prédikálhat. Most pedig a prédiká-cója és a fényképe is ott szerepelt a lapban, és egy csapásra híres ember lett Szenedzsánban.

A saría szerint Zinat és a helyettesítő imám semmi rosszat nem tett, úgyhogy félnivalójuk sem volt. Ha egy hívőnek el kell utaznia otthonról, és egy ideig törvényes hitvesétől távol lakik, joga van egy nőt maga mellé venni, szí gének*. Az imám azonban tudta, hogy Zinattal nagy kockázatot vállal: Aga Dzsán azonnal kitenné a szűrét, ha rájönne a dologra.

Zinat is kényelmetlenül érezte magát második feleségként. Szégyellte magát, hogy a mecsetben hentereg a helyettesítő imámmal, épp ott, ahol a férje és több tucat másik imám alussza örök álmát a kriptában. S bár a férfi akár minden éjjel fogadta volna az ágyában, Zinat sokszor nemet mondott, mert félt, hogy Aga Dzsán tudomást szerez a viszonyukról.

Amikor nappal találkozott a férfival, képtelen volt elhinni, hogy valaha is szeretkezett ezzel az emberrel, s hogy az nem is olyan rég még őt vetkőztette. De sötétben minden más volt, olyankor nem látta, csak a kezét érezte, a vállát, a hátát, a mozdulatait; olyan ereje volt, mint egy igáslónak.

Amint végeztek a szeretkezéssel, Zinat azonnal fogta a csadorját, és távozott. Olyankor egy percig sem bírt volna már a férfival maradni, egy szót sem akart váltani vele. Ám másnap este, alighogy

leoltotta a villanyt, és bebújt az ágyba egyedül, máris hiányzott neki az imám teste.

Elhunyt férje, Alszabéri soha az életben nem csókolta meg a mellét, sosem harapta meg a combját, mint valami őrjöngő vadállat, a helyettesítő imám viszont az élvezet oly magasságaiba juttatta, ahol mindent és mindenkit elfelejtett.

Az imám legutóbb magával vitte a kriptába, levetkőztette, és a kemény, hideg sírköveken szeretkezett vele. Az asszony tiltakozott, de az imám nem tágitott, úgyhogy végül inkább átölelte, magához szorította, és megadta magát.

– Ennek vége, soha többé nem megyek vissza ahhoz a férfihoz – határozta el Zinat újra meg újra, amikor egy-egy szeretkezés után hazaért. – Most már tényleg elég, óriási szerencse, hogy eddig senki nem vett észre semmit. Be kell fejeznem, és be is fogom fejezni. Elmegyek egy időre, elutazom Komba, a lányomhoz, és egy darabig ott maradok nála. Elmegyek a szent Fatima sírjához, s megbánom bűneimet, a bocsánatát kérem. Igen, ezt fogom tenni, már holnap indulok, becsomagolom a bőröndömet, és megyek.

De aztán mégsem ment, és most újra az imám szobája felé tartott.

A helyettesítő imám hallotta, hogy az asszony halk léptekkel közeledik a lépcsőhöz. Zinat eltűnt a lépcső sötétjében, de nemsokára feltűnt a hóznál, kezét mosott, az arcába locsolta a vizet.

Az imám megint magával akarta vinni a kriptába, de az asszony most is ellenkezett. Ám amikor nagy kezével megragadta, és fejét a melléhez szorította, megadta magát. A férfi ölbé kapta, lábbal benyomta a pince ajtaját, és megindult lefelé a lépcsőn.

A pince mélyén, a sötétben az egyik magas sírkövön gyertya pislákol. A férfi levette az asszony ruháit, cipőjét és harisnyáját, és karjaiban, mezítláb a gyertyafény felé vitte. Imám ruhájával leterítette az egyik sírkövet. Valahonnan elővarázsolt egy fűrt vörös szőlőt, a nő csupasz keblére tette, és leette róla. A szőlő leve

végigfolyt Zinat mellén és hasán, a férfi szürcsölte róla, az asszony pedig kis híján elájult az élvezettől.

Oly mélyen belemerültek, hogy észre sem vették, amikor valaki egy zseblámpával elhaladt a pinceablakok előtt.

A helyettesítő imám annyira megrészegült Zinattól és a szőlő levétől, hogy miközben a nőn feküdt, hangosan szavalta az A1 Falagot:

Nála keresek oltalmat
A hajnali derengés uránál
Minden gonosztól, amit ő teremtett
És a sötét gonosz éjtől
Mely megint ránk köszönt.

Csak mondta és mondta, Zinat pedig lehunyt szemmel hallgatta, és közben nem vették észre, hogy valaki lámpával a kezében leereszkedik a pince lépcsőjén.

Aztán mégiscsak meglátták a fényt, és már a lépéseket is hallották. Zinat ellökte magától az imámot, felkapta fekete csadorját, és elbújt a sötétben.

A helyettesítő imám megfordult, de csak egy ember sziluettjét látta, aki zseblámpáját felemelve fölébe magasodott.

– Imám! Csomagolj!

Hádzsi

Aga Dzsán új helyettesítő imám után nézett: ezúttal egy nyugdíjas szarúgi imámot választott. Nem volt vele gond, prédikációiban gyakran beszélt a szentek életéről. Aga Dzsán elégedett volt vele. Nem baj, gondolta, ha a mecsetbe megint egy kis nyugalom költözik.

Eltelt három hónap, lassan ideje volt, hogy a mekkai zarándokok hazatérjenek.

Aga Dzsán nagy ünnepséget akart rendezni a nagyanyák visszatérésére, amelyre szerette volna meghívni a család minden tagját.

A zarándokok fogadása mindig különleges esemény. A zarándok házát ilyenkor színes lámpácskákkal díszítik, az udvarokon szőnyeget terítenek le, és áldozatot mutatnak be. A családtagok, ismerősök és szomszédok egy héten át, jönnek, hogy gratuláljanak a zarándokoknak, és mindegyiküket ünnepi lakomával illik megvendégsélni. Egy ilyen mehmóni során a férfi zarándok a megtisztelő hádzsi, míg a női a hádzsídzsé címet kapja, melyet aztán büszkén viselhet élete végéig.

Aga Dzsán levelet írt fivérének, Noszratnak:

„Drága fivérem, oly régóta vagy távol, kérlek, gyakrabban látogass haza! A nagyanyák visszatérése alkalmából mindenkit meghívtam, szeretném, ha te is eljőnél, igyekezz időben érkezni. Egész életüket a háznak szentelték, kötelességed megjelenni életük legfontosabb ünnepén! Idehaza mindenkinek nagyon hiányzik Noszrat bácsi! Nemsokára találkozunk!”

Noszrat néhány nappal később telefonált:

– Sajnálom, nem tudok eljönni, halaszthatatlan dolgom van, de ígérem, hogy később eljövök, és kiengesztelem a nagyanyákat.

A nagyanyák hazaérkezésének estéjén Noszratnak Teherán legnagyobb színházába kellett mennie a Lalezár utcába, ahol aznap Mahvas énekelt. Szerződést kötött a színházzal, hogy művészi fotósorozatot készít a híres teheráni énekesnőről. Fontos megbízás volt, melyet semmiképpen sem akart visszautasítani, mert tudta, hogy ha sikerül készítenie néhány szép portrét, végérvényesen elfogadtathatja magát a művészvilágban.

Mahvas olyan sztár volt, akinek hatására az egész teheráni éjszakai élet megváltozott: nem a hangja számított, hanem a mozdulatai, a karjai, a melle, a combja. A perzsa férfiak szemében ő

volt az álomnö. Egy olyan korszak szimbóluma, melyben a nők úgy döntöttek, hogy levetik a csadort, és fátyol nélkül járnak az utcán.

A férfiak majd belehaltak a vágyakozásba, amikor a színpadon Mahvaszt látták. Elvárásolta őket meztelen karjainak mozgása, dekoltázsából kivillanó keble. Magas sarkú cipőjével, fényes, szűk szoknyájával és vörösre festett ajkával minden férfit megbabonázott. Lerántotta a leplet a hagyományos perzsa nők titkairól a színházba özönlő férfiak előtt. A teheráni színigazgatók istennőként fogadták, a fotósok tülekedve próbáltak a közelébe jutni.

Ő volt az első nő a nemzet történelme során, aki ilyen feltűnő és szűk ruhában mutogatta a mellét és a fenekét színpadon. Magasba emelte telt, csupasz karját, vadul rázta természetes hátsóját. Aztán fenekét félrebillentve, erotikus hangon énekelni kezdett:

Disab ké az Hend u ma dām Ba másine Benz u ma dām Dzsóne mán bego In kun kadzse?

Tegnap este mikor Hazaértem Indiából Mi mással, mint egy Pompás Mercedesszel Mondd meg Igaz lelkedre:

Nem volt ferde a fenekecském?

– Nem, dehogy, ki mondta? – üvöltöttek a férfiak boldogan.

– Madar sühár, anyósom! – kiabált vissza nekik az énekesnő.

– Bá to ladzse... csak féltékeny a fenekedre! – kiabálták a férfiak kórusban.

Nem volt nap, hogy a fényképe ne szerepelt volna az újságban, de még nem akadt fotós, aki igazán személyes portrét tudott volna készíteni róla. Noszratnak sikerült meggyőznie a Molanrúzs színház igazgatóját, akihez egyébként jó viszony fűzte, hogy olyan fényképeket tudna készíteni az énekesnőről, melyek kiállják az idő próbáját.

Megbeszélték, hogy a művésznő az otthonában fogadja, a színigazgató ugyanis elmesélte Mahvasnak, hogy ez a fotós más, mint a többi, őt nem a pénz, hanem csakis ő, Mahvas érdekli.

Amikor Noszrat belépett Mahvas lakásába, Aga Dzsán a kocsiján éppen az állomás felé tartott, hogy fogadja a nagyanyákat. Fagri Szadat mellette ült, autójukat egész kis konvoj, családtagok és barátok követték.

Az állomás felé robogó vonat tömve volt mekkai zarándokokkal. Már három hete úton voltak, először busszal mentek Mekkából Medinába, Mohamed próféta nyughelyére, majd elhagyták Szaúd-Arábiát, és Irakba utaztak, hogy meglátogassák a két szent várost, Nadzsafot és Karbalát. Karbalában a szent Husszein, Nadzsafban pedig szent Ali sírja van. Végül hajóval keltek át a határfolyón, az Arvandrudon, hogy aztán vonaton térjenek vissza hazájukba.

Mindenki sokat gondolt a nagyanyákra, de a legjobban a gyerekek örültek, hogy hazajönnek. Tudták, hogy a hagyományoknak megfelelően bizonyára ajándékokkal megrakodva térnek vissza Mekkából. Az éjszaka sötétjében lámpaként pislákoló karórákkal, szent szövegeket játszó ébresztőórákkal. A lányoknak gyűrűket és karkötőket hoznak, a fiúknak különféle mondásokkal dekorált öveket. A mekkai ajándékok mindig felejthetetlen, mindenki számára roppant értékes holmik voltak, nem egyszerű, boltban vett figyelmességek, hanem csodás emlékek Mekkából, ahol Isten háza, a Kába áll. A városból, melyben Mohamed született, és ahol Kadidzsá-nak, Mekka leggazdagabb asszonyának egykor háromezer tevéje volt.

A közeledő vonat speciális szerelvény volt. Áthaladt minden jelentősebb városon, melyek állomásain sorra szálltak le az utasok. A vasút különleges figyelmet szentelt a kupéknak. Az iszlám színe a zöld, ezért a kocsikat zöld zászlócskával díszítették, az ablakokból zöld, szent szövegekkel teleírt kendők lógtak, raadásként pedig az összes hádzsi is zöld sálat viselt a nyakában.

A vonat már jóval a városba érkezése előtt hangosan dudált, majd égő fényszórával begurult az állomásra. Amint a szerelvény megállt, a katonazenészek rázendítettek az üdvözlődalra.

Aga Dzsán autója az állomás előtti téren állt. Az állomás igazgatója ünnepi egyenruhájában a lépcső tetején üdvözölte. Megvárta, míg az összes családtag megérkezik, majd az egész társaságot a nagyterembe kísérte, ahol különleges vendégeit szokta fogadni. Szolgálók jártak körbe teával és keksszel megrakott, külön a vasútnak gyártott tálcákkal. A mecseténekesek dallamos vallásos szövegeket énekeltek mikrofonnal a kezükben. Az idős asszonyok füstölőkkel jártak körbe, melyben rutafüvet égettek: a helyiséget betöltötte az illatos füst. A családok édességeket és frissítőket kínáltak egymásnak, miközben az állomás alkalmazottai körbejártak, és ezüsttálakból rózsavizet locsoltak a vendégek kezére.

Aztán begördült az állomásra a nagyanyákat szállító szerelvény. A zarándokok zöld sálaikkal lelkesen integettek az ablakokból a peronon várakozó tömegnek. Az a három kupé, melyekben Szenedzsán és a környező falvak zarándokai utaztak, pontosan a pályaudvari csarnok előtt állt meg. A hádzsik és hádzsidzsék méretes bőröndjeikkel kászálódtak le a vonatról, az állomásigazgató pedig hangosbeszélőn üdvözölte őket.

– Hol vannak a nagyanyák? – tette fel a kérdést Fagri Szadat.

– Alighanem még a vonaton – felelte Zinat Ganum -, hisz ismered őket, addig nem szállnak le, míg gyönyörű rendet nem tesznek maguk után a kocsiban.

– Sahbal, megnéznéd, kérlek, hol maradnak? – fordult a fiúhoz Aga Dzsán. – Félek, hogy a vonat mindjárt továbbindul, miközben ők még javában tesznek-vesznek a kupéjukban.

Sahbal kereste a nagyanyákat, de sehol sem találta őket.

– Nincsenek itt! – kiabált ki az egyik ablakon.

– Menj, nézd meg őket gyorsan a többi kocsiban is, hátha rossz helyre ültek!

A szerelvény nagyon hosszú volt, Sahbal lóhalálában szaladt kocsiról kocsira.

Aga Dzsán közben tájékoztatta az igazgatót:

– A mi zarándokaink, még nem szálltak le, valószínűleg rossz kupében ülnek, talán nem tudják, hogy most kell leszállniuk.

Az igazgató felírta a nevüket, majd az irodájába sietett, bekapcsolta a mikrofont, és bemondta:

– Fontos közlemény! Golbanu és Golebeh hadszidse figyelmébe! Itt kell leszállni! Ismétlem: Golbanu és Golebeh hadszidse, figyelem! Le kell szállniuk!

Ám eltelt tíz perc, és a nagyanyákat továbbra sem találták.

Sahbal futva érkezett:

– Átnéztem az összes kupét, egyikben sincsenek. Lehet, hogy már korábban kiszálltak, egy másik városban!

A zarándokok közben hazamentek, a peron lassan kiürült, a mozdonyvezető elfoglalta a helyét, a kocsik ajtajai sorban becsukódtak.

A peronon még egyszer végigsüvített az igazgató hangja:

– Figyelem, figyelem! Golbanu és Golebeh kisasszonyok, kérem, jelentkezzenek az állomásfőnökségen!

A kalauz várt még egy darabig, aztán az órájára nézett, és megfújta a sípját. A vonat mozgásba lendült, kigurult az állomásról, otthagyva a peronon az elképedt Aga Dzsánt és döbönt családját.

Aga Dzsán az állomásfőnök segítségével egy héten át, hívogatta az Arvandrud folyó és Szenedzsán közti települések pályaudvarait, de kiderült, hogy a nagyanyákat sehol sem látták.

Meglátogatta az összes Mekkából hazaérkezett hádzsit és hádzsidjét, de tőlük sem tudott meg semmi érdemlegeset. Utoljára Mekkában látták a nagyanyákat, és azt hitték, talán egy másik karavánnal mentek tovább.

Aga Dzsán nem tehetett mást, várnia kellett, míg hivatalos értesítést kap az utazást szervező cég utaskísérőitől, ám azok csak néhány hét múlva tértek haza, miután minden hivatalos ügyet elintézték.

Nyáron általában nem esett, de most néhány sötét felhő úszott a város fölött a sivatag irányába. Éppen esni kezdett, amikor kopogtak.

Sahbal felkapcsolta a villanyt, és ajtót nyitott. Hadzsi Musztafa, a zarándokutak szervezője állt az ajtó előtt, kezében két jókora kofferrel.

– Jó estét kívánok. Aga Dzsán itthon van? – kérdezte a hádzsi.

– Tudna várni egy percet? Máris szólok neki.

Sahbal eltűnt, majd kisvártatva visszatért, hogy Hadzsi Musztafát Aga Dzsán szobájába kísérje.

A szobába érve Hadzsi Musztafa letette a földre a két bőröndöt, és átölelte Aga Dzsánt.

– Még soha nem történt hasonló – vágott bele a közepébe -, nagyon furcsa történet, nem is tudom, áldás-e vagy tragédia. Áldás, ha Isten házában tévedtek el, de tragédia, ha valahol máshol veszett nyomuk – folytatta szomorúan.

– Mi történt pontosan?

– A bőröndjeiket megtaláltuk, de a nagyanyák úgy eltűntek Mekka sivatagában, mint két csepp víz. Mindenütt kerestem őket, Mekkában, a rendőrörsökön, kórházakban, mecsetekben, de nincs nyomuk, sehol sincs nyomuk. Az utolsó napig a karavánnal tartottak, jól érezték magukat, egészségesek voltak és boldogok. Aztán történt valami furcsa: egy órával azelőtt, hogy indultunk volna Mekkából Medinába, bejöttek hozzám, a koffereket lerakták az íróasztalom elé, a fejükre húzták a csadort, és egyetlen szó nélkül otthagytak. Azt hittem, talán el akarnak még menni utoljára a piacra, hogy vegyenek néhány szuvenírt, de akkor láttam őket utoljára. Itt vannak a bőröndjeik. Rettentően sajnálom, talán jobban kellett volna vigyáznom rájuk. Elnézését kérem, meg fogok tenni mindent, amire képes vagyok. Tájékoztatom, ha megtudok valamit.

Hadzsi Musztafa távozott, Aga Dzsán pedig kettesben maradt Sahballal.

– Nem hiszem, hogy elkavarodtak, vagy hogy eltévedtek volna Mekkában – mondta Aga Dzsán.

– Hát akkor?

Elrejtöztek a Kába régi, szent függönye mögé. Nem akartak, vagy nem akarnak hazajönni többé.

– De hát miért bújnának el? – csodálkozott Sahbal.

– Mekkában akarnak elmenni, ennél szebb halált muzulmán nem kívánhat magának. Szerintem átbeszélték a dolgokat, és arra jutottak, hogy ők már leélték az idejüket. Választhattak: vagy hazajönnék, és kivárják a természetes halált, vagy ott maradnak, és Kábában, Isten házában távoznak e világból. Aki Kábában hal meg, egyenesen a paradicsomba kerül. Mondd, te melyiket választanád, ha a nagyanyák helyében lennél?

– Nem tudom elhinni, hogy szándékosan maradtak volna ott. Mi alapján gondolja ezt?

– Ha akarnám, sem tudnám megmagyarázni. Legalább ötven évet éltek le velünk ebben a házban, ötven éven át, hallgatták a régi történeteket, és most úgy döntöttek, megélik a maguk történetét.

Sahbal elmosolyodott.

– Nyissuk ki a bőröndöket. Talán van bennük egy levél, vagy valami – mondta Aga Dzsán.

Sahbal kinyitotta a koffereket. Tele voltak ajándékkal: karórákkal, arany karkötőkkel, gyűrűkkel és a lámpa fényében ragyogó, színes ruhákkal. A ház lakóinak szánt szebbnél szebb mekkai emlékekkel.

– Íme, a bizonyíték – mondta Aga Dzsán. – A saját holmijuk közül semmit sem hagytak a bőröndjeikben, a mekkai halotti leplük sincs benne. Mindenki arról álmodik, hogy Mekkából hoz magának halotti leplet, minden hádzsi azt vásárolja meg először. Hogy aztán abban temessék el. A leplek náluk vannak, még az is lehet, hogy felvették a ruhájuk alá.

– Hát tényleg lehetséges? – képedt el Sahbal. – Jó, de mit mondjunk a többieknek?

– Az igazat. Megtennéd, hogy beteszed a bőröndöket az íróasztalom mögé, és szólsz mindenkinek, hogy legyenek szívesek idejönni?

Sahbal teljesítette a kérést, aztán végigjárta a házlakókat.

– Hadzsi Musztafa járt itt az imént – kezdte Aga Dzsán, amikor mind összegyűltek. – Sajnos semmilyen új hírrrel nem tudott szolgálni. Persze napi kapcsolatban áll a mekkai rendőrséggel, és ha bármit megtud, azonnal tájékoztat engem.

A megilletődött háziak lélegzetvisszafojtva hallgatták Aga Dzsánt.

– Ez azt jelenti, hogy soha többé nem látjuk őket? – tette fel végül a kérdést Naszrin, Aga Dzsán legidősebb leánya.

– Hová mennének? A rendőrség előbb-utóbb biztosan megtalálja őket – vélte Dzsávád, Aga Dzsán fia.

– Tudom, hogy Hadzsi Musztafa mindent megtett, ami tőle telik. Ki tudja, talán egy másik városba tartó vonatra szálltak fel. Sok millió ember tolong Mekkában, ezernyi oka lehet az eltűnésüknek. Csakogy a nagyanyák borzasztó kedvesek voltak: elküldték Hadzsi Musztafával az ajándékaitokat. És véleményem szerint épp ez bizonyítja, hogy minden rendben van velük. Sahbal, vedd elő a bőröndöket! – kérte Aga Dzsán.

Sahbal az íróasztalra tette a koffereket, és kinyitotta őket. Mindenki elámult a pazar csillogás láttán: karórák, ébresztőórák, arany nyakláncok, papucsok, hajpántok, parfümök, színes fátylak, különleges blúzok és táskák. Minden ajándékon kis kártya jelezte, kinek szánták őket. Naszrinnak és Enszinek, Aga Dzsán leányainak vidám blúzokat vettek a nagyanyák, a fiának, Dzsávádnak pedig egy sapkát és egy karórát, Fagri Szadat sminktáskát, Müezzin összecukható sétapálcát kapott

– ilyet még senki sem látott azelőtt. Zinat Ganum egy mekkai költők verseiből összeállított kötettel lett gazdagabb. Aga Dzsán egy töltőtollat kapott, melynek kupakját a szent Ali képe díszítette, Sahbal egy karórát és egy nagy vég sötétkék, fehérrel finoman csíkozott szövetet, melyből öltönyt varrathatott magának.

Mindenki boldog volt, mindenki csodálta a nagyanyák kiváló ízlését, és mindenki nagy hangon beszélte meg, ki milyen ajándékot kapott. A zsbongást azonban hangos kiáltozás zavarta meg kintről. Először egy nő visított, mire egy másik durván leteremtette. Errefelé soha nem lehetett női veszekedést hallani, szokatlan hangok voltak. A szomszédok házának tetején, a könyvtár felőli oldalon két nő perlekedett egymással.

– Hadzsi Sisegár két felesége – mondta Zinat Ganum.

Hadzsi Sisegár hatvan év körüli férfi volt. A nagyanyákkal együtt ment Mekkába, és épp akkor érkezett haza. Üvegáruval kereskedett, nagy boltot vitt a bazárban.

Hadzsinak két felesége volt, az idősebbet Akramnak, a fiatalabbat Tálának hívták.

Akram hét lánygyermeket szült neki, de Hadzsi nagyon szeretett volna fiút is, ezért sokáig keresett második feleséget. Végül talált egy fiatal jelöltet, és el is vette feleségül, ám kiderült, hogy az újdonsült asszony nem szülhet gyereket.

– Ne, kérlek! Ne verj! Sajnálom! Nem tudtam, tényleg nem tudtam! – könyörgött Tála.

De Akramnak esze ágában sem volt abbahagyni, visított, Tála haját tépte, és újra verni kezdte.

– Ne, kérlek! Nem tettem semmi rosszat! A te gyerekeid az enyéme is könyörögve kérlek, ne csináld ezt!

Zinat Ganum, aki közben a lépcsőn feljutott a tetőre, a két asszony közé állt.

– Mi történt? Miért veszekedtek?

– Semmiért – vágta rá Tála, Hadzsi ifjabbik neje.

– Akkor miért ver? És az isten szerelmére, hogy jut eszetekbe így veszekedni a tetőn?

– Hadzsi hazaért, hát ezért, és látogatója van – mondta a nő -, és én... én...

– Te mi?

– Terhes vagyok! – mondta halkán.

Akram, az idősebb feleség zokogva eltűnt a sötétben.

– Tála terhes! – kiáltotta Zinat.

– Mobarak! Mobarak! – kiáltották Aga Dzsán lányai az udvar sötétjéből.

Amikor Hadzsi Sisegár Mekkában járt, a Kábánál megkérte Istent, hogy ajándékozzon neki fiúgyermeket. Isten mindjárt egy ikerpárt, egyszerre két fiút is adott neki.

A mecset házában lassan teltek a hónapok. A nagyanyákról nem jött hír.

Visszatérés

Amikor Sahbal kiment a konyhába reggelizni, látta, hogy a hőzmelletti padon, egy nő ül, bőrönddel az ölében. Csak akkor ismerte meg, amikor a nő a vállára eresztette a csadorját.

– Te vagy az, Szedik?

Amikor Galgal a mozinál történtek másnapján elmenekült Szenedzsánból, Szedik is, követte Komba, hogy mellette lehessen. Azóta nem is járt itthon.

Zinat átölelte, megcsókolta, és kikérdezte, mi történt, miért tért haza ilyen szomorúan. Szedik anyja vállára, hajtotta a fejét, és zokogott, de semmit sem mondott.

Zinat tudta, hogy lánya nem boldog Galgal mellett, hogy a férfi sohasem biztosította számára az igazi családi életet, hogy még látogatót sem fogadhatott, és állandó rettegésben élt.

A férfi gyakran elment hazulról, egyedül hagyta a nejét, soha nem beszélt meg vele semmit, sőt azt is megtiltotta, hogy a családjának meséljen a dolgaikról.

Az a jellegzetes mosoly, amely korábban mindig ott bujkált a szája szögletében, eltűnt. Arcát a bánat fátyla borította.

– Mi történt?

Szedik makacsul hallgatott.

– Talán otthagytad?

– Veszekedtetek?

Ő a fejét rázta.

– Mondd már el, mi történt!

De Szedik hallgatott.

Szedik az udvaron sétálgatott, és végiggondolta az utóbbi idők történéseit.

Galgal elutazott néhány hónapra, és magára hagyta; nem tudta, hová ment az ura, sem azt, mikor tér vissza. Egy nap levelet kapott tőle, melyben Galgal ezt írta: „Egyelőre nem jövök haza, valószínűleg hosszabb ideig távol maradok. Menj vissza a családotodhoz. Senkinek ne beszélj erről!”

Szedik hallgatott, de mindenki tudta, hogy tönkrement házassága miatt tért haza. Egyetlen kérdés gyötörte: vajon ha Galgal valaha újra jelentkezik, hazamenne-e hozzá. Abba a rettenetes komi házba? Vajon lenne-e kedve újra együtt élni a férfival? Megosztani vele az ágycát? De tudta, hogy asszonyként nincs választása. Ha a férfi azt akarja, vissza kell majd térnie hozzá.

Nem, nem megyek vissza vele, gondolta, ha pedig erőnek erejével akar magával vinni, addig sikítok, míg az összes mecsetlátogató össze nem gyűlik a tetőn.

Bement a konyhába, és érezte a nagymama után maradt, betölthetetlen űrt.

Amikor a nagymama még otthon voltak, a konyhában mindig rend uralkodott, de most semmi sem állt a helyén, szanaszét volt

minden. A szemetes kosár csurig, a fűszertartó dobozok pedig, melyeknek mind megvolt a maguk helye a szekrényben, összevissza a polcokon. A pompás illat, amelyet korábban a mindig a pulton álló, friss gyümölcsöstál árasztott, eltűnt. Szedik nekilátott a rendrakásnak. Kitétte az udvarra a szemetest, letisztogatta a fűszertartókat, és visszapakolta őket a helyükre. Összeszedte a fazekakat, felsöpörte a padlót, lemosta az ablakokat, és megöntözte a növényeket.

Azután feltett egy lábost a tűzhelyre, és nekiállt főzni.

Amikor a házlakók este hazaértek, látták, hogy a konyhában ég a villany, és érezték a finom ételillatot.

Szedik megterített az étkezőben, és a család hosszú idő óta először ismét együtt vacsorázott.

Senki nem kérdezősködött, senki sem beszélt Galgalról, hiszen mindenki tudta, hogy ha kell, Aga Dzsán majd beszél Szedikkel.

A családtagok nagyon jól érezték magukat, és elmondták, mennyire hiányzott nekik Szedik csodálatos főztje. Vacsora után Szedik még lefekvésig tett-vett a konyhában. Amikor végzett a mosogatással, leült egy kicsit az ablakhoz, és a sötétben a bőröndjét nézte, amely még mindig ott állt kint a hózmellett. Zinat javasolta Szediknek, hogy lakjon nála, de ő visszautasította az ajánlatot.

Belenézett a régi konyhai tükörbe, amelybe egykor a nagyanyák is oly sokszor belepillantottak. A kopott tükör egyenesen a szemébe mondta, amit egyébként is tudott, hogy most új szakasz kezdődik az életében. Egész nap, ezen tépelődött, de most már tudta. Felállt, lekapcsolta a villanyt, és lement a pincébe.

– Ki az? – kiáltott Müezzin.

Szedik megjíedte.

– Te vagy az, Szedik? Jól hallom?

– Igen, én vagyok az.

– Először nem voltam benne biztos, megváltozott a lépteid hangja, alig ismertelek meg. Mit keresel a pincében az éjszaka közepén?

– Egy kulcsot, itt kell lennie valamelyik régi ládában.

– Milyen kulcsot?

– A mecset lépcsője melletti szoba kulcsát, azét, amelyik a lépcső és Aga Dzsán dolgozószobája között van.

– És okvetlenül most kell az a kulcs?

Az asszony feltúrta a régi ládákat, de sehol sem találta a kulcsot.

– Nézd meg a mögött a boltív mögött, ott is van egy láda, de vidd hozzá a lámpást, különben semmit sem fogsz látni – mondta Müezzín.

Az egyik falifülkében volt egy kis lámpás, mellette gyufaskatulya. Szedik, meggyújtotta a kanócot, megtalálta a ládát, felforgatta, de ott sem találta, amit keresett.

– Még egy ládáról tudok, itt, ebben a szekrényben. Talán ott lesz – mondta Müezzín.

Az asszony felkapcsolta a villanyt a műhelyben, és látta, hogy Müezzín a munkapadnál áll, és egy vázát formáz éppen.

– Vigyázva – mondta a férfi -, épp most tettem oda néhány vázát.

Szedik a frissen kiégetett vázák közt óvatosan a szekrényhez lépett, és kinyitotta.

A fogasokon néhány elhasznált férfizakó lógott, ezen kívül csak pár sétatálcát támaszkodott a szekrényben.

– Megtaláltad?

– Nem, itt csak ruhák vannak.

– Ott kell annak lennie, hallottam a kulcscsörgést, amikor a nagyanyák még itthon voltak, és rendet raktak a szekrényben.

Szedik, félrehúzta a zakókat, aztán hirtelen meghallotta a kulcsok tompa csörrenését.

– Megvan – szólt oda Müezzín.

Az asszony visszament az udvarra, elhaladt Aga Dzsán szobája előtt, és megállt a harmadik szoba ajtaja előtt. Egyenként belepróbálta a kulcsokat a zárba. Csak egy illett bele, de azt nem tudta elfordítani.

Visszament a pincébe, majd Müezzinnel tért vissza, aki megolajozta a zárat, és megpróbálta elfordítani a kulcsot, sikertelenül.

– Nem tudom, mikor használták ezt a szobát utoljára. A zár is, a kulcs is teljesen elrozsdásodott – magyarázta.

Meg akarta kérdezni a nőtől, miért akarja feltétlenül most, az éjszaka kellős közepén kinyitni azt a szobát. Hiszen ha aludni akar, nyugodtan lefekhet a vendégszobában is. Ám végül nem kérdezett semmit, hanem még jobban beolajozta a zárat, és tett egy újabb próbát.

– Most valamivel könnyebben megy, megvan elfordult, várj egy kicsit, még be van ragadva, rá kell ütnöm néhányszor egy kalapáccsal, de az egész ház alszik, félek, hogy felébresztek valakit.

Azért mégis lement a szobájába, és hozta a kalapácsot. Ráütött néhányat a zárra, miközben lefelé nyomta.

– Sikerült! De nem értem, mit akarsz ilyen későn ebben a szobában – mondta, ám nem várta meg a választ, hanem visszament a pincébe, és magára zárta a szobája ajtaját.

Szedik csendben, kinyitotta az ajtót.

A szobában sötét volt. Kitapogatta a villanykapcsolót, de a lámpa nem égett. Felhozta a pincéből a lámpást, és belépett a szobába.

Mindent letakartak fehér lepedővel, még a földet, borító szőnyeget is. A lepedőket vékony porréteg fedte. Szedik óvatosan, leszedegette őket, és mindet kitette az ajtó elé.

A szobában volt egy ágy, az ágy mellett egy régi tükör. A fogasról egy csador lógott, alatta a földön egy pár papucs. Az ágy melletti kisasztalon fésű, púderesdoboz és egy kis sminktáska. Az

ágynál lévő falon néhány polc, rajtuk könyvek. A fatüzelésű kályhán egy teáspohár és egy fésű, a szekrényben egy-két ruha.

Szedik hozott két tiszta lepedőt a mosókonyhából, magához vette a bőröndjét, visszament a szobába, a bőröndöt letette a szekrény mellé, az ágyra terítette a lepedőt, bebújt a takarók alá, lehunyta a szemét, és azonnal elaludt.

Kora reggel a házlakók látták, hogyan szorgoskodik a szobában. Kiporolta a szőnyeget, gondosan lemosta az ablakokat. Sahbal közben új elektromos vezetéket húzott a szobába.

Este fény szűrődött ki a lépcső melletti szoba színes ablakai mögül, a földre vörös, zöld és sárga fény vetült.

Egyik éjjel, amikor Szedik a szobája ajtajában álldogált, és az ablakok vörös, zöld és sárga fénye épp a hasára esett, Aga Dzsán ezt írta a füzetébe: „Szedik várandós”.

Gerillák

A bazár kapuinál rendőrök sűrögtek: nagy, fekete-fehér plakátokat ragasztottak a falakra. A plakátokon négy szemüveges és bajuszos férfi portréja volt látható.

A portrék alatt rövid felirat állt: „Szökött rabok! Fegyveres kommunisták! Aki használható információval szolgál, 10.000 tornán* jutalomban részesül!”

A helyi újság is címlapon hozta a szökött rabok portréit: „Városunkban szabadon jár-kel négy közveszélyes terrorista!”

Nagy volt a tolongás a bazár bejáratánál, az emberek csoportokba verődve vitatták meg a történeteket: a kommunizmusról fogalmuk sem volt, azt azonban tudták, hogy a kommunisták veszélyes emberek, akik nem hisznek Istenben.

Az újság interjút közölt egy pásztorral, aki úgy vélte, hogy találkozott a négy szökött rabbal.

– Volt náluk fegyver? – kérdezte a riporter.

– Igen, lovon jöttek, és mind egy-egy tofangot* tartott a vállához!

– Hol találkozott velük?

Én ugyan senkivel sem találkoztam, épp a csordát próbáltam összerelni, egy kecske után futottam. Hirtelen megpillantottam négy lovast, rögtön tudtam, hogy idegenek. Úgy ültek a nyeregben, mint a szultánok, a hegyekben ritkán látni efféle embereket.

– Beszélte is velük?

– Először nem, aztán igen, nem láttam az arcukat, mentek a hegyeken át, csak a hátukat láttam. A hegycsúcs felé haladtak, szerintem a másik irányba akartak volna menni, az afgán határhoz. Aztán egyikük hirtelen megfordult, odalovagolt hozzám, és megkérdezte, nincs-e egy kis kenyerem meg egy csupor tejem.

– És? Adott nekik tejet meg kenyeret?

– Igen, de nem tudtam, hogy kommunisták, különben nem adtam volna nekik!

– Hát nem kérdezte meg azt az embert, hogy kiféle-miféle?

– Nem, az ember nem faggat ki rögtön mindenkit, hogy kicsoda. Fogtam egy tálat, és kerestem egy kecskét, hogy megfejjem.

– Mit tett a férfi, miután odaadta neki a tejet és a kenyeret?

– Kezet nyújtott, megrázta a kezemet, és azt mondta: bocsásson meg, hogy nem tudok fizetni érte.

– Mondott még valamit?

– Igen, azt mondta, megjegyzi az arcomat.

– Miért mondta ezt?

– Azt nem tudom, de másnap láttam a fényképüket a faluban, kifüggesztve a csendőrségen. Négy terrorista. Én meg kenyeret adtam nekik!

Az egyszerű emberek nem értették pontosan, mi történik, de azok, akik titokban hallgatták a Rádió Moszkva perzsa adását, sokkal jólértesültebbek voltak.

A négy szökevény a baloldali földalatti mozgalom négy legfontosabb tagja volt. Néhány évvel korábban, egy felkelés idején tartóztatták le őket az északi tartomány, Somái erdeiben.

Ők vezették az úgynevezett erdei csoportot. Ennek a baloldali, Amerika-ellenes gerilla mozgalomnak az volt a célja, hogy az északi erdőkből kiindulva felkelést robbantson ki a sah ellen.

A hegyekben lakó emberek többsége nagy szegénységben élt. A falvakban alig volt ellátás: nem voltak iskolák, sem orvos, sem telefon. Farahanról, Hamid Asraf szülőfalujáról pedig mintha véggépp elfeledkeztek volna a hatóságok: Asraf politikai tevékenysége miatt egyszerűen nem vettek tudomást a településről.

Hamid Asraf fizikát tanult a teheráni műszaki egyetemen. Ez az egyetem volt a baloldali szervezkedés fellegvára. Asraf ifjú vezető volt, aki kivált a hagyományos kommunistákat tömörítő Tudeh-pártból. Létrehozott egy földalatti szervezetet, a Fadájt, mely fegyverrel harcolt a sah uralma ellen.

A falujabeliek hagyományosan a rezsim ellenségeinek számítottak, a falut csak Vörösfalvaként emlegették országszerte; a helybeliek ugyan olyan büszkék voltak Asrafra, mint a rájuk ragasztott jelzőre.

A falvakban sehol sem volt rádió, kivéve Vörösfalvát, ahol mindenki a Rádió Moszkvát hallgatta.

Amint meghallották, hogy Asraf megszökött a börtönből, azonnal elterjesztették a hírt a hegyek között.

Vörösfalva lakói úgy vélték, hogy az, amit az újságban írnak, csupa badarság, úgyhogy az a bizonyos pásztor nem is létezik. Az egész a rendőrség és a titkosszolgálat által kiagyalt hazugság. Mások viszont úgy tartották, hogy a pásztor épp Vörösfalva lakói küldték, hogy félrevezessék a rendőrséget.

A baloldali mozgalmak szimpatizánsai szerte az országban erről a faluról beszéltek, és a fantáziájában mindenki megalkotta a maga Vörösfaluját. A képzeletbeli faluban mindenki kommunista volt,

ünnepeken minden portán vörös zászlók lobogtak, a sah csendőrei pedig sohasem mertek egymagukban végigsétálni a főutcán.

A hegyi falvakban majdnem minden felnőtt analfabéta volt, de az emberek azt beszélték, hogy Vörösfalván mindenki tud írni, olvasni, mert a szimpatizánsok titokban eljártak a faluba, hogy olvasni tanítsák a helyieket.

A Rádió Amerika leadott egy riportot Hamid Asraf szökéséről. A riport azt sugallta, hogy a falubeliek rejtekhelyei biztosítottak Hamidnak és bajtársainak.

Másnap tizennégy páncélozott jármű gördült be a faluba, melyeket a levegőben több helikopter kísért. A hegyekben még soha senki nem látott közelről helikoptert, úgyhogy a hegyi emberek abbahagyták a munkát, és felmásztak a magaslatokra, hogy jobban szemügyre vehessék a különös gépeket.

A helikopterek alacsonyan repültek, a földről szabad szemmel is lehetett látni a bennük ülő fegyveres rendőröket. A faluban az emberek sarkig tárták házuk kapuját, nehogy a rendőrök berúgják őket, aztán tiltakozásuk jeléül mind felmentek a tetőkre.

A rendőrök minden házat átkutattak, és kihallgatták a tetőn összegyűlt helybélieket. Csak azért is szétrúgtak néhány ajtót, és az egész falut felforgatták, de így sem jutottak a szökött gerillák nyomára.

Cserébe letartóztattak néhány fiatalembert, akik nem tudták bizonyítani, hogy a faluban laknak, vagy rokonuk él ott. Csak akkor vetettek véget a kutatásnak, és hagyták el végre a falut, amikor besötétedett.

Aznap éjjel Sahbal nem jött haza. Müezzin, aki a zsebrádióján hallotta, mi történt a hegyekben, komolyan aggódott. Átment Aga Dzsánhoz, és figyelmeztette, hogy a fia még nem ért haza.

Aga Dzsán látta a bazártéren a szökött gerillák fényképeit, és tudta, hogy Hamid Asraf az egyik menekülő. Jól ismerte

Vörösfalvát, mert volt ott néhány szőnyegház, ahol dolgoztatott. A falu lakói mind jól ismerték és tisztelték, de arra soha, álmában sem gondolt, hogy Sahbálnak esetleg köze lehetne az ott zajló kommunista ügyekhez. Késő éjszakáig várta haza a fiút, de Sahbal nem jött.

– Nem tudod, hová mehetett? – kérdezte Müezzint.

– Ma reggel lenézett hozzám, a pincébe és azt mondta, elmegy, és csak későn jön haza, de azt nem gondoltam volna, hogy ennyire későn.

– Talán nagy butaságot kérdezek, de szerinted elképzelhető, hogy bármi köze lehet Farahanhoz?

– Vörösfalvához?

– A bazárban mesélték, hogy a rendőrség nagy erővel nyomult be a faluba, és sok embert letartóztattak.

– De mi köze ehhez Sahbálnak? – csodálkozott Müezzint.

– Manapság mindennek köze van mindenhez. A város egész nap fel volt bolydulva, mindenki Vörösfalváról beszélt. De mindegy, éjjél van, úgysem tudunk mást tenni, mint hogy várunk. Nem szabad idegeskednünk, a legjobb lesz, ha lefekszünk aludni, aztán meglátjuk, mit hoz a holnap.

Müezzint szó nélkül sarkon fordult, és elindult a szobája felé, ám Aga Dzsánnak hirtelen eszébe jutott valami.

– Várj egy kicsit! – kiabált utána. – Tegyük fel, hogy mégiscsak ott volt a faluban, és mégiscsak letartóztatták. Ha így van, azonnal át kell kutatnunk a holmijait, mielőtt még a rendőrség teszi meg. Ha náluk van Sahbal, valószínűleg már el is indultak a házuk felé.

Aga Dzsán már szaladt is Sahbal szobájába, és elkezdte átnézni a holmiját. Nagy meglepetésére az ágy alatt és a ruhás-szekrényben is talált egy-egy kupac könyvet abból a fajtából, ami a ház könyvtárában még véletlenül sem volt fellelhető. Regények, elbeszélések, modem költészet. És tiltott könyvek is voltak köztük,

melyekben kemény szavakkal bírálták a sah rezsimjét, mint az amerikai imperializmus csatlósát.

Belelapozott a könyvekbe, de most nem volt ideje, hogy alaposabban tanulmányozza őket. Sietnie kellett. Az összes könyvet berakta egy zsákba, és az éj leple alatt elcipelte a folyóhoz.

Sahbal aznap éjjel nem jött haza, de a rendőrség sem jelent meg.

Aga Dzsán másnap reggel felkelt, és elment dolgozni, mintha mi sem történt volna. Tíz óra körül megszólalt a telefon. A rendőrfőnök volt az, aki megkérte Aga Dzsánt, hogy fáradjon be a rendőrségre.

Aga Dzsán felvette a kalapját, és szolt a sofőrjének. A rendőrségen a parancsnok hellyel kínálta, ő pedig méltóságteljesen leült.

– Letartóztattuk az unokaöccsét és egy csoport idegent – kezdte a rendőrfőnök.

– Letartóztatták? – kérdezte higgadtan Aga Dzsán. – És milyen ügyben?

– A Vörösfaluban igazoltattuk. A zsebében egy kisztrádiót és egy könyvet találtunk.

– Miért olyan nagy baj, ha valakinél zsebrádió van? Egyre több ember hord magánál ilyesmit.

– A Rádió Moszkvára volt hangolva.

– Feltehetőleg félretájékoztatták: a fiú a mecset házában lakik. Márpedig a mi házunkban senkinek sincs szüksége arra, hogy Moszkvát hallgassa.

– Én sem hiszem, hogy a maguk házában bárkinek szüksége lenne a moszkvai adásra, épp ezért kértem, hogy fáradjon be hozzám.

– Köszönöm, ezt nagyra értékelem – mondta Aga Dzsán.

– De azt meg kell kérdeznem, mit keresett a fiú abban a faluban.

– Van Farahanban néhány szőnyegházunk, ahol több tucat helyi dolgozik nekünk. Rendszeresen elküldöm oda az embereimet, hogy ellenőrizzék a munkát. Sahbal is ezért ment a faluba.

– De a könyv, amelyet a zsebében találtunk, illegális kiadvány – mondta a parancsnok.

– Milyen könyvről van szó?

– Az orosz forradalomról szól.

– És az mióta illegális?

– Makszim Gorkij írta.

– Ki az a Makszim Gorkij?

– Egy orosz író. Ha egy egyetemista zsebében találunk ilyen könyvet, azonnal hat hónap felfüggesztés nélküli börtönt kap, de az unokaöccsének szerencséje van, hogy ismerjük önt. Önnek és nekünk szükségünk van egymásra ebben a városban, úgyhogy most az egyszer elengedem a fiút. De, hangsúlyozom, csakis az ön kedvéért.

– Köszönöm, és értem, amit mond. Otthon beszélek vele, figyelmeztetni fogom – mondta Aga Dzsán, és felállt.

Sahbal nem sokkal később hazatért. Aga Dzsán kikiabált neki, hogy menjen be hozzá.

– Van egy kiserádiód, és Moszkvát hallgatód. Mit jelentsen ez? Miért nem tudtam róla?

– A rendőrség egy kissé túloz. Manapság mindenkinek van otthon televíziója, a rádióról nem is beszélve. És mindenki mindent hallgat. Én is hallgatom az összes adót, Moszkvát, Amerikát, a BBC-t, de a hazai csatornákat is.

– Kommunista könyvet találtak a kabátzsebedben.

– Az egy regény, egy kitalált történet. A könyv az könyv, mit számít ez? A rendőrfőnöknek nincs joga megszakítani, milyen könyvet olvashatok!

– De bizony, hogy megszakíthatja, hiszen látod, letartóztatott.

– Letartóztathat, de nem erőltetheti rám az akaratát.

– Mit kerestél Vörösfallván az éjszaka közepén?

– Az más. Már el kellett volna mondanom, de végül sosem mertem. Ez most nem a legmegfelelőbb pillanat, hogy erről

beszéljünk, félek, hogy megbántom. Igaz, ha hallgatok, az ugyanolyan rossz.

– Mondd el, Sahbal.

– Jó ideje kétségek közt gyötrődöm. A kétség egyre nő, és mind nagyobb helyet követel magának a fejemben.

– Miben kételkedsz?

– Mindenben. Nem akarom részletesebben elmondani, mert még mindig kételkedem, de azért érti, mire gondolok? Én... Én már képtelen vagyok járni a mecsetbe.

– De hát jársz, hiszen látlak, mindig ott vagy

– Nem a fizikai jelenlétemről van szó. Igen, a testem ott van, de miközben Mekka felé fordul, a fejem nem fordul együtt vele. Egész más dolgokon jár az eszem.

– Mégis miken?

– Ki sem merem mondani hangosan. Ezért jutottam arra, hogy jobb lesz, ha távol tartom magam a mecsetről és az imától.

– A kétkedés emberi dolog, nem kell mindjárt megijedni, ha érzed, hogy felébred benned.

– Azt hiszem, lassan túl vagyok a kételkedés fázisán, úgy érzem, elvesztettem a hitemet, nem érzem otthon magam a mecsetben – hadarta Sahbal egy szuszra.

Aga Dzsán a széktámlának feszítette a hátát, Sahbal látta, hogy a kabátja alatt a Koránja után nyúl.

– Sajnálom, hogy fájdalmat okozok önnek – mondta halkan a fiú.

– Valóban fáj, amit mondasz, de én is átestem ezen – felelte Aga Dzsán. – Elmúlik, általában az életkor függvénye csupán. Az én időmben még nem volt rádió, televízió, sem efféle könyvek. Az ilyen dolgok nagyon erősen hatnak az emberre, mégsem félek, mert tőlem nem kaptál olyan helytelen képet erről a kérdésről, amely miatt szem elől tévesztenéd Istent. Nem tehetek semmit, hát várok. De egyvalamit sose felejts el. Nem tévedek, hiszek benned, bízom

benned. A kétkedés az élet része. Most fáradt vagy menj, pihenj! Később még beszélünk a dologról.

Sahbal könnyes szemmel indult kifelé a szobából, de Aga Dzsán még meglepte egy kérdéssel:

– Nem tudsz valamit véletlenül a szökött gerillákról?

– Nem! – vágta rá azonnal, de Aga Dzsán érezte a hangján, hogy rejtegetnivalója van.

Aga Dzsán már kora reggel átment a bazarba, és az utcán összefutott bolond Godzival.

– Hogy vagy Godzi?

– Jól!

– Hát édesanyád?

– Jól – felelte amaz.

– Van valamilyen híred számomra?

– Mosiri lánya csupasz seggel szaladgál az utcán.

A férfi nem értette, mire gondolhat Godzi. Mosiri a bazar egyik leggazdagabb szőnyeg kereskedője volt. Volt egy huszonnégy év körüli, enyhén zavarodott lánya, akit mindig otthon tartottak, és sosem engedték ki a házból.

– Mi történt Mosiri lányával? Elmondanád újra? – kérdezte Aga Dzsán.

Godzi előrehajolt, úgy suttozta:

– A mecsetekben mendemondák keringenek.

– Mendemondák. Csupasz hátsók? Ugyan már, Godzi. Mondj valami mást, ez kevés!

De a lány már be is fordult az első nyitva felejtett kapun.

A rendőrség fülest kapott, mely szerint a mecset kriptájában tiltott tevékenységek zajlanak. Azt gondolták, talán ott rejtőztek el a gerillák.

Este két rendőr ifjú imámnak álcázva magát elment a mecsetbe, és az ima alatt a nyugdíjas helyettesítő imám mögött foglaltak helyet.

Amikor az ima véget ért, még a helyükön maradtak, és beszélgetésbe elegyedtek a helyettesítő imámmal. Elmondták, hogy Iszfahánból érkeztek, útban vannak a szent város, Kom felé, az éjszakát pedig szeretnék egy szenedzsáni fogadóban tölteni.

Az imám meghívta őket a szobájába egy csésze teára. Elmesélte nekik, hogy ő csak helyettesítő imám, és a néhai Alszabéri fia, ha minden jól megy, egy év múlva befejezi a tanulmányait, és apja helyébe lép. A rendőrök csendben szürcsölték a teájukat, és közben szemmel tartották a mecset udvarát.

– Lakik itt még valaki, vagy egyedül van?

– Egyedül lakom a mecsetben, de a gondnok majdnem mindig itt van, a mecset az élete, nagyra becsülöm a munkáját, mert egymaga tíz ember helyett dolgozik. Kora hajnalban jön, és csak késő este megy haza.

– Azt hiszem, hangokat hallottam a pincéből – mondta az egyik rendőr, miután valamilyen ürüggyel kiment a szobából.

– Ez a mecset öreg, nagyon öreg, és rengeteg titkot őriz. Fogalmam sincs, ki jár le a pincébe, ki jön fel a pincéből. A régi mecsetek már csak ilyenek. Olykor furcsa hangokat hallok az éjszaka közepén, vagy lépéseket, halk neszeket – a mecset éli a maga életét. Ha az ember itt lakik, jobb, ha nem is figyel oda ezekre, a zajokra, hanem a párnába fúrja a fejét, és összeszorított szemmel aludni próbál.

Látogatásuk végén a rendőrök lépéseket hallottak az udvar felől; felálltak, búcsút vettek az imántól, elrejtöztek a sötétben, majd a kőablakhoz osontak, melyen át beleshettek a pincébe.

Épp ekkor ment le valaki. A gyertyát tartó árnyalak, úgy tűnt, keres valamit, de az is lehet, hogy valamilyen rituálét hajtott végre. Tartott valamit a bal kezében, de nem lehetett megállapítani mit, sem azt, mit csinál pontosan. Beszélt valakivel, vagy tán magában motyogott, egyre mélyebbre hatolt a sötétben, hallatszott, amint kinyílik egy ajtó, aztán az árnyalak eltűnt.

A rendőrök halkan lesurrantak a pincébe, óvatosan leereszkedtek a lépcsőn, és szorosan egymás mellett állva, lélegzetüket visszafojtva hallgatták a néma csendet. Nem merték felkattintani a zseblámpájukat, sötétben araszoltak tovább a pince mélye felé, abba az irányba, ahol az árnyalak eltűnt az imént. Vigyázniuk kellett, nehogy elbukjanak a sírkövekben. Közvetlenül az ajtónál alig kivehető hangot hallottak, bentről sárgás fény szűrődött ki.

A rendőrök megálltak. A hang – vagy hangok – kivehetetlenek voltak, úgy tűnt, mintha valaki egy szöveget olvasna fel, vagy mesélne valakinek. A rendőrök az ajtóra tapasztották a fülüket, ám a mondat töredékekből, melyeket hallottak, semmit sem értettek:

Szoptasd csak

És ha megijeszt

Dobd a vízbe

Ne félj

És ne szomorkodj:

Egyszer még visszakapod

A rendőrök ekkor hirtelen velőtrázó női sikolyt hallottak. Egymásra néztek, szinte megbénultak a félelemtől, nem tudták eldönteni, a pincéből vagy a mecsetből jött-e a hang. Csendben visszavonultak, majd sietősen távoztak.

A sikoly Szediktől származott. A hózmellett állt, amikor heves fájdalom hasított belé. A fájás a hasából szaladt fel a hátába, kegyetlen, szúró érzés, melytől valósággal megszédült. Sikított, a földre zuhant. Aga Dzsán, Fagri, Zinat és Müezzín aznap este egy szomszédos faluba szervezett zarándoklaton vettek részt, csak másnap estére várták őket haza. Sahbal viszont hallotta, Szedik visítását. Rohant a hózhoz, felsegítette az asszonyt, és a szobájába vitte. A földön vért látott. Szólt Naszrinnak, Aga Dzsán legidősebb lányának.

– Hívd az orvost! Én elszaladok a bábáért.

Biciklire pattant, és lóhalálában tekerni kezdett a folyó felé.

Amikor megérkezett a bába, és meglátta Szediket, így szólt:

– Ez komoly baj, orvos is kell, egyedül nem tudom megcsinálni.

– Az orvos már úton van – mondta Naszrin. – Majd én kimegyek elé.

Szedik nem bírta tovább, akkorát sikoltott, hogy a bába mégiscsak megpróbálta egyedül megmenteni a csecsemőt.

– A baba ki akar jönni, de nem tud. Semmit sem látok ebben a fényben. Naszrin, hozz egy lámpát és sok tiszta törülközőt!

Naszrin átszaladt az egyik szobába, majd egy állólámpával és törülközőkkel tért vissza.

– Világíts ide, ne ügyetlenkedj már itt nekem, próbálj idefigyelni egy kicsit!

Naszrin egyet előrelépett, de közben nem nézett Szedikre; a lámpát a bába feje fölé tartotta.

– Azt hiszem, megjött az orvos – mondta.

– Fogd be a szád, és tartsd rendesen azt a lámpát!

Autó fékezett a kapu előtt. Naszrin keze remegett, dúdolni kezdett. A bába biztatta Szediket, hogy nyomjon erősebben, és lélegezzon mélyeket.

– A baba megfordult, nem tud kijönni, ez így nem fog menni.

Szedik óriásit visított, aztán elájult.

Az orvos épp ekkor lépett be a szobába.

– Orvosok! Mindig későn jönnek! – kiabálta mérgesen a bába. – Túl nehezen kászálódnak ki az ágyukból a nagytudású urak!

A bába segítségével, Naszrin dúdolására néhány óra múlva az orvos végül nagy nehezen világra segítette a csecsemőt.

– Fiú! – A bába fejével lefelé tartotta a babát. – De valami nincs rendben! – Néhányszor hevesen megrázta a gyereket, mire az bömbölni kezdett. – Hála istennek!

Az orvos Szedikhez lépett, elővette táskájából a sztetoszkópját, és meghallgatta a nő szívét.

– Kimerült, de egyébként jól van – mondta, majd a bábához ment, aki épp akkor kezdte lemosni a kisbabát a Naszrin által odakészített kádban.

– Valami baj van a kis hátával – mondta a bába, miközben óvatosan hasra fordította a gyereket.

Az orvos feltette a szemüvegét, és végighúzta az ujját a kicsi gerincén.

– Komoly elváltozás – mondta végül.

– Sejtettem – sóhajtott a bába.

Az orvos elment.

– Az anya alszik, a baba is alszik – mondta a bába Naszrinnak. – Bocsánat, hogy olyan szigorú voltam az előbb, az ilyen helyzetek mindig nagyon nehezek. Alszom néhány órát, kora reggel visszajövök. Valami baj van a babával, a doktor úr majd felhívja Aga Dzsánt.

A házba visszatért a nyugalom. Szedik szobájában még mindig égett a villany, az ablakokon kiszűrődő tarka fény megszínezte az udvar kövezetét.

Sahbalra nagy hatással voltak az éjszaka történetek.

Korábban, ha a házban gyerek született, Aga Dzsán mindig a kisbaba fülébe súgott egy dallamos szúrát, mert Mohamed, a próféta egyik mondása így szólt: „Az első szavak, melyeket egy kisgyermek hall, örökre bevésődnek az emlékezetébe, mint a sziklába vájt mondatok.”

Sahbal átment a könyvtárba. Kikereste a legrégebbi Koránt, és csendben bement Szedik szobájába. Az asszony mélyen aludt, a csecsemő a fal melletti kiságyban szuszogott. Sahbal kinyitotta a könyvet, hogy keressen egy dallamos szúrát, de aztán meggondolta magát, és betette a Koránt az egyik falfülkébe. Előrehajolt, és fejből suttozta az újszülött fülébe az egyik legismertebb kortárs perzsa költő, Ahmad Samlo versét:

Bár záminje szorbí szobh

Szákét
Szávárán bár ászb
En bád bár jálháje sán
Egy ólomszürke hajnalon
A lovas
Mozdulatlanul ül a nyeregben
Szél cibálja a ló sörényét
Istenem
Nem állhat meg a lovas
Ha tudja, hogy veszély közelít
A csecsemő kinyitotta a szemét.

Gyík

Gyík egyéves volt. Végigkúszott az udvaron, egészen a hózig: most először távolodott el ennyire a szobájától. Játsszani kezdett a vízzel.

Eleinte mindenki figyelte, aztán idővel mindenki ment a maga dolgára. A kisfiú nézte a vízben úszkáló vörös halakat, melyek üres tekintettel meredtek vissza rá. Életében először látott halat. Tátozott a szájával és nevetgélt; boldog volt. Még közelebb kúszott a hóhoz, aztán egyszer csak belepottyant a vízbe. Mindenki megijedt, Szedik rögtön a medencéhez rohant, hogy kihalássza a gyereket. De Gyík nem akart kijönni, finoman siklott a vízben, üldözte a halakat.

Sahbal belépett a hózba, és kiemelte Gyíkot, majd Szedik kezébe adta, aki zokogva vitte a szobájába.

Gyík Szedik és Galgal fia volt. Gyenge gerinccel született, ezért nem tudott ülni. Gyorsan nőtt, és hamar mászni kezdett. Mint valami hatalmas gyík, bekúszott az ágyak és a takarók alá. Hamar megtalálta az udvarra vezető utat, és sokat kúszott-mászott a kertben a növények alatt. Később kiderült, hogy nem tud beszélni.

Aga Dzsán gyerekei nem szerették, amikor Gyík bement a szobájukba, és bemászott a takarójuk alá. Egy idő után mindig kulcsra zárták az ajtót. Szégyellték, hogy undorodnak a kisfiútól, de nem tudtak mit tenni. Időbe telik, míg valaki kedvesen a karjába tud zárni valakit, aki inkább hasonlít állatra, mint emberre. De a gyerek hamar kiválasztotta a maga embereit: amint látta, hogy Am Ramazan megérkezik, azonnal odamászott hozzá.

Am Ramazan felemelte, a vállára vette, és körbejárt vele az udvaron, miközben megmutatta neki a virágokat, a fákat, a varjút és a mecsét macskáit.

Gyík Müezzín mellett is jól érezte magát; csúszott-mászott a szobájában, bebújt az ágya alá.

– Te vagy az, fiam, vagy a macska? – kiáltotta Müezzín nevetve.

A kisfiú fogta Müezzín sétabotját, és odanyújtotta neki így hívta, hogy menjenek sétálni. Müezzín sétálgatott az udvarban, a fiú pedig követte.

Senki sem tudta, ki adta a fiúnak a Gyík becenevet. Aga Dzsán nyomatékosan figyelmeztette a gyerekeit, hogy soha ne ejtsék ki a szájukon a gyík szót, de a becenév annyira illett a fiúra, hogy nehéz volt nem használni.

Pedig Aga Dzsán egy igazán szép nevet választott neki: a személyi igazolványában a Szejjed Mohamed név állt. Ám a fiú egyáltalán nem hallgatott a nevére, viszont ha valaki elkiáltotta magát, hogy „gyík”, pillanatok alatt odamászott hozzá.

Olyan lény volt, aki ugyanúgy otthon érezte magát a macskák, a tyúkók és a halak, mint az emberek világában.

Ezt mindenki el is fogadta, már az anyja sem ellenkezett. Úgy tekintett rá, mint a sors rendelésére.

Galgal eltűnt a ház életéből, de most mégis visszatért Gyík alakjában. Gyík Galgaltól örökölte az arcát. Bemászott Szedik ágyába, csipkedte a testét, az asszony nem akarta, de nem tehetett semmit, el kellett viselnie.

Zinat Ganum, Gyík nagyanyja csendben sírt, amikor látta, unokája hogyan csúszik-kúszik az udvaron. Hívó volt, akit nem hagyott hidegen más hívó asszonyok sorsa, s az, hogyan érzik magukat, ám ebben az esetben azt gondolta, a gyerekekkel Isten őt büntette meg. Megbüntette, amiért hosszú évekkorábban nem figyelt oda saját fiára, Abbászra, aki emiatt fúlt vízbe. És megbüntette azért a hatalmas bűnért is, amelyet a mecsetben követett el. Olyasmit tett, amit soha, egyetlen hozzá hasonló helyzetben lévő nő sem tett volna meg. A helyettes imám mindazt követelte tőle, amit férfi nőtől követelhet, ráadásul egy kriptában.

Most pedig, íme itt volt összes bűne gyümölcse: Gyík.

A nap, melyen Gyík belepottyant a hóba, fontos nap lett a ház életében.

Ahmad, néhai Alszabéri fia, végre befejezte a imámképzőt, és hazatért Komból, hogy elfoglalja apja helyét.

Néhány nappal a fiú beiktatási ünnepsége előtt az összes családtag megérkezett. Ilyen ünnepségen csak egyszer vesz részt az ember életében. A városnak új korszak kezdetét jelentette az új imám érkezése: tudták, mostantól megváltozik a mecset és a bazár viszonya. Mindenki kíváncsian várta, Ahmad hogyan vezeti majd a mecsetet.

Aga Dzsán előző héten Komban járt, hogy részt vegyen Ahmad „imámruha-átadásán”.

A ceremónia után ott maradt éjszakára, hogy teljes nyugalomban beszélhessen Ahmaddal beiktatása részleteiről és arról, milyen fontos szerep vár rá a mecset új imámjaként.

Aga Dzsán tapasztalatlannak tartotta Ahmadot, ugyanakkor tudta, hogy fiatal és okos imám, aki mindig szépen öltözködik, egyenes tartással jár, parfümöt használ, és viszonylag divatos turbánt visel.

Ezen kívül, igencsak erőteljes hangja volt, érdekfeszítően tudott előadni, és veleszületett tehetséggel, fejből énekelte a dallamos

Korán-szövegeket. Majd az idő eldönti, egyebekben mennyire alkalmas papnak.

Ahmad előző este érkezett meg egy bőrönddel, és Aga Dzsán azonnal magával vitte a könyvtárba, hogy még egyszer átvegyék a beiktatási beszédét, ám Ahmadnak egészen mások voltak a prioritásai. A bőröndjét az asztalra tette, kinyitotta, elővette vadonatúj, szépséges imámruháját, és fogast keresett, hogy felakassza rá.

– Miért nincs itt egy nyamvadt fogas? – kérdezte ingerülten.

– Majd a szobádban felakaszthatod a ruháidat – válaszolta Aga Dzsán.

Ahmad erre fogott egy ceruzát, bedugta két könyvespolc közé, és arra lógatta fel a ruháját. Majd elkezdte kipakolni a bőröndből a személyes tárgyait:

– Ezeket hová tehetem? Szükségem van egy szekrényre itt a könyvtárban.

– Majd kipakolod a holmidat a szobádban – felelte türelmesen Aga Dzsán.

– Itt akarom kipakolni őket – jelentette ki Ahmad.

Aga Dzsán látta, hogy most nem nagyon tud beszélni a fiúval.

– Azt hiszem, jobb, ha pihensz egy kicsit. Holnap várlak a dolgozószobámban, hogy megbeszéljük a teendőinket – mondta, majd távozott.

Késő éjjel ezt jegyezte fel a mecsetnaplóba: „Holnap munkába áll az új imám. Ahmad már meg is érkezett, és rajta is látom, mennyire megváltoztak az idők: egészen más, mint az apja, és mint azok az imámok, akiket ismerek. Nem szabad kételkednem a képességeiben, hiszen fiatal, és még bármi lehet belőle, de azt már most teljes bizonyossággal kijelenthetem, hogy személyében kimondottan megnyerő imámunk lesz. Kedvelem, és kíváncsian várom, merre vezet bennünket.”

Pénteken tíz óra körül bezárt a bazár. Több ezer ember igyekezett a mecsetbe, hogy meghallgassák a beiktatási beszédet. Egy új imám beiktatása egyszerű, mégis ünnepélyes eseménynek számított. Az imát ezúttal a mecset előtti téren tartották, ahol már le is terítették több tucat méretes szőnyeget.

A téren nyüzsögtek a rendőrök, és a környező mellékutcákban katonai teherautók várakoztak. Ez nem volt megszokott dolog Szenedzsánban.

Az elmúlt két-három esztendőben alaposan megváltozott a helyzet az országban. A teheráni egyetem diákjai a sah ellen tüntettek, a „le Amerikával!” jelszó pedig általánossá vált.

A rezsim rettegett a zavargásoktól.

Aga Dzsán még egyszer mindent átbeszélte Ahmaddal, feltette a kalapját, majd elindult a mecset felé.

– Áldott napot! – kiáltott rá Hadzsi Sisegar, aki az ikreivel ugyancsak a mecsetbe tartott.

– Allah segedelmével! – kiabált vissza Aga Dzsán vidáman.

– Állok szolgálatára, szomszéd, ha bármiben a segítségére lehetek – mondta Sisegar.

– Már mindent elintéztem, de nagyon köszönöm a kedvességét. Az ikrei?

– Igen, manapság gyorsan nőnek a gyerekek. Ahogy a maga fia is – felelte a férfi.

– Hát, igen, Dzsavád is kész férfi lesz lassan.

Aga Dzsán látta, hogy az egyik házból bolond Godzi lép ki az utcára.

– Örülök, hogy látlak, Godzi. Édesanyád is eljön az ünnepra? – kérdezte Aga Dzsán.

– Még új, fekete csadort is vásárolt rá! – válaszolta Godzi.

– Nagyon örülök, hogy eljön! – mondta Aga Dzsán.

– Nem jön.

– De hát miért nem?

– Mert elvesztette az új csadorját – mondta Godzi.

– Elvesztette a csadorját? Máris? Nem lehet, hogy te rejtetted el valahová? – kérdezte mosolyogva a férfi.

– Nem, nem én voltam!

– De hát, akkor hogy lehet, hogy egyszer csak eltűnt a vadonatúj csadorja?

– Nem tudom. Kereste egész éjjel, de sehol sem találta.

– Biztos vagyok benne, hogy időben megtalálja, és végül mégis el tud majd jönni – mondta Aga Dzsán, és továbbsétált.

– Mosiri bolond lánya pucér seggel szaladgál az utcán, tegnap este is látták – suttofta Godzi.

– Tudod, mit csinálj? – kérdezte Aga Dzsán. – Menj el hozzánk. Ahmad épp most vette fel az új imámruháját, biztosan ad néhány fillért. Na, szaladj már!

Godzi már indult is a ház felé, Aga Dzsán pedig ment a mecsethez, ahol már nagy tömeg várt a ceremóniára.

Egy ember, vállán kamerával különvált a tömegtől, és a kamerát Aga Dzsánra irányította.

– Ejha uram, nagyon elegáns a kalapjában és ebben a finoman csíkozott, sötétkék öltönyben – bókkolt a férfi.

– Te vagy az, Noszrat? – kérdezte boldogan Aga Dzsán. – Nem is tudod, milyen örömet okoztál: már azt hittem, el sem jössz. Mikor érkeztél?

– Ebben a pillanatban: az éjszakai vonattal jöttem.

Az alpolgármester megrázta Aga Dzsán kezét, és gratulált neki.

– Miért kellene azok a katonai teharautók, az isten szerelmére? – kérdezte Aga Dzsán.

– Még hatásosabbá teszik az ünnepséget – felelte az alpolgármester, majd Aga Dzsánnal együtt a mecset bejáratához sétált, ahol a rendőrfőnök, a csendőrség képviselői, a tartományi tisztségviselők, a kórházigazgató és az iskolaigazgatók álltak.

Noszrat követte Aga Dzsánt, és mindent felvett. Aga Dzsán örült, hogy a város összes tekintélyes embere megjelent, de egyben csodálkozott is. Korábban természetes volt, hogy a hivatalosságok eljárnak a mecset ünnepeire, de az utóbbi években egyre gyakrabban elmaradoztak. Aga Dzsán épp ezért most sem várta, hogy ilyen sokan eljönnek. Még inkább meglepte, hogy egyiküket sem ismeri: csupa új arc volt.

Noszrat lefilmezte, amikor Aga Dzsán a rendőrfőnökkel beszélgetett. Hirtelen a bolond Godzi termett mellette, megrángatta a zakója ujját, és a fülébe súgta:

– Anyám nem tud eljönni, ellopták a fekete csadorját, Mosiri hülye lánya meg pucér seggel rohangál az utcán!

Aga Dzsán odakiáltott Sahbalnak:

– Sahbal, megtennéd, hogy odakíséred Godzit az asszonyokhoz?

A távolban feltűnt egy fekete Mercedesekből álló konvoj.

Aga Dzsán szólt Müezzinnek, hogy közeledik Golpazse-gáni, a tiszteletreméltó, idős ajatollah.

– Allaho Akbar! – kiabálta Müezzin.

A tömeg válaszolt:

– Szállé állá Mohamed vá állé Mohamed! Üdvözölve legyen Mohamed és összes utóda!

Noszrat felment a tetőre, hogy híven megörökíthesse az eseményeket.

Golpazsegáni ajatollah az egyik legbefolyásosabb ajatollah volt, aki kifejezetten azért érkezett Komból, hogy hitelesítse Ahmad beiktatását.

Aga Dzsán és a város képviselői az autóhoz siettek, hogy üdvözöljék a jeles vendéget, akit tanítványai egy csoportja kísért.

Aga Dzsán segített az ajatollahnak kiszállni az autóból, odaadta neki a sétabotját, megcsókolta, belékarolt, és odakísérte a külön neki előkészített, fedelmi székhez.

Ekkor újra feltűnt Godzi.

– Sahbal! – kiáltott bosszúsan Aga Dzsán.

Sahbal ott termett, és gyorsan elrángatta onnan a kézzel-lábbal kapálózó Godzit.

Most, hogy az ajatollah megérkezett, kezdődhetett az ünnepség.

A mecset lépcsőjén hat ifjú imám kíséretében megjelent Ahmad. Müezzín elkiáltotta magát:

– Allaho akbar!

A tömeg visszhangozta:

– Allaho akbar!

Ahmad kísérei az ajatollahhoz ment, letérdelt előtte, és ünnepélyesen kezét csókolt neki. Az ajatollah finoman Ahmad fekete turbánjára tette a kezét, és dúdolni kezdett:

Goi áúzó berábel fálág Mert sárre má gálág A hajnal teremője A beköszöntő Éjszaka gonosz Sötétje ellen És a rügyekre fűjő Asszonyi gonoszság ellen

Aga Dzsán ekkor átnyújtotta neki a régi, hagyományos, drágakövekkel díszített beiktatási ruhát, melyet a mecset kincstárában őriztek. Az elmúlt évszázadokban a mecset összes imámja ezt viselte beiktatásakor.

Ahmad, miután magára öltötte a ruhát, a régi imaszőnyeghez lépett. Aga Dzsán és az idős ajatollah néhány lépésnyire mögötte álltak meg. A tömeg követte őket.

– Allaho akbar! – kiáltotta újra Müezzín.

Ahmad Mekka felé fordult, és belekezdett első hivatalos imájába.

A mecsettel szemközti kis utca felől ebben a szent pillanatban feltűnt egy fiatal nő. Új, fekete csadort viselt és vörös magas sarkú cipőt; odasétált Ahmadhoz, és közvetlenül előtte megállt.

Aga Dzsán látta a nőt, de nem szakíthatta meg az imát, hogy elküldje onnan. A nő kibontotta a csadorját, és előrenyújtotta a jobb lábát. Meztelen volt. Ahmad lehunyta a szemét, és igyekezett az imára összpontosítani.

– Allaho akbar! – kiáltott fel hangosan Aga Dzsán, hogy elűzze a nőt, de annak esze ágában sem volt elmenni.

Megpördült a tengelye körül, fekete csadorja táncolt a levegőben, kivillantak csupasz lábai. A csador alatt anyaszült meztelen volt.

– Allaho akbar!

Az idős ajatollah lehunyt szemmel imádkozott, és annyira belemerült az imába, hogy az egész jelenetből nem vett észre semmit. Csak akkor nyitotta ki a szemét, amikor Aga Dzsán harmadszorra is hangosan felkiáltott:

– Allaho akbar!

Ám mivel nem volt rajta a szemüvege, csak egy halvány fekete árnyat látott. A nő lecsúsztatta a csadort a melléig, majd büszke pillantással újra megpördült. Aga Dzsán kénytelen kelletlen félbeszakította az imát, odament a nőhöz, és vissza akarta húzni a csadort a fejére. A nő erre a földre dobta, és meztelenül a tömeg felé rohant. Aga Dzsán két nagy lépéssel utánvetette magát, és megragadta a derekánál. Sahbal Aga Dzsán felé dobta a fekete csadort, az elkapta a levegőben, majd egyetlen mozdulattal beterítette vele a nőt, és közben így kiáltott:

– Fagri!

Fagri Szadat már rohant is feléjük, és magával rángatta a nőt a járdához, ahol az asszonyok imádkoztak.

Ahmadnak köszönhetően, akinek sikerült megőriznie az önuralmát, az ima folytatódott, és az embereket sem zökkentette ki a kellemetlen jelenet.

Aga Dzsán, miután hozzáért a meztelen nőhöz, nem folytathatta az imát; visszament a mecsetbe, a hóhoz. Ő, aki még csak soha rá sem nézett idegen nőre, most megfogott egy meztelen nőt a derekánál. Érezte a kezén a nő lány mellének melegét. Levette a zakóját, feltúrta az ingujját, letérdelt a hóhoz, és a kezét könyékig a hűvös, friss vízbe mártotta.

De ez nem volt elég, még előrébb térdelt, és nyakig a vízbe mártotta a fejét, majd jó ideig lent tartotta a víz alatt. Amikor feljött a víz alól, teleszívta a tüdejét levegővel, felállt, megtö-rölgette az arcát a zsebkendőjével, felvette a zakóját, majd nyugodtan visszatért az ünnepség színhelyére.

Noszrat mindent lefilmezett.

Ópium

A könyvtár ablakai mögül újra fény szűrődött ki.

Újra megjelentek a házban a kisebb összetűzések is, főként az imám által megfogalmazott követelésekkel kapcsolatban.

Fagri Szadat hozatott Dzsirdzsából egy cselédlányt, hogy segítsen Szediknek, mert amióta megszületett Gyík, Szedik már nem tudott egyedül ellátni minden teendőt.

A cselédlányt Zarának hívták, talpraesett teremtés volt, aki mindjárt kezébe kaparintotta a gyeplőt.

Csak a konyha maradt Szedik felségterülete, ott nyugta volt, és otthon érezte magát. Attól fogva minden idejét a főzésnek szentelte.

Most, hogy a háznak újra állandó imámja volt, egyszerre mindenki rájött, milyen nélkülözhetetlen munkát végeztek a nagyanyák. Hisz ők mindig, mindent csendben, szó nélkül intéztek, a ház úgy működött, mint egy öreg, megbízható óra; most bezzeg előfordult, hogy öt nő sem volt képes felvenni a megfelelő ritmust.

Zinat Ganum többször is próbát tett, hogy felvegye szolgálónak Azam Azamot – azt az asszonyt, aki egykor késsel fenyegette a férjét -, de Fagri Szadat hallani sem akart a dologról.

Ám miután Zara beköltözött, a ház egy csapásra megint óraműpontossággal kezdett működni. Roppant szorgos leány volt, ugyanakkor távolságtartó és bátortalan – olyannyira, hogy sosem nézett az emberek szemébe, ha szóltak hozzá.

– Még jó is, hogy bátortalan – vélte Zinat -, különben komoly fejtörést okozhatna nekünk, mert túl sok fiatalember lakik ebben a házban.

Zara szép, lány volt vagy inkább fiatal nő – nemrég töltötte be a huszonegyedik életévét. Tizenhat éves korában hozzámment egy idősebb férfihoz, ám miután négy év alatt sem tudott teherbe esni, az ura visszaküldte a szüleihez.

A szülei borzasztó boldogok voltak, hogy leányukat felvették a házhoz cselédnek, és bíztak benne, hogy jó sokáig ott is maradhat.

A nagyanyák annak idején idejük jó részét Alszabéri imámra fordították. Ahmadnak nem volt szüksége efféle segítségre.

Zara mindent hallgatagon csinált, észre sem vették, hogy ott van, nem zavart senkit. Halkan osont be a szobákba, pillanatok alatt rendet rakott, elvitte a piszkos tányérokat, segített Szediknek Gyík ellátásában, lemosta az ablakokat, megetette a halakat, felsöpörte a lehullott leveleket és le-lenézett a pincébe, nincs-e rá szüksége Müezzinnek véletlenül.

Letörölgette Ahmad íróasztalát, beágyazott neki és kivasalta az ingeit.

Az imám, miután hazaért a reggeli imáról, mindig visszabújít a takaró alá, és aludt egészen délig, olykor délután kettőig is; a ház történetében még egyetlen imám sem csinált hasonlót. Voltaképpen egészen addig ágyban maradt, míg Zara nem kopogott az ajtón, s jelentette, hogy elkészült az ebéd.

Mielőtt felkelt, hogy elmenjen a reggeli imára, a lány minden áldott reggel behozott neki a szobájába egy darab kenyeret, vaját és mézet. Halkan kopogott az ajtón, és besuttogott:

– Ébren van már, imám?

– Gyere be! – kiabált ki neki Ahmad a takaró alól. A lány csendben, szinte lábujjhegyen lépett a szobába, a tálcát letette az ágy melletti asztalra, aztán távozott.

Valójában nem tartozott a feladatai közé Ahmad kiszolgálása, de valahogy magától így alakult.

És Ahmad igazán elégedett volt Zara szolgálataival.

Egyik reggel, miután Zara felkeltette, hogy átküldje a mecsetbe, még lustálkodott egy kicsit, addig-addig, míg újra elnyomta az álmot. Amikor a lány másodszorra is felköltötte, gyorsan magára kapkodta a ruháit, és kirohant a szobájából. A hőzmellett megtorpant, odatérdelt a lefolyóhoz, és belevizelt. Zara elborzadva nézte, mit művel: ilyesmit soha, senki sem tett azelőtt, mert ilyesmit nem is szabad tenni. Zara jól tudta, hogy senkinek sem szabad szólnia arról, amit látott.

Egyszer, amikor Zara bevitte a reggelit az imámnak, és letette a tálcát az ágy melletti asztalkára, Ahmad kinyúlt a takaró alól, elkapta a lány kezét, és gyengéden behúzta maga mellé az ágyba. Zara egy pillanatra ellenkezett, de aztán engedett. Az imám erre megragadta a derekát, és berántotta a takaró alá. A lány gyorsan összeszorította a két combját.

– Enkahto vá závádzstó – súgta Ahmad hadarva a lány fülébe a takaró alatt.

Zara hallgatott.

– Enkahto vá závádzstó – suttogta Ahmad másodszor is.

Zara hallgatott.

– Enkahto vá závádzstó – súgta Ahmad harmadszorra.

– Gábelto – mondta halkan Zara, és magába fogadta a férfit.

Nem sokkal később kikelt az ágyból, feltette a fátylát, és halkan, így szólt a férfihoz:

– Késő van. Indulnia kell a mecsetbe.

A pénteki imára sok fiatal nő járt, akik kifejezetten Ahmad kedvéért jöttek a mecsetbe.

Az új imám egészen másképp beszélt, mint az apja vagy Galgal. Igyekezett a politikát érdekesen beleszőni a beszédeibe. Sosem keltett félelmet, mégis felvillanyozta a közönséget.

Amennyire a titkosszolgálat meg tudta állapítani, Ahmad nem állt kapcsolatban a komolyabb komi vallási mozgalmakkal. Inkább hedonista volt, mint lázadó, de azt még nem lehetett tudni, mi lesz belőle később, és hogyan hat a jellemére az a tény, hogy ő lett a város imámja.

Egyik prédikációjában iszlám államról beszélt, melyben a Korán lenne a társadalom sarokköve. Ám bővebben nem fejtette ki a dolgot, és nem magyarázta el, pontosan mire is gondol. Inkább úgy tűnt, mintha csak eldobott volna egy kavicsot, hogy megnézzék, milyen mély a víz.

Nem sokkal később egy prédikációjában roppant ügyes húzással, mintegy mellékesen elejtette Khomeini nagyajattollah nevét. Olyan ártatlannak hatott a dolog, hogy senki sem tudta, véletlen volt, vagy szándékos.

Ám Aga Dzsán észrevette, hogy Ahmad erősen rokonszenvezik Khomeinivel.

Khomeini ajattollah a sah esküdt ellensége volt, aki legutóbbi nyilvános prédikációjában így beszélt:

– A sah mindannyiunk megaláztatása. Szégyelljük magunkat e miatt az ember miatt: ez nem sah, ez az amerikaiak szárnalmas bábja!

Közvetlenül a prédikáció után Komban heves zavargások törtek ki, az emberek az utcákra vonultak, és a sahot, gyalázó jelszavakat skandáltak. Megjelent a hadsereg, és körbevették a mecsetet, melyben Khomeini beszélt. Erre több száz ifjú imám lement a mecset pincéjébe, fegyvert vettek magukhoz, felmásztak a tetőre, és valóságos utcai háború tört ki.

Több tucat imám meghalt, sokat letartóztattak. A hadsereg elnyomta a lázadást, az ajattollah lakásán pedig megjelent egy tábornok, hogy személyesen tartóztassa le a forrongások okozóját.

Az ajattollah őrzésével megbízott imámok feltartóztatták a tábornokot, és felszólították, hogy mindenekelőtt vegye le a csizmáját, különben nem léphet be az ajattollah dolgozószobájába. A

tábornok tudta, hogy itt még az amerikai hadsereg sem segíthet neki, úgyszólván szépen levette.

– A sapkáját is vegye le! – szólt rá az egyik őr.

A tábornok a hóna alá csapta a sapkáját, majd belépett a szobába. Fejet hajtott, és így szólt:

– Parancsot kaptam, hogy tartóztassam le!

Khomeinit még aznap száműzték, a sah Irakba küldte. Az ajatollah évekkel később onnan indította el Amerika elleni, nagy forradalmát, melynek végén gyökerestül tépte ki a földből a sah uralmát.

Száműzetése idején senki sem merte kiejteni az ajatollah nevét, Khomeiniről szó sem esett. Ám újabban ismét egyre gyakrabban hangzott el a neve. Ismét terjeszteni kezdték a pamfletjeit, és Komban titokban megint feltűntek a róla készült portrék a mecsetek falán.

Khomeinit száműzték ugyan, de a szelleme kitartóan élt az ifjú imámok testében, akik minden eszközt és minden lehetőséget megragadtak, hogy dicsőséget hozzanak az ajatollah nevére.

Ahmadot lassanként kezdték megismerni, már más városokban is tudtak róla. Egyre több helyre hívták meg vendég-prédikátornak. Nemrég Khomeinben, Khomeini szülőhelyén tartott prédikációt.

Rövid utazásai színesebbé tették a prédikációit, kirándulásairól mindig ártatlan hangon mesélt:

– Legutóbb Iszfahánban jártam, mondhatom, csillogó város, üdvözletem az iszfaháni embereknek, az iszfaháninak. Onnan Kasanba vezetett az utam. Kasant úgy, de úgy szeretik a lakói, üdvözletem a kasaninak. Múlt héten Khomeinben voltam, életemben először látogattam el abba az áldott faluba. Khomein kivételes hely csodálatos emberek laknak Khomeinben, üdvözletem a khomeininek!

A khomeini itt a Khomeinben lakókra utalt, de természetesen mindenki azonnal értette a szójátékot, és a hívek így kiáltottak:

– Szálám bár Khomeini!

Aga Dzsán sugárzott az örömtől.

Tudta, hogy Ahmad nem véletlenül mondta, amit mondott, tudta, hogy valamilyen terv szerint építi fel a beszédeit, amely mögött kétségkívül Kom utasításai állnak.

Aga Dzsán titkos üzenetet kapott Komból, melyben az állt, hogy Galgal teljes illegálitásban Irakba utazott, mert csatlakozik Khomeinihez.

Galgal okos ember volt, ok nélkül biztosan nem utazott volna Irakba. Egy pillanatig sem kételkedett a felől, hogy Khomeini előbbutóbb magához ragadja a hatalmat, és megvalósítja nagy álmát, az Iszlám Köztársaságot.

Aga Dzsán ekkor értette meg, Galgal miért hagyta cserben a feleségét és a gyermekét.

Az utcán ugyanakkor még semmit sem lehetett érezni a közelgő hatalomváltásból vagy egy esetleges forradalomból. A sah uralmának legszebb időszakát élte, épp akkortájt jelentette ki egy The Timesnak adott interjújában, hogy kiválóan érzi magát és országa a nyugalom oázisa.

Amerika félt a Szovjetuniótól, és nem talált a sahnál alkalmasabb embert az ország vezetésére. A sah mindig elsőként vásárolt be a legmodernebb amerikai repülőgépekből és fegyverekből, és a nemzeti olajból származó bevételek nagy részét amerikai bankokban helyezte el.

Meg volt győződve róla, hogy az amerikaiaknak ő a legmegfelelőbb iráni államfő, ezért maximálisan számított a támogatásukra, és biztos volt benne, hogy sohasem hagyják cserben. Nem látta okát, hogy aggódjon az Irakba száműzött Khomeini miatt.

Ennek megfelelően a sah a legnagyobb nyugalomban, semmitől sem tartva készítette fel a fiát, hogy egyszer majd a helyébe lépjen.

Miközben Ahmad a mecsetbeli ügyekkel volt elfoglalva, Sahbal arra készült, hogy Teheránba költözik, és egyetemre fog járni. Perzsa irodalmat akart tanulni, de Aga Dzsán lebeszélte róla:

– A perzsa irodalmat nyugodtan tanulmányozhatod itthon is, azért fölösleges egyetemre menni. Tehetséges vagy, tanulj inkább matematikát, valamilyen műszaki tárgyat, esetleg üzemszervezést vagy valami ilyesmit. A könyvtárunk roskadozik a régi klasszikusoktól, a háznak inkább modern szellemre van szüksége!

Amikor Sahbal végleg felkerekedett, hogy Teheránba költözzön, Aga Dzsán a saját autóján vitte ki a vasútállomásra.

– Van néhány dolog, melyekről nem tudom, elmondjam-e önnek vagy sem – mondta Sahbal útközben Aga Dzsánnak.

– Miféle dolgok? – kérdezte Aga Dzsán.

– Néhányszor láttam Ahmadot a mecset tetején, ott dohányzott a kupola mögé bújva. Az ő dolga, dohányzik-e vagy sem, de a cigarettáinak olyan illata volt, ami nem igazán illik egy imámhoz. Ráadásul rendszeresen eljár idegenekhez, hogy titokban ópiumot szívjon. Azt hiszem, jobb, ha tud ezekről, a dolgokról.

– Jó, hogy elmondtad – szólalt meg hosszú csend után Aga Dzsán. – Majd megnézem, mit tehetek. Van még valami, amiről tudnom kell?

– Igazából nincs, hacsak az nem, hogy Ahmad nagyon szereti a nőket. Többször is láttam, hogy a mecsetben valamivel többet enged meg magának a nőekkel, mint ami egy imámtól elvárható.

– Én is észrevettem. Óvatosnak kell lennie, nagyon sok ellenségünk van a városban.

Az állomáson Aga Dzsán egészen a vágányig kísérté Sahbalt; közben már nem beszélgettek.

A legutóbbi alkalom óta, amikor Sahbal kitérte a szívét Aga Dzsánnak a hitével és a kétségeivel kapcsolatban, nem tértek vissza a témára. Aga Dzsán néhányszor megpróbálta ugyan felvetni a kérdést, de látta, hogy Sahbalnak nem fűlik hozzá a foga, úgyhogy

egyelőre annyiban hagyta a dolgot. A peronon várakozva szeretne volna még figyelmeztetni a fiút, hogy legyen óvatos az egyetemen. Ám Sahbal nem adott rá lehetőséget: magához ölelte Aga Dzsánt, megcsókolta, és felszállt a vonatra.

Aga Dzsán megvárta, míg a vonat elindult, és egészen addig ott állt, míg a szerelvény el nem tűnt a távolban.

Aga Dzsán attól fogva Ahmad minden lépését szemmel tartotta.

Egyik este, amikor Zara, kezében egy tálcával, szokatlan időpontban indult el a könyvtár felé, ahol Ahmad éppen olvasott, Aga Dzsán a lány után eredt. A függöny résén belesve látta, amint a lány előrehajol, hogy a tálcát, melyen egy pohár teát és egy tálka datolyát vitt az imámnak, letegye az íróasztalra. Ahmad a blúza alá csúsztatta a kezét, ő pedig csak állt, és nem tiltakozott. Ahmad felállt, felhúzta a lány hosszú szoknyáját, majd az egyik könyvespolcnak nyomta Zárát.

Másnap reggel Aga Dzsán a dolgozószobájába hívatta a lányt.

– Foglalj helyet – intett neki barátságos mozdulattal.

A lány bátortalanul leült.

– Hol is kezdjem? Roppant elégedett vagyok a munkáddal. Jobb cselédlányt nem is kívánhatnánk magunknak. De: Ahmadot ezen túl kerüld el, vagy máris csomagolhatsz! Világos?

Zara megijedt Aga Dzsán kemény szavaitól, és egy pillanatig meg sem tudott szólalni.

– Világos? – kérdezte újra a férfi.

A lány kurtán bólintott.

– És, hogy döntesz? Szeretnél itt maradni, vagy küldjelek vissza a szüleidhez?

– Itt szeretnék maradni – felelte a lány, remegő hangon.

– Rendben van, folytathatod a munkádat. Müezzinek gyakrabban lenne szüksége rád, úgyhogy ha olykor épp nincs más dolgod, tölts nála több időt. Most mehetsz.

Az esti ima után Aga Dzsán megkérte Ahmadot, hogy sétáljon vele egyet a folyónál. Miközben a szürkületben a folyó mentén ballagtak, rövid bevezető után keményen nekiment az imámnak. Köntörfalazás nélkül közölte vele, hogy nem tűri a lányokkal szemben tanúsított közönséges viselkedését, és hogy az ópium nem való a mecsetbe. Ha pedig Ahmad nem ért a szép szóból, kénytelen lesz jelentősen korlátozni a szabadságát.

Ahmad szó nélkül hallgatta Aga Dzsán dörgedelmeit.

– Nos nincs, semmi mondanivalód?

Az imám még erre is csak hallgatott.

Aga Dzsán néhány nappal később elkezdett puhatolózni a város legidősebb szőnyeg kereskedőjénél, nem kérhetné-e meg a lánya kezét Ahmadnak.

Egy hónap múlva a menyasszony családja nagy ünnepséget tartott. A menyasszonyt éjfél körül feldíszített kocsin szállították a házhoz. Időlegesen megkapta az egyik emeleti szobát, de a hét nászéjszakára már a vendégszobát készítették elő.

Ahmad kapott egy hét szabadságot, a család pedig elutazott nyaralni Dzsirdzsába, hogy kettesben hagyják az imámot és ifjú menyasszonyát.

Ahmad lezser gyapjúruhákat viselt, hogy kényelmesen tudjon mozogni. Úgy viselkedett, mint valami herceg, aki kastélyába vitte ifjú asszonyát.

A feleségét Szamirának hívták, tizennyolc éves volt és klasszikus szépség. Ahmad már első éjjel elbűvölte, és kora hajnalig kényeztette, csak akkor nyomta el az álom, amikor már világosodni kezdett.

Délután egy óra körül már várta az ópiumszobában Am Ramazan, aki kérésére királyi ópiumadagot készített elő neki.

Ahmad még korábban, személyesen kérte fel Am Ramazant, hogy lássa el ópiummal hét napon át, mivel köztudott, hogy az ópium felkorbácsolja a férfivágyat. Aki szív, tovább bírja a szeretkezést.

Miután elszívott egy negyed tekercest a sárga ópiumból, Ahmad visszament a szobába, és bebújt arája mellé, aki még mélyen aludt.

Szamira leányt szült, akit Maszudénak neveztek el. Mindenki örült a gyermeknek, de a ház igazából azt várta, mikor születik fiú, aki majd elfoglalhatja Ahmad helyét, ha eljön az ideje.

A mecsetbe továbbra is tömegek jártak, Ahmad pedig változatlanul izgalmas prédikációkat tartott. Született mesélő volt, fantasztikus dolgokat mondott a Korán történeteivel kapcsolatban. Varázslatos szavai pillanatok alatt a távoli múltba repítették hallgatóságát, azokba az időkbe, melyekben Mohamed, a próféta élt, és módfelett fiatal kedvesével, Ajesével a tetőn a szerelem oltárán áldozott.

Azokban az időkben Mohamed tiltotta az utca zenészeknek, hogy muzsikáljanak: egyetlen muszlim sem hallgathatta a zenéjüket. Ám amikor ifjú kedvesével, Ajesével épp a tetőn ült, egyszer csak zenét hallott az utcáról.

– De én meg akarom nézni, meg akarom nézni, meg akarom nézni – ismételte makacsul a leány

A szerelem győzött, Mohamed lehajolt, Ajeje pedig felmászott a hátára, és a tető pereme fölött elbűvölve nézte a zenészeket.

A mecsetben korábban senki sem mesélt efféle dolgokról, de Ahmadnak mindig sikerült találnia valamilyen érdekességet, mellyel lekötötte hallgatóságát.

Igazából nem is imámnak, sokkal inkább mesélőnek kellett volna mennie, színésznek, aki a bazártéren ejti ámulatba az összeverődött népeket.

Egyre gyakrabban hívták olyan fontos vallásos városokba, mint Kasan, Arak, Hamadán és Iszfahán; az ilyen utazások néha akár egy hétig is eltartottak.

Minden alkalommal két jókora táskával tért haza. Az egyik tele volt pénzzel és arannyal, a másik pedig szerelmes levelekkel és személyes ajándékokkal: bugyikkal, harisnyákkal, parfümökkel,

szappanokkal, ingekkel és gyűrűkkel, melyeket a lefátyolozott nők titokban dugdostak a kezébe.

Bár Aga Dzsánnak megígérte, hogy soha többé nem szív ópiumot, rendszeresen eljárt a város különböző pontjain működő titkos helyekre.

Hogy több szabadsága legyen, minden meghívást elfogadott, és hosszú utazásokat tett. Míg távol volt, Aga Dzsán sem tudta ellenőrizni. Olyan férfiakkal került kapcsolatba, akik elvitték magukkal a saját köreikbe, és reggelig szívtak, meg idegen nőkkel szeretkeztek.

Szenedzsánban ezt nem egykönnyen tehetné volna, ezért kapcsolatot ápolt a város alvilágával. De nem tudta, hogy a titkosszolgálat csapdát készít elő neki.

Az ópiumszívás akkor már egy éve tiltott volt. A függőket lakóhelyük szerint nyilvántartásba vették, s havonta kétszer kaphattak a gyógyszertárban egy fél tekeres legális ópiumot, ám Ahmadnak alvilági köröktől kellett beszereznie az anyagot.

Amikor egyik éjjel két másik férfival, több nő társaságában épp ópiumot szívott egy szenedzsáni ház pincéjében, rendőrök törtek rájuk. Első dolguk volt, hogy fényképeket készítettek Ahmadról, amint ott ül az ópiumkészlet mellett, két le-fátyolozatlan nővel az oldalán. A rendőrök odatettek még néhány illegális tekerest is, alaposan körbefotózták a helyszínt, aztán megbilincseltek Ahmadot, és elvitték egy titkos címre, ahol már várta egy ügynök.

Ahmad nem tudott mit mondani; tudta, hogy csapdába csalták, amelyből nem lesz egyszerű szabadulnia.

– Ma még a saját ágyában aludhat, holnap reggel pedig szokás szerint átmehet a mecsetbe imát tartani, egy feltétellel – mondta az ügynök.

– Mi volna az? – kérdezte Ahmad remegő hangon.

– Az, hogy a mai naptól baráti kapcsolatot ápol velünk. Nyilván érti, mire gondolok.

– Nem, nem értem, mire gondol.

– Ha nem érti, akkor elég kacifántos lesz az ügy, és kénytelen leszek egyenesen a börtönbe küldeni, ahol már holnap, a reggelihez megkapja az újságot, melynek a címlapján szerepel a fényképe. És akkor már bizonyára pontosan érteni fogja, mire gondolok.

Hosszú volt az éjszaka. Ahmad hang nélkül sírt. Nem számított rá, hogy az élet hirtelen ilyen fenyegető arcát mutatja.

Amikor végre megvirradt, az ügynök bement hozzá a cellába; addigra előhívták a fényképeket, melyek közül egyet meg is mutatott neki, és ezt mondta:

– Nos, mit tegyünk? Küldjük el ezt a képet a nyomdába, vagy inkább leülünk megbeszélni a dolgot?

Ahmad tudta, nincs kiút: ha az újság közli a fényképet, melyen lefátolyozatlan nők és ópiumtekercesek közt látható, neki vége, ráadásul a házra is szégyent hoz. Követte az ügynököt az irodájába, ahol helytel kínálták, majd eléoltak egy forma-nyomtatványt, hogy töltsse ki. Az ügynök így szólt:

– Nos amennyiben értjük egymást, öt perc alatt kész vagyunk, és személyesen viszem haza. Amit elvárunk öntől az, végtelenül egyszerű: azt szeretnénk, ha gyakrabban lépne kapcsolatba Kómmal, és rendszeresen átadná nekünk a szükséges információkat. Ennyi az egész.

Félórával később egy személyautó egészen a mecsetig szállította Ahmadot, aki kiszállt a kapu előtt.

– Még jelentkezünk – mondta az ügynök, majd elhajtott.

Néhány hónapig nem történt semmi. Ahmad arra gondolt, és abban reménykedett, hogy a titkosszolgálat csak meg akarta félemlíteni, és ellenőrzése alá akarta vonni. Hiszen még élénken emlékeztek Galgalra és a mozi elleni akciójára, no meg a káoszra, melyet Farah Diba látogatásakor okozott a városban. Valószínűleg bosszút akartak állni, mégpedig úgy, hogy őt többé-kevésbé túsul ejtették.

Bízott benne, hogy azóta lemondtak a tervükről, és már nem akarják beépített ügynökként használni, mert erre úgysem lenne képes. A besúgó szerep nem illett hozzá, nem illett a város imámjának pozíciójához. Mégis mit súghatna be, ha valamiképpen kényszerítenék rá?

Rájött, hogy a titkosszolgálat inkább a száját akarja befogni ezzel a módszerrel, és ez sikerült is nekik, mert attól fogva, egy szót sem mert szólani, sem a sahról, sem pedig Komról. Lassanként újra óvatos boldogság ébredezett a szívében, a félelem fokozatosan elszivárgott a testéből. Ám egy este – épp túl volt az imán – a titkosszolgálat ügynöke térdelt mellé az imahelyen.

– Hogy van? – kérdezte sűgva, arcán gonosz vigyorral.

Ahmad riadtan pillantott hátra, ott ül-e még a mögötte lévő sorban Aga Dzsán, de már nem volt ott.

– Mit akar tőlem? – kérdezte halkán az ügynököt.

– Nyilván tudja, hogy Komban megint elég puszkaporos a levegő. Azt szeretnénk, hogy utazzon oda, látogassa végig az ajatollahokat, és szaglássza ki, mi készül. Gondolom, még megvan a telefonszámom.

– Igen, megvan – válaszolta Ahmad a rettegéstől elszürkült arccal, majd a földhöz érintette a homlokát, és úgy tett, mintha folytatná az imát.

Amikor újra felemelkedett, az ügynök már nem volt ott.

Remegő kézzel húzta fel a vállán az abáját, felállt, majd meggömyedve, mintha lázas lenne, hazasietett.

Amikor hazaért, egyenesen Aga Dzsán szobájába ment, térdre rogyott, és így szólt:

– Aga Dzsán, ments meg! Csapdába csaltak!

Aga Dzsán, akit igencsak meglepett a váratlan esemény, higgadtan nézte az imámot.

– Fényképeket csináltak rólam, ocsmány fényképeket melyeken, ópiummal meg mindenféle nőekkel vagyok látható. És most el

akarnak küldeni Komba kémkedni. Ha nem teszem meg, leközlük a fényképeket az újságban!

Aga Dzsán, aki sok mindenre számított, de erre igazán nem, egy darabig szótlánul ült a székén.

– Hol? – kérdezte végül.

– A városban, egy pincében.

– Az ópium nem akkora baj, de kik voltak azok a nők?

– Szígé-nők.

– A titkosszolgálat újra elkapott minket. Együttműködtél velük, dolgoztál nekik korábban?

– Nem! Soha! – felelte Ahmad.

– Ellátad őket valaha is információval?

– Nem, soha nem mondtam nekik semmit!

– Újra kérdezem – nyomta meg a szót Aga Dzsán -, elkotyogtál nekik bármit is?

– Nem, nem mondtam semmit, nem csináltam semmit! – válaszolt Ahmad.

– Szerencséd, hogy semmit sem mondtál nekik, és hogy nem működtél együtt velük, különben azonnal kidobtalak volna a házból. Talán még nem késő, azt hiszem, valamennyire jóvátehetjük a dolgot. Te továbbra is hallgass, én pedig gondoskodom róla, hogy az elkövetkező hónapokban egy percig se légy egyedül. Rögtön megnézem, mit tehetek. Szükségük van ránk, hogy a városban továbbra is nyugalom legyen, úgyhogy eszük ágában sincs megjelentetni a fényképeket az újságban, csak zsarolni akarnak velük. Te hallgass, és akármi történik, maradj a közelemben.

– Még el kell mondanom valamit – mondta Ahmad. – Ha nem szívok, képtelen vagyok prédikálni. Sajnálom, hogy fájdalmat okozok önnek.

– Ezzel okozol igazán nagy fájdalmat – mondta szomorúan Aga Dzsán. – Hibát bárki elkövethet, de az ópiumot sértésnek veszem, mindannyiunk megalázásának. Nem tudom elviselni, hogy a

mecsetünk imámja ópium nélkül még prédikálni sem tud. Valóban fájdalmat okozol, és vérig sértesz. De ebben az ügyben nem vagyok hajlandó kompromisszumot kötni, le kell szoknod róla. Ha kell, ketrecbe duglak. Egyelőre ki sem léphetsz a házból az engedélyem nélkül!

Másnap Aga Dzsán Ahmad összes programját lemondta, és bizalmasan kapcsolatba lépett a család háziorvosával.

A háziorvosi rendelőből egyenesen, mindenféle bejelentkezés nélkül a titkosszolgálat irodája felé vette az irányt, és ott azonnali időpontot kért az irodavezetőhöz. Fogadták is, és miután helyet foglalt a nagy, barna bőrfotelben, megmutatták neki az Ahmadról készült fényképeket. Kénytelen volt alkut kötni a titkosszolgálattal. Megbeszélték, hogy amíg ilyen zavaros hírek érkeznek Komból, lenyugtatja a mecsetbe járókat. Cserébe az ügynök megígérte, hogy a fényképek a fiókjában maradnak.

Aga Dzsán este kinyitotta a füzetét.

„A mecsetünk imámja, ópiumfüggő. Nehéz idők elé nézünk.”

Csendes évek

Hosszú, nyugodt időszak következett.

Aga Dzsánnak szigorú szabályokkal sikerült kordában tartania Ahmadot. Sosem engedte egyedül elutazni más városokba, míg biztos nem lehetett benne, hogy túl van az ópiumfüggőségen.

És bár az egész fényképes történetet maguk mögött tudhatták, Aga Dzsán úgy tekintett az esetre, mint fordulóra a mecset történetében.

Sahbal eleinte legalább havonta egyszer hazalátogatott, de idővel egyre ritkultak a látogatásai. Olykor felhívta a bazárban Aga Dzsánt, hogy beszéljenek, de mindig csak üzleti ügyekről folyt a szó.

– Hogy van? Minden rendben van otthon?

– Hogy is mondjam? Megváltozott a világ, fiam. Olyan emberre lenne szükségünk, akinek friss ötletei vannak. Úgy érzem, túl öreg vagyok már ehhez.

– Hogy ön? Túl öreg? Hiszen egyáltalán nem öreg!

– Jó, talán nem vagyok öreg, de régimódi, az igen. Az én régi bazári szemléletemmel manapság már nem lehet versenyképes az ember a világkereskedelemben. Tanulj sokat, mert szükségem lesz rád. Ha majd hazajössz, beszélünk a dologról.

Ám Sahbal általában késő este ért haza, és másnap az éjszakai vonattal ment is vissza, úgyhogy nem jutott rá idejük, hogy a szőnyegkereskedésről és a bazárról társalogjanak.

Sahbal nem vallotta be Aga Dzsánnak, de már egyáltalán nem érdekelte a kereskedés, a szőnyegek pedig végképp nem. Az egyetemen egy baloldali földalatti diákszervezet tagja lett. Ez más jellegű szerveződés volt, mint a Vörösfalván szerzett kapcsolatai.

Az egyetemen hamar felvették az illegális egyetemi újság kis szerkesztőségébe. Otthon érezte itt magát. Jó tollú szerző volt, és diáktársaihoz képest kimondottan felnőtt volt a viselkedése. Nemsokára úgy tekintettek rá, mint vezető egyéniségre.

De nem csupán Sahbal esett át nagy változáson. Minden megváltozott. A bazár valaha fontos szerepet játszott a város életében, de már ez is másképp volt. Immár nem a perzsaszőnyeg volt a gazdaság és a politika meghatározó tényezője: helyét a földgáz és az olaj vette át.

Aga Dzsán korábban komoly befolyással rendelkezett a bazárban, a hivatalosságok is feltétel nélkül tisztelték, manapság viszont azt a durvaságot is megengedték maguknak, hogy ügynököt merészeltek küldeni a mecsetbe, és az imámot be-súgásra akarták kényszeríteni. Régebben a polgármester legalább hetente egyszer telefonált, hogy ápolja a bazár és a város közti kapcsolatot. Ám az új polgármester még a beiktatási ünnepségére sem hívta meg, nemhogy valaha is felhívta volna. Ugyanakkor a bazár néhány kereskedőjének küldött

meghívót, ami arra utalt, hogy a rezsim a bazár egységének megbontásán mesterkedik. A bazár kezdte elveszíteni meghatározó pozícióját a szőnyeggyártásban. Szerzte a városban új szőnyeg gyárak nőttek ki a földből. Korábban senki sem vett műanyag szagú gyári szőnyeget, manapság azonban mindent elárasztottak az ezeket népszerűsítő reklámok.

Néhány évvel azelőtt Szenedzsánban tabu volt a tetőkön a tévéantenna, de ezek az idők is elmúltak. Amikor a vállalkozó, mozit akart csinálni a régi hamából, egy olyan formátumú ember, mint Galgal még képes volt megmozgatni a város ösz-szes hívőjét, és még Farah Dibát is megfutamította. Nemrég viszont valaki megvásárolta a belváros legrégebbi autójavító műhelyét, és modem filmszínházat varázsolt belőle. Minden este több száz fiatal állt sorban, hogy jegyet szerezzen.

A városban megjelenő sok új, vonzó dolog hatására teljesen megszakadt a bazár és az ifjabb generáció közti kapcsolat. Néhány évvel korábban a fiatalok még a bazárba jártak sétálni. Ennek is vége volt: a város gyönyörű bulvárt épített, ahol a fiatal fiúk és lányok az esti ima idején fagylaltot nyalogatva sétáltak a fák alatt, a neonreklámok gyér fényében.

A sahnak végül is sikerült meghódítania a várost. A portréja ott függött minden kormányzati épületen, a rádióállomások a hangját harsogták. A boltosok régebben a pult alá dugták a rádiókészülékeket, mert féltek, hogy elvesztik a vevőiket. Manapság viszont jól látható helyen, magas polcokon tartották őket, hogy mindenki hallgathassa az adást. A bazárban még néhány nagynevű, hagyomány tisztelő szőnyeg kereskedő is kifüggesztette a lakásában a sah képét. Néhány évvel korábban ez elképzelhetetlen lett volna, de minden olyan gyorsan változott meg, hogy az ember szinte rá sem ismert a saját városára.

Immár nem a bazártér volt a város közepe, hanem a bulvár, amit a sah hatalmas lovas szobra uralt: a műalkotás egy hóz közepéből nőtt ki.

A sah hangja szinte az összes szenedzsáni házba eljutott; már a mecset házának ösöreg, vastag falai sem tudták eltompítani.

Amikor a sah beszédet mondott valahol, a városi tanács leállított a mecset elé egy dzsipet, és hatalmas hangszórókon közvetítették a beszédet: a sah hangja egész álló nap az udvar falai közt harsogott. Fagri Szadat pedig nem értette, hogyan lehet, hogy Aga Dzsán nem szól semmit, és Ahmadnak sem jut eszébe ellenkezni.

Amikor a sah nem sokkal azelőtt meglátogatta Kürosz, az Ó perzsa Birodalom első királyának sírját, a következő szavakat engedte meg magának: „Kürosz! Királyok királya! Aludj nyugodtan! Én ébren vagyok!”

A mecset előtt egy héten át, parkolt egy dzsip, melynek hangszóróiból éjjel-nappal ezeket, a szavakat ismételték.

„Mily nehéz napok! Mily nehéz éjszakák. Hatalmas megaláztatás mindannyiunkra nézve, mégsem tehetek semmit. Már be sem merem tenni a lábam a mecsetbe szégyenemben!”

– írta a füzetbe Aga Dzsán.

Nem, már senki sem tarthatta a ház falain kívül a sahot, még a szél is az ő helikopterről a városra szórt portréit fújta be az udvarra.

Gyík felszedett néhányat a földről, és bevitte őket Aga Dzsán szobájába.

Egyszer Aga Dzsán az udvaron állva hangos zenét hallott Hadzsi Sisegar háza felől.

Zene a vallásos Sisegar házában? Valami nagyon furcsa dolog történhetett. Aga Dzsán pillantása megakadt a Sisegar házának tetején, lévő antennán. Televízió antenna a bazár egyik legnagyobb köztisztelőben álló üvegkereskedőjének házában? Talán a szeme káprázik?

Hadzsi házában nagy volt a sürgés-forgás.

Aga Dzsán óvatosan felmászott a lépcsőn, és a sötétben Hadzsi Sisegar házának tetejéig osont, hogy megnézze, mi folyik odaát.

Nem, nem tévedett, a tetőn hosszú alumínium antenna ágaskodott.

Hadzsi szerette volna, ha a fiai minden új találmányt megismernek. Korábban meghívták az új polgármester beiktatási ünnepségére, ahol minden vendég kapott ajándékba egy sahot ábrázoló, nagy portrét. A portré most ott függött aranykeretben a kandalló párkányon, pontosan a televíziókészülék fölött.

De vajon miért üvölt ilyen hangos zene Hadzsi házából?

Aga Dzsán óvatosan elaraszolt a tető széléig, és átlesett a szomszéd udvarba.

Nagy ünnepség volt, sok rokonnal és barátokkal. Meleg este, túlságosan meleg, hogy a meghívottak bent maradjanak. Hadzsi házának udvarán, a hózmellett jókora faágy állt, melyben Hadzsi hosszú, fehér gyapjúingekbe bújtatott fiai feküdtek. Egy csoport utcazenész ritmusos amerikai slágert igyekezett előadni, néhány férfi, kézen fogva táncolt.

Hadzsi nyilván körülmetéltette a fiait, és éppen a nagy eseményt ünnepelték. A körülmetélt ikerpár anyja vállára eresztett csadorral és lazán a fejére kötött kendővel járt körbe, és vidáman csevegett a vendégekkel. Hadzsi első felesége és hét közös lányuk nem volt jelen.

Mindenféle süteményes és cukorkás tálak, a gyerekek felszabadultan kergetőztek a ház hatalmas udvarán. Hadzsi mindenkivel beszélgetett, körbekínálta az édességet, kikapdosta a gépet a fényképész kezéből, és körülmetélt fiait fotózta. Sokadszorra huppant le fiai mellé az ágyra, és kiáltotta:

– Készíts rólunk egy fényképet!

Kisvártatva két férfi társaságában eltűnt a nagyszobában, majd egy óriási televízió készülékkel tért vissza, amely inkább hasonlított egy méretes faszekrényre. A készüléket, a hózmellé tették le, a fa

alá, ahol a két fiú feküdt. Hadzsi bekapcsolta a televíziót, és a képernyőn megjelent egy csoport, táncoló teheráni nő, mire mindenki a készülék köré sereglett, és ámulva nézte őket.

Aga Dzsán visszahúzódott a tető pereméről, megállt a kék kupolánál, és megérintette a hűvös, zománcozott csempéket. Aztán továbbment, és a fal peremén át lepillantott a mecset udvarára, a hózra, a fákra, majd felnézett az öreg gólyákra, ám legnagyobb meglepetésére azt látta, hogy a gólyák már nincsenek ott. Még a fészük is eltűnt. Először azt hitte, túl sötét van, és ezért nem látja őket, átment hát a tető túoldalára, ott is megnézte, de kiderült, hogy jól látta: a gólyák nyomtalanul eltűntek.

Kinyitotta az egyik minaret ajtaját, és felmászott a szűk lépcsőkön, egészen a tetőig. A lába alatt száraz ágak ropogtak, a régi gólyafészkek ágai. Érezte, hogy valami megtört benne, hogy megöregedett, és ez a váratlan érzés valósággal letaglózta. Bámulta a várost, melyben mindenféle színes fények villódtak, és a bazár bejárata mellett a sah hatalmas, fényszórókkal megvilágított portréja függött. Az új belvárosban a filmszínház vörös és sárga neonjai szórták fényüket. Noha már késő este volt, a bulvár felől zene és női hangok szűrődtek fel hozzá.

Mikor tűntek el a városból a Korán szúráinak hangjai? Tudta, hogy a mecset, a bazár és a Korán már nem nyújt olyan erős védelmet, mint egykor, de arra azért nem számított, hogy a rezsím ilyen gyorsan meghódítja Szenedzsánt.

Hol vannak az ajatollahok, akik felveszik a harcot a sahhal? Mi történt a gerillákkal, akik valaha arra is képesek voltak, hogy megszökjenek a börtönökből?

Min változtattak a könyvek, melyeket Sahbal titokban olvasott annak idején?

Hol maradtak a rezsím ellenes rádiók?

Hol maradt Galg a sah elleni olthatatlan harci kedvével?

Hol vannak a diákok, akik meg akarják változtatni a világot?

És hol maradt Noszrat, hogy lefilmezze ezt a rengeteg változást?

Csendes évek voltak, de honnan is tudhatta volna, hogy nemsokára, félelmetes tempóban új korszak köszönt be? Hogy megsemmisítő vihar közeleg? Tomboló vihar, mely őt is, mint egy vén fát, tépi-rázza, s a földre dönti majd?

Megtörtén mászott le a lépcsőn, becsukta a minaret ajtót, majd visszatért az udvarra. Be akart menni Fagri Szadathoz, hogy bebújjon mellé az ágyba, és mindent elfelejtsen, de aztán más jutott eszébe: kilépett a kapun, és elsétált a folyóhoz.

Sötétség és nyugalom fogadta. Még a folyó is hangtalanul folyt. Nézte a túloldalon a szőlőskerteket, a hegyeket. Minden csendes volt; sétált, elmélkedett, és visszatekintett az életére.

A házban született, egész életét a mecsetnek szentelte, megállás nélkül dolgozott a bazárban, minden tehetségét és energiáját a szőnyegekbe fektette. Lányai felnőttek, és egyetlen fia, Dzsávád is férfivá serdült. Épp az érettségi vizsgájára készült, hogy utána egyetlen folytatassa tanulmányait. Aga Dzsán-nak hirtelen eszébe jutott, hogy még nem járt Mekkában, pedig tehetős emberként kötelessége volt, egyszer végigcsinálni a zarándoklatot.

Minden megváltozott, és ha ez nem lett volna elég, Ahmad még a mecset jó hírét is aláásta.

A szőlőkből hirtelen felhangzott a varjú káromása, a madár átrepült a folyó fölött. Aga Dzsán férfihangokat hallott, aztán megpillantotta egy lefátyolozott nő sziluettjét, aki a szőlőtöveket maga mögött hagyva a híd felé igyekezett.

Bolond Godzi, ötlött az eszébe hirtelen.

A sziluett megjelent a hídon.

– Godzi! – kiáltott oda neki Aga Dzsán.

A nő elszaladt.

– Godzi! Várj egy kicsit! Mit keresel itt ilyen késő éjszaka?

– kiabálta, és rohant a nő után a sötétben.

– Mindenki meghal, de maga nem hal meg soha! – káromta neki Godzi a varjú hangját utánozva.

Television

Gyík rejtelmes lényként cseperedett a házban. A házlakók szinte nem is tudták eldönteni, hogy fogyatékos gyermek vagy valamilyen állat. A feje, a kezei és a lábai emberiek voltak, de a mozgásában volt valami állati.

Minél idősebb lett, annál erősebben mutatkozott meg benne az állat.

Szedik igyekezett, megtanítani beszélni, de nem jutott semmire, a fiú szemernyi érdeklődést sem mutatott.

Megvoltak a maga szokásai, és mit sem törődött az őt körülvevő emberi környezet normáival. Nem akart a többiekkel enni, nem feküdt le időben, nem volt hajlandó evőeszközt használni, és úgy evett, mint egy macska.

– Nem bírom tovább! Kikészít! Nem kell már ez a furcsa gyerek!

– Nem szabad így beszélned – intette Aga Dzsán.

Szedik zokogásban tört ki.

– Csapás csapás hátán! – sírt az asszony – Miért romlott el minden az életemben?

– Még fiatal vagy leányom, még hosszú élet vár rád. Az élet nem mindig egyforma arcát mutatja, sose feledd, hogy mindennek oka van. Ha valaki panaszkodhatna, az Müezzín, hiszen vakon született, de ő nem panaszkodik, ilyen a teste, és kész, ő elfogadja, és mi is elfogadjuk. Látni nem lát, de nagyon jó a füle, rendkívül érzékeny a keze, a két lába pedig megjegyzi az utat. Szerintem egyébként mindent lát, még azt is, amit mi nem láthatunk. Ne sírj, leányom! A fiad az élethez tartozik, és boldog vagyok, hogy itt van, ajándéknak tekintem a ház számára, egészen komolyan mondom, szükségünk van rá, máskülönben biztosan nem kaptuk volna. Sok száz ember

lakott ebben a házban. Nem ez az első alkalom, hogy szokatlan lény született e falak között. Higgy az életben, a fiadra valamiért szükségünk van, máskülönben nem kaptuk volna!

– Bár olyan jóhiszemű lehetnék, mint maga! – mondta, sírva Szedik.

Másnap Aga Dzsán a szobájába hívatta Gyíkot, és elmagyarázta neki, hogy ezentul minden nap meg kell jelennie a dolgozószobájában a reggeli ima után. Elhatározta ugyanis, hogy néhány év alatt végtelen türelemmel és vasfegyelemmel megtaníttja olvasni a fiút. És Gyík meglepően jól reagált. Legközelebb egy fogai közé szorított könyvvel mászott oda Aga Dzsánhoz, odatette a férfi ölébe, és követelte, hogy szóról szóra olvassa fel neki.

Amikor már valamelyest tudott olvasni, mindig kifeküdt a kertbe, és letelepedett a földre a vén fa árnyékában. Ha túl meleg lett az idő, a lépcsőn felmászott a tetőre, és a kupola árnyékában keresett menedéket.

Télen a pincébe ment, hogy Müezzin kályhája mellé kuporodva olvasson.

Ahmad megengedte neki, hogy bejárjon a könyvtárba, ahol aztán órákon át elbíbelődött a könyvekkel. Senki sem tudta, hogy a rengeteg könyvből, melyet elolvasott, ért-e akár egy mukkot is, vagy csak a maga módján fantáziál a lapok fölött.

Az ő világa a ház világára korlátozódott, és csak ritkán járt ki; például, amikor jött Am Ramazan, feltette a számará hátára, és elvitte magával a folyóhoz.

Ilyenkor a fűszeres boltja előtt üldögélő öreg férfiak feltápáskodtak, és útját állták a számarának, hogy jól megcsodálhassák Gyíkot. Mindenki ismerte hallomásból. Kalapot emeltek előtte, aztán visszatették a kalapot a fejükre, és viccelődtek a fiúval. Gyíknak tetszett a dolog, kifejezetten élvezte a játékot.

Később Am Ramazan még gyakrabban magával vitte a folyóhoz, ahová homokért járt. Vájt egy gödröt a meleg homokba, Gyík belekuporodott, és olvasott.

Gyík jól érezte magát Am Ramazan mellett.

Szedik néha elállta Am Ramazan útját, és nem engedte, hogy Gyík vele menjen.

– Miért nem jöhet? – kérdezte Am Ramazan. – Nem szabad rejtegetned.

Akkoriban Zinat gyakran volt távol. Rendszeresen eljárt vidékre korán órákat tartani a parasztasszonyoknak. Ám amikor hazaért, azonnal megkereste Gyíkot, hogy réges-régi történeteket meséljen neki; a fiú egyszerűen nem tudott betelni velük.

Zinat többet foglalkozott Gyíkkal, mint mások. Úgy látta, a fiú az ő büntetése. Gyík nem tanult meg beszélni, de a hallása nagyon éles volt, és rendkívül gyorsan tudott mozogni. Kényszerítette a környezetét, hogy kommunikáljanak vele.

Noszrat, amikor látogatóba jött, mindig elkerülte: megsimogatta a fejét, adott neki néhány cukorkát, de ennél tovább sosem ment. Ha pedig lefeküdt aludni, mindig kulcsra zárta az ajtót, nehogy Gyík bemásson hozzá.

Aztán egyik éjjel Gyíknak mégiscsak sikerült bejutnia a szobájába. Befeküdt a sarokba, és elővette a zsebéből a könyvét.

Noszrat nem tudta, mit kezdjen vele, egy darabig csak ült az ágyában, és bámulta a fiút. Szeretett volna tenni érte valamit, de nem tudta, mit. Aztán hirtelen eszébe jutott valami.

– Velem jössz? – kérdezte.

Gyík mászva követte Noszratot az udvarra, majd le a pincébe.

– Figyelj: Sahbal egyszer hazahozott egy televízió készüléket, hogy megmutassa a holdat nagyapádnak, Alszabérinek.

Alszabéri igen naiv imám volt, belepottyant a hóba és meghalt, de a televízió készüléknek még meg kell lennie valahol. Ha

megtalálom a tiéd lehet. Tudod, rossz házba születél. A világ változik, de ebben a házban minden tilos. Érted, mire gondolkodok?

Gyík értetlenül bámult rá, és fogalma sem volt róla, miről beszél.

– Mégis szerencsés vagy Ha más családba születesz, már rég eladtak volna egy cirkusznak. Itt szeretetet kapsz, márpedig a szeretetre nagyon nagy szüksége van az embernek. Ugyanakkor ez egy bolond ház. Itt mindenki istenfélő, ezért mindentől félnek, a rádiótól, a televíziótól, a zenétől, a mozitól, a színháztól, a vidámságtól, a többi nőtől, a többi férfitől; csak a temetőket szeretik. Ott otthon érzik magukat, komolyan mondom, elkísérted már őket valaha a temetőbe? Hirtelen felélénkülnek, máris jobb kedvük kerekedik, valahogy otthon érzik magukat a halottak között. Ezért menekültem el ebből a házból fiatal koromban. Gyere, megkeressük azt a televízió készüléket, biztos itt van valahol a sok limlom alatt. Hacsak a nagyanyák ki nem hajították. Ó, a nagyanyák, te már nem ismerted őket, azok voltak ám a finom hölgyek! Nem rajongtak értem, de mindegy Elzarándokoltak Mekkába, aztán sosem jöttek vissza, a két agyafűrt vénlány. Hé, azt hiszem, megtaláltam! Nézd csak! Egy kis televízió, csak neked! Ezzel a kis antennával egy csapásra megváltoztatom az életed. Lássuk csak, hová tegyük, hogy senki se zavarjon, miközben nézed? Megvan: odatesszük abba a kis fészkerbe a tetőn, a kupola mögött. Valaha én is odarejtőztem, ha disznó könyveket akartam olvasni. Később Sahbal még egy ágyat is betett oda magának. Most, hogy elment, a tiéd lesz a fészker.

Gyík felmászott Noszrat után a tetőre vezető lépcsőn. Noszrat a Sahbal ágya melletti asztalkára tette a televíziót.

– Ez az ágy mostantól a tiéd, fekédj rá nyugodtan, én pedig megmutatom, hogyan kell használni a tévét.

Gyík bebújt az ágyba. Noszrat kihúzta a tévé drótját, és a kis antennát óvatosan felcsavarozta egy gerendára, ahol senki sem láthatta meg.

– És most figyelj! – mondta, majd bekapcsolta a készüléket.

A képernyőn megjelent egy fiatal, kisminkelt nő ujjatlan, vörös ruhában.

– Ne ijedj meg, fiú! A világ egész másképp fest, mint ennek a háznak a falain belül! Szereted a nőket? Ó, nekem nem kell magyarul beszélni! Egyszer elviszlek Teheránba. Ez a televízió tulajdonképpen túl kicsi, majd hozok egy nagyobbat. De egyelőre ez van, vigyázz rá nagyon, a tiéd, és senki sem veheti el tőled. Ha valaki mégis el akarná venni, azt egyszerűen harapd meg! Mélyeszd bele a fogad a bokájába, aztán harapj egy nagyot. Világos?

Gyík egy évig titokban tudta tartani a rejtkehelyet, ám egyik éjjel Aga Dzsán csendben felmászott a lépcsőn, és kinyitotta a fészert ajtaját.

Gyík, aki nem számított látogatóra, egyetlen ugrással a tévé tetején termett, és ráfeküdt, mint egy nagyra nőtt macska. A feje a készülék egyik, a két lába a másik oldalán csüngött lefelé.

Aga Dzsán állt egy darabig az ajtóban, aztán becsukta, visszament a mecset lépcsőjéhez, és csendben lemászott rajta.

A sáskák

Különleges nap volt ez Aga Dzsán életében. Még annál is több minden történt, mint amire számított.

Kopogtak. Gyík nyitott ajtót, és a délutáni napfényben két nagy, barna lószem bámult rá. Megragadta az ajtó peremét, és felhúzta magát, hogy jobban lássa, mi van. Méretes szekér állt az ajtó előtt, melyen két koporsó feküdt. A hosszú, fekete köpenyt és komor, fekete kalapot viselő kocsis bekiáltott:

– Aga Dzsán!

Gyík elviharzott Aga Dzsán dolgozószobája felé, s amikor odaért, a kapu felé mutogatott, miközben nyihogó hangokat hallatott.

Amikor Aga Dzsán meglátta a kocsist, feltette a kalapját, és a kapuhoz sietett.

- Enna lelláh! – kiáltotta a kocsis.
- Enna lelláh! – felelte Aga Dzsán. – Mivel szolgálhatok?
- Hoztam önnek két halottat.
- Halottat? Nekem?
- Illetve elnézést. Nem halottak, csak az, ami maradt belőlük.
- Kiből?

– Két nőből, akiket Mekkában találtak.

– A nagyanyák! – mondta Aga Dzsán némi riadalommal a hangjában.

– Kérem, itt legyen szíves aláírni – nyújtotta át a kocsis a papírokat.

– A szemüvegem – mondta Aga Dzsán.

Gyík már indult is, és kisvártatva hozta Aga Dzsán olvasó szemüvegét.

Arab szöveg volt. Néhány ája a Koránból, melyeket rövid közlés követett a nagyanyákról, akiket, mint kiderült, a Mekka melletti Héra-hegy egyik barlangjában találtak meg.

A Héra-hegy az iszlám világ legszentebb hegye, ide mászott fel esténként Mohamed, hogy Allahal beszélgesen. És itt jelent meg először az égből Dzsibríl, hogy kinyilatkoztassa Mohamed prófétai küldetését.

Volt a Héra-hegyen egy kis barlang, amelyben Mohamed akkor bújt el, amikor Mekkából Medinába kellett menekülnie az éjszaka közepén, mert ellenségei meg akarták gyilkolni álmában.

Ez a barlang és az a bizonyos éjszaka rendkívül fontos szerepet játszik az iszlám történetében. Attól az éjszaktól, illetve attól a naptól kezdődik az iszlám időszámítás.

A barlang, később a „pókbarlang” nevet kapta.

Ahányszor Mohamed bement a barlangba, megjelent egy pók, és hálót szőtt a bejárat elé, hogy senki se láthassa az odabent megbújó prófétát. A nagyanyák is ebben a barlangban rejtőztek el. Ez szinte

lehetetlenség, nekik mégis sikerült, és a rendőrök a végrendeletüket is megtalálták a holttestük mellett.

Hihetetlen történet volt. A barlang, melyhez évről évre milliónyi zarándok látogatott el, el volt zárva a látogatók elől, csak egy kicsit távolabbról lehetett megnézni.

Különleges élmény lehetett ez a nagyanyáknak, már amennyiben igaz a történet. Aga Dzsán megrendült, de igazából mégsem tudott a koporsókra figyelni. Fiát, Dzsávádót hat hónap után először aznap várták haza. Felvették az iszfá-háni egyetemre. Első ízben töltött távol ilyen hosszú időt otthonról. Egy új természettudományi szakra jelentkezett, hogy később olajmémökként dolgozhasson.

Szenedzsán földjében korábban jókora földgázlelőhelyet fedeztek fel. Egy amerikai olajtársaság már nagyban készült a fúrásokra, ezért indították az egyetemen az új szakot. Több százan jelentkeztek a szakra, de végül – kemény felvételi vizsga után – csupán tizenkét diákot vettek fel. Dzsávád is köztük volt. A kiválasztott diákokat amerikai olajmémökök oktatták. Formálisan az iszfáháni egyetem diákjai voltak, de a terv az volt, hogy az alapképzés után Szenedzsántól negyven kilométerre, a Sahzand olajfinomítóban, az amerikai olajtársaság ellenőrzése alatt folytatják majd tanulmányaikat. Ez idő alatt egy intemátusféleségben helyezik el őket, ahol csakis angolul beszélhetnek.

Garantált álláslehetőséget kínáló, ráadásul a házhoz közeli állás volt. Jobbat képzelni sem lehetett volna; Fagri Szadat nem tudott aludni a boldogságtól, Aga Dzsán pedig csak úgy sugárzott a büszkeségtől, amikor meghallották, hogy Dzsávádót felvették a képzésre.

Aga Dzsán hamarjában megszervezte, hogy Fagri Szadattal együtt kimegy a központi pályaudvarra, fogadni a fiút.

– Miért hozta a koporsókat a házamba? – kérdezte a kocsi. – A mecsetbe kellett volna szállítania őket, és értesíthetett volna telefonon, vagy eljöhettek volna tájékoztatni. Nem hiszem, hogy

illendő dolog a délután közepén bejelentés nélkül megjelenni valakinél, két koporsóval. Most mit csináljak?

– Már megbocsásson – mondta a kocsis -, de én nem holttesteket hoztam, hanem csak két zsákot.

– Zsákot? Mi az, hogy két zsákot? – kérdezte idegesen Aga Dzsán.

A férfi felmászott a kocsira, felnyitotta az egyik koporsót, és elővett egy zsákot. Aztán kinyitotta a másik koporsót, és onnan is elővett egy zsákot. A magasba tartotta őket:

– Nézze! A szaúdiak csak ezt a két zsákot küldték el! Kéri őket, vagy küldjem vissza a feladónak?

– De hát miért szállítja ezt a két zsákot ezekben, a nagy koporsókban? Miért jön kétlovas kocsival, és miért jön ilyen későn?

– Tökéletesen megértem a reakcióját, uram, de én csak egy kocsis vagyok.

Aga Dzsán gyorsan beledugott néhány bankjegyet a férfi kabátzsebébe, átvette a két zsákot, bement a házba, aztán bezárta az ajtót.

– Mi történt? – kiabált le Fagri Szadat az emeletről.

Aga Dzsán bedugta a zsákokat a kertben két jókora töklevel alá, és így válaszolt:

– Semmi, semmi különös! Készen vagy? Indulnunk kell, mert a végén még elkésünk!

A vörös nap épp lebukott a sivatag horizontján, amikor Aga Dzsán beült Fordja kormányosa mögé, hogy feleségével együtt az állomásra hajtsen.

Fagri Szadat sírt örömeiben, amikor meglátta a vonatról leszálló fiát. Mindig is ő volt a kedvence. Hat hónappal korábban, mielőtt a fiú Iszfahánba utazott, minden áldott este bement hozzá a szobájába, és megcsókolta elalvás előtt. Most meg alig ismert rá: Dzsivád bajuszt és hosszú haját növesztett.

Fagri Szadat maga nevelte a fiút. Nem akarta, hogy túl sok köze legyen a mecsethez, a politikához vagy a bazárhoz. Szabad szellemben nevelte, hogy később a maga útját járhasa. És most, lám learathatja döntése gyümölcseit. Fiában szemernyi vallásos kisugárzás sem volt, és Fagri csöppet sem bánta, hogy hagyta megnőni a haját. Most valamivel több volt benne Noszrat bácsikájából, mint tulajdon apjából.

Az otthon töltött évek alatt egyáltalán nem foglalkozott a mecset ügyeivel, és az anyja nagyon örült neki, hogy Aga Dzsán nem őt, hanem Sahbalt szemelte ki utódjának. Nem tudta, hogy Aga Dzsán azóta csalódott Sahbalban, és most minden reményét a fiába helyezte.

Aga Dzsán erről még nem beszélt Fagrival.

Néhány hónappal korábban, amikor Sahbal legutóbb felhívta Aga Dzsánt a bazárban, nem a közvetlen számán kereste, hanem a raktárt hívta.

Aga Dzsánnak szóltak, hogy telefonon keresik.

– Ki az?

– Egy teheráni üzletember.

– Miért ezen a számon hív?

– Azt mondta, többször is próbálkozott a másikon, de senki sem vette fel.

Aga Dzsán átment a raktárba, és a füléhez emelte a kagylót.

– Bocsásson meg, Aga Dzsán, hogy zavarok. Félek, hogy a saját készülékét lehallgatják. Azért hívtam, hogy elmondjam, nem kell aggódnia miattam, ha netán nem megyek haza. Van most néhány fontos ügyem. Csak a hangját szerettem volna hallani. Megtenné, hogy átadja üdvözetemet a háziaknak?

– Átadom. Isten óvjon, fiam!

Sahbalnak nem kellett többet mondania. Aga Dzsán pontosan értette.

De most esze ágában sem volt ezzel traktálni Fagrit. Ez most az asszony ünnepe volt, nem kívánta elrontani.

Kellemes este volt, vacsora után sokáig üldögéltek még az asztalnál, és mindenki remekül érezte magát. Zinat, ha ott lett volna, biztosan elmesélt volna egy történetet, de nem volt ott.

Aga Dzsán nem tudott róla, de Zinat kapcsolatba került Kommal. Utasították, hogy korán órái segítségével kovácsoljon egységet a helyi nők körében.

Hogy ne sérüljön a hagyomány, Müezzín ragadta magához a szót, és elmesélt egy történetet Junuszról:

– Junusz próféta csalódottan hagyta el otthonát, örökre. Követőit meglepte és elszomorította a döntése. Junusz elért a tengerhez, látta, hogy az utazók egy nagy hajóra szállnak, és úgy döntött, velük tart. Három éjjel, három nap ment a hajó, aztán a negyedik napon egyszer csak elsötétült az ég, a vízből váratlanul egy hatalmas hal emelkedett ki, és feltartóztatta őket. Az utasok nem tudták, mi történik, a hal pedig nem tágitott az útból. Egy öreg, tapasztalt utazó, aki már sok-sok tengeri úton volt túl, így szólt: van köztünk valaki, aki bűnt követett el. Oda kell adnunk a hálnak, máskülönben nem mehetünk tovább. A hal értem jött, vessetek a tengerbe, és hajózatok tovább, szólalt meg erre Junusz. De mi ismerünk téged, mondta néhány utas, becsületes ember vagy, lehetetlen, hogy valaha is istenkáromlásra vetemedtél volna. Atyádat is ismertük, ugyanolyan jámbor, jó ember volt ő is, nem, a hal biztosan nem téged akar. Erre Junusz, aki tudta, hogy a hal érte jött, így válaszolt: ez az én ügyem meg az én Istenemé. Ezért van itt a hal. Azzal felállt a korlátra, és a vízbe vetette magát. A hal, hamm bekapta, és már el is tűnt a víz alatt.

Még mindenki javában emésztgette a történetet, amikor furcsa hangokat hallottak az udvar felől.

Aga Dzsán hegyezte a fülét.

– Mi ez? Miféle hang ez? – kérdezte Müezzín.

Aga Dzsán kiment, és látta, hogy szokatlanul sötét este ereszkedett a házra.

– Repülő állatok tömegeit hallom – mondta Müezzín.

– Sáskák! – üvöltötte Aga Dzsán. – Csukjátok be az összes ablakot!

De elkéstek, ezernyi sáska özönlötte el a házat, és barna lett a levegő, mintha egy sivatagi homokvihar söpört volna végig fölöttük.

Az asszonyok fejükre húzták a csadorjukat, és rohantak a szobákba, hogy becsukják az ajtókat és az ablakokat.

Ahmad elszaladt a könyvtárba, Aga Dzsán pedig lerohant a pincébe, hogy bezárja az ablaktáblákat.

A sáskák leereszkedtek a tetőkre, a fákra, a kertekre, sőt még a hózt is ellepték, és nekiláttak, hogy mindent szétzabáljanak.

A sáskák bizonyos időközönként eljöttek a távoli keleti városokból, például Mekkából, és megtámadták a várost. Csak miután mindent elpusztítottak, húzódtak vissza a szőlőskertekbe, hogy végül eltűnjenek a hegyek mögött. De olyan heves inváziót, mint aznap, még soha senki sem látott, az öregek is csak a szüleiktől hallottak hasonlóról.

A könyvtárban volt egy könyv, melyben így írtak le egy ötven évvel korábbi saskajárást: „Tömegesen jöttek, sok millió. És a világ elsötétült. Akkorák voltak, mint egy ember ujja, a színük, mint a föld, amikor a földön lapultak, nem is lehetett látni őket, de amint megmozdultak, mintha az egész föld mozdult volna meg. Az emberek lábasokat és kanalakat ragadtak és felmentek a tetőkre, és a kanalakkal verték a lábosokat, hogy rájesszenek a saskákra. De azok meg sem hallották a lármát. Ekkor az emberek tüzeket gyújtottak, és remélték, hátha a füst elúzi őket, de azok nem fulladtak meg a füsttől sem. Erre az emberek elővették a Koránokat, és közösen felolvasták a Szulejmán szúrát: a völgyet ellepték a hangyák, mintha mindent fekete szőnyeg borított volna. Hodhod madár, Szulejmán követe a völgy fölé szállt, és rájuk kiáltott: Hangyák! Nem hallottátok? A

férfi, aki az imént szolt hozzátok, Szulejmán volt. Ő beszél az állatok nyelvén. Útban van Sába királynőhöz. Még sosem hallottatok a gyönyörű Sábáról? Akkor álljatok félre. Tegyétek szabaddá az utat. Engedjétek elvonulni a sereget! Szulejmánról van szó! Sábáról, a szép királynőről! Nagydolog készülődik. Álljatok félre! Először semmi sem történt, de aztán megmozdult a hangyaszőnyeg, és eltűntek a földben."

Csak amikor kivilágosodott, húzódtak vissza a sáskák, és tűntek el a hegyek mögött. Letarolták a fákat és a kerteket, a hóiban halcsontvázak úsztak. A sáskák a nagyanyákat is magukkal vitték.

Minden jel arra utal, hogy valami rettenetes dolog készülődik, gondolta Aga Dzsán, miközben a szobája ablaka mögött állva végignézett az udvaron: a sáskák sohasem jönnek véletlenül.

Zsebre dugta a kezét, és megmarkolta a Koránját.

Zámán

A napra és a hajnali fényre!

A nappalt követő holdra!

A fényében fürdő nappalra!

A beborító éjre!

Az égboltra és építőjére!

Hét nap telt el a sáskák érkezése óta. De Müezzín, azóta, sem kelt ki az ágyából.

– Müezzín, miért zárkózol be a szobádba? – kérdezte Aga Dzsán az ajtó mögül. – Miért nem jössz ki hozzánk?

– Nem merek.

– Hogyhogy nem mersz? Hát mitől félsz? Mi történt? – kérdezte Aga Dzsán, majd óvatosan belépett a szobába.

– Megállt a fejemben az óra. Már nem tudom, mennyi az idő.

– Egyszerűen csak fáradt vagy, Müezzín – mondta Aga Dzsán -, biztosan a fazekasműhely miatt van; megvisel, hogy nem tudsz túladni a cserépedényeiden.

– Nem, nem a fazekasműhely miatt van, hanem a sáskák miatt. Akkor állt le az órám, amikor megjöttek. Nem merem kitenni a lábam a szobából, pánikba esem, amikor az emberek az időről, a zámánról érdeklődnek.

A boltos, aki korábban Müezzín edényeit árulta, felmondta a megállapodásukat. Olyan sok új, olcsó műanyag áru lepte el a piacot, hogy az agyagárut már senki sem kereste. De Müezzín képtelen volt felhagyni a fazekasmunkával, megállás nélkül gyártotta tovább a tányérokat, tálakat, vázákat és vizeskancsókat, melyeket aztán a pincében halmozott fel. Amikor a pincében már nem akadt nekik elég hely, a kertben helyezte el őket a növények között, majd amikor a kert is megtelt, Gyík segítségével felmászott a tetőre, és a mecset tetején kezdte raktározni őket.

Müezzín még három napon át ágyban maradt. A tizedik éjszakán az órája hirtelen újra ketyegni kezdett.

– Éjfél múlt három perccel – mormolta Müezzín, és megkönnyebbült sóhajjal felült az ágyban.

Hegyezte a fülét, hallotta, hogy nyílik a kapu. Utána lépteket hallott az udvaron, melyek Aga Dzsán dolgozószobájába vezettek.

– Sahbal! – állapította meg.

Felállt, kiáltani szeretett volna a fiúnak, de végül nem tette, mert tudta, hogy Sahbal nyilván nem véletlenül megy ilyen késői órán Aga Dzsán szobájába. Várnia kell. Sahbal bizonyára bejön hozzá hamarosan.

Amikor Aga Dzsán megpillantotta Sahbalt az ajtóban, ez volt az első gondolata: ejnye, de megváltozott!

Hiába kereste az egykor a házban lakó fiú arcának ismerős vonásait: valódi férfi állt előtte.

Aga Dzsán felállt, magához ölelte vendégét, és hellyel kínálta.

– Hogy megy sorod, fiam? Elfeledkeztél rólunk, már oly régen nem hallok felőled semmit!

– Hosszú történet, Aga Dzsán, de röviden összefoglalom: boldog vagyok, és jól megy sorom.

Aga Dzsán megértette, hogy jobb, ha nem kérdezősködik, úgyhogy így folytatta:

– Remek! Ennyire voltam kíváncsi.

Azzal elhallgatott, hogy megvárja, míg Sahbal magától kezd el beszélni.

– Nagy a nyugtalanság az egyetemen az utóbbi napokban

– vágott bele mindjárt a fiú -, ma az amerikai alelnök járt látogatóban, Teheránban. A diákok eltorlaszolták a reptérről a palotához vezető utat, de a különleges rendfentartó gárda kemény kézzel eltakarította őket. Visszavonultak, de később újra összegyűltek, hogy megrohamozzák az amerikai nagykövetséget. A követséget őrző rendőri egység szembeszállt velük, verekedés kezdődött, berepült néhány molotovkocka az ablakon, és a követség utcai szárnya lángba borult. Erre azonnal megjelent egy helikopter, és vaktában lövöldözni kezdett, két diák meghalt, sokan megsebesültek. A rendőrség hajtóvadászatot indított a tüntetést vezető diákok után. Mind elmenekült. Én is. Szeretnék néhány napig meghúzódni a mecsetben, míg vissza nem tér a nyugalom, már ha nincs ellene kifogása.

– Kifogásom? Mi ellen? – mondta Aga Dzsán. – Okosan tetted, hogy hazajöttél, itt nagyobb biztonságban vagy, mint bárhol máshol, és itt sokkal könnyebben tudok segíteni, mint Teheránban.

– Köszönöm.

– Mit?

– Elhagytam a házat, de amikor olykor elbizonytalanodom, vagy veszélyben érzem magam, mindig azonnal ön jut eszembe. Ez a ház mindig biztonságos kikötőt jelentett nekem. Köszönöm ezt a biztos tudatot, amit öntől kaptam. És köszönöm a nevelést. Amikor még

itthon laktam, nem tudtam pontosan, ki vagyok. De most már tudom, és ön csinált belőlem erős férfit.

Aga Dzsánra erős hatást tettek Sahbal dicsérő szavai.

– Tényleg értelmes férfi vált belőled, kiválóan ki tudod fejezni az érzelmeidet – mondta.

– És van még valami, amit el szeretnék mesélni önnek – folytatta Sahbal. – A vonatom átment a komi állomáson, ahol szokatlan jelenet szemtanúja voltam. Pár száz ifjú imám megszállta a pályaudvart, ráálltak a sínekre, és nem engedték továbbmenni a vonatokat. Közben kiáltozták, hogy la illaha illa Allah! Nincs más isten, csak Allah! Még soha életemben nem láttam ilyen heves tüntetést. A tüntetők hangja hihetetlen erőt árasztott. Amit Koman láttam, az egy újfajta ellenállási módszer, és azt mutatja, hogy az ajatollahok taktikát váltottak. Az imámok, akik korábban füttyöltek a vonatokra, most ott álltak a sínek között. Egy ifjú imám macska ügyességgel felmászott az egyik falra, és Khomeini portréjával ragasztotta le a sah bekeretezett fényképét. Nagyon hatásos élmény volt. Nagy dolgok vannak készülóban. Kapcsolatban áll Kommal?

Aga Dzsánt váratlanul érte a kérdés. Nem, már nem állt kapcsolatban Kommal, és egy éve egyetlen ajatollah sem hívta fel. Miközben hallgatta Sahbal történetét, úgy érezte, hogy az ajatollahok vonata kigördült az állomásról, ő pedig lemaradt róla.

Háromegyed egy múlt két perccel, amikor Müezzín lépteit hallott a kis utcában. Jól hallotta, de nem tudta hová tenni őket. Hallotta, hogy valaki babrálja a kapu zárját. Felállt, és mezítláb, hangtalanul Aga Dzsán szobájába sietett.

– Valaki van a kis utcában – suttogta. – Itt van a kapu előtt!

– Menj az egyik minaretbe! – mondta erre Sahbálnak Aga Dzsán.

Sahbal gyorsan megcsókolta atyját, felmászott a tetőre, a fészerből kihozott egy takarót, kinyitotta a bal oldali minaret ajtaját, bemászott, aztán behúzta maga mögött az ajtót.

Aga Dzsán látta, hogy Gyík nedves ruhában, tanácstalanul vár az udvar közepén.

– Nem maradhatsz itt! Azonnal menj fel! – suttogta neki.

Azután higgadtan a kapuhoz sétált, és kinyitotta.

Egy kalapos, szemüveges férfi állt a kapu előtt, kulccsal a kezében. Aga Dzsán látta már valahol, de nem tudta, hol.

– Azt hiszem, ismerjük egymást, de a szemem már nem lát jól a sötétben – mondta Aga Dzsán. – Segíthetek valamiben?

A férfi levette a kalapját. Aga Dzsán ekkor végre felismerte, de beletelt némi időbe, mire felfogta, kit lát. Galgal volt az, Gyík apja. Megöregedett.

– Szálám alejkom – mondta Galgal.

Aga Dzsán egy pillanatra nem tudta, hogyan reagáljon. Galgal tönkretette, Szedik életét, magára hagyta, miközben várandós volt egy fogyatékos gyermekkel, és inkább Irakba utazott, hogy Khomeini közelében maradhasson. Most pedig annyi év után egyszer csak itt áll az ajtóban.

– Mit tehetek önért? – kérdezte végül Aga Dzsán távolságtartó hangon, miközben becsukta maga mögött a kaput.

– Úton voltam, hogy az ország összes pontjára elvigyem Khomeini üzenetét. Ma értem Szenedzsánba, és találkoztam a bazár néhány kereskedőjével; azt gondoltam, ön is ott lesz, és nagyon meglepődtem, hogy távol maradt. Ma éjjel tovább kell utaznom Irakba, de előtte szeretnék kérni valamit. Válthatok pár szót a feleségemmel?

– Törvényesen már nem a felesége. Ha egy férfi ilyen hosszú időre, mindenféle kapcsolatot megszakítva elhagyja a feleségét, a házasság automatikusan felbomlik. Ezt önnek jobban kellene tudnia, mint nekem. Ez azt is jelenti, hogy nincs joga találkozni vele.

– Tudom, de talán ő is szeretne találkozni velem.

– Itt én döntöm el, ki mit szeretne! És ő nem akar találkozni önnel! – csattant fel Aga Dzsán.

– Csakhogy szült nekem egy fiút, és őt jogom van látni.

– Ez igaz, mégis, mindannyiunknak az lesz a legjobb, ha most szépen elmegy, és elfelejtjük ezt az egész találkozást – mondta Aga Dzsán valamivel nyugodtabb hangon.

– Az igazat megvallva nem terveztem, hogy idejövök, már be is ültem a kocsiba, indulni készültem, de aztán nem voltam képes úgy elhagyni a várost, hogy ne keressem meg őket. Értem a dühét, de ön tapasztalt ember, ez politika, egy amerikai rezsím, az embernek fel kell áldoznia a saját testét, a feleségét, de még a gyermekét is, hogy legyőzze a rezsímet, másképp nem sikerülhet. Nem volt más választásom. Ez hozzátartozik.

– Nincs időm, hogy az éjszaka közepén hallgassam ezt a sok ostobaságot! – emelte fel újra a hangját Aga Dzsán, és az utca felé mutatott.

Galgal dühödtt pillantást vetett Aga Dzsánra sötét szemüvege mögül, majd így szólt:

– Ha így akarja, hát elmegyek. De higgye el, találkozunk mi még! Azzal sarkon fordult, és kiviharzott a házból.

Az ágyban Aga Dzsán beszámolt feleségének a váratlan látogatásról. Váltottak róla néhány szót, de mindketten túl fáradtak voltak, hogy hosszabban foglalkozzanak a dologgal.

Másnap este Fagri kopogott be Aga Dzsán dolgozószobájába:

– Beszélni szeretnék veled!

– Gyere be – felelte némileg meglepetten a férfi.

Fagri megállt a szoba közepén, és ezt mondta:

– Szerintem Zinat kapcsolatban áll Galgallal, és azt hiszem, hogy Galgal Zinat beleegyezésével találkozott is Szedikkel.

– Micsoda? Miről beszélsz? Honnan tudod? – hebegett Aga Dzsán.

– Azt gondolom, hogy együttműködnek. Szerintem Galgal Kommal is összehozta Zinatot. Zinat megérezte a hatalom szagát.

Látom a viselkedésén. Észrevetted, hogy már nem a mi mecsetünkbe jár? Vigyázz vele, én nem bízom benne. Furcsa dolgokat művel.

Bizony, igaz lehet, amit Fagri mond, gondolta Aga Dzsán, de vajon neki mindez miért nem jutott eszébe?

– El kell neked mesélnem valamit, amit igazából nem akartam, de most már tudnod kell. Galgal korábban már találkozott Szedikkel. És szerintem jóval több volt ez, mint egyszerű találkozás. Szedik megint, szökdécselve jár-ke az udvaron.

– Micsoda? Az lehetetlen! Asszonybeszéd!

– Nem, nem asszonybeszéd. A bazárban észreveszed a legapróbb változást is, miért nem veszed észre, ha valami megváltozik a saját házában? Önkéntelenül a csadoromba burkolózom, ha meghallom a lépcsőn Zinat lépteit. Már kisminkelni sem merem magam a jelenlétében, olyan érzésem van, mintha egy idegen férfi nézne. Nem tudom, mit művel, nem tudom, kivel áll kapcsolatban, de az, biztos, hogy másképp néz, mint korábban. Ugyanezt érzem a női összejöveteleinkkor is. Ha Zinat is ott van, senki sem mer szólni, egy szót sem. Régebben úgy szerettem ezeket, a találkozókat, de ma már csak tuskó nőszemélyek járnak el rájuk, akik másról sem beszélnek, mint a sariáról. És Zinat vezeti őket.

Aga Dzsán a székébe süppedt.

Kopogtak.

– Ki az?

– Füstöl a mozi – hallatszott Godzi hangja az ajtó mögül.

– Mit keresel te itt ilyen késő este? – szólt ki neki Aga Dzsán.

De már fel is pattant, és kinyitotta az ajtót.

A belváros fölött vastag füstfelhő terjengett, a tűzoltó autók hangos szirénázással száguldottak a tűz irányába.

– Galgal! – gondolta mindjárt Aga Dzsán, de nem árulta el Fagrinak, mi jutott eszébe, gyorsan felöltözött, és már rohant is ki a házból, a belváros irányába.

Mindenfelé rendőrautók álltak, a mentők sorra vitték el a sebesülteket a kórház felé. Mint kiderült, a moziban bomba robbant, hárman meghaltak, több százan megsebesültek.

Egy hét múlva bomba robbant egy iszfaháni moziban is, ahol még több volt a halott és a sebesült, de a rezsim nem számolt be a merényletekről, és az újságok is mélyen hallgattak róluk.

Ám amikor az ország legnagyobb mozijában, a déli Abadán városában egy amerikai film bemutatóját tartották, a korábbiaknál jóval nagyobb bomba robbant. Az eset negyven nappal az iszfaháni merénylet után történt. Négyszázhetven-heten haltak meg, még ennél is többen megsebesültek.

Ez a hír már a világ összes újságjában címlapra került.

A sah hallotta Khomeini lépteit, de azt nem hitte volna, hogy Khomeini ilyen rövid idő alatt egy táborba tereli az összes bazárt és mecsetet. Aggasztónak tartotta az eseményeket, de a hivatalnokai által összeállított elemzésekben egyetlen utalást sem talált egy lehetséges népfelkelésre vonatkozóan. A sah másról sem hallott, csak a nép mérhetetlen elégedettségéről és az emberek szívét szétfeszítő háláról. A nyugati országok tökéletesen megbíztak benne. Nem látta okát, hogy idegeskedjen a merényletek miatt.

Ám ekkor már az egész világ szeme Irakra szegeződött, ahol Khomeini még mindig száműzetése idejét töltötte.

A pénteki ima alatt a BBC rádió perzsa adója közvetítette Khomeini üzenetét: „Nem mi tettük. Mi nem követünk el ilyen bűncselekményeket! A titkosszolgálat a tettes.”

Történelmi adás volt: ez volt az első alkalom, hogy egy imám, egy ajatollah rádión keresztül adta hírül közlendőjét. Khomeini hangja öregnek tűnt, de harcosabb volt, mint valaha. A sah szót ki sem ejtette, csak a második keresztnévén emlegette, hogy ezzel is kifejezze megvetését: „Ez a Reza kemény szavakat mond, hát hadd mondja! Ő egy senki, egy szolga csupán. Majd én odamegyek, és

fülön csípem. Nem hívom ki párbajra, még arra sem méltó. Én Amerikát hívom ki!"

A BBC jelentette, hogy Teheránban tüntetés szerveződik a következő hét péntekére. A hír hatalmas bombaként robbant.

A sah nem értette, miért akarnak tüntetni az emberek, miközben olyan elégedettek. Azt sem tudta elképzelni, hogy lázadás törhet ki, miközben a rendőrség és a titkosszolgálat szigorú ellenőrzés alatt tartja az egész országot.

Azon a hírhedt pénteken a teheráni bazár több ezer kereskedője ment ki az utcára, majd a Madzslesz térre vonultak: itt volt a parlament. A tér mellékutcaiból több ezer további tüntető csatlakozott hozzájuk – ők a mecsetekből jöttek, amelyekben épp véget ért a pénteki ima.

Amikor megtelt a tér, a tömeg újra mozgásba lendült, és a Sah tér felé vette az irányt. A tüntetés első sorában ifjú imámok haladtak, egészen elöl, egymagában pedig egy viszonylag fiatal, feltűnően divatos imaruhát viselő ajatollah vonult, akit korábban még senki sem látott.

A tradicionális imámok normális esetben nem fektettek különösebb hangsúlyt az öltözködésükre, de ez az ajatollah nyilvánvalóan más volt. Szálegyenesen járt, jól ápolt szakállat viselt, fehér inge gondosan ki volt vasalva, sárga imámpapucsá pedig vonzotta a tekinteteket.

Ismeretlen volt, még senki sem látta azelőtt. Előző héten érkezett Dubajon át Irakból, üzletembernek öltözve, elegáns angol öltönyben, fején kalappal. A próbaként szervezett első tüntetés máris komoly siker volt. A BBC jelentette, hogy százezer ember tüntetett a sah ellen Teherán utcáin, a demonstrációt pedig egyértelműen ifjú imámok egy csoportja vezette.

A feltűnő ajatollah fényképét az összes reggeli lap címlapon hozta.

„Ki ez az ember?” – kérdezte tudósítása címében a Kejhán, a legfontosabb országos napilap.

A férfit Behesti ajatollahnak hívták, körülbelül huszonöt éves volt, és Iszfahánban született. Abban az időben ő volt az egyik legfiatalabb ajatollah a síita irányzat hierarchiájában.

Lánglelkű személyiség volt, aki imámként Hamburg iráni mecsetjét vezette. Ez volt Európa legfontosabb síita mecsetje.

Ő volt az első imám, aki meghallotta a forradalom lépteit. Azonnal elhagyta a mecsetet, és Irakba utazott, hogy felajánlja segítségét Khomeininek.

Mivel hosszú időt töltött Németországban, belülről ismerte a nyugati világot. Az idős Khomeininek éppen az ő tehetségére volt szüksége ahhoz, hogy megvalósíthassa álmát, az iszlám államot.

Behesti tisztában volt a keleti történetek értékével, valamint a kamera hatalmával. Az volt a terve, hogy Khomeinire irányítja a nyugati televíziók figyelmét, és varázslatos történetet kanyarít hozzá: „Egy idős imám, egyszerű perzsaszőnyegen. Száműzetésben élt, kenyéren és tejen, de nem félt párbajra hívni Amerikát!”

Behestivel ellentétben Khomeininek fogalma sem volt a modern világról, ő még ott tartott, hogy a rádió szó kiejtése is komoly erőfeszítésébe került.

Estefelé járt az idő, amikor Behesti bekopogtatott Khomeini nadzsafi lakásának ajtaján.

Galgal nyitott ajtót.

– Behesti vagyok, a hamburgi mecset imámja, és azért jöttem, hogy személyesen beszéljek az ajatollahhal – mutatkozott be.

Akkoriban Khomeini lakásában minden csak Galgal felügyeletével történhetett. Sok zarándok kopogtatott az ajtón, akik mind az ajatollahhal szerettek volna találkozni.

Galgal még sosem találkozott Behestivel, nem is hallott róla, de a férfi feltűnő testtartása és divatos külseje azonnal jó benyomást tett rá

– Megkérdezhetem, miről kíván beszélni az ajatollahhal? – kérdezte Galgal.

– Megértem, hogy kíváncsi, de olyasmiről van szó, amiről csakis az ajatollahhal beszélhetek.

Galgal bekísérte Behestit a vendégszobába, elküldte a szolgát egy pohár teaért, majd ezt mondta:

– Megtenné, hogy itt várakozik?

Khomeini ugyancsak nem ismerte Behestit, de az apjával jó barátságot ápolt, amikor az még élt. Az, azóta elhunyt imám akkoriban a befolyásos Dzsóme-mecsetet vezette Iszfahánban.

– Az ajatollah ismerte az édesapját, és örömmel fogadja önt

– tért vissza Galgal, majd az idős ajatollah egyszerű könyvtárába kísérte a vendéget; Khomeini a földre terített szőnyegen ülve várta.

Behesti belépett a helyiségbe, enyhén meghajolt, majd becsukta maga mögött az ajtót.

Párizs

Alef Lám Rá.

Sosem tudhatjuk, előre Mit tervezel, éppen Követlek, Követlek hüen.

Senki sem vett észre semmit, senki sem számított rá, senki sem tudta pontosan, mi történt, de a párizsi Charles de Gaulle repülőtéren egyszer csak, a semmiből megjelent az idős Khomeini.

Négyen érkeztek: Khomeini, Behesti, Galgal és Batul, Khomeini felesége.

Tizennégy éves iraki száműzetése alatt Khomeini egyszer sem tette ki a lábát Nadzsaf városából. Mindennap félhatkor kelt, elmondta a reggeli imát, majd olvasott a Koránból.

Felesége pontban fél nyolckor hozta a reggelit. Khomeini fél egyig dolgozott a kis könyvtárban. Akkor eljött a déli ima ideje. Ebéd után aludt egy keveset, majd délután négyig folytatta a munkát.

Késő délután látogatóit fogadta, általában üzleti ügyben Irakba látogató iráni szőnyegkereskedőket. De voltak köztük iszlámista disszidensek is, akik kereskedőnek álcázva jöttek el hozzá. Rajtuk keresztül maradhatott fenn a titkos kapcsolat Khomeini és a komi ajatollahok között.

Télen naphosszat a könyvtárban időzött, de tavasszal és nyáron este hat óra után, amikor egy kicsit lehűlt a levegő, mindig a kertben dolgozott.

Kora este kezét és arcot mosott, felöltözködött, és elment a szent Ali imám mecsetjébe.

Felesége körülbelül három méterről követte.

Most pedig ott állt a párizsi Charles de Gaulle-on, a poggyászszalag mellett, egy gurulós kocsira támaszkodva.

Miután hozzájutottak a csomagjaikhoz, a legnagyobb párizsi perzsaszőnyeg kereskedés tulajdonosa egy kisbusszal Neauphle-le-Châteauban szállította őket, ahol már korábban lefoglalt nekik egy házat.

Khomeini körülbelül hatvan éve hagyta el szülőfaluját, hogy Komba járjon imám képzőbe.

A falujában akkoriban még nem volt autó, de még olyan út sem, amelyen egy autó végigmehetett volna. Gyalog, a hegyeken át, jutott el Arak városába, majd lovaskocsin folytatta útját Komba. Reza Kán, a sah apja csak évtizedekkel később kezdte el modernizálni az országot, vasútvonalakat építve brit támogatással.

Amikor Khomeini beért Arakba, nagy meglepetésére találkozott egy örmény sofőrrel, aki teherautóján zarándokokat szállított a szent Komba. A teherautón több tucat zarándok szorongott.

Feledhetetlen utazás volt ez Khomeini életében, ám mire a vad hegyeken zötykölődve végre Komba értek, már émelygett a dízelolaj átható szagától.

Később, amikor ajatollah lett, mindig egy divatos Mercedes Benzzel szállították, de akárhányszor beszállt egy autóba, émelyegni kezdett a dízelolaj szagától.

És most, miközben a forgalmas párizsi utcákon a nyugodt külváros felé haladtak, újra érezte azt a jellegzetes szagot.

Behesti, aki jó előre megszervezett mindent, azonnal elővette táskájából a naptárát, és leült a telefon mellé.

Akkoriban dolgozott az amerikai ABC televíziónál egy fiatal iráni újságíró. Behesti tárcsázta a számát, és közölte vele, hogy Khomeini Nadzsafból Párizsba költözött, és a francia fővárosból fogja vezetni az iráni forradalmat.

Azt mondta a nőnek, hogy amennyiben elég gyorsan dönt, az ABC-nek adják az ajatollahhal készített első párizsi interjú jogát. Ha nem, máris tárcsázza a BBC-t.

Másnap az ABC kocsija fékezett a ház előtt, melyben Khomeini lakott.

Párizsban még délután volt, de Iránban már alkonyodott.

Am Ramazan izgatottan fordult be a mecset melletti kis utcába, leugrott a szamaráról, és Aga Dzsán dolgozószobájába sietett.

– Khomeini Párizsban van, mindjárt mutatják a televízióban! – kiabálta.

– Hol?

– Hadzsi Tagi Gán mecsetjében. Velem tart?

Aga Dzsán nem szívesen ment abba a mecsetbe. Az utóbbi időben mindenki odajárt. A Tagi Gán lett a városban a lázadás központja.

Aga Dzsán mecsetjébe már csak öregek jártak. De Hadzsi Tagi Gán mecsetjében olyan tömeg volt, hogy sokan kiszorultak az utcára.

A Komból érkező ifjú imámok minden este tüzes beszédeket mondtak, utána pedig kivítették tüntetni a felajzott tömeget az utcára.

– Milyen kár! – felelte Aga Dzsán Am Ramazannak. – Most sajnos nem tudok menni, de később talán sikerül elszabadulnom.

Azonban emésztette a kíváncsiság. Tanú volt: mindent látnia kellett, lejegyezni és megőrizni. Igen, egy ilyen estén jelen kellett lennie. Aga Dzsán tehát felvette a zakóját, fejébe nyomta a kalapját, és elindult Hadzsi Tagi Gán felé.

A mecset megtelt, már több száz ember tolongott az épület előtt az utcán. Aga Dzsán észrevétlenül behúzódott egy sötét sarokba.

– Hisz, nem loptál semmit, akkor meg miért bujkálsz a sötétben?
– jutott eszébe. – Menj csak be, és nézd meg, mi történik!

Átfurakodott a tömegben, és belépett a mecsetbe.

A férfiak az udvaron álltak, a nők az imateremben tolongtak.

Aztán Aga Dzsán egyszerűen nem tudott beljebb jutni. Úgy döntött, visszafordul, és a lépcsőn át felmegy a tetőre; miután felért, keresett egy sarkot, ahonnan mindent jól láthatott. A fal mellett, a magasban három hatalmas televízió készülék állt. Ilyet sem látott még a környék. Aga Dzsánnak eszébe jutott a kis televízió, melyet évekkorábban Sahbal hozott haza, hogy megmutassa rajta Alszabérinek a holdat. Az akkori, Sahballal folytatott beszélgetése úgy élt az emlékezetében, mintha csak tegnap történt volna.

– Aga Dzsán, beszélhetnék önnel?

– Hát persze, fiam, de miről akarsz beszélni?

– A holdról.

– A holdról?

– Nem is a holdról, hanem a televízióról.

– A televízióról? Hogyan? – kérdezte Aga Dzsán meglepetten.

– Egy imámnak mindenről tudnia kell valamelyest. Tisztában kell lennie azzal, mi történik körülötte – válaszolta akkor Sahbal.

Alszabéri meghalt, aztán jött Galgal. Később Ahmad követte, most pedig ide jutottunk.

A mecset ajtaja előtt kisebb tumultus alakult ki.

– Szálle állá Mohammad vá álle Mohammad! – kiáltozták az utcán sereglő férfiak.

Aga Dzsán az ajtó felé nézett. A mecsetbe szakállas, elegáns öltönyt viselő férfiak csoportja nyomult be. Egy ifjú imámot kísérték a televízió készülékekhez, melyek képernyőjén kisvártatva megjelenik majd Khomeini, hogy interjút adjon.

Aga Dzsán ismerte a férfiakat: bazári kereskedők voltak, most az ő kezükben volt az irányítás.

Egy nő lépett oda az öltönyösökhöz, és váltott velük pár szót. Azután visszament az imaterembe.

A nő Zinat volt, de mivel talpig fekete csadort viselt, Aga Dzsán nem ismerte fel abból a távolságból.

Egy fiatal, szakállas férfi bekapcsolta a készülékeket. A tömeg visszafojtotta a lélegzetét, és mindenki nyújtogatni kezdte a nyakát, nehogy lemaradjon valamiről.

A kamera először Neaphle-le-Château nyugodt utcáit mutatta. A szupermarketbe igyekvő francia asszonyokat. Egy iskolabusz fékezett egy megállóban, melyen színes, divatos nőt ábrázoló reklámplakát világított. Két hátizsákos kislány szállt le a buszról. Egy ideig a lencsébe bámultak. A kamera ekkor lassan továbbsvenkelt egy ház irányába, és végigpásztázta a fákat, a pergolát, a kertet.

Aztán Khomeini jelent meg a képernyőn, egy perzsaszőnyegen ülve.

A mecsetben összegyűlt, izgatott tömeg erre egyszerre, hangosan kiáltott fel:

– Szálám bár Khomeini! Szálám bár Khomeini!

Iránban az állami televízión keresztül még nem lehetett fogni a külföldi tévéadókat, de a szervezők elhelyeztek egy parabolaantennát a mecset tetején, amellyel át tudták venni a képet a szomszédos Irakból.

A kamera ráközelített Khomeini arcára. Az emberek végre megismerkedhettek az idős ajatollahal, aki harcolni akart Amerikával.

Csak kevesen voltak, akik ismerték Khomeinit, és mivel soha nem közöltek róla aktuális fényképeket, senki sem tudta pontosan, hogyan néz ki.

A kamera épp ezért időzött el egy darabig az arcán. Hosszú, ősz szakálla volt, arca fénylett a kamerák fényében; úgy festett, mint egy szent.

Megpróbált felállni. Egy kéz (valószínűleg a televíziós stáb egyik tagjának keze) felé nyúlt, hogy segítsen neki, ám ő eltolta magától a segítő kezét, és saját erejéből emelkedett fel.

Kiment, ahol épp akkor terítettek le a földre egy kisebb és egy nagyobb szőnyeget. Levette a cipőjét, és ráállt a kisebbik szőnyegre. Feltűnő mozdulattal iránytűt húzott elő a zsebéből, és megpróbálta meghatározni a megfelelő irányt, de nem látta jól a mutatót. Előhúzta, és nyugodt mozdulattal felvette a szemüvegét, megvizsgálta az iránytűt, majd Mekka irányába fordult.

Behesti kicsit hátrébb, a nagy szőnyegen állt. Galgal nem mutatkozott. Khomeini leghűségesebb tanácsadójaként jobbnak látta, ha a háttérben marad.

Batul, Khomeini felesége is megjelent, tetőtől talpig fekete csadorba burkolva, és elfoglalta helyét Behesti mögött az imához.

A kamera az ajatollah feleségére szegeződött, aki úgy állt ott, mint valami szobor. A kép ezután a zöld kerítést mutatta, mely mögött néhány francia nő állt a gyerekével, és csodálkozva nézték a jelenetet.

Rövid időn belül a szélrózsa minden irányából özönlöttek az újságírók Neauphle-le-Châteauban, így nemsokára az egész világ a küszöbön álló forradalomra figyelt.

Addig csak Behesti és Galgal állt Khomeini mellett, de az interjú után huszonnégy órán belül csatlakozott hozzájuk hét férfi;

Amerikából, Németországból, Angliából és Párizsból érkeztek. Belőlük alakult meg az új forradalmi bizottság.

Később, amikor a sah megbukott, és győzött a forradalom, mindannyian magasrangú kormánytagok lettek, közülük került ki az elnök, a miniszterelnök, a pénzügyminiszter, az ipari miniszter, a parlamenti elnök, az új titkosszolgálat vezetője és a külügyminiszter is.

Ám, néhány évvel később, hármukkal végzett a fegyveres ellenállás, egyiküket kivégezték, mint amerikai kém, a másik korrupciós ügyei miatt a börtönben kötött ki, az pedig, aki elnök volt korábban, visszamenekült Párizsba, és politikai menedékjogot kért. A miniszterelnököt rövid időn belül haza küldték.

Teheránban folyamatosan szervezték a tüntetéseket, melyeken minden alkalommal több millió ember vett részt.

Már senki sem tartóztathatta fel Khomeinit.

Az ország arca hihetetlenül gyorsan megváltozott. A férfiak szakállt növesztettek, a nők újra tömegesen rejtőztek csadorjaik mögé.

Az olajszektorban tartott nagy sztrájkok mély válságba sodorták az országot. A munkások nem álltak be a gépek mellé, az egyetemisták nem jártak az előadásokra. A diákok kirajzottak az iskolából, és csatlakoztak az utcán tüntetőkhöz.

A forradalom a ház életére is rányomta a bélyegét.

Zinat nyíltan eltávolodott a családtól, és Szedik is gyakrabban járt el hazulról. Zinattal tartott az iszlamista nőgyűlésekre.

Szedik, aki korábban mindig hajadonfőtt járt-kelt a házban, most ugyancsak bekötötte a fejét, amikor otthon volt.

Régebben minden idejét a háztartásnak szentelte. Sokat törődött Gyíkkal. De most mindent elhanyagolt. Későn járt haza, bekapott valamit egyedül a konyhában, aztán lefeküdt.

Aga Dzsán még mindennap eljárt a bazárba, de már mindenki mással volt elfoglalva, senkit sem érdekeltek a szőnyegei.

Egyre inkább idegennek érezte magát a saját házában.

A raktárakban, még mindig ott várakozott rengeteg becsomagolt szőnyeg, melyeket már rég le kellett volna szállítani, a külföldi megrendelőknek. A folyosókon, és a műhelyekben gyapjúfonalak és egyéb, szőnyegszövéshez szükséges anyagok voltak felhalmozva, melyeket már ugyancsak el kellett volna küldeni a falusi szőnyegszövőknek.

Aga Dzsán hűséges szolgája, aki a dolgozószobájába szokta kísérni az ügyfeleket, és teát hozott nekik, szakállt növesztett. Késve járt munkába, és napközben is gyakran és szó nélkül távozott azzal az ürüggyel, hogy sürgősen a mecsetbe kell mennie.

A dolgozók kiürítették az egyik műhelyt, a székeket és az asztalokat az udvarra pakolták. A helyükre szőnyeget terítettek, és a helyiséget imaszobává alakították.

A falon Khomeini nagy, bekeretezett képe függött, egy asztalon mecset szamovár állt. Már senki sem dolgozott, a munkások egész nap csak sétálgattak és lógtak az épületben, és megállás nélkül elemezték az eseményeket. Az imaszobában teáztak, és a BBC perzsa adását hallgatták, hogy folyamatosan követhessék a párizsi fejleményeket.

Aga Dzsán látta, hogy háza összedőlni készül, de nem volt rá képes, hogy megakadályozza pusztulását.

Fagri Szadatból sem áradt már úgy az életöröm, mint régen. Elvesztette a vidámságát. Korábban rendszeresen vásárolt új ruhákat, új hálóingeket, de újabban nem vett semmit.

Aga Dzsán szerette nézni, amikor Fagri Szadat a tükör előtt állt, és a mellét tapogatta, vajon elég feszes-e még, de Fagri már ezzel is felhagyott. Nem hordott ékszert. Az ékszeres dobozát, amelyet addig a tükör mellett tartott, összepakolta, és elsüllyesztette a szekrény mélyére.

Aga Dzsán lányai is áldozatul estek a változásoknak. Úgy tűnt, mintha a város férfi emberei elfeledkeztek volna róla, hogy a lányai már rég felnőttek, és még mindig otthon laknak a szülői házban.

Aga Dzsánnak hiányzott Sahbal. Szeretett volna beszélgetni vele, kiönteni neki a szívét, de nem tehetette. A fiú néha hazajött, de csakhamar távozott is. Aga Dzsán tudta, hogy nem jár be az órákra. Néha megpróbált szót váltani vele, de érezte, hogy Sahbal kerüli a beszélgetést.

Aga Dzsán mégis megbízott benne. Tudta, hogy Sahbal egyszer visszatér hozzá.

Az utóbbi időben Aga Dzsán egyre többet járt a folyóhoz, és sokat sétált a vízparton a sötétben. Ilyenkor eszébe jutottak apja szavai.

„Ha rád tör a szomorúság, sétálj egyet a folyóparton. Beszélj a folyóval. Elviszi magával a szomorúságodat.”

– Nem akarok panaszkodni, de gombóc van a torkomban – mondta a folyónak Aga Dzsán.

Égett a szeme, arcán könnycsepp gördült végig, mely a földre hullott. A folyó elkapta a könnyet, csöndben magával vitte a sötétben, és senkinek sem, szólt róla egy szót sem.

Teherán

Aga Dzsán a bazárbeli irodájában volt. A szolga épp bevitt neki egy pohár teát. Zajt hallott a ház alsó szintje felől. Az összes munkás otthagya a műhelyt, hogy megnézzék a két órai híreket.

– Mi történt? – kiabált le Aga Dzsán.

– A sah elmenekült! – kiabált vissza a szolga.

– Allaho Akbar! – kiáltotta valaki.

A híradásban azonban szó sem volt a sah meneküléséről. Nyilván álhír volt, ám olyan makacs, hogy a rezsिम kénytelen volt a televízióban is megmutatni a vezért.

A képernyőn a sah épp tábornokait fogadta. Ám a tudósítás csak súlyosbított a helyzeten. A sah, aki addig minden este feltűnt a képernyőn, az utóbbi hónapokban gyakran napokra eltűnt. A nézők nem hittek a szemüknek. A sah alaposan lesoványodott, és gyenge ember benyomását keltette, aki épp most veszti el mindenét.

A híresztelés csak részben fedte az igazságot.

Másnap újabb pletyka kapott szárnyra: „Farah Diba Amerikába menekül, viszi a gyerekeit is!”

Nem egészen ez volt az igazság.

Nem Farah Diba menekült, hanem az édesanyja, aki valóban magával vitte a gyerekeket.

Teheránban utcai háború fenyegetett. A tüntetők egyre jobban megközelítették a palotát. A hadsereg arról értesült, hogy a mullahok a palota megrohamozására készülnek.

A sah, ezért kérte meg Farah Dibát, hogy a gyerekekkel együtt hagyja el az országot.

– Nem megyek! Ebben a helyzetben egy másodpercre sem hagylak magadra!

– Nem rólam van szó, hanem a gyerekekről – felelte a sah.

– Akkor keressünk más megoldást. Megkérem anyámat, hogy utazzon el velük – hangzott az asszony válasza.

Miközben a helikopter felszállt a palota udvaráról, hogy a sah gyerekeit előbb egy katonai bázisra, majd onnan katonai géppel a határokon túlra szállítsák, Noszrat az éjszakai vonattal robogott Szenedzsán felé.

A vonat hajnali négykor futott be az állomásra. Noszrat taxiba ült, hazament, és lefeküdt a vendégszobában.

Reggel Gyík kúszott be a szobába, és felébresztette.

– Hoztam neked valamit – mondta neki Noszrat, s elővett a táskájából egy pár bőrkesztyűt. – Vedd fel, aztán menjünk át a bazarba enni valamit, mert nagyon éhes vagyok.

Gyík felhúzta a kesztyűt, majd négykézláb követte Noszratot a városba.

A bazártéren felmászott a sah nagy szobrára.

Gyík hátrapillantott, vajon Noszratnak van-e kifogása ellene, hogy felmásszon a szoborra. Noszrat kacintott, mire Gyík pillanatok alatt ott termett a lovon a sah mögött.

Gyík volt az első a városban, aki ilyesmire vetemedett.

Eleinte nem vette észre senki, de aztán egyre több járókelő állt meg, hogy megnézze a fiút. Amikor látta a lelkesült arcokat, Gyík még bátrabb lett: előrehajolt, megragadta a ló nyakát, és úgy tett, mintha galoppozna.

Most inkább emlékeztetett majomra, mint gyíkra. A ló nyakáról átugrott a sah fejére. Aztán végigcsúszott az állat hosszú farkán, majd visszaugrott a sahra, mindezt olyan fürgén, hogy alig lehetett követni.

A téren egyre nagyobb tömeg gyűlt össze, és mindenki lelkesen tapsolt.

Megjelent két rendőr, de nem mertek közbeavatkozni. Egyikük jelentést tett rádión. Kisvártatva katonai teherautó gördült a térre, a platón egy egységnyi felfegyverzett rohamrendőrrel, de még ők sem kaptak parancsot a közbelépésre. Egyelőre csak szemmel tartották a történéseket, mert mostanság annyira feszült volt a helyzet az országban, hogy bármilyen esemény könnyen lázadásba torkolhatott.

Ami itt történt, azt egyfelől úgy is fel lehetett fogni, hogy egy súlyosan fogyatékos fiú felmászott a sah szobrára, másfelől viszont ártatlannak tűnő cselekedete komoly politikai üzenetet hordozott.

Tettében mindenki a rezsím gyengeségét látta, ám azt akkor még senki sem sejthette, hogy a felajzott tömeg nemsokára vasláncot kerít, és ledönti a szobrot.

Másnap a helyi lap címlapján jókora fénykép jelent meg Gyíkról, amint ott csüng az uralkodói paripa nyakán.

Az újságot egy óra alatt elkapkodták: ilyesmire még sosem volt példa. Mindenki, aki olvasta a cikket, azonnal a mecsethez sietett, hogy megcsodálhassa Gyíkot a tetőn.

Ez volt a fordulópont Gyík életében: addig nap, mint nap felmászott, valamelyik minaret csúcsára, oda, ahol egykor a gólyák fészkeltek, lekuporodott, és olvasott.

A mecsetbe soha senki nem járt tüntetni, ám attól fogva mindennap fiatalok százai jöttek, hogy megnézzék Gyíkot.

– Rossz hatással vagy rá – korholta Aga Dzsán Noszratot a telefonban.

– Miért? Nem látom, mi a gond.

– Majomként mászik a minareteken, lassan az egész város rajta szórakozik.

– Hagyd csak, hadd csinálja, ha élvezi. Ez éppenséggel a mecset megtépázott hírnevének sem árt.

– Mecsetről beszélsz, nem cirkuszról! Nem szabad még nevetségesebbé tennünk magunkat: először Ahmad piszkos praktikái, most meg ez a fiú!

– Beszélek vele – ígérte meg Noszrat.

Két nappal később Noszrat újra a Szenedzsánba tartó éjszakai vonaton ült.

Nem tudhatta, hogy ez az utolsó alkalom, amikor fekete hajjal megy Szenedzsánba; legközelebb már olyan ősz lesz a haja, az arca annyira más, mint korábban, hogy senki sem ismeri meg, amikor hazaérkezik.

Noszrat behívta magához Gyíkot a szobájába, megtömte a zsebét egy köteg fekete-fehér, Khomeini arcképével díszített pamflettel, és ezt mondta neki:

– Nemsokára, amikor sok ember lesz az utcán, felmászol a minaretbe, és leszórod ezeket, a papírokat. Érted? Így!

Körző mozdulatot tett a kezével.

– Egy mozdulattal leszórod az egészet az emberek közé!

Gyík fél tizenkettőkor felmászott a minaretbe. Miután felért, néhány vakmerő ugrással felhívta magára a lent állók figyelmét, aztán az egész köteg papírt leszórta az utcára.

Noszrat, aki a tetőn állt, készített néhány felvételt a levegőben kavargó portrékról és az odalent álló, a papírok után kapkodó emberekről.

A fényképek az összes országos napilaphoz eljutottak, és ez volt az első alkalom, hogy nyilvánosan is közölték Khomeini fotóját.

A rezsim meglepődött, de nem fogatosíthatott semmilyen intézkedést, mivel az újságok egyként támogatták a képek megjelentetését. Aga Dzsán megvásárolta az összes lapot, és eltette őket a ládába, melyben a füzeteit tartotta.

Noszrat mindenütt jelen volt a kamerájával, ahol fontos dolgok történtek, és szinte nem múlt el nap, hogy a fényképei ne tűntek volna fel valamelyik újságban.

Noszrat videófelvételen örökítette meg az első nagy teheráni tüntetést, melyen Behesti vezette a tömeget. Behesti illegálisan szökött az országba, hogy a demonstráció élére álljon.

Noszrat remekül ábrázolta képein az ajatollahok jelenlétét és tömegek fölött gyakorolt hatalmukat. Ha az ember a riportjait nézte, sejthette, mi vár az országra.

A különleges felvételek révén, melyeket Noszrat rendszeresen elküldött a Párizsban székelő forradalmi bizottságnak, szoros kapcsolat alakult ki közte és Behesti között. Behesti mindig az otthoni számán kereste, hogy tájékoztassa, mikor és hol terveznek újabb demonstrációt. Noszratnak így mindig elég ideje maradt a felkészülésre.

A bizottságnak volt egy embere a teheráni reptéren, aki titokban küldöncként dolgozott nekik. Noszrat mindig neki adta át a fényképeket és a filmeket, a férfi pedig az első géppel Párizsba küldte őket.

Noszrat megőrizte függetlenségét, de néha eltöprengett rajta, vajon melyik oldalnak van haszna a munkájából. Amit csinál az propaganda Khomeininek? Nem, hiszen senkihez, semelyik oldalhoz nem kötődik, gondolta. Semmi köze nem volt a valláshoz. Sem a politikához. Nem volt tekintettel senkire, mindig csak a kamerájára koncentrált. Állt, ahol állt. A kamera rögzítette az eseményeket.

Titokban Sahballal is tartotta a kapcsolatot. Fényképeket adott neki, melyeket Sahbal közölt az általa szerkesztett illegális lapban. Az egyik tüntetésen mély beszélgetésbe bonyolódtak. Noszrat rendszeresen olvasta Sahbal újságját, és tisztában volt vele, milyen heves vita alakult ki a pártban a Khomeini által szorgalmazott iszlámkormányzásról.

Ahogy Khomeini egyre inkább demonstrálta növekvő erejét, az illegális baloldali csoportosulásoknak szembe kellett nézniük a kérdéssel, hogyan viszonyuljanak az ajatollahhoz. Támogassák? Forduljanak szembe vele? A kérdésről heves vita alakult ki, amely fájdalmas szakadáshoz vezetett a párton belül. A mozgalom kisebbik része nem kívánta támogatni Khomeinit, és úgy döntött, továbbra is illegalitásban fejtje ki tevékenységét. Ám a mozgalom nagyobbik része letette a fegyvert, és Khomeini, valamint az általa hangoztatott Amerika-ellenes politika mögé állt.

Sahbal, aki már rég otthagyta az egyetemet, az utóbbi áramlathoz csatlakozott.

A nyári Shahrivar hónap tizenhetedik napja fordulópontot jelentett. Teheránban az ajatollahok szövetkeztek, hogy a lehető legtöbb embert hívják a mecsetekbe. Reggel nyolckor mindannyian elhagyták mecseteiket, és jelszavakat kiabálva a parlament előtti térre vonultak. Ezen a napon Khomeini hívei és a rezsim is meg akarták mutatni az erejüket.

Amikor a sok ezer tüntető Teherán minden sarkából áramlani kezdett a parlament előtti tér felé, a hadsereg is elindult a kaszárnyákból, hogy mőresre tanítsa őket.

Rahimi generális, az akció vezetője a tér sarkán álló dzsipjéből, sötét szemüvege mögül szemlélte az eseményeket.

Amikor a tér már feketéllett a tömegtől, parancsot adott a tankoknak, hogy zárják le a mellékutcákat; így egyetlen tüntető sem menekülhetett.

Az embereknek fogalmuk sem volt róla, mire készül a hadsereg, virágokat adtak a katonáknak, akik el is fogadták azokat.

A tömeg kiabált:

– Békét! Békét! Hadsereg, békét!

És a tisztek mind békésen visszaintegettek.

A tüntetők nem tudták, de a demonstráció célja az volt, hogy betörnek a parlamentbe, és elfoglalják az épületet. Noszrat ismerte a tervet, és elfoglalta a megfelelő helyet a kamerájával.

Amikor a tüntetők első sora odaért a parlament épületéhez, néhány fiatalember felmászott a kerítésre. A közeli tetőkön hasaló mesterlövészek azonnal tüzeltek, a fiúk holtan zuhantak a földre.

Az emberek fejvesztve menekültek, közben azt üvöltötték:

– La illaha illa Allah!

Bár mindenki menekülni próbált, néhány tucat fiatalember a parlament kapujához rohant, és megkísérelt átmászni a kerítésen, de ők is póruul jártak.

– La illaha illa Allah! – üvöltötték a feldühödött tüntetők. Rángatni kezdték a hosszú vasrácsokat, hogy szétszedjék a kerítést, és az épülethez jussanak. De esélyük sem volt, mert a hadsereg a tér minden sarkából tüzelni kezdett a tömegre.

Alig néhány perc alatt több száz halott és sebesült feküdt a földön.

Noszrat, aki egy erkélyen bújt meg, mindent felvett a kamerájával.

A katonák üldözni kezdték a tüntetőket, és mindenkire lőttek, aki eléjük került. A nők dörömböltek a környező házak ajtajain, hogy engedjék be őket, a férfiak felkapaszkodtak a fákra és a tetőkre, sok

fiú és lány autók alatt keresett menedéket, és mindenféle cipők, kabátok, sapkák, fényképezőgépek, fejkendők hevertek, és sok-sok fekete csador.

Noszrat mindent gondosan rögzített: a napszemüveges tábornokot, aki a parancsokat osztotta, a kerítésről a földre zuhanó férfiakat, a csatornába kúszó és a blokádon átmászó, menekülő embereket, a mellékutcákból a térre gördülő tankokat és az elesettek holttesteit.

Hét perccel később halálos csend borult a térre, aki tudott, elmenekült, több százan a környező házakban találtak menedéket. A téren csak holtak és sebesültek maradtak.

A tábornok megparancsolta, hogy egyetlen újságíró sem teheti be a lábát a térre, és hogy minden fényképezőgépet és filmfelvevőt helyben meg kell semmisíteni.

Levette a napszemüvegét, vetett egy pillantást a csatatérre, majd parancsot adott, hogy azonnal takarítsák le a teret. Azután beszállt a dzsipbe, és a palotába hajtattott, hogy jelentést tegyen a sahnak.

Amint eltűnt a sarkon, Noszrat felállt, és a tetőkön át elszökött a térről.

Három nappal később az ABC leadta Noszrat riportját. Több mint hétszáz halott maradt a téren.

Aga Dzsán Gyík televízióján követte az eseményeket.

A sah, aki igencsak megijedt, beszédet intézett népéhez: „Meghallottam a forradalom hangját! Meghallottam népemet. Történetek hibák, ezért új miniszterelnök kinevezését fogom javasolni a parlamentnek, aki majd rendet teremt. Népemtől még egy kis türelmet kérek.”

A hangja remegett, beszéde keszekusza volt, dadogva ejtette ki a szavakat.

Néhány nap múlva kinevezte az új miniszterelnököt, de Khomeini azonnal elutasította, úgyhogy az új kabinet sem maradhatott talpon néhány hétnél tovább.

A sah újabb jelöltet keresett, de már senki sem akadt, aki együttmért volna működni vele.

Elkerülhetetlen volt, hogy a sah a teljes hatalmat átadja a katonaságnak. Azhari tábornok, a hadsereg leginkább Amerika-párti tisztje katonai kormányt alakított. Első intézkedéseként elrendelte Teheránban az éjszakai kijárási tilalmat.

Erre Khomeini felszólította híveit, hogy éjszakánként másszanak fel a tetőkre.

Az ország sok millió lakosa teljesítette Khomeini kérését: felmászta a tetőkre, és egész éjszakákon át, kiáltozták:

– Le Amerikával! Allaho Akbar!

Hogy Aga Dzsán miért nem állt a tetőn? Talán nem ellenezte a rezsim működését? Ő nem örült a sah bukásának? Nem örült, hogy nemsokára Khomeini veszi át a hatalmat?

Mit fognak szólni a szomszédok, ha látják, hogy a házból senki sincs a tetőn?

– Fagri! – kiabált Aga Dzsán.

De Fagri nem hallotta, a tömeg okozta hangzavar miatt.

– Lányok!

Erre megjelent idősebb lánya, Naszrin.

– Mindenki a tetőkön van. Én is felmegyek. Hol van anyád? Feljöttek velem?

A lépcsőn Gyíkkal találkozott.

– Leszaladnál Müezzínért? – kérdezte tőle Aga Dzsán.

Gyík már ment is a pincébe, hogy szóljon neki.

Nemsokára Aga Dzsán, Müezzín, Fagri Szadat és a lányai is ott álltak a tetőn, feketébe burkolózva, és együtt kántálták:

– Allaho Akbar! Allaho Akbar!

Gyík a kupola peremén üldögélt, és csodálkozva nézte a hisztérikus tömeget.

A sah akárhogy keresett, nem talált olyan köztisztelőben álló, nemzeti politikust, aki képes lett volna békét teremteni a kabinetben.

Egyetlen politikus sem akadt, aki hajlandó lett volna megbirkózni ezzel a súlyos és reménytelen feladattal.

Végül mégis sikerült rávennie Baktiart, a Nemzeti Párt második emberét, hogy vállalja el a békítő miniszterelnök szerepét.

Ám a jelölt csak azzal a feltétellel tett eleget a felkérésnek, hogy a sah haladéktalanul, meghatározatlan időre elhagyja az országot.

A sah ebbe is beleegyezett. Attól fogva villámgyorsan követték egymást az események. Mintha egy lavina zúdult volna alá, amely mindent és mindenkit magával sodort.

Másnap reggel nagy nyüzsgés fogadta Aga Dzsánt, amikor megérkezett a bazárba.

A sah elment. Aga Dzsán csatlakozott munkásaihoz, akik épp a televíziót nézték. A sah Farah Dibával együtt a teheráni repülőtéren készülődött az útra. Egy csapat hivatalnok vette körbe.

Baktiar kezet nyújtott, és jó utat kívánt neki.

Ekkor egy tiszt hirtelen a sah lába elé vetette magát, és megcsókolta a cipőjét. Könnyögött neki, hogy ne menjen el. A sahot olyannyira megrendítette a jelenet, hogy kicsordultak a könnyei.

Valaki elővett egy Koránt, és a sah feje fölé tartotta, hogy az át tudjon menni alatta. Ez egy iráni szokás, mely szerencsét hoz az utazónak.

A sah megcsókolta a Koránt, majd átment alatta a repülőgép irányába. Utána Farah is megcsókolta a könyvet, és követte a férjét. Felszálltak a gépre. A repülőgép két vadászgép kíséretében a határ felé vette útját.

Tizenhárom nappal később Aga Dzsán Fagri Szadattal, a lányaival és Gyíkkal együtt a francia repülőteret nézte a képernyőn, ahol a műszakiak éppen előkészítettek egy Concorde-ot az ajatollah történelmi hazatérésére.

Baktiar figyelmeztette Khomeinit, hogy nem ad neki leszállási engedélyt, de Khomeini rá se hederített: „Baktiar egy senki. Itt én diktálok! Forradalmi kormányt alapítok. Hazamegyek!

Már kora reggel több millió ember indult el gyalog a teheráni reptér felé, ahová a francia Concorde-ot várták.

Sahbal is köztük volt. Mindent a saját szemével akart látni, hogy cikket írhasson belőle.

Noszrat, vállán jókora kamerával egy nyitott dzsipben állt, melyet egy szakállas férfi vezetett. Ő volt az egyetlen, aki engedélyt kapott, hogy mindent közelről lefilmezzon.

A Concorde megjelent a repülőtér fölött.

– Szálle alla Mohamed! Khomeini gosh amad, üdvöz légyen Khomeini!

Amikor a gép leszállt, majd kisvártatva kinyílt az ajtaja, elsőként Khomeini jelent meg a lépcső tetején. Visszafogottan integetett.

– Szálám bár Khomeini! – ujjongott a tömeg.

Aga Dzsán kiment az utcára, ahol szembetalálkozott Ahmaddal. Maga sem tudta, miért, de karjába zárta, és magához szorította. Egyikük sem tudhatta, mi vár rájuk.

Gazi, a bíró

– Asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh, asztágforolláh – dúdolta Galgal útbán, Khomeini szobája felé.

Asztágforolláh: ezt akkor dúdolja az ember, amikor valamilyen bűnt követett el, vagy fél, hogy bűnt fog elkövetni, vagy nem akar szembesülni valamivel, amivel végül mégis kénytelen lesz szembesülni. Máskor egyszerűen a csodálkozás kifejezése valami olyasmivel kapcsolatban, amire nem számított az ember, de lehet az Istenhez könyörgő bocsánatkérés is.

Vagy épp, akárcsak Galgal, azért dúdolja az ember, mert biztos benne, hogy nemsokára elkerülhetetlen hibákat fog elkövetni.

Khomeini nem kívánt beköltözni a sah palotájába, inkább egy szegény kerületben, egy imám iskolában foglalt el egy aprócska szobát.

Már sötét volt, amikor bement a szobájába, és leült a szőnyegre. Egy pohár friss teát és datolyát hoztak neki. Alig ivott egy kortyot a teából, máris tollat és papírt kért.

Egy fél órán át egymagában ült a szobájában; utána magához hívatta Galgalt. Galgal érezte, hogy komoly dologról van szó. Miután belépett a szobába, becsukta az ajtót, letérdelt az ajatollah elé, és megcsókolta a kezét.

Galgal elsőként fejezte ki alázatát, miután Khomeini az ország vezetőjeként átlépte a határt. Ezzel azt is jelezte, hogy készen áll bármilyen feladatra, mellyel Khomeini megbízza.

Khomeini sűgva kérte, hogy húzodjon közelebb. Galgal megértette, hogy titkos küldetésről lesz szó, úgyhogy odahajtotta a fejét, és figyelmesen hallgatott.

– Kinevezlek Allah bírójának – mondta Khomeini, s átnyújtott neki egy dokumentumot.

Galgal keze remegett.

– Amerika mindent el fog követni, hogy megbuktasson bennünket. Minél előbb el akarom tüntetni az elnyomó rezsím összes maradványát. Távolíts el mindenkit, aki szembeszáll a forradalommal! Még ha atyád is az, tüntesd el! Ha testvéred is, tüntesd el! Pusztíts el mindent, ami az iszlám útjában áll! Az én követem vagy, de csak Allahnak tartozol elszámolással. Mutasd meg, hogy a forradalom már visszafordíthatatlan. Láss hozzá máris! Azonnal!

Galgal újra megcsókolta Khomeini kezét, felállt, majd kiment a szobából, hogy haladéktalanul teljesítse feladatát.

Bár sötét volt, felvette Párizsban vásárolt, sötét napszemüvegét.

Ennek a Galgalnak már nem sok köze volt ahhoz a Galgalhoz, aki egykor Szenedzsánban lázadást szított, így akadályozva meg, hogy Farah Diba megnyissa az új mozit.

Ez a Galgal hatalmat és erőt sugárzott fekete turbánjával és hosszú, fekete szakállával, mely az állánál már enyhén őszülni kezdett. Khomeini keresve sem találhatott volna alkalmasabb embert a kegyetlen bíró szerepére.

Egy óra múlva egy mappával a hóna alatt beszállt az ajtó előtt várakozó dzsipbe.

A kocsi a város legnagyobb vágóhídjához vitte, ahol nap, mint nap, több ezer tehenet és birkát vágtak le Teherán lakói számára.

Itt tartották fogva titokban az előző rezsim legfontosabb tisztségviselőit. Féltek tőle, hogy Amerika akciót szervez a kiszabadításukra, ezért bedugták őket az istállóba, a bűdös tehenek közé.

Galgal belépett egy sötét helyiségbe, melyben két szék állt: az egyik, egy magasabb az asztal mögött, Allah ítélobírájának, és egy alacsonyabb a vádlottaknak.

A gyanúsított széke fölött, a plafonról lámpa függött: gyér, sárga fényt szórt magából, mely csak a vádlott arcát világította meg.

Sürgetett az idő, másnap napfelkeltére mindenkinek meg kellett értenie, hogy a régi rezsimnek végérvényesen vége, és a sahnak esélye sincs immár arra, hogy az amerikaiak újra nyeregbe segítsék.

Galgal az asztalra fektette a dossziét, és kiadta az utasítást:

– Hozzátok az első vádlottat!

Az első gyanúsított Hovéda volt, a sah korábbi miniszterelnöke. Megkötözve vezették be a szobába.

Hovéda tizenöt éven át volt miniszterelnök, és ez idő alatt mindig elegáns öltönyökben járt, kezében sétapálcával, a gomblyukába orchideát tűzött, a szájából nem hiányozhatott a pipa. Most azonban csak egy mocskos pizsama volt rajta.

Galgalon kívül egy maszkos fotográfus is tartózkodott a helyiségben, aki fel-le sétálva felvételeket készített a vádlottról.

– A vádlott leülhet! – kiáltotta Galgal, és maga is helyet foglalt a székén.

Hovéda leült.

– Ön Allah bírása előtt áll – kezdte fagyos hangon Galgal. – A dossziéját feldolgoztuk, az ítélete halálbüntetés. Van még valami, amit el kíván mondani?

Hovéda, akit egykor az összes amerikai elnök díszvendégként fogadott, Hovéda, akit az amerikai szenátusban háromszor is állva ünnepeltek a képviselők. Ő, aki Amerikában tanult jogot, ezt a bűzös istállót sosem lett volna képes bíróságnak tekinteni, úgyhogy inkább hallgatott; csak a szája mozgott, mintha pipázna.

– Mondott valamit? – kérdezte Galgal.

– Nem, semmit – válaszolta halkán Hovéda.

– A vádlottat halálra ítélem! – jelentette ki Galgal. – A halálos ítélet azonnal végrehajtandó!

Hovédát, aki még fel sem fogta, hogy valóban halálra ítélték, máris elvezette két ór.

Hátravitték a nagy mészárszék mögötti raktárba, ahol több ezer frissen levágott tehén bőre állt nagy kupacokban. A helyiséget orrfacsaró bűz töltötte be. Az örök két bőrkupac közé állították Hovédát, és bekötötték a szemét. Ezután iszlámszokás szerint megkínálták egy pohár vízzel, de ő intett a kezével, hogy nem kéri.

Hovéda reszketett a pizsamában, de még mindig nem tudta elhinni, hogy tényleg ki fogják végezni; azt hitte, csak meg akarják félemlíteni. Galgal léptei kopogtak a folyosón. Amikor odaért, intett az öröknek, akik hátrébb léptek Hovédától.

– Célozz! – kiáltotta Galgal hangosan, mint egy katonatiszt.

Az örök letérdeltek, fegyverüket Hovédára szegezték.

– Ártatlan vagyok! – üvöltötte reszkető hangon a férfi. – Hívják az ügyvédemet!

– Tűz! – kiáltotta Galgal.

A katonák hétszer lőttek, Hovéda golyólyuggatta teste a földre zuhant. Arca a raktárhelyiség nedves kőpadlójához verődött. A fényképész fotózott.

Galgal visszatért a székéhez, és hívta a következőt.

A titkosszolgálat volt főnökét hozták be. Hallotta a lövéseket, a félelemtől lépni is alig tudott.

– Üljön le!

Az örök leültették az alacsony székre.

– Maga Basziri?

– Igen – felelte rövid szünet után a férfi.

– Maga volt a titkosszolgálat vezetője, akinek a parancsára sok száz forradalmárt tartóztattak le, kínoztak, és gyilkoltak meg?

Basziri nem válaszolt.

– Maga volt a titkosszolgálat vezetője? – ismételte meg a kérdést Galgal.

– Igen – felelte halkán a férfi.

– Allah bírása halálra ítéli! – kiáltotta Galgal. – Az ítélet haladéktalanul végrehajtandó. Van még számunkra valami mondanivalója?

A rettegett Basziri, akinek egykor a neve hallatán is remegni kezdtek az emberek, most elsírta magát, és kegyelemért könyörgött, de Galgal egyetlen intésére elvezették, és átkísérték a raktárhelyiségbe, ahol az imént kivégezték Hovédát. Bekötötték a szemét, odanyújtottak neki egy pohár vizet, aztán a falhoz állították.

– Célozz! – kiáltotta hangosan Galgal.

Az örök letérdeltek, fegyverüket Baszirire szegezték.

– Tüzeljenek az utolsó töltényig! – adta ki a parancsot határozottan Galgal.

A katonák addig tüzeltek, míg volt töltény a tárban, így az elítélt nem tudott a földre zuhanni. Csak a legutolsó golyó után esett előre, arccal egy kupac frissen lenyúzott tehénbőrre, és széttárt karral fekve ott maradt.

Galgal kora hajnalig folytatta. Sorra kivégeztette a rezsím összes, utóbbi időben letartóztatott és a vágóhídon fogva tartott vezetőjét.

Amikor végzett, megmosta a kezét, és reggelit rendelt. Kerek ezüsttálcát tettek elé, amelyen meleg tejet, mézet, főtt tojást és friss kenyeret hoztak neki. Megkapta a friss reggeli újságot is: a címlap nagy részét a bekötött szemű Hovédárról készült fénykép foglalta el; azt a pillanatot örökítette meg, amikor az első golyó a volt miniszterelnök mellkasába fúródott, miközben kezét szélesre tárva a magasba emelte.

Galgalhoz tizenöt ifjú komi imám jött látogatóba egy hétre: az imámiskola diákjai voltak, akik az iszlámtörvénykezést tanulták.

Galgal kinevezte őket az iszlám bíráinak, és elküldte őket az ország nagyvárosaiba, hogy elítéljék az előző rezsim azon tisztségviselőit, akik közvetlenül részt vettek valamilyen büncselekményben. Mindegyiknek menlevelet adott, hogy a lehető legkönyörtelenebbül járjanak el.

Aga Dzsánéknál kopogtattak. Ő maga még nem ért haza a bazárból, ezért Gyík nyitott ajtót. Három fegyveres, zöld homlokkendős férfi lépett be. Allah hadseregének katonái voltak: ez a sereg különféle militáns csoportokból állt, melyeket a forradalom idején alapítottak a mecsetekben, hogy teljesítsék Khomeini parancsait.

– Hol van Ahmad? – kiabált oda Gyíknak az egyik férfi.

Fagri Szadat a konyhában állt, és látta a három férfit, de mert nem viselt csadort, nem léphetett ki az udvarra. Kinyitotta az ablakot, és kikiabált:

– Fiam, idehoznád a csadoromat?

Gyík már hozta is a csadort.

Fagri felvette, kijött a konyhából, és megkérdezte:

– Urak, mit tehetek értetek?

– Hol van Ahmad? – kérdezte egyikük durva hangon. – Parancsot kaptunk, hogy elvigyük.

– Hová akarjátok elvinni?

– Az iszlám, bíróságra!

Ahmad épp ebben a pillanatban lépett ki a könyvtárból lepel és turbán nélkül, és a hóz felé tartott. A férfiak azonnal odarohantak hozzá.

Ahmad riadtan pillantott rájuk, és megkérdezte, mit akarnak.

– Azért küldtek bennünket, hogy magunkkal vigyünk: az iszlám, bíróság elé kell állnod.

– Miért? Mi dolgom nekem ott?

– Azt nem tudjuk.

– Nem megyek sehová! – jelentette ki Ahmad, azzal letérdelt a hóz mellé, hogy megmossa a kezét.

A férfiak megragadták, és a kapuhoz vonszolták.

Ahmad ellenkezett, és kiabálni kezdett:

– Mit jelentsen ez? Engedjétek el!

De a férfiak ügyet sem vetettek rá.

Ahmad próbálta kitépni magát a kezük közül, hogy Mekka felé fordulhasson:

– Allah, segíts!

Fagri Szadat megkérte Gyíkot, hogy zárja be az ajtót.

Dzsávád, aki épp aznap éjjel érkezett haza, lejött az emeletről.

– Telefonálj Aga Dzsánnak! Most rögtön! – kiabált oda neki Fagri Szadat.

Azután elállta a férfiak útját, és így szólt:

– Mit műveltek, az isten szerelmére? Ő a mecset imámja! Nem szégyellitek magatokat?

Gyík hallotta Aga Dzsán lépteit a kis utcában, úgyhogy gyorsan kinyitotta az ajtót, és mondott neki valamit halandzsanyelvén. Aga Dzsán meglátta a fegyveresek szorításában vergődő Ahmadot.

– Hagyjátok abba, hagyjátok abba! Mi ez? Engedjétek el! – kiáltozta.

Müezzin is megjelent, Aga Dzsán lányai az emeletről nézték, mi történik. Aga Dzsán hátrahúzta az egyik férfit. Ahmad a földre zuhant, és oda akart rohanni a lépcsőhöz, hogy felmásszon a tetőre,

de az egyik katona keményen lábom rúgta, amitől nekiesett a hóznak. A férfi megragadta, térdét a hátába nyomta, leszorította a földre, és hátrakötötte a kezét.

Gyík döbbsen állt Müezzin mellett.

Aga Dzsán megpróbált a három férfi lelkére hatni:

– Majd én elkísérem a bíróságra. Nem akarom, hogy így történjen. Aga Dzsán vagyok, bízhattok a szavamban; veletek tartok magam is. Ezt nem tehetitek velünk.

Az egyik férfi félretolta Aga Dzsánt az útból. Dzsávád közéjük állt, és csitította az apját:

– Elég volt, atyám, többet nem tud tenni!

– Allah! Allah! Allah! Allah! Allah! – üvöltötte Ahmad, amikor a férfiak betuszkolták a dzsipbe.

– Hol van az a bíróság? Milyen címen? – kérdezte Aga Dzsán beletörődve a helyzetbe.

De az autó elment, és ő nem kapott választ.

Fagri Szadat zokogott. Lányai felkísérték az emeletre.

Dzsávád is be akarta vinni a házba Aga Dzsánt, de ő nem mozdult.

– Micsoda borzalom. Tudni akarom, hová vitték! – közölte, azzal kiment a kapun.

A férfiak bekötötték Ahmad szemét, és egy titkos címre szállították, ahol előző nap rendezkedett be az iszlám, bíróság.

Amikor levették a kendőt a szeméről, Ahmad látta, hogy egy félhományos szobában áll, de fogalma sem volt, hol lehet. Annyit tudott, hogy a szoba egy pincében van: megszámolta, hogy az imént, útban ide tizenhárom lépcsőfokot jöttek lefelé.

A helyiségnek nem voltak ablakai, a falakat fekete kendők borították, melyekre fehér festékekkel szent szövegeket pingáltak.

A szoba berendezését csupán egy asztal és egy szék képezte, a szék mögött a falon, ferdén felszögelve zöld zászló lógott, az iszlám jelképe.

Az asztal előtt volt egy alacsonyabb szék is, erre ültették Ahmadot. Aztán a férfiak magára hagyták a fülledt szobában; ahol egy sárga fényű lámpa, fenyegetően szórta felé sugarait.

Egy órán át semmi sem történt, csak ült csendben a széken.

A szoba csöndje és a bizonytalanság félelemmel töltötte el.

Aztán valahol kinyílt egy ajtó, és a lépcsőn sietős léptek hallatszottak.

Egy ór lépett a szobába, és ráripakodott:

– Az iszlám bírása! Felállni!

Ahmad felállt. Egy ifjú imám alakját látta, aki máris leült az asztal mögötti magas székre.

– A vádlott leülhet! – kiáltotta.

Ahmad visszaült a helyére, és próbálta megállapítani, ismeri-e az imámot, de nem látta az arcát a lámpától, mely egyenesen a szemébe világított.

– Felolvasom a nevét, és ha helyes, igennel felelhet. Ezután felteszek néhány kérdést, melyekre köteles válaszolni – közölte.

– Én a város imámja vagyok. Mielőtt válaszolok a kérdéseire, követelem a turbánomat és a papi ruhámat. Különben egyetlen kérdésére sem válaszolok!

– Ön Ahmad Alszabéri, Mohamed Alszabéri fia.

Ahmad hallgatott.

– A vádlott a titkosszolgálat aktív tagjaként működött – folytatta a bíró -, és ezzel elkövette a legsúlyosabb bűnt, amit csak egy imám elkövethet.

– Ez nem igaz, nem követtem el semmit – vágott a szavába Ahmad.

– Mind le van írva! – emelt a magasba a bíró dossziét.

– Nyilván hamis adatokat tartalmaz a dossziéja. Ha valaki, én tudom, hogy nem követtem el semmit, és egyetlen bűn sem szárad a lelkemen.

– Bizonyítékaink vannak rá, hogy a sah titkosrendőrségének aktív cinkosa volt – mondta a bíró.

– Nem lehet ilyen bizonyítékuk, mert sohasem voltam a titkosrendőrség cinkosa. A város imámjaként mindenki vel kapcsolatban állok. Nem számít, hogy koldus vagy épp a titkosszolgálat főnöke az illető. Valószínűleg ezekről, a kapcsolataimról is írtak jelentéseket. De ez nem szolgálhat bizonyítékkal egy bíró előtt! Zaklatott időszakban voltam a mecset imámja, ahányszor az átlagosnál harciasabb prédikációt tartottam, jöttek az ügynökök, hogy a szőnyeg szélére állítsanak. De ezt egy bíró nem használhatja bizonyítékként ellenem. Sohasem követtem el bűnt.

– Ön ópiumfüggő – válaszolta a bíró.

– Ez nem bűn, ebben az országban szinte az összes ajatollah ópiumfüggő – vágott vissza Ahmad.

– Bizonyítékaink vannak, hogy a titkosszolgálat magas rangú tisztjeivel is szívott ópiumot.

– Ez igaz, de csak ópiumot szívtam velük, más nem történt.

– Pénzt adtak magának, itt van leírva.

– Ez a tisztséggel jár: imámként az emberek bizalmasa vagyok, mindenkitől kapok pénzt különféle céllal. Ők is adtak pénzt, igen, és az is a mecset pénztárába került.

– Többször is helytelen kapcsolatot alakított ki nőekkel.

– Valóban volt kapcsolatom nőekkel, de mindig az iszlám sariája szerint.

– Több fénykép is van itt, melyeken, erkölcstelen módon érintkezik prostituáltakkal, ópiumszívás közben.

– Ez a titkosszolgálat által felállított csapda volt, el akartak bántani velem, de én...

Mindeddig igyekezett meggyőző válaszokat adni a bíró kérdéseire, de a lámpa fényében jól látszott, hogy remeg a keze. És

hogy a szeme sarkából lomha könnycseppek csurognak végig az arcán.

Aztán egyre inkább dadogni kezdett, és nem fejezte be a mondatait. Az ópium miatt volt: soha nem hagyott fel a szívással, sőt Teheránban modem elektromos pipát vásárolt magának, amellyel titokban szívhatott. Aga Dzsán tudott a dolgról, de nem emelt kifogást ellene.

Ha elszívhatta volna az adagját, erélyesebben tudott volna védekezni. De épp rosszkor tartóztatták le, pont, amikor el akart szívni egy adagot, mielőtt átmegy a mecsetbe.

Ebben a szokatlanul feszült helyzetben a sejtjei még erősebben követelték az ópiumot. Súlyos nyomás nehezedett a mellkasára, mintha ráállt volna egy elefánt.

Egyébként a papi ruhája zsebében mindig hordott magánál vészhelyzet esetére egy darabka kemény ópiumot. Ha legalább az ott lett volna nála, bekapja, és még egész tűrhetően érezte volna magát, de a szakállas férfiak az imám ingében hurcolták a bíró elé.

Kétségbeesetten kutakodott az ingzsebeiben, de azok olyan üresek voltak, mint a sivatag.

Megpróbálta kigombolni az inget a nyakán, hogy könnyebben tudjon lélegezni, de nem sikerült, mert már nem parancsolt az ujjainak. Homlokát kiverte a jéghideg veríték, szeme káprázni kezdett, a hangok elhalkultak körülötte, és már a bíró kérdéseit sem hallotta. Elsötétült a világ a szeme előtt, és lezuhant a székről.

Másnap reggel a felesége fogta a gyereket, és visszatért a szülei házába.

A számár

Ugyan, hisz biztosan tudják!

Ismétlem, biztosan tudják!

Az éjszaka a takarónk.

Fényes lámpást készítettünk.

Az esőfelhők vizét lezúditottuk.

Intést kaptatok a közlő büntetés napjáról,

Amelyen az ember számot ad arról, amit keze művelt.

Aga Dzsán egy hónapon át az egész városban kereste, elment mindenkihez, akit csak ismert, de sehhol sem lelt Ahmad nyomára.

Mindenki tudta, hogy letartóztatták, és a városban mindenféle pletykák keringtek róla.

– Most mit fogsz tenni? – kérdezte Fagri Szadat Aga Dzsán-tól.

– Azt hiszem, a legjobb, ha várok, főleg a mai, bizonytalan időkben. Egyszer el kéne jönnöd a bazarba, hogy lásd, hogyan kerülnek a kereskedők. A jó hírem forog kockán.

Aga Dzsánt a kapucsengő riasztotta fel.

Máshogy csengett, mint szokott: mintha a végzet hírnöke állna a kapu mögött.

– Ki az? – kérdezte Aga Dzsán reszkető hangon.

– Nyissa ki! – kiáltotta hangosan egy férfi.

– Ki az?- ismételte meg a kérdést Aga Dzsán.

– Aga Dzsánhoz jöttünk.

Erre kinyitotta a kaput. Szakállas fegyveres állt az ajtóban.

– Segíthetek valamiben? – kérdezte Aga Dzsán.

– Az imám négy szemközt akar beszélni magával – felelte a férfi.

– Milyen imám?

– Ott ül a dzsipben.

Aga Dzsán a kocsihoz lépett, majd az ablakon át így szólt a hátsó ülésen ülő, ifjú imámnak:

– Örömmel látom. Kérem, jöjjön be hozzám, ha akar, és akkor beszélhetünk a dolgozó szobámban.

Az imám kiszállt az autóból, Aga Dzsán pedig a dolgozó szobájába kísérte.

Hellyel kínálta.

– Tulajdonképpen meg kellett volna hívnunk önt az iszlám, bíróságra – kezdte nyugodt hangon az imám -, de az idő sürget, és olyasmit kell közölnöm, illetve kérnem, amit úgymint itt helyben törvényesíteni fogunk.

– Miről beszél? Miféle kérestről?

– A bíróság határozatot hozott, és én azért jöttem, hogy ezt közöljem önnek. Le van írva, úgymint felolvasom önnek.

Aga Dzsán azt hitte, Ahmadról lesz szó, és hirtelen valamilyen megkönnyebbülés félt is érzett, mert lám, ezek szerint legalább még lehet beszélni a dolgról.

Az imám egy nyitott borítékot húzott elő a belső zsebéből, gondosan kihajtogatta, majd olvasni kezdett:

– Allah nevében, aki könyörtelenül fellép a bűnösök ellen, akik nem hajlandók meghallani az ő szavát. Vezetőnk, Khomeini ajatollah nevében. Az iszlám, bíróság úgy határozott, hogy a Ghaemmaghami Farahani család Szenedzsán városában máától meghatározatlan ideig elveszti rendelkezési jogát a dzsómé-mecset felett!

Aga Dzsán riadtan ugrott fel:

– Azt nem lehet, a mecset a miénk!

– A mecset Istené – helyesbített higgadtan az imám – a mecsetek sosem képezhetik valaki tulajdonát. Ezt önnek tudnia kell!

– De vannak papírjaink, melyeken az áll, hogy a telek és a mecset épülete ehhez a házhoz tartozik, minden pontosan fel van jegyezve a családi iratokban. Ez az örökségünk. Bizonyítékaim vannak rá!

– Ne izgassa fel magát annyira. Nem hinném, hogy érvényes bizonyítékokkal tudna előállni, hiszen a mecset, mint már mondtam, mindenkié. A családjá csak a mecset vezetésére volt jogosult, de ez nem isteni törvény Most, hogy iszlám, vezetés van az országban, a bírónak jogában áll felülvizsgálni az ilyen határozatokat. Egyelőre nem tartjuk kívánatosnak, hogy a továbbiakban is irányítsa a mecset életét. A további vitát lezárom. Az iszlám bíróság elvette a családtól

a mecset felügyeleti jogát, a ház és a mecset ezennel különválnak. Ön családjával együtt továbbra is a házban maradhat. Azért jöttem, hogy elkérjem a mecset kulcsait. Megtenné, hogy átnyújtja őket?

– Nem tehetem! Nem szabad, és nem is akarom! – tiltakozott Aga Dzsán. – Mi folyik itt, mindannyiunkat tönkretesztek, mire jó ez a sok megaláztatás?

– Ha nem hajlandó nekem átadni a kulcsokat, bejönnek a férfiak, akik most kint várakoznak, és majd ők elveszik.

– Én biztosan nem adom oda a kulcsokat! – jelentette ki Aga Dzsán határozottan.

Az imám távozott. A dzsiphez visszaérve utasította az embereit, hogy hozzák ki a kulcsokat.

Három férfi nyomult be Aga Dzsán szobájába, és egyenesen az íróasztalához mentek. Aga Dzsán, aki dühösen állt a szoba közepén, elébük állt, és rájuk üvöltött:

– Ki a házamból! Takarodjatok!

A férfiak félrelökték, és elkezdték átkutatni a szobát.

– Ez rablás! – üvöltötte Aga Dzsán a férfinak, aki épp a földre szórta az íróasztala fiókjainak tartalmát. Odalépett hozzá, és félretolta. Dzsávád, aki a lármát hallva apja szobájába sietett, elrángatta onnan Aga Dzsánt, és apja meg a katona közé állt.

A férfiak összeszedték az összes kulcsot, amit a szobában találtak, majd elmentek, ám a kincstár kulcsát nem lelték, mert azt Aga Dzsán mindig a belső zsebében tartotta, a Koránja mellett.

Három nap múlva, estefelé egy helikopter jelent meg a mecset fölött; a helikopterben Araki ajatollah ült. Ő is azon több tucat ajatollah egyike volt, akik Khomeini parancsára a nagyvárosokba repültek, mint a saría őrzői. Az ajatollahok mind korlátlan hatalmat kaptak, csupán annyit várt el tőlük, hogy rendszeresen számoljanak be neki a dolgok állásáról. Dzsó-mász-imámoknak hívták őket, és mindenhol a dzsómé-mecseteket választották támaszpontjukul.

Az utcákon hívek százai emelték karjukat a helikopter felé, és különféle jelszavakat kiáltottak az égbe:

– Járe imám gos amad! Légy üdvözölve, imám cimborája!

A helikopter leszállt a tetőre, és a bazári férfiak egy csoportja már el is indult fölfelé, hogy köszöntsék az idős ajatollahot.

A mecset udvarán sok száz iszlámhívő verte a mellét, vadul üvöltve:

– Dzsánám bé fadayet Khomeini!*

Az ajatollahot két fegyveres fiatalember segítette le a lépcsőn, aztán a tömeg a vállára emelte, és úgy vitték be a mecsetbe.

Aga Dzsán, aki mindent testközelből akart látni, óvatosan kinyitotta az egyik minaret nyílását, s bebújt rajta. A lépcsőn felmászott oda, ahová egykor Noszrat vitte fel magával azt a nőt. Ott megállt, lenézett az udvarra, és elraktározott magában mindent, miközben a minaret fénye zöldre festette az arcát.

A mecset újra a városban zajló legfontosabb események központja lett, és az ajatollah minden pénteken beszédet mondott, melyen a város és a környező falvak összes hívője részt vett.

Az ajatollah volt a városban a leghatalmasabb ember, egymást érték a mecsetben a fontos találkozók, és az ő jóváhagyása nélkül egyetlen döntést sem hajtottak végre.

Csak a bíróság esett kívül a felségterületén, az iszlám, bíró önállóan dolgozott, ha pedig nagyon különleges esettel került szembe, legfeljebb Galgalhoz fordult tanácsért.

A bíró beszélt vele telefonon Ahmad dossziéjáról, és Galgal világosan kifejtette a véleményét:

– Te vagy a bíró! Hunyd le a szemed, és hozz ítéletet!

A bíró ennek ellenére elment a mecsetbe, és átnyújtotta a dossziét az ajatollahnak, hogy a véleményét kérje.

Az ajatollah két ima közt alaposan áttanulmányozta a dossziét, majd megerősítette a bíró döntését:

– Beszmelláh tálá!* Mivel imám, súlyosabb büntetést érdemel, mint egy egyszerű polgár. Vásszálám!

Másnap napfelkeltétől délután egy óráig egy dzsip járta a várost, s a ráerősített hangszóró a következő szöveget harsogta: „Szenedzsán város tisztelt hívő polgárai! Jöjjenek el délután két órakor a bazártérre, ahol a bíró kihirdeti Ahmad Alszabéri, a titkosszolgálat egykori tagja ügyében hozott ítéletét. Ez lesz az első iszlám, ítélkezés. Allah könyörületes, de ha kell, könyörtelen is tud lenni.”

Aga Dzsán az udvaron állt a hőzmellett, amikor hallotta a felhívást. Egy pillanatra kővé dermedt, kiszaladt a lábából az erő, megkapaszkodott a lámpaoszlopban, és nekitámasztotta a homlokát.

Fagri Szadat is hallotta a hangosbeszélőt.

– Most mit tegyünk? – kérdezte kétségbeesve.

– Semmit, csak Isten segíthet rajtunk. Egy hónapon át bekopogtam minden ajtón, mindenki kezét megcsókoltam, de semmire sem mentem vele. Senki sem tud semmit ezekről, a bírósági ügyekről, minden zárt ajtók mögött történik – magyarázta Aga Dzsán.

– Zinat miért nem tesz semmit? Hiszen jó kapcsolatai vannak az ajatollahokkal.

– Szerintem ő sem tehet sokat. Még ő sem tudja, ki ez a bíró, és ki áll az ítéletek mögött. Ráadásul mindenben együttműködik velük, úgyhogy furcsán nézne ki, ha épp a fia ügyében követelne különjogokat.

– De hát miért? Hiszen te is ezerszer elmondtad, hogy Ahmad ártatlan.

– Nem tudom, Fagri! Már magam sem tudom!

– Ahmad elsősorban Zinat fia, csak másodsorban a mecset imámja, mégis neked kell végigjárnod az embereket és végigcsókolni mindenki kezét, miközben ő egyszer sem tűnik fel. Hol van egyáltalán? Miért rejtőzködik még előled is?

– Fagri, itt lezajlott egy forradalom, nem csupán annyi történt, hogy megváltozott a politikai hatalom. Gyökeres változás ment végbe az emberek fejében. Olyan események állnak a küszöbön, melyekről egy normális életben még álmodni sem mernénk. Sok ember lesz képes rettenetes dolgok elkövetésére. Nézz csak körül a környezetünkben, mindenki megváltozott. Szinte rá sem lehet ismerni senkire. Azt sem lehet megállapítani sokakról, most húztak-e maszkot, vagy épp most vették le a korábbi. Ki tudja, mi történt Zinattal. Gondolta volna valaha bárki is, hogy Zinatból ilyen tekintélyes ember lesz?

– Tekintélyes? Mi az, hogy tekintélyes? – csattant fel Fagri.

– Hatalma van, döntéseket hoz, szervez, és csak Isten tudja, mi mindent csinál még.

– Zinat egy senki. Egy utálatos perszóna. Azok a nők, akik vele dolgoznak, mind borzasztóak. Egy közös van bennük, hogy régebben senki sem fordult meg utánuk. Rondák, mint a bűn!

– Fagri!

– Zinat belülről is ocsmány! – folytatta, mit sem törődve Aga Dzsán rosszallásával.

– Ez most nem a megfelelő pillanat, hogy ilyesmikről vitatkozzunk. Elmegyek a bazártérre, megnézem, nem tudok-e mégis tenni valamit Ahmad érdekében.

– Nem kellene odamenned. Vagy végig akarod nézni, hogyan alázzák meg Ahmadot? Maradj itthon, és várd ki, míg elcsendesül a vihar.

– Ott kell lennem, ez az életem. Lehet, hogy megalázzák, de ez már nem számít.

Aga Dzsán először imádkozott, aztán felvette a kalapját, kihúzta magát, és elindult, hogy szembenézzen a sorssal.

A bazártéren nagy volt a tömeg, úgyhogy beállt egy fa alá, ahonnan jól látta a színpadot, melyen az ítélezésre nem sokkal később sor került. Az emberek beszélgettek, és mindenki kíváncsi

volt, vajon hogyan néz ki az iszlám, törvénykezés, a saría a gyakorlatban.

Aztán három katonai dzsip érkezett, mindegyikből iszla-mista katonák szálltak ki. Utánuk egy fekete Mercedes Benz gördült be a térre. Az egyik katona kinyitotta a kocsiját, melyből egy ifjú imám szállt ki. Az örök felkísérték a színpadra, ott helyet foglalt egy magas széken, majd kiadta az utasítást:

– Hozzátok!

Ahmadot egy erre az alkalomra felállított zöld függöny mögül hozták elő. Gondozatlan volt és legyengült. Az utóbbi időben egyáltalán nem jutott ópiumhoz, amitől alaposan megváltoztak a vonásai, az egész tartása. Úgy járt, mint egy öreg csavargó, aki már nagyon régen nem mosakodott. Ha a bíró nem szólítja a nevére, talán fel sem ismeri senki.

Mindenki csodálkozva bámulta Ahmad Alszabérit, a közkedvelt imámot, akinek egykor tornyokban álltak az asztalán a nőktől kapott szerelmes levelek.

A bíró csendre intette a tömeget, és elkezdte ismertetni az ítéletet:

– Ahmad Alszabéri bűnösnek találtatott a korábbi rezsim titkosszolgálatával való együttműködésben! Együttműködött a Sátánnal. Ezzel elárulta az iszlámot és a mecsetet, ahol imámként lépett fel! Ám mivel vér nem tapad a kezéhez, csupán tíz év börtönbüntetésre ítéltük.

A tömeg felzúdult, de a bíró ismét csendre intette őket, és folytatta:

– Az elítélt többé nem dolgozhat imámként, ezért elkobozzuk tőle a turbánját és a papi ruháját.

Ahmad reszketett hosszú, összekoszolódott ingében.

– De mivel a dzsómé-mecset imámja volt, s ezért példát kellett volna mutatnia, ezen, felül külön büntetésben is részesítjük

– folytatta a bíró. Aztán egy ideig hallgatott, majd hirtelen megszólalt: – Hozzátok a szamarat!

Erre az örök azonnal elővezettek a színpad mögül egy fehér szamarat.

Az egész tér felbolydult, nagy hangzavar támadt:

– Mire készülnek? Mit akarnak csinálni vele?

A szamar nagyon megijedt a rengeteg embertől, és lecövekelt, de az örök feltolták a színpadra.

Aga Dzsán felismerte: Am Ramazan fehér szamara volt az. Megjelent egy csomó moszlim, homlokukra kötött zöld kendővel, melyen a „Khomeini katonája” felirat állt, és hangosan kiáltozni kezdtek:

– Allah hatalmas! Halál a sah cinkosára!

A bíró közbekiáltott:

– Az elítéltet felültetjük a számárra arccal hátrafelé, és a dzsómé-mecsethez visszük. Igencsak könnyörületes büntetés olyasvalakinek, aki visszaélt a papi ruhájával!

A közönség megdöbönt, mindenki Ahmadot nézte, aki üres tekintettel meredt maga elé.

Aga Dzsán elővette a zsebkendőjét, és megtörölte a homlokát. Nem akarta elhinni, hogy tényleg felültetik Ahmadot egy számárra, és végigvezetik a városon.

Tudta, hogy Ahmad sok-sok ostobaságot művelt, de nem hitte, hogy a sah cinkosa lett volna. Ez nem illett a karakteréhez. De hát akkor miért nem szólal meg? Miért nem tiltakozik, miért nem védi meg magát?

Aga Dzsán előrefurakodott a tömegben, és torka szakadtából kiáltozni kezdett:

– Ahmad! Nem vagy áruló! Véd meg magad!

Mindenki Aga Dzsán felé fordult.

– Nyisd ki a szád! Mondj már valamit! – kiabálta még hangosabban.

Ahmad, amikor meghallotta Aga Dzsán hangját, végre feleszmélt.

A bíró ráripakodott Aga Dzsánra:

– Csendet!

– Nem szabad hallgatnod, Ahmad! – üvöltötte Aga Dzsán.

– Csendet! – szólt rá újra a bíró.

Két ór elindult Aga Dzsán felé.

– Térj magadhoz, Ahmad! Értem! Értünk! A mecsetért! – kiabálta Aga Dzsán, miközben hevesen birkózott a két őrral, akik el akarták vezetni.

– Te vagy a mecsetünk imámja védd meg... – kiabálta, de nem tudta befejezni a mondatot, mert az egyik ór megragadta a jobb karját, hátracsavarta a kezét, és arccal a földre nyomta.

– Ahmad! Tégy értünk valamit! – üvöltötte Aga Dzsán, miközben az örök leszorították.

Két kereskedő a bazárból előrerohant, kirángatták Aga Dzsánt az örök keze és lába alól, és hátravitték oda, ahol addig álltak.

Ahmad összeszedte minden erejét, a tömeghez fordult, kezét a magasba emelte, és kiabálni kezdett:

– A Koránra! Ártatlan vagyok!

– Elég! – üvöltötte a bíró.

– A mecsetre! Sohasem voltam a sah cinkosa!

– Elég legyen! – üvöltötte a bíró dühödt hangon.

– Sohasem... – kiabált Ahmad, de nem tudta befejezni, mert két ór megragadta, és fel akarta ültetni a számarra. Az állat hátrahőkölt. Az egyik ór keményen oldalba verte a puskájával, mire a szamar megtántorodott, a földre zuhant, majd feltápászkodott.

Előlépett egy idős, vállán fegyvert, homlokán zöld kendőt viselő férfi. Megsimogatta az állat fejét, és gond nélkül lecsitította, míg az örök felültették a hátára Ahmadot.

Aga Dzsán megjijedt, amikor meglátta az öregembert.

Jól látta? A férfi a szolgájuk, Am Ramazan volt. Beállt az iszlám hadseregbe. Aga Dzsán nem akarta elhinni: Am Ramazan önként bocsátotta rendelkezésre a szamarat, hogy megalázzák és megtörjék Ahmadot. Aztán sajátkezüleg csitította le az állatot.

Szégegyellje magát, gondolta Aga Dzsán: még mindig ott van a zsebében a ház kulcsa, hát hogy változhat meg ilyen gyorsan egy ember?

Aga Dzsánnak olyan fájdalmat okozott szolgálja pálfordulása, hogy hirtelen, mint egy eszelős, fennhangon kezdte citálni az A1 Morszalát szúrát:

Jaj lesz nektek ama napon, tagadók!
Jaj nekik, akik rohamoznak!
És akik szanaszét szóródnak!
És akik különbséget tesznek!
Amiről a jóslat szólt, beteljesedik.
És mikor kihunynak a csillagok az égen,
És amikor megnyílik az ég,
És amikor szétszóródnak a hegyek,
Jaj lesz a tagadóknak!

A szamár megindult, Ahmad csendesesen könnyezett a nyergében. Valaki egy követ dobott feléje, amely éppen fejen találta.

Aga Dzsán, aki már képtelen volt elviselni a látványt, előreugrott, és elállta a szamár útját:

– Állj! Senki sem dobálhat követ! Nem megkövezésre ítélték. Hol van az az átkozott bíró?

Egy ör keményen a földre nyomta Aga Dzsánt. Ám ő olyan fürgén, hogy ki se nézte volna belőle az ember, felugrott, és visszarohant a szamárhoz.

Az ör a fegyvere tusával állította meg.

Megint repült egy kő, ez Ahmad jobb fülét találta el. Aga Dzsán gyorsan előrántotta a Koránt a belső zsebéből, félrelökte az ört, odarohant Ahmadhoz, eléállt, a könyvet a magasba tartotta, és hangosan kiáltotta:

– Erre a könyvre mondom! Ne kövezzétek meg!

Az ör kitépte a Koránt a kezéből, és keményen az arcába vágott vele. Aga Dzsán egy pillanatra elvesztette az egyensúlyát, de rögtön

vissza is nyerte, megragadta Ahmad derekát, és lerántotta a számárról; mindketten a földre zuhantak.

Két ór visszaültette Ahmadot a számárra, miközben a többiek kíméletlenül megrugdosták Aga Dzsánt: kapott a hasába, a hátába és a lábára is.

A szamár nekiindult, a tömeg pedig követte az állatot a mecset felé.

Aga Dzsán a fájdalomtól összegörnyedve feküdt a földön. Ezt dúdolta:

O te ruhákba göngyölt!

O te köntösbe burkolt!

Nem fekhetsz immár

A földön

Áll fel!

A holdra

Az égen felragyogó hajnalra!

Aztán megtámaszkodott a kezével, és nagy nehezen felállt.

A Tehén

Kezdetben volt a Tehén, a többi néma csend. Így hitték az ősi perzsák. Ezért láthatók tehénfejek a régi perzsa paloták oszlopain Fars tartományban.

Amikor a Tehén meghalt, élete maradéka kiszökött a testéből. Húsából állatok és növények lettek.

Ezek a hitek idővel eltűntek, és újabbak jöttek a helyükbe. Később a Tűz lett szent, a Tehén emléke egyre inkább elhomályosodott.

A Tűz még mindig büszkén lobogott a hegyekben lévő tűz-templomokban, amikor Jazdban megszületett Zarathusztra. Ő volt az első perzsa próféta, aki azt hirdette, hogy sem a Tehenet, sem a

Tüzet nem szabad imádni. Istent az égbe helyezte, és nevet is adott neki: Ahura Mazda*.

És a Tűz Ahura Mazda földi jelképe lett.

A próféta felkínálta népének az Avesztát*, melyben Isten szent szavai álltak.

Évszázadokkal később Mohamed meghirdette az iszlámot, és eltöröltek minden régi perzsa eszmét, a Tüzet pedig kioltották.

Ezemégyszáz éve nem dicsőítik sem a Tehenet, sem a Tüzet, ám ennek a gondolatnak a lelke mindmáig megmaradt a perzsák tudatában.

Az iszlám most Aga Dzsán családjában okozott komoly törést. Az elmúlt nyolc évszázadban a ház a mecset szószékén keresztül mindig egységesen vette fel a harcot az iszlám ellenségeivel. Most először azonban maga az iszlám lett a család ellensége.

Bár a forradalom nagyrészt befejeződött, Sahbal még mindig nem tért haza.

Noszrat jól volt. Éjt nappallá téve azon dolgozott, hogy jó pozíciót harcoljon ki magának az új iráni iszlám köztársaság filmművészetében. Már egyáltalán nem jutott ideje hazalátogatni. Még telefonálni sem.

Zinat teljesen átadta magát a Khomeini-féle iszlámnak, alig járt haza. Megszakította kapcsolatait a családdal, senki sem tudta pontosan, mivel tölti a napjait.

Müezzin nem érezte jól magát otthon, ezért egyre gyakrabban utazott, és Dzsávád is rendszeresen eljárt hazulról.

Az otthoniaknak nem árulta el, hová szokott menni, de valójában Teheránba járt. Felvette a kapcsolatot Sahballal. Titokban mindig is rokonszenvezett a baloldali mozgalommal, melyben Sahbal kimondottan aktív szerepet játszott.

– Miért nem jössz haza? – kérdezte Sahbalt.

– Amikor Khomeini még Párizsban volt, azt ígérte, hogy mindenkinek egyforma jogai lesznek. De most, hogy hatalomra

jutott, már hallani sem akar erről. A baloldali mozgalmat istenkáromlók gyülekezetének tartja, akiknek nincs helyük az ő iszlám birodalmában. Ezért most hátrébb húzódtunk, és titkos címeiken rejtőzünk. Khomeiniben nem lehet megbízni.

Naszrin és Enszi, Aga Dzsán lányai is úgy döntöttek, hogy elhagyják a házat. Azt találták ki, hogy albérletet keresnek Teheránban.

Korábban még egyetlen házbéli nő sem tett ilyet. De Naszrin és Enszi felnőtt nők voltak, és nem akartak tovább otthon ülni, arra várva, hátha eljön értük egy férfi.

Fagri Szadat mindig óvta a lányait. Nem ragaszkodott hozzá, hogy a mecsetbe járjanak, és a város legjobb iskoláiba íratta őket.

Miután megszerezték az érettségi bizonyítványt, mindketten tanárszakra jelentkeztek. Ha közben nem változik akkorát a világ, mostanra mindketten megszerezték volna a diplomájukat, és elhelyezkedhettek volna valahol tanárnőként. Ám amikor kitört a forradalom, az összes egyetem és iskola bezárt. A forradalom után pedig már nem engedték nekik, hogy befejezzék a tanulmányaikat.

Az új iszlám rezsim kulturális forradalmat indított az üzemekben, az irodákban, az iskolákban és az egyetemeken is. Akit az erre kijelölt bizottság nem talált elég hű moszlimnak, azt haladéktalanul hazaküldték.

Naszrint és Enszit az elsők között utasítottak el az évfolyamukból, aminek oka többek között Ahmad és Aga Dzsán bazártéri jelenete volt.

Egy időre visszaköltöztek a házba, de Szenedzsánban nem volt jövőjük.

– Naszrin és Enszi Teheránba akarnak menni. Nemrég beszéltek velem erről – mondta Fagri Aga Dzsánnak lefekvés előtt.

– Nem engedhetünk el csak úgy két lányt Teheránba – jelentette ki Aga Dzsán.

– Akkor mit akarsz tenni? Örökre itt akarod tartani őket?

Aga Dzsán nem felelt.

– Itt nincs jövőjük. El kell őket engedned.

Néhány nap múlva Naszrin és Enszi bementek Aga Dzsán szobájába, és előadták, hogy Teheránba akarnak menni, ott szeretnének élni és dolgozni, őt pedig arra kérik, ne próbálja ebben megakadályozni őket.

– Nem akadályozlak benneteket – válaszolta Aga Dzsán.

A két lány elköltözött Teheránba, és egy darabig egy régi osztálytársuknál laktak.

Aga Dzsán továbbra is mindennap eljárt a bazárba, de már semmi sem volt olyan, mint régen. Minden férfi szakállt növesztett, és egymással versengve dörgölöztek a papokhoz. Az emberek eldurvultak, és már senki sem tisztelte úgy, mint korábban. Hű szolgálja a milícia egyenruhájában járt dolgozni, úgyhogy Aga Dzsán már telefonálni sem mert a jelenlétében.

Korábban, amikor ellátogatott a falvakba, melyekben szőnyegműhelyei voltak, a falusiak úgy fogadták, mint egy királyt, újabban viszont már nem is jött elé senki.

Amikor egy szép napon meglátogatta egy régi, iszfaháni barátja, az íróasztala mögött találta, papírajai fölé görnyedve. Nem ismerte meg. Aga Dzsán megöregedett. Ősz volt és megtört.

Próbált ugyanúgy dolgozni, mint régebben, de nem ment, képtelen volt rá. Inkább korábban járt haza, és a kertben tevékenykedett. Néha eltűnt a pincében, és órákon át, szöszmötölt a kacatjai között. Fagri Szadat utánament:

– De hát mit csinálsz itt olyan sokáig?

– Még soha nem volt időm, hogy rendesen átnézzem, mi van ezekben, a ládáknban.

– Mára elég lesz, menj, moss kezét. Feltettem friss teát.

Aga Dzsán megmosta a hóban a kezét és az arcát, aztán teázott Fagrival.

– Légy türelmes – mondta, amikor Fagri szokása szerint siránkozni kezdett, hogy mi lesz a gyerekeikkel.

– Hogyan legyek türelmes, amikor mindhárom gyerekem elment itthonról, miközben nincs jövőjük, mi pedig azt sem tudjuk, hol vannak?

– Nem csak a mi gyerekeink szenvednek ettől: hasonló sors jutott sok ezer másiknak is. Ez mindig így volt az életben, és így is lesz mindig, de erre van egy gyógyír, amely mindannyiunkon segíthet, ez pedig a türelem.

– Erre csak te vagy képes azzal a rendíthetetlen hiteddel, de nekem ez nem megy, én gyenge vagyok, gyakran kételkedem, szinte kimondani sem merem, de néha abban is kételkedem, vajon Isten látja-e, mi történik velünk.

– Fagri, légy erős, ne tévelyegj a sötétség felé, mert elvesztetted a nyugalmaidat, az pedig nem tesz jót.

– Mindenki a maga érdekeit nézi, mindenki igyekszik bebiztosítani a maga életét, te vagy az egyetlen, aki mindig becsületes volt, s az is maradt, és tessék, mit értél el vele? Beszorultál a pincébe! Valaha te voltál a bazar ura, a szavad aranyat ért, most meg mit csinálsz? Naphosszat turkálsz a kacatjaid között a pincében.

– Ne beszélj így Fagri – szólt rá sértődötten Aga Dzsán.

– Bocsánat, de nagyon jól tudod, mire gondolok; hol vannak a barátaid, a bazar hatalmasságai, hogy segítsenek rajtad?

– Nem szorulok senki segítségére – jelentette ki Aga Dzsán.

– Mindenki cserbenhagyott. Hol van Zinat? Hol van Müezzín, és főként: hol van a testvéred, Noszrat? Hallottál róla mostanában?

E pillanatban Noszrat épp otthon állt a zuhany alatt. Kereste a módját, hogyan tehetne valamit a perzsa filmművészet felvirágoztatásáért. De tisztában volt vele, hogy Khomeini jóváhagyása nélkül meg van kötve a keze. Miközben csobogott a víz a fejére, hatalmas ötlete támadt. A tehén. Hangosan kiabálni kezdett:

– Megtaláltam! Igen, végre megvan!

Azonnal elzárta a vizet, megtörülközött, felkapta a ruháit, és kirohant a házból. Fogott egy taxit, és elvitette magát a palotához, amelyben Behesti kvártélyozta el magát.

Kilenc hónap telt el a forradalom kezdete óta, és Khomeini még mindig nem tudta, mit tegyen a filmszínházakkal. A mozik kapuit beszögelték, és a bordélyokkal együtt tisztátalan helynek nyilvánították őket.

Miután Noszrat szorosán együttműködött Behestivel, bizalmas viszony alakult ki köztük. Behesti ismerte a filmvilágot. Németországban, titokban gyakran eljárt moziba, de úgy érezte, még nem jött el az ideje, hogy Khomeininek felvessék a mozik jövőjének kérdését.

– Tudom, mit kell tennünk – mondta neki Noszrat -, egyszerűen elvisszük az imámot moziba. Hadd lássa saját szemével, hogy egy mozi egészen más, mint egy bordély!

– Légy realista – felelte Behesti mégis milyen filmet mutatnánk neki, amivel meggyőzzük?

– Ott a Tehén! – mondta Noszrat.

– Tehén?

– Ez az első komoly perzsa film, de akár iszlám filmnek is nevezhetném.

– És az a címe, hogy Tehén?

– Igen, Tehén. Egy perzsa klasszikus. Nem mondom, hogy mestermű, de ennél jobbat nem mutathatunk az imámnak. A Tehén ott van minden perzsa lelkében, még Khomeini imáméban is. Én megszervezem a vetítést, ön pedig elhossa a moziba az imámot. Az iszlám nagyon sokat jelenthet a filmnek. Nagy terveim vannak. Ha Khomeini jóváhagyja a filmet, kultúránk szívéből önálló filmművészet sarjadhat. A siíták sajátosan látják a világot, útravalónak pedig mindig ott van ősi, perzsa kultúránk. Rövid idő alatt meghódítjuk a világ összes filmszínházát!

– A világról majd talán máskor beszéljünk, most először is mutassuk meg az imámnak azt a filmet.

– Nincs sok időnk, gyorsan kell cselekednünk, mert minden mozira lakat került, és a nagy szőnyegkereskedők országos akcióba kezdtek: felvásárolják a filmszínházakat, hogy mecsetet csináljanak belőlük.

– Nem vihetjük el az imámot moziba.

– Máshogy csináljuk: majd én elviszem a mozit az imámhoz.

– Ez jó ötlet – ismerte el mosolyogva Behesti.

– Történelmi pillanat lesz, és meglásd, Khomeini élvezni fogja, a film ugyanis vidéken játszódik, ott, ahonnan ő is származik.

Noszrat már másnap este vállára vett egy feltekert vásznat, fogta a vetítógépet, és besétált Khomeini Teherán északi dombjai közt megbúvó szállására.

Behesti bekísérte az imám dolgozó szobájába, ahol Khomeini a szőnyegén ült, a falnak támasztott párnának dőlve. A forradalom óta Noszrat haja megőszült, szakállat növesztett, és művészi kalapokat hordott. Az emberek többsége letérdelt Khomeini előtt, és kezet csókolt neki, ám Noszrat nem tette. Csak levette a kalapját, és biccentett az imám felé.

Behesti bemutatta:

– Ez az az operatőr, akinek a forradalomról készült riportjait már számos televízióadó leadta világszerte. Megbízható ember. Rendes, vallásos családból származik, és figyelemre méltó gondolatai vannak a filmmel kapcsolatban. Most magukra hagyom önöket.

Miután Behesti kiment, csend ereszkedett a szobára.

Noszrat lepakolt, és körülnézett, hová akaszthatná fel a fehér vásznat. Előhúzott a zsebéből egy kis kalapácsot, majd a fehér vásznat egyetlen szó nélkül, két szeggel felszögelte a falra Khomeinivel szemközt.

Egy fal mellett álló asztalt arrébb húzott, és rátette a vetítógépet. Utána a szoba közepére helyezett egy széket, és az imám felé fordult:

– Átülne erre a székre, kérem?

– Jól ülök itt! – felelte Khomeini csöppet bosszúsan.

– Értem, de a szék a mozi része.

Khomeini csodálkozva pillantott rá: még soha senki nem beszélt így vele. Ugyanakkor tudta, hogy Noszrat fotográfus, ahogyan azt is, hogy kétféle ember van, akire mindig hallgatni kell: a házi orvos és a fotográfus. Úgyhogy felállt, és leült a szoba közepére tett székre.

Noszrat behúzta a függönyöket, és leoltotta a villanyt, amitől koromsötét lett a szobában.

Ekkor bekapcsolta a vetítógépet.

Az orsó forogni kezdett, a film fekete-fehér volt és régi, megjelent a vásznon egy tehén, böngött, amire Khomeini egyáltalán nem számított. Aztán jött egy paraszt, aki csókot nyomott a tehén fejére, megsimogatta a nyakát, és ezt mondta neki: „Te vagy az én tehenem. Az én kedves tehenem. Gyere! Elmegyünk sétálni egyet!”

A paraszt ment elől, a tehén pedig követte a mezők felé. Amikor odaértek a mezőre, a paraszt előhalászta hagyományos pipáját, leült egy fa árnyékába, és dohányozni kezdett, miközben elégedetten nézegette legelésző tehenét. Ekkor megjelent egy fejkendős parasztasszony.

– Szálám álejkum, Mashadi!

– Szálám álejkum, Bádzsi. Gyere, ülj le ide mellém az árnyékba, meleg napunk van. Mindjárt el is viszem a tehenemet a folyóhoz, szegény párának olyan melege volt az istállóban. Hogy s mint vagy Bádzsi?

A parasztasszony letelepedett mellé a földre, s attól fogva ketten nézték teljes csendben a tehenet.

Nem volt különösebben csodálatos film, de mágikus jelenetek voltak benne az egyszerű falusiak életéről. A történet rém egyszerű volt, de a nézőt épp a falusiak primitív életének képei ragadták meg.

A film remekül illett Khomeini új, iszlám köztársaságához, mert a vidéket még nem fertőzte meg a modernitás. A parasztasszonyok mind lefátyolozva jártak, mindenütt jelen volt a Korán. Falun nem ismerték a villanyt és a vízvezetéket. Nem lehetett zenét hallani, senkinek sem volt rádiója. Elsőre ennél jobbat nemigen lehetett volna mutatni Khomeininek. Önmagára, a szüleire és egykori falusi szomszédaira ismerhetett a filmbeli szereplőkben.

A történet egy parasztról szólt, akinek nem voltak gyermekei, de imádta a tehenét. Egy nap a tehén megbetegszik. A falu bölcsei azt javasolják a parasztnak, hogy vágja le a tehenet, mielőtt elhatalmasodik a baj, de ő erről hallani sem akar.

Egy napon a tehén elpusztul a paraszt távollétében. A falusiak úgy döntenek, hogy rögtön eltemetik, még mielőtt a paraszt hazaér.

Amikor a paraszt visszatér, és a tehén után érdeklődik, mindenki azt mondja neki, hogy az állat elszökött. A paraszt pánikba esik. Naphosszat keresi a tehenét, de sehol sem találja. Életkedve elhagyja, egy falat sem csúszik le a torkán.

A falu bölcsei meglátogatják, hogy megvigasztalják, és elmagyarázzák neki, hogy az ember nem szokta így gyászolni a tehenét. Ám a paraszt már annyira belebetegedett az állat elvesztésébe, hogy magát is tehennek képzei. Amikor a bölcsek belépnek a házába, bánatában bögni kezd, mint egy tehen.

A bölcsek előveszik zsebkendőiket, és csendben zokognak a paraszt sorsa láttán.

Amikor a film véget ért, Noszrat felkapcsolta a villanyt. Khomeini épp a zsebkendőjéért nyúlt.

A rákövetkező pénteken az ajatollahok szerte az országban szokatlan dolgot közöltek a prédikációjuk végén:

– Ma este egy filmet mutatnak be a televízióban. A film címe Tehén, és Khomeini imám jóváhagyásával látható. A hívők megtekinthetik!

Azok, akiknek otthon nem volt tévéjük, este szinte megrohmozták a teaházakat, hogy megnézhessék a filmet.

Fontos nap volt ez az iráni művészet történetében.

Aga Dzsán Gyíkkal nézte a filmet a fiú fészereben, a tetőn. Neki is ez volt élete első filmje. Amikor látta a tehenet, meg a parasztot és a rozoga házakat, nem nagyon akarta elhinni, hogy ez az a híres filmművészet.

Sahbal Dzsávád társaságában nézte a filmet.

Naszrin és Enszi, Aga Dzsán lányai egy régi osztálytársukkal együtt.

Szedik Teheránban, néhány moszlim nő társaságában nézte. Galgal a nővérén keresztül elintézte, hogy Szedik egy időre, a fővárosba költözhessen.

Zinat Ganum Azam Azamnál lakott, aki felvette asszisztensnek.

Zinat nem sokkal azelőtt, a mecsetben nyilvánosan is megtagadta Ahmadot. Azt mondta, szégyelli, hogy ez az ember a fia.

Nem Zinat volt az egyetlen. Sok hívő szülő tűnt fel a televízió képernyőjén, akik hátat fordítottak saját gyermekeiknek, mert azok szembefordultak az ajatollahokkal. Akkoriban mindenki erről beszélt, de senki sem értette. Vajon a hitük készítette őket erre? Vagy a papok agymosása volt ilyen sikeres?

Miután Zinat nyilvánosan is kifejezte ellenszenvét, másnap az ajatollah a dolgozószobájában fogadta. Négyszemközt kívánt beszélni vele.

– Zinat Ganum, te vagy az ideális moszlim nő, ilyenekre van szüksége ennek a városnak. Igazi mahdzsabe* vagy A szent Fatima boldog, amikor lát téged. És most jól figyelj! Megbízlak azzal, hogy moszlimmá formáld a szenedzsáni nőket. Ha rájuk nézek, megannyi Zinat Ganumot akarok látni. Értetted?

– Igen, ajatollah, értettem! – felelte Zinat, és felállt.

Zinat hat másik nővel megalapította az erkölcsbizottságot.

Nekiláttak, hogy nyilvánosan iszlamizálják a nők viselkedését.

A legtöbb nő a városban fekete csadort vett, amikor elment hazulról, de sok, főként fiatal nő is akadt, aki nem akart engedelmeskedni az iszlám rezsimnek, és megtagadták a csador viselést. Az utcákon három dzsip járőrözött, melyekben két-két lefátyolozott nő és egy-egy fegyveres férfi utazott. Az volt a feladatuk, hogy ellenőrizzék a város asszonyainak hedzsáb-ját*.

Ha olyan nővel találkoztak, aki nem az iszlám előírásoknak megfelelően viselte a kendőt, vagy ki volt sminkelve, kiugrottak a dzsibből, odarohantak hozzá, és feltartóztatták.

Ha a megállított nő figyelmeztetésük hatására megigazította a kendőjét, továbbengedték, de ha netán nagyszájuskodott, betuszkolták a dzsip mögött haladó kisbuszba, és elvitték egy titkos címre, hogy mórésre tanítsák.

Az összes így letartóztatott nő Zinat elé került.

Zinat Azam Azam közreműködésével kidolgozta a módszereket, melyekkel alaposan meg tudta félemlíteni az efféle renitenseket.

Azam Azam bekente a lábukat sziruppal, Zinat pedig bezárta őket egy sötét szobába, melyben csótányok repkedtek.

A nagyszájú lányokat olyan vaksötét szobába zárták, ahol cincogó egerek hemzsegték a lábuk körül.

Egyszer pedig Zinat egy durva törülközővel olyan keményen törölte le a piros rúzszt egy nő ajkáról, hogy szerencsétlennek vérzett a szája utána.

Azon az estén, amikor az egész ország a képernyők előtt ült, és a Tehenet nézte, moszlim egyetemisták egy jókora csoportja – Khomeini engedélyével – átmászott az amerikai követség kerítésén, és behatolt az épületbe. Villám támadásuk során foglyul ejtették a nagykövetet és hatvanöt munkatársát, akik biztonsági megfontolásokból tartózkodtak a követségen. A tűzokat azonnal

titkos rejtekhelyekre szállították, mivel az iszlám rezsim félt, hogy Amerika egy nagyszabású akcióval próbálja majd kiszabadítani őket.

A legfontosabb személyeket a biztonság kedvéért dzsipeken máris Komba, Iszfahánba és Szenedzsánban küldték.

Arakit, Szenedzsán ajatollahját az éjszaka közepén az ágyából ugrasztottá ki az asszisztense.

– Azonnal öltözzön át – suttogta -, valaki vár önre a nappali szobában.

– Kicsoda? – kérdezte az ajatollah.

– Egy nagyon fiatalember, aki egy államtitkot kíván megosztani önnel.

Az ajatollah rögtön átöltözött. A nappali szobában valóban várt rá egy fiatalember.

Az ajatollah odanyújtotta a kezét, a férfi, kezét csókolt neki, és halkán így szólt:

– A teheráni egyetem diákja vagyok. Titkos üzenetet hoztam önnek Ruhollah Khomeini ajatollahtól.

Az ajatollah előrehajolt, a diák pedig a fülébe súgta a titkos üzenetet:

– A kapu előtt három kocsi áll, bennük hét bekötött szemű amerikaival.

Az ajatollah azonnal feltette a turbánját, kezébe kapta a sétabotját, és odaszólt a diáknak:

– Velem tartasz?

Beült az egyik kocsiba, és elhajtottak a sivatag felé.

Irán és Amerika képviselői svájci közvetítéssel hónapokon át, tárgyaltak a túszok szabadon engedéséről, ám a hosszadalmas egyeztetések nem hoztak eredményt. Khomeini két kőkemény feltételt szabott az amerikaiaknak:

I. Adják ki a sahot, hogy eljárást folytathassanak ellene az iszlám törvénykezés alapján;

II. Utalják át azt az iráni olajkereskedelemből származó több milliárd dollárt, amely amerikai bankok számláin állt.

Csakhogy az amerikaiak tudták, nem adhatják ki a sahot, mert akkor az ajatollahok haladéktalanul kivégzik. És ilyen rövid idő alatt azt a több milliárd dollárt sem tudták volna visszafizetni. A tárgyalások megszakadtak, az ügy csendben elaludt.

Százhetvenkét nap múlva az éjszaka sötétjében hat amerikai szállító repülőgép repült át Szenedzsán fölött; senki sem látta vagy hallotta őket. Fél órával korábban szálltak fel egy Perzsa-öbölben állomásozó amerikai anyahajó kifutópályájáról, hogy Szaddám Húszéin engedélyével átrepüljenek az iraki légtéren, majd behatoljanak Irán területére.

Egy titkos sivatagi katonai repülőtér felé tartottak. Úgy tervezték, hogy a sah egykori kommandós egységei kiszabadítják a túszoikat, helikopterrel a sivatagi reptérre szállítják, majd kimenekítik őket az országból.

Az amerikaiak az akció előtt Khomeini egyik nekik kémkedő bizalmasától megtudták, pontosan hol tartják fogva a túszoikat.

Ám az akció kudarcba fulladt. Egy rejtélyes esemény miatt, melyre csakis Khomeini tudhatott magyarázatot, az egész terv kútba esett.

– Allah megállította őket! – kiáltotta másnap reggel Khomeini, miután kiderült, hogy az amerikaiak végtelenül titkos katonai akciója csúnya fiaskóval végződött.

– Allah megvédi országunkat – közölte nyugodt hangon -, miért nem hajlandók felfogni ezt az amerikaiak? Roppant egyszerű: Isten közbelépett.

Amikor a hat közül két amerikai gép épp le akart szállni a titkos támaszponton, nekiütköztek egy helikopternek. A gépek és a helikopter elégték, a száraz sivatag közepén valóságos tűzeső keletkezett, amit azonban senki sem vett észre.

Nyolcán meghaltak, öt ember megsérült. A baleset után a többi gép rögtön megfordult, és visszatért a repülőgép anyahajó fedélzetére.

Egy pásztor, aki a sivatag peremén, egy fa alatt álló régi kút mellett álomba szenderült, felriadt a számára ismeretlen hangtól. Felemelkedett, az éjszakában a sivatag irányába kémlelt, és a tiszta égen egy fekete füstfelhőt látott.

Azonnal felmászott a fára, és a távolban látta a tüzet. Mindjárt tudta, hogy valami szörnyűség történt, úgyhogy hátrahagyta a nyáját, és a faluba rohant. Fél órával később a falu apraja-nagyja a házak tetején állt, és a tüztengert nézte.

A falu imámja a mecsetbe rohant, kinyitotta az ajtót, és felvette a telefont, a falu egyetlen telefonját. Haladéktalanul tárcsázta Araki ajatollah számát:

– Magasra csapó lángokat látok a sivatagban. A falu bölcsei még sosem láttak hasonlót. Biztos, hogy történt valami.

Az ajatollah azon nyomban a sivatagba küldte az iszlám hadsereg parancsnokát, hogy nézzen utána, mi történhetett.

Az ajatollah háromnegyed óra múlva fogta a piros telefont, és egyenesen a teheráni Khomeini-ház számát tárcsázta:

– Elképzelhetetlenül magas lángok! Úgy tűnik, lezuhant néhány repülőgép. A tűz túl hevesen lángol, egyelőre nem tudunk közelebb jutni a helyszínhez!

Még mielőtt Teherán felállított volna egy csoportot, melyet Szenedzsánba küldhetett a történetek kivizsgálására, a falusiak szamaraikon a lezuhant gépekhez kocogtak, és megkezdték a sebesültek mentését.

A hatóságok még mindig nem tudták pontosan, mi történt, amikor a Rádió Moszkva a reggel hat órai hírekben világgá kürtölte: „Három amerikai repülőgép zuhant le az iráni sivatagban, Szenedzsán közelében.”

Müezzín, aki minden reggel hallgatta az adót, szintén hallotta a hírt, de elsőre nem mérte fel a jelentőségét. Csak amikor az ismétlésben újra megütötte fülét a Szenedzsán szó, rohant át Aga Dzsánhoz, hogy kiabálva közölje vele:

– Amerikaiak zuhantak le a sivatagban!

Az állami televízió a kétórai híreket a sivatagból sugárzott élő közvetítéssel nyitotta, a kamera sorra közelített rá a halott amerikaiakra. Ezután Araki ajatollah jelent meg a képernyőn, és heves szózatot intézett a nézőkhöz, miközben jobb kezében egy kalasnyikovval hadonászott:

– Az iszlám egy csoda, az iszlám ezernégyszáz év múltán még mindig egy csoda! Az amerikai gépek Irakon át behatoltak az országunkba, lekapcsolt világítással szálltak a sötétben, modern elektronikus eszközöket használtak, hogy félrevezessék a radarjainkat. Mindent tökéletesen kieszeltek, szuperintelligens számítógépek mindent pontosan kiszámoltak, ám egyvalamit elfelejtettek bekalkulálni a számításaikba: a Koránt! Nekünk nincs szükségünk szupermodern számítógépekre, hogy kiszámítsuk az ilyesmit, nekünk nincs szükségünk elektronikus szemekre, hogy lássuk a dolgokat, mert van valaki, aki őrzi ezt a földet, van valaki, aki megvéd bennünket, van valaki, aki mindent az ellenőrzése alatt tart, amíg mi alszunk. Ez a valaki pedig nem más, mint Allah. Amerikának számítógépe van, nekünk itt van Allah. Amerikának hatalmas kémrepülőgépei vannak, nekünk itt van Allah. Amerika! Ha tudni akarod, ki intézte úgy, hogy a repülőgépeid lezuhanjanak, olvasd el az A1 Fii szúrát:

„Álam tara kájfe raboka béh aszábel fii.

Hát nem láttad, mit tettünk azokkal, akik elefántokon jöttek?

Ravaszságuk tévútra vitte őket.

Madárrajokat küldtünk, s azok követ szórtak rájuk.

S a közápportól olyanok lettek, mint a letarolt mező."

Alharab

Öt hónappal később déli tizenkettő óra körül három iraki harci repülőgép tűnt fel Teherán fölött. Olyan alacsonyan szálltak, hogy letről látni lehetett a pilótákat. Mindenki menedéket keresett a fülsiketítő és félelmetes zaj elől.

A gépek a légikikötőt bombázták, ily módon megüzenve az alharabot, a háborút Irán ellen.

Az iraki hadsereg előző éjszaka behatolt Irán területére, és elfoglalta a déli, olajban gazdag Kozesztán tartomány összes stratégiai szempontból fontos pontját. A legfontosabb iráni gáz- és olajfinomítók Szaddám Húszéin kezébe kerültek.

A rezsim megjedtt attól, ami történt, az emberek pedig el sem akarták hinni. Csak amikor a televízió bemutatta az első képeket az iráni olajfinomítók előtt álló iraki tankokról, kezdte megérteni mindenki, hogy itt tényleg nem pusztá fenyegetésről, hanem valódi háborúról van szó.

Khomeini televíziós beszédet mondott, és felszólított mindenkit, aki rendelkezett fegyverrel, hogy azonnal jelentkezzen a legközelebbi mecsetnél.

– Ez dzsihad! – kiáltotta.

Felhívása nyomán, huszonnégy órán belül komoly, hívőkől felálló hadsereg verbuválódott. Sok ezer öreg és fiatal, tapasztalatlan férfit buszokra ültettek, és egyből a frontra vitték őket.

Eközben magasan a háborús területek fölött amerikai kémrepülőgépek szálltak, felvételeket készítettek az iszlám hadsereg mozgásairól, melyeket továbbítottak Szaddám Huszeinnek, minek következtében az iráni csapatokat megállás nélkül bombázhatták az iraki harci gépek.

Khomeini, aki még koránt sem érezte úgy, hogy legyőzték, lelket öntött népébe:

– Csak a halál menthet meg bennünket. Amerika mindent szemmel tart a magasból. Csak egyetlen választásunk maradt: először hidat kell vernünk halottainkból, hogy utána képesek legyünk szembe szállni Irakkal.

Egy halotti lepleikbe öltözött hívőkből verbuválódott hadtest felvette a fegyvert, és elindult, hogy utat nyisson az iraki hadsereg felé. Az iráni csapatok végül elérték az irakiakat, és megkezdték a majd nyolc éven át, tartó háborút, melyben mindkét oldalon sok millió katona esett el.

Az ajatollahok attól tartottak, hogy ellenlábasaik kihasználják a háborút, és megdöntik a rezsimet. Khomeini nem bízott a baloldali mozgalmakban, Allah és a Korán ellenségeinek tekintette őket. Türelmesen várta a megfelelő pillanatot, amikor végleg megsemmisítheti őket. A baloldali ellenállás eközben titokban azon igyekezett, hogy ahol tudja, gyengítse az ajatollahok vakon vallásos iszlám államát, és amint mód nyílik rá, megdöntse hatalmukat.

Hogy legalább a belső fronton nyugalmat teremtsen, a rezsím végül úgy döntött, egy csapásra eltakarítja az útból az összes baloldali mozgalmat.

Khomeini először Galgallal közölte elhatározását:

– Gyökerestül irtsd ki őket! Nincs kegyelem! Tüntess el, taposs el mindenkit, aki szembe mer szállni az iszlámmal!

A régivágású kommunistákból álló Tudeh-párt vezetőit, akik mindvégig Khomeini mellett álltak, egy óra leforgása alatt letartóztatták.

Ám a rezsímnek arra már nem volt eszköze, hogy a földalatti szervezetek vezetőit is elkapja. Ezek időközben erősen radikalizálódtak, és épp azon tanakodtak, fegyverrel is szembeforduljanak-e a rezsimmel. A Tudeh-párt, mely nem kívánt szembeszállni Khomeinivel, besétált a csapdába.

Az iszlám televízió három nappal később bemutatta a párt idős vezetőjét, hogy mindenki lássa, mire számíthatnak a rezsím

ellenségei. A pártelnök megtört, lesóványodott, ősz volt és borotvátalan. Látszott, hogy egyenesen a kínzókamrából cipelték a kamera elé, szerencsétlen még ott is csak könyörgött, hogy ne gyötörjék tovább.

Borzalmas jelenet volt, egy tökéletesen összerakott videófelvétel, melyet azért mutattak be, hogy mindenkire ráijesszenek. A terv sikeres volt, mert a párt megmaradt vezetői még aznap éjjel elindultak a határok felé, hogy elmeneküljenek az országból.

Szenedzsánban Araki ajatollah azt a megbízást kapta, hogy haladéktalanul számolja fel a Vörös Falut.

A falu azokban az időkben élte fénykorát: autonóm területté fejlődött, melynek megvoltak a maga szabályai. Fantázia faluvá, ahol a fiatalok kicsiben megvalósíthatták az általuk elképzelt, ideális kommunista államot. Az egész falu természet egybegyűjtötték, majd igazságosan szétszították a helyiek között. Esténként mindenki összegyűlt a falu főterén, és az orosz költő, Majakovszkij verseit olvasták fel egymásnak.

A támadás éjszakáján is mindenki a főtéren volt, épp egy orosz filmet néztek. Egyszer csak valaki felkiáltott:

– A tankok! Jönnek! Zárjatok le mindent!

De már túl késő volt. A falu főtere egyetlen szempillantás alatt kiürült. Néhányan a hegyekbe menekültek, mások elbújtak a házukba, és bezárták az ajtót, azok pedig, akiknek volt elrejtve fegyverük, most elővették, és felmásztak a tetőkre.

A falu fölött megjelent egy helikopter, a tetőkről lövések dördültek. Erre a helikopter éles kanyarral visszafordult.

A tankok begurultak a faluba, és a semmiből több száz fegyveres iszlamista bukkant elő, akik a sötétben pillanatok alatt elfoglalták állásaikat. Közben két újabb helikopter jött, és erős fényű reflektoraikkal a tetőket pásztázták. Lőni kezdtek mindenre, ami mozgott.

Ilyen súlyos támadásra senki sem számított. Az iszlám fegyveresek a környéket is figyelték, és a menekülőkre is lőttek.

A tetőkről fanatikusan viszonozták a tüzet, de az iszlám katonák minden egyes lövésre gránátüzettel válaszoltak, mely egész tetőket söpört el.

Nem volt értelme a további ellenállásnak, úgyhogy a házak ajtajai sorra kinyíltak, és a falusiak feltartott kézzel jöttek elő.

A dzsipek azokat is követték, akik a hegyek felé menekültek, és aki nem adta meg magát, azt azonnal agyonlőtték.

A foglyokat még aznap éjjel börtönbe szállították. Köztük volt Dzsávád, Aga Dzsán fia is.

Galgal, Isten rettegett bírója helikopteren repült Szenedzsánba, hogy ítélkezzen a letartóztatottak fölött. Ahol az ő gépe landolt, ott hamarosan halál és pusztulás aratott.

A nap még fel sem kelt, a szenedzsániak még mind aludtak, amikor a Vörösfalván elfogott fiatal emberek közül már ki is végeztek kilencet.

A város felriadt álmából. Azok a szülők, akiknek fiai vagy lányai a letartóztatottak közt voltak, rohantak a börtönhöz, hogy megnézzék a kivégzettek listáját.

A holttesteket átadták a családoknak, ám ezek a saría szerint tisztátalan testek voltak, és a tisztátalan holttesteket tilos a rendes halottak közé temetni. Az apák egy kisbusszal a hegyekbe szállították gyermekük holttestét, hogy ott adják meg nekik a végső tisztességet.

Aga Dzsán nem tudta, hogy Dzsávádot letartóztatták. Azt hitte, fia Teheránban van.

Fel sem merült benne, hogy Dzsávád is ott lehet a rabok között. Ismerte az egyik kivégzett fiút, a mecsettel praxist üzemeltető felcser fiát. Aga Dzsán épp a Koránt olvasta értük, amikor megszólalt a telefon. Felvette a kagylót.

– Rövid leszek – szólt bele egy férfi anélkül, hogy bemutatkozott volna -, Dzsávád barátja vagyok. Letartóztatták a Vörösfaluban. Komoly esély van rá, hogy kivégzik. Ha tenni akar érte valamit, most kell cselekednie. Ha Isten bírója elítéli, már késő.

Azzal letette.

Aga Dzsánnak remegett a keze, miközben visszatette a kagylót. Ezernyi gondolat cikázott át az agyán. Hívni akarta Fagri Szadatot, de nem bírta. A fiát letartóztatták, hogyhogy nem tudott róla? És honnan hívta az imént az a férfi? Ki lehetett az?

Ő úgy tudta, hogy Dzsávád Teheránba ment, akkor meg mit keresett abban a faluban?

És mit tehetne az érdekében?

Nem tudta, hol kezdje. Néhányszor felemelte a telefont, hogy felhívjon valakit, de mindig visszatette a kagylót.

Levette a fogasról a zakóját, felvette a kalapját, és elindult kifelé, de még ki sem lépett az ajtón, amikor újra megszörrent a telefon.

– Elnézést – mondta az iménti hang -, Dzsávád még a városi börtönben van. A bíró néhány nap múlva visszatér, hogy ítéletet hozzon a még ott lévő foglyok ügyében. Sietnie kell.

– De hát mit keresett a fiam a faluban? És ön kicsoda?

– Együtt voltunk a faluban, nekem sikerült elmenekülnöm, de őt letartóztatták. Gyorsan kell cselekednie, bocsánat, nem tudok hosszabban beszélni, be kell fejeznem – hadarta a férfi.

Aga Dzsán elindult a kapu felé, de félútról visszafordult:

– Fagri Szadat! – kiabálta.

Az asszony nem válaszolt.

– Fagri Szadat! – kiabálta még hangosabban.

Fagri hallotta a hangján, hogy valami nagy baj van. Lejött az emeletről.

– Légy erős – mondta Aga Dzsán -, Dzsávádöt letartóztatták!

Fagri kis híján elájult.

– Micsoda? Miért tartóztatták le? – nyögte ki nagy nehezen.

– Egy barátja épp most telefonált, és elmondta, hogy Dzsávádót letartóztatták Vörösfalván.

– Mit kerestél Vörösfalván?

– Nem tudom.

– Talán Sahballal ment oda. Hol van Sahbal?

– Azt sem tudom. Tennünk kell valamit, mielőtt túl késő lesz – mondta a férfi, és már indult is, de újra megtorpant. – Nem tudom, mit tegyek, nem tudom, kihez forduljak.

– Menj a mecsetbe! – mondta Fagri Szadat holtfehér arccal.

– Beszélj az ajatollahhal!

Aga Dzsán válaszolni akart, de aztán nem mondott semmit, hanem rohant a mecsetbe. Amióta az iszlamisták elvették tőle a mecsetet, egyszer sem járt ott, imádkozni sem. Belépett, de az ajatollah nem volt ott.

– Hol van az ajatollah? – kérdezte az új gondnoktól.

– Az összes megbeszélését áttette más időpontra, egyelőre nem jön a mecsetbe, mert az emberek folyamatosan a kivégzésekkel, kapcsolatos kérdéseikkel zaklatják.

– Mit gondolsz, hol érhetném utol?

– Nem tudom. Igazából senki sem tudja, mert különböző címeken lakik.

Aga Dzsán átment a mecsettel szemközti fűszereshez.

– Mit tehetek önért, Aga Dzsán?

– Nem tudja véletlenül, hol lakik az ajatollah? Sürgősen beszélnem kell vele!

A fűszeres érezte, hogy tényleg fontos dologról lehet szó, úgyhogy így válaszolt:

– La illaha illa Allah. Nem lenne szabad elárulnom, de nézzen el abba a nagy házba, ahol régen a titkosszolgálat vezetője lakott.

Aga Dzsán hívott egy taxit, és a nagy házhoz hajtatott.

Az ajtó előtt két fegyveres rendőr posztolt. Aga Dzsán odalépett hozzájuk, de azok ráripakodtak, hogy nem mehet tovább.

Jelentkezzen be a kaputelefonon, morogták. Aga Dzsán megnyomta a gombot. Eltartott egy darabig, míg beleszóltak.

– Mi van? – kérdezte valaki durván.

– Beszélni szeretnék az ajatollahhal.

– Írd le szépen a mondandódat egy papírra, aztán dobd be a jobb kezednél lévő postaládába.

– Személyesen akarok beszélni vele.

– Mindenki személyesen akar beszélni vele, de azt nem lehet.

– De ez létfontosságú. Aga Dzsán vagyok, a dzsómé-mecset korábbi kulcsőrzője. Ha ezt megmondja neki, egészen biztos, hogy az ajatollah fogadni fog.

– Nem számít, ki maga, az ajatollah nem ér rá. Ráadásul nincs is itt, és nem tudom, mikor jön meg.

Aga Dzsán tanácstalanul állt a kaputelefonnál.

– Ne álljon ott! Tűnjön el!

Visszasétált a városba. Életében először fogalma sem volt róla, mit tegyen.

Egy autó csikorogva fékezett mellette, a sofőr letekerte az ablakot, és ráüvöltött:

– Mire készülsz? Öngyilkos akarsz lenni?

– Elnézését kérem – mondta Aga Dzsán -, az én hibám.

A sofőr felismerte, és látta, milyen állapotban van.

– Hová megy? Talán elvihetem egy darabon – mondta.

– Én? A börtönbe megyek, ha nem nagy kerülő önnek.

– Melyik börtönbe? A régibe vagy az újba?

– Nem tudom. Abba, amelyikben kivégezték a fiúkat.

– Akkor a régibe. Szálljon be!

A városon kívül épült régi börtönt vastag, magas falak vették körül. Az autó lefékezett a börtön előtti kis téren, és Aga Dzsán kiszállt. A nagy vaskapu zárva volt, a falakon három rendőr őrködött. Egyébként egy lelket sem lehetett látni.

Még nem volt sötét, de a hatalmas fényszórók automatikusan felkapcsolódtak.

– Nincs itt senki – szólt ki neki a sofőr. – Ha gondolja, hazaviszem.

De Aga Dzsán nem hallotta, az ajtóhoz lépett, kaputelefont keresett, de itt nem volt kaputelefon. Ökölrel verni kezdte a vaskaput, de senki sem reagált.

– Van itt valaki? – kiabálta.

– Hazaviszem, ha gondolja – szólt oda neki újra a sofőr.

– Uraim! – kiabált fel Aga Dzsán a fal tetején strázsáló rendőröknek, de azok úgy tettek, mintha nem hallották volna.

– Uraim! – kiabálta még hangosabban.

A sofőr kiszállt, odament hozzá, megfogta a karját, és így szólt:

– Jobb lesz, ha most hazamegy, és holnap visszajön.

Besegítette a kocsiba, visszavitte a városba, és kitette a mecset előtt.

Amint belépett a házba, Aga Dzsánnak újabb ötlete támadt.

– Fagri! – kiabálta sürgető hangon. – Vedd a csadorodat!

– Miért?

– Elmegyünk Am Ramazanhoz!

Már jó ideje nem találkoztak Am Ramazannal. Nem tudták, mit csinál pontosan, csak hogy a szamarával az ajatollahot szolgálja, és egyenruhában jár. Aga Dzsán becsöngetett, de a férfi házában nem égett a villany.

Újra csöngetett. Léptek hallatszottak a folyosón, kinyílt az ajtó, és megjelent Am Ramazan. Hosszú szakálla volt, oldalán pisztolyt viselt. Mivel sötétben állt, még nagyobbnak tűnt, mint egyébként.

Nem számított Fagri Szadat és Aga Dzsán látogatására.

– Bejöhetünk egy pillanatra? – kérdezte Fagri Szadat.

– Tessék csak – felelte Am Ramazan.

A falon nagy Khomeini-portré függött, és a szoba tele volt kisebb, más ajatollahokat ábrázoló, bekeretezett fényképekkel.

– Szükségünk van a segítségedre, Am Ramazan – kezdte Aga Dzsán. – Dzsávádot tartottatták. Megtennél valamit a kedvünkért?

Am Ramazan meglepetten nézett rájuk. Világ életében a szolgájuk volt, ők pedig jól bántak vele. Most pedig itt állnak előtte összetörten, meggyötörtén, és a segítségét kéri.

– Mit tehetek értetek? Nem hiszem, hogy túl sokat elérhetek.

– Beszélnem kell az ajatollahal. El tudod ezt intézni? Most azonnal kellene, mert félek, hogy ha várunk, elkésünk!

– Most? Azt nem lehet. Nem tudom, úgy értem, várjatok csak, foglaljatok helyet, Fagri Szadat, hozhatok egy csésze teát? – habogta, aztán a telefonhoz lépett, melyet nemrég kötöttek be a házába.

Tárcsázott egy számot, aztán így szólt bele a kagylóba:

– Én vagyok! Találkozni szeretnék az ajatollahal. El tudod intézni? Nem, nem rólam van szó. Egy ismerősömről... Igen, jól ismerem, már régóta, és fontos... És jó lenne még ma este, ha lehet... Értem. És holnap...? Rendben, a mecsetben, a prédikáció után? Nem, inkább a prédikáció előtt.

Aga Dzsán érezte, hogy könny szökik a szemébe.

Péntek volt, rengeteg ember özönlött a mecsetbe. Aga Dzsán az ajtó előtt állt, és várta az ajatollahot, de az, késett.

Épp amikor indult volna a mecsetbe, megszólalt az ajatollah piros telefonja.

– Irak múlt héten vegyi fegyverekkel támadta meg a csapatainkat. Több ezren haltak meg, közülük jó néhány százan Szenedzsánból és a környező falvakból valók voltak – hallotta a pénteki imák koordinátorának hangját. – Holnap megkapjátok a holttesteket.

Az ajatollah fekete Mercedes Benz kocsija megállt a mecset előtt. Először néhány ór szállt ki. Aga Dzsán megindult feléjük, de egyikük feltartóztatta.

– Találkozót beszéltem meg az ajatollahal – mondta Aga Dzsán.

– Állj félre! – ripakodott rá az ór.

Az ajatollah gyors pillantást vetett Aga Dzsánra, de nem ismerte fel, hisz soha nem is látta korábban.

Aga Dzsán levette a kalapját, és meghajolt. Az ajatollah elhaladt mellette.

– Találkozót beszéltem meg önnel! – kiabált oda neki Aga Dzsán.

Az ajatollah megtorpant, hátranézett, aztán folytatta útját.

Aga Dzsán utánarohant.

– A mecset korábbi kulcsőrzője vagyok! – kiabálta, miközben az egyik őr megragadta.

Az ajatollah intett, hogy engedjék el.

Aga Dzsán odasietett hozzá. Araki kinyújtotta a kezét, s közben újra elindult a mecset felé. Aga Dzsán az imaterem előtt érte utol, megfogta a kezét, és megcsókolta.

A mecsetben összegyűlt hívek, amint meglátták az ajatollahot, mind felálltak, és jelszavakat skandálva fogadták.

Mindenki látta, hogy Aga Dzsán megcsókolta az ajatollah kezét, ahogyan azt is, hogy az ajatollah egy pillanatra megállt, és hallgatta, mit beszél. Mindenki látta, hogy Aga Dzsán még mondja a magáét, ám az ajatollah dühösen továbblép, mire Aga Dzsán megragadja a ruháját, de az egyik őr durván félreállítja.

Araki ajatollah egyenesen a magas szószékhez ment, és megállt az első lépcsőfokon. Az egyik őr odaadott neki egy gépfegyvert, hogy a háborús idők jeleként a kezében tartsa, miközben beszél. Belekezdett:

– Szaddám, aki nem is az atyja fia, bombázta a mi iszfaháni ékszerünket! Szaddám semmi, egy fattyú, aki Amerikának engedelmeskedik. Amerika bosszút áll! Amerika Szaddámot használja háborús gépként! Nem Szaddám, hanem Amerika bombázza a mecsetjeinket! Amerika! Bombázz csak bennünket! Nem félünk tőled! Amerika, semmisítsd meg történelmi istenházainkat! Nem félünk tőled! Szaddám egy szolgál! Fél tőlünk, fél a hadseregünktől, fél a fiaitoktól. Szenedzsán hívő népe!

Készüljetek. Kellemetlen hírem van számotokra. Szaddám vegyi fegyverekkel támadt fiainkra. Anya, készülj! Apa, készülj! Nemsokára el kell temetnünk fiainkat. De a fiaink a paradicsomba jutottak, ahol angyalok fogadták őket!

– Allaho Akbar! Allaho Akbar! – kiabálták az emberek.

– Allah hatalmas! Győzni fogunk! Elfoglaljuk Bagdadot. És nem állunk meg Bagdadnál, megyünk tovább Izraelig, és odacsapunk Amerikának. Felszabadítjuk Alharem Al-Sharifot*!

– Allaho Akbar! Allaho Akbar! – kiáltozta a tömeg.

– Nehéz időket élünk, de a fiaitok épp történelmet írnak. Gratulálok fiaitok halálához! De légy résen, anya! Ne lankadjon figyelmed, atya! Egyszerre két fronton harcolunk. Amott Szaddám ellen küzdenek fiaink. Itt pedig mi küzdünk a kommunisták ellen: kicsi, de nagyon veszélyes ellenség, melynek tagjai köztünk élnek. Őket is kiirtjuk, hogy írmagjuk sem marad!

Fegyverével Aga Dzsán felé mutatott, és kiabálva folytatta:

– Nincs kegyelem! Csak kegyetlen büntetés!

– Allaho Akbar!

Aga Dzsán, ahogy ott térdelt, úgy érezte, az egész mecset a vállaira nehezedik. Görnyedt háttal mormolta:

– Téged szolgálunk, és hozzád fordulunk segítségért. Vezess minket a helyes útra! Azok útjára, akiken könyörültél. Akiken nem nyugszik harag, s el nem tévelyednek.

Odahaza Fagri Szadat, amint meghallotta, hogyan bánt az ajatollah Aga Dzsánnal, azonnal felvette fekete csadorját.

– Hová mész?

– Meglátogatom Zinatot. Segítenie kell!

– Nem fog segíteni. Ahmadért sem tett semmit, és Dzsávádért sem fog. Feje tetejére állt a világ. Khomeini meghirdette a dzsihadot. Mindenkinek kötelezővé tette, hogy adják fel az ellenségeiket. Anyák vallanak gyermekeik ellen!

– Dzsávád nem követett el semmit.

– Ne légy olyan naiv Fagri, hisz minden anya ezt mondja. Már jó ideje nem lakik itthon. Nem tudjuk, mit tett, sem azt, mi keresnivalója volt abban a faluban.

– Én akkor is elmegyek Zinathoz.

– Zinat a mecsetben kiátkozta Ahmadot. Ha így beszél a saját fiáról, miért segítene a tiéden?

– Nem tudunk mást tenni, el kell mennünk hozzá. Neked is: együtt megyünk!

Zinat még mindig a börtön női részlegében dolgozott, ahol olyan mérvű nyomást gyakorolt a rabokra, hogy azok végül teljesen megadták magukat, és vállalták, hogy attól fogva naponta hétszer imádkoznak. Közben szemérmetlenül elárulták összes korábbi barátjukat.

Amikor Zinat egyik este előzetes bejelentés nélkül megjelent a házban, hogy magával vigye maradék, még ott lévő tárgyát, Aga Dzsán hangját hallotta meg a sötétből:

– Zinat, miért mindent ilyen titokban? Miért nem akarsz látni bennünket? Miért van az, hogy már nem is üdvözölsz minket?

Zinat nem válaszolt, csak ment tovább az ajtó felé.

Aga Dzsán eléállt.

– Nem futhatsz el. Válaszolnod kell. Az emberek nagyon csúnya dolgokat beszélnek a hátad mögött. Azt beszélik, hóhér lettél. Igaz ez?

– Beszéljenek csak, amit akarnak – törte meg hallgatását Zinat -, én csak teszem a kötelességem. Azt teszem, amit Allah kér tőlem!

– Melyik Allahról beszélsz? Én miért nem ismerem azt az Allahot?

– Megváltoztak az idők! – mondta Zinat.

Aztán kinyitotta az ajtót, és távozott.

Zinat jól érezte magát, jobban, mint valaha életében. Hidegen hagyta, mit mondanak róla az emberek, végtére is semmi rosszat nem tett. Amikor Ahmadot letartóztatták, Zinat titokban találkozott

Galgallal Komban. Döntő, sorsfordító találkozás volt. Korábban felfelmerült benne, vajon tényleg a helyes úton jár-e, de Galgal összes kételyét eloszlatta.

– Nagy forradalom zajlott le – magyarázta neki Galgal -, az iszlám végre kitepte a földből a kétezeröttszáz évnyi királyság gyökereit. Azon vagyunk, hogy felépítsük az első síita köztársaságot. Allah könyörtelenül megbüntet bennünket, ha elszalasztjuk ezt a páratlan lehetőséget. Allahnak két arca van. Egy könyörületes arca és egy rettenetes arca. Most annak van itt az ideje, hogy rettenetes, félelmetes arcát mutassa. Másképp nem diadalmaskodhat az iszlám. Ellenségeink akadályoznak bennünket. Nincs választásunk. Ha elfogadod az iszlámot, mondj le minden másról. Legyen szó a fiadról, az apádról, az anyádról, nem számít. Allah megjutalmaz majd a paradicsomban.

Az erkölcsnővérek Zinat vezette bizottsága az előző rezsím polgármesterének egykori szolgálati lakásában működött.

Amikor Aga Dzsán és Fagri odaérkezett, az udvaron épp szülők egy csoportja gyülekezett, akik letartóztatott lányaikért jöttek. Fagri Szadat jól az arcába húzta a csadorját, és a lépcső felé indult. Két fekete fátylas nő az útját állta.

– Mit akarsz? – kérdezte egyikük.

– Zinat Ganummal akarok beszélni.

– Talán nővérrrel: Zinat nővérrrel – javította ki a másik nő.

– Elnézést – felelte Fagri Szadat -, természetesen én is úgy értettem, hogy Zinat nővérrrel.

– Zinat nővér nem ér rá, senkit sem tud fogadni.

– Családi ügyben kell beszélnünk, és nagyon sürgős.

– Nem ér rá, család vagy sem, nem számít.

– Én a sógornője vagyok, ez pedig Aga Dzsán, a legidősebb sógora. Feltétlenül beszélnem kell vele. Ha megmondják neki, hogy itt várunk rá, egészen biztosan fogad bennünket.

– Megnézem, mit tehetek. De addig álljatok hátrébb, és ott várakozzatok.

– Természetesen – felelte Fagri.

Zinat a dolgozószobája ablakából egy függönyrésen át már korábban felfedezte a tömegben Aga Dzsánt és Fagrit.

Tudta, hogy Dzsávádót letartóztatták, de azzal is tisztában volt, hogy semmit sem tehet az érdekében.

Galgal felhívta olykor, de ő nem tudta hívni a férfit. Azt sem tudta pontosan, mivel foglalkozik, arról pedig, hogy Galgal Isten rettegett bírója, sejtelme sem volt.

Vajon segítene Dzsávádon, ha valóban veszélyben lenne? Reszketett a tehetetlenségtől: nem, nem segíthet rajta, ő nem az az ember, aki szembeszállhat a nagyobb erők akaratával, ő csak feladatokat teljesít. Khomeini annak idején világosan elmondta az erkölcsnövérek előtt tartott beszédében: „Az iszlám ma a ti vállaltokon nyugszik. Áldoztatok fel gyermekeiteket is, ha kell!”

Zinat még egyszer lepillantott az udvarra.

– Nem akarom látni őket. Mondd meg nekik, hogy házon kívül vagyok – mondta a belépő ajtónálló nőnek.

Az, visszament őrhelyéhez, és közölte Fagri Szadattal:

– Zinat nővér nincs itt. Házon kívül van.

Fagri Szadat kétségbeesetten nézett körül, szemével végigpásztázta az ablakokat, és egyszer csak észrevette a függöny mögül leskelődő nőalakot. Felismerte Zinatot. A függöny összezárult.

– Ott van – mondta Fagri -, hiszen ott áll az ablak mögött!

– Mondtam, hogy nincs itt, állj félre – szólt rá szigorúan az ajtónálló.

Aga Dzsán megfogta Fagri Szadat karját, hogy elhúzza onnan.

– Gyere, menjünk!

– Nem, nem megyek, itt maradok, beszélnem kell Zinattal

– mondta az asszony

– Tűnjetek innen, vagy hívom a testvéreket! – mondta az ajtónálló.

– Zinat! – kiáltotta Fagri.

Megjelent egy fegyveres férfi, és fegyverével a kijárat felé taszigálta Fagri Szadatot:

– Tűnés! Takarodjatok!

– Zinat! – üvöltötte Fagri, ahogy a torkán kifért.

A szakállas férfi odacsapott a puskatussal, mire Fagri megtántorodott, és az ajtónak zuhant, csadorja lecsúszott a fejről. Aga Dzsán nyakon ragadta a férfit és a falhoz nyomta, mire az ajtónálló nő segítségért kiáltott. Két fegyveres férfi rohant Aga Dzsán felé, ám Zinat ekkor kinyitotta az ablakot, és lekiáltott nekik:

– Ne bántsátok! Engedjétek el őket! Hadd menjenek!

Aga Dzsán felvette a földről Fagri csadorját, az asszony fejére és vállára terítette, és így szólt:

– Hazamegyünk!

Aznap késő délután Galgal Szenedzsánba érkezett.

Most, hogy a város oly sok katonája elesett a fronton, kedvező lélektani pillanat kínálkozott a rezsím ellenségeinek megbüntetésére.

Galgal a régi börtön egykori istállójában fogadta a vádlottakat; a helyiségben még érződött a lótrágya szaga. A falakon patkók, nyergek és bőr lószerszámok lógtak. Galgal mindig a város legsötétebb zugait választotta ítélethozása helyszínéül.

Bevezettek három fiatalembert, és Galgal negyedóra alatt kimondta felettük az ítéletet: egyikükre halálbüntetést rótt, a másik kettőre tíz, illetve tizenöt év börtönbüntetést.

Ez után egy fiatal lány következett.

– Neved?

– Mahbub!

– Akkor tartóztattak le, amikor szökni próbáltál. Miért akartál megszökni?

– Azért, mert félttem, hogy letartóztatnak.

– Mit tettél, hogy félned kellett a letartóztatástól?

– Nem tettem semmit.

– A táskádban röplapokat találtak!

– Ez nem igaz. Semmi sem volt a táskámban.

– A Vörösfaluban tartóztattak le. Ott laksz?

– Nem.

– Hát akkor mi keresnivalód volt ott?

– A barátnőimet látogattam meg.

– Hogy hívják a barátnőidet?

– Nem mondhatom meg.

– Nem akarsz megmondani. Rendben. Megbántad, amit tettél?

– Nem tettem semmi rosszat, így megbánom sincs mit!

– Ha aláírod ezt a papírt, és megbánást tanúsítasz, csökkentem a büntetésedet.

– Ha nem tettem semmit, miért kell aláírnom bármit is?

– Hat év! A következőt! – kiáltotta Galgal.

A lányt elvezették, és egy fegyveres férfi Dzsávádöt kísérte a helyiségbe.

– Neved? – kérdezte Galgal anélkül, hogy felpillantott volna.

– Dzsávád! – felelte amaz.

– Atyád neve?

– Aga Dzsán!

Galgal úgy kapta fel a fejét, mintha darázs csípte volna nyakon. Sötét szemüvege mögül Dzsávádra nézett.

A gyanúsított szemébe éles fény világított, ezért ő nem láthatta bíróját. Galgal tolla a földre esett, mire lehajolt, hogy felvegye, s így Dzsávád a másodperc töredékéig megpillanthatta Galgal arcát.

Úgy rémlett neki, valahol már látta a bírót.

Galgal a papírjai közt lapozgatott, nyilvánvalóan időt akart nyerni.

– Kérek egy pohár vizet! – kiabált ki a helyiségből.

Erre belépett két őr, és megragadták Dzsávád karját, hogy kihurcolják az istállóból. Azt hitték, a bíró azért hívta őket, hogy vigyék előle a foglyot.

– Hagyjátok, ahol van. Hozzatok egy pohár vizet! – kiabált rájuk Galgal.

Ismerem valahonnan, villant át Dzsávád agyán. A hangja is olyan ismerős.

Az egyik őr letett egy pohár vizet Galgal elé az asztalra, majd eltűnt. Galgal ivott egy kortyot, és így szólt:

– Súlyos dossziéd van. Egy kommunista párt aktív tagja vagy, te vagy az agytröszt a kulisszák mögött. Amikor letartóztattak, pisztoly volt a zsebedben, mellyel korábban három lövést adtál le. Látták, hogy egy helikopterre céloztál. Ezekért, a súlyos bűncselekményekért halálbüntetés jár. Kívánsz közölni velünk valamit?

– Ez csupa hazugság. Egyébként sem ismerem el ezt a bíróságot. Amit maguk művelnek, illegális! Jogom van egy ügyvédhez! Jogom van védekezni!

– Fogd be a szád, és figyelj ide! – fojtotta belé a szót Galgal.

– Máris több időt áldoztam rád, mint másokra együtvéve. A dossziéd súlyos bűnök sorát tartalmazza.

– Hamis dosszié, tele valótlan állítással. Soha életemben nem hordtam a zsebemben pisztolyt, helikopterre pedig végképp nem lövöldöztem.

– Nincs időm vitatkozni veled. Azt tanácsolom, hogy most nagyon figyelj ide, érted? Ismerem atyádat, és segíteni szeretnék, ha hajlandó vagy együttműködni velünk.

Hisz ez Galgal, jött rá hirtelen Dzsávád. Galgal Isten bírája!

Megriadt a felismeréstől, a szája kiszáradt, keze reszketni kezdett. Galgal látta, hogy a másik felismerte.

– Figyelj rám, fiatalember. Holnap több mint háromszáz katona holttestét szállítják a frontról a városba, csupa korodbeli fiú

holttestét. Ők ott az ellenséggel harcoltak, míg te a helikoptereinkre lőttél. Engem nem érdekel, ki vagy te, akkor is halálra ítételek volna, ha a tulajdon bátyám lennél. De ezegyszer kivételt teszek, mert ismerem atyádat. Felteszek neked három kérdést. Fontold meg jól a válaszokat. Ha van eszed, helyesen felelsz. És jó, ha tudod, hogy még soha, senkinek nem adtam ilyen lehetőséget, és nem is hiszem, hogy valaha fogok. Íme az első kérdés: kommunista vagy, vagy az iszlámban hiszel?

Dzsávád nem érezte át Galgal szavainak komolyságát. Forrt benne a düh:

– Erre a kérdésre nem válaszolok. Maga bíróként nem tehet fel ilyen kérdéseket. Arról nem beszélve, hogy ez itt nem bíróság, hanem egy istálló!

– Gondold meg, mit beszélsz – szólt rá Galgal, akit láthatóan csalódással töltött el Dzsávád válasza. – Második kérdés: imádkozol naponta hétszer a börtönben a többiekkel, ha enyhítem a büntetésedet?

– Az ima személyes ügy Erre sem válaszolok – vágta rá Dzsávád.

– Harmadik kérdés: aláírod ezt a forma nyomtatványt, melyben az áll, hogy bűnbánatot tanúsítasz?

– Miért tanúsítanék bűnbánatot, ha nem követtem el semmit? Eszem ágában sincs aláírni!

Galgalt kétségek gyötörték, nagyon szerette volna megkímélni Dzsávád életét, de ahhoz az, kellett, hogy legalább minimálisan hajlandó legyen, együttműködni vele.

– Adok még egy utolsó esélyt, és azt javaslom, hogy ezt már tényleg ne szalaszd el – mondta.

Elővett a zsebéből egy kis alakú Koránt, odanyújtotta Dzsávádnak, és így szólt:

– Ha megesküszöl erre a Koránra, hogy nem volt nálad pisztoly, és nem tüzeltél, enyhítem a büntetésedet! De ha nem teszed meg, azonnal falhoz állítalak!

– Maga több száz ártatlan embert végzett ki. Ez bűn. Bűn a Korán ellen. Nem teszem meg, amit kér. És éppen azért nem teszem meg, mert maga ismeri apámat. Szégyellem magam azért, amit művel. Mi odahaza jól ismerjük a maga gyenge jellemét. Kegyet akar gyakorolni, csakhogy ezt én nem fogadom el. Büntudata van a családommal szemben, de én szégyellem magam azért, amit tesz. Nem kell büntetésenyhítés egy hóhértól, aki cserben, hagyta a feleségét és fogyatékos gyermekét, egy hóhértól, aki ráadásul bántalmazta, kínozta a feleségét. Sosem fogok letérdelni olyasvalaki előtt, aki egyetlen nap alatt kurdok százait végeztette ki. Nem lennék atyám fia, ha megtenném. Tegye vissza a Koránt a zsebébe, nekem nem kell!

– Halál! – kiáltotta Galgal.

Az örök berontottak, és magukkal vitték Dzsávádöt a kivégzőhelyre.

Egyikük bekötötte a szemét, és a falhoz állította. Dzsávád úgy gondolta, Galgal nem fogja kivégeztetni, csak meg akarja félemlíteni, mert azt akarja elérni, hogy bünbánatot tanúsítson.

Az örök egy ideig otthagyták bekötött szemmel. Dzsávádnak meggyőződése volt, hogy csak még inkább meg akarják félemlíteni. Ráadásul életében nem volt nála pisztoly, és sosem lőtt helikopterre. Semmi okuk, hogy falhoz állítsák. Léptek hallatszottak, úgy vélte, Galgal érkezik, hogy még egyszer megpróbálja a lelkére beszélni. Biztos volt benne, hogy tesz még egy próbát, és hogy nem fogja kivégeztetni, Aga Dzsánra való tekintettel.

Ám Galgal nem ment oda hozzá. Dzsávád azt várta, hogy Galgal végre megszólal: na jó, elég volt, vegyétek le a kendőt a szeméről, és vigyétek vissza a börtönbe!

– Fegyvert vállhoz! – kiáltotta Galgal.

Két ör letérdelt, fegyverüket Dzsávádra szegezték.

Dzsávád kihúzta magát, hogy Galgal lássa, nem fél. Tudta, hogy Galgal nem megy tovább ennél.

– Tűz! – üvöltötte Galgal.

A katonák tüzeltek. Dzsávád először semmit sem érzett a testébe csapódó lövedékekből. Na ugye, csak meg akartak félemlíteni, futott át az agyán.

Megtántorodott.

A földre zuhant.

Feje lehanyatlott, és lehunyta a szemét.

A hegyek

Aga Dzsán elhozta Dzsávád holttestét, mely most ott feküdt a kocsiban a kapu előtt.

Fagri Szadat az ablaknál állt, onnan nézte az udvaron nyugtalanul fel-alá járkáló Müezzint. Ahogy ott állt az üveg mögött, épp úgy nézett ki, mint egy fekete-fehér fénykép: a gyászoló anyja.

Perzsa szokás szerint most sírnia kellett volna, visítva a fejét vernie, ősz haját tövestül tépve ki. A többi asszonynak pedig oda kellett volna rohannia hozzá, megragadnia a kezét, hogy közösen zokogják világgá fájdalmukat.

Ám ez mind tilos volt, senkinek sem mutathatták meg gyászukat.

Aga Dzsán még nem tudta, hol temesse el Dzsávádot. Egész délután telefonált, hogy mégis kicsikarja az engedélyt, és a városban kereshessen nyughelyet Dzsávádnak, de senki sem merte vásárra vinni a bőrét azzal, hogy segít neki.

A kis utcában léptek zaja hallatszott, Müezzin a fülét hegyezte, de nem ismerte fel, ki lehet.

A zárban kulcs fordult, kinyílt a kapu, és megjelent Sahbal. Gyík a fiú elé sietett.

Müezzin is odament Sahbalhoz, magához ölelte, és vállát fejére hajtva, csendben zokogott.

Sahbal értesült a kivégzés híreről, és, noha komoly veszélynek tette ki magát azzal, hogy Szenedzsánban mutatkozott, azon nyomban hazautazott.

Aga Dzsán kijött a szobájából, meglátta Sahbalt, és ugyanúgy köszöntötte, mint mindig. Úgy tűnt, Sahbal hiába tett meg négyszázötven kilométert, hogy hazasiessen, Aga Dzsán egyáltalán nem mutatta ki az érzelmeit.

– Hála istennek, épp időben jöttél, szükségem van rád. Kitől hallottad? – kérdezte Aga Dzsán.

Aztán meg sem várta a fiú válaszát, azonnal folytatta:

– Sietnünk kell! Itt fekszik a kocsiban a kapu előtt.

Sahbal a lámpa fényében épp azt olvasta ki a férfi szeméből, amitől olyannyira tartott. Ismerős volt a történet: van egy holttest, van egy apa, de sírhely nincsen.

Megragadta Aga Dzsán karját, és magához ölelte.

– Részvétem, Aga Dzsán, részvétem, te szegény drága Aga Dzsán! – mondta zokogva.

Sahbal hibásnak érezte magát. Félt, hogy Aga Dzsán semmibe veszi.

– Ez volt Isten akarata, fiam – mondta Aga Dzsán. – Gyere, induljunk. Nemsokára besötétedik, nincs sok időnk.

Sahbal a kezében tartotta a furgon kulcsát, és tudta, hogy ez a valóság, de azért látni akarta Dzsávádöt a saját szemével, mert még mindig nem hitte el, hogy meghalt.

Odalépett a kocsihoz, és kinyitotta a hátsó ajtót. Ott feküdt Dzsávád, fehér lepedőbe burkolva. Hidegnek látszott, két keze a combjai közt, teste az oldalára fordulva. Sahbal egy kicsit felhúzta a lepedőt, és meglátta a fiú fejét. Ő volt az, Dzsávád, bal halántékán golyó ütötte lyuk.

– Sietnünk kell – szólt rá Aga Dzsán.

Sahbal becsukta az ajtót, és beült a volán mögé.

– Hová megyünk? – kérdezte, miután kihajtott a kis utcából.

– Arra! – mutatott Aga Dzsán az északra lévő hegyek felé.

Sahbal nem tudta, mit tervez a férfi, de Aga Dzsán nem olyan ember volt, aki belenyugszik, hogy a fia valahol a hegyekben, egy elhagyatott helyen legyen eltemetve.

Szívesen beszélgetett volna Aga Dzsánnal közös bánatukról, de az olyan mélyen a gondolataiba mélyedt, hogy nem merte megzavarni.

Csendben vezette a kocsit az északi hegylánc irányába.

– Van már valamilyen terve? – kérdezte egy idő után.

– Marzedzsáránba megyünk – felelte Aga Dzsán.

– Marzedzsáránba? – kérdezte Sahbal meglepetten. – Az lehetetlen, a falusiak ott kivétel nélkül Khomeini hívei, tőlük nem kérhetünk sírhelyet!

Aga Dzsán nem válaszolt, mire Sahbal rájött, hogy Aga Dzsán otthon nyilván a Koránjától kért tanácsot. Fölösleges volt minden vita, úgyhogy szó nélkül hajtott tovább.

Az út, amelyen haladtak, nem kis autókra volt méretezve, voltaképpen nem is út volt, inkább csak a falusi busz kerekei által vájt nyom.

Marzedzsárán volt a városhoz legközelebb eső falu, a nagy hegyek lankáinál, mindjárt az első domb mögött. Sahbal felhajtott a dombra, majd óvatosan kezdett lefelé ereszkedni. A közelben feltűntek az első házak.

Hideg volt – a hegyek tetején megülő hó miatt. Még nem sötétedett be teljesen, de a magas hegyek sötét árnyékot vetettek a falura. A házakat terméskőből építették. Ha az ember nem tudta, hogy van itt egy település, talán meg sem tudta volna különböztetni az épületeket a környező sziklától. Amikor Sahbalék közelebb értek, látták, hogy a fürdőház kéményéből füst száll fel: ez volt az élet egyetlen nyoma.

Az ilyen falvakban mindig mindenki vár: valakire, aki megérkezik, valakire, aki elmegy, egy gyermek születésére, vagy épp a halálra.

Az álmos falu előbb mindig valamilyen történésre vár, és csak azután moccan meg.

Sahbal behajtott a faluba, fölösleges volt minden szó, egy ismeretlen, a hegyek felől lefelé ereszkedő furgon nyilvánvalóan azt jelentette, hogy valami történni fog.

Ki bolyong télen a hegyekben? Nem lehet más, csak ellenség, vagy valaki, aki menekül, esetleg olyan ember, aki hullát szállít a kocsijában.

Hirtelen ugatást hallottak, néhány vad kutya ugrott le egy szikláról, és az autó felé rohantak. Utánuk néhány vastag ruhákba bújt, fegyveres férfi tűnt fel.

– Allah! – kiáltott oda nekik Aga Dzsán.

A kutyák csaholva elzárták az utat. A férfiak közeledtek a kocsihoz.

– Maradj a kocsiban, Sahbal – mondta Aga Dzsán, azzal kiszállt.

Odasétált a férfiakhoz, beszélni akart velük, el akarta mondani nekik, hogy a falu imámja jó barátja. Kezet nyújtott nekik, de azok ügyet sem vetettek rá, csak mentek tovább az autó felé.

Ellenséges pillantást vetettek Sahbalra, és megkerülték a kocsit. Ki akarták nyitni a hátsó ajtót. A kutyák hangosan csaholtak, Aga Dzsán követte őket. Sahbal gyorsan kiszállt, miközben Aga Dzsán félretolta a férfiakat, és hátát a kocsi hátsó ajtajának vetette. Az egyik férfi elrángatta onnan a kabátja ujjánál fogva, a többiek kinyitották az ajtót. Az egyik kutya beugrott a kocsiba, és beleharapott a halotti lepelbe. Sahbal erre felkapta a holttest mellett fekvő emelőt, és keményen rávágott a kutya hátára. Az állat vinnyogva ugrott ki a kocsiból.

Sahbal egészen magán kívül volt, ellökdöste onnan a férfiakat, és az emelővel a kezében megvetette lábát az ajtó előtt, úgy őrizte a holttestet.

A férfiak, akik igen rossz néven vették, hogy valaki így viselkedik az ő falujukban, hárman estek neki. Aga Dzsán próbált közbelépni, de hiába. Sahbal mindent megtett, hogy elhajoljon a férfiak ütései elől, mire a nagy felfordulást hallva végre megjelent néhány falubeli, és szétválasztotta a verekedőket. Aga Dzsán kezet nyújtott nekik, és így szólt:

– Sírhelyet kérek tőletek. A fiam holttestét hoztam.

Semmi reakció, semmi válasz. Mintha kőből lettek volna: megkövült emberek, akik végtelen csodálkozással bámulták a két jövevényt.

– Takarodjatok, bűnösök! Itt nincs sírhely! – kiáltotta egy férfi.

– Én csak egy...

– Azt mondtam, takarodjatok! – mondta a férfi dühösen, és megindult Aga Dzsán felé. Sahbal megragadta az emelőt. De Aga Dzsán kivette a kezéből, és ezt mondta:

– Visszamegyünk.

Beszálltak az autóba, és Sahbal megfordult az úton.

Amikor már elég távol kerültek a falutól, Sahbal oldalra pillantott Aga Dzsánra. Megijedt: egy megtört ember ült mellette. A tartásán látta. A Koránjától kért tanácsot, de nem sikerült, amit akart. Úgy nézett ki, mint egy öreg madár, amely már nem mer repülni.

Besötétedett, Sahbal céltalanul vezette a kocsit a hegyek között, míg Aga Dzsán végre kiegyenesedett, és elővette a belső zsebéből a szent könyvet. Visszanyerte erejét, kinyitotta a könyvet, és úgy csúsztatta végig az ujjait a sorokon, mint egy vak. Eltelt néhány hosszú perc, majd nyugodt hangon így szólt:

– Szarugba megyünk.

Utána szó nélkül visszasüllyesztette a könyvet a zsebébe.

Sahbal nem értett egyet vele. Nem látott különbséget Szánig és a falu közt, ahonnan épp az imént kellett elmenekülniük. Mehetnének száz másik faluba, mindenhol ugyanez történe.

Aga Dzsán nem akarta tisztesség nélkül eltemetni a fiát, ezért hivatalos sírhelyet keresett neki, ám ez lehetetlen vállalkozás volt.

– Ott sem fognak segíteni nekünk – törte meg a csendet Sahbal -, jobb, ha belenyugszunk.

Aga Dzsán nem válaszolt, úgy tett, mintha nem is hallotta volna.

Szarug temetője a falun kívül volt. Félreeső, kietlen hely.

– Te várj itt, én bemegyek a faluba – mondta Aga Dzsán.

Sahbal ott maradt. Így töprengett magában:

– Igaza van, csak most értem meg, miért keres hivatalos sírhelyet, dacolva minden veszéllyel. Mélységesen szégyellem, hogy nem értettem meg előbb. Nem követtünk el semmit, Dzsávádot nem szabad titokban eltemetnünk.

Fogta az emelőt és várt. Aztán hangokat hallott, öt férfi jelent meg lámpával a kezében. Idős férfiak voltak, és Aga Dzsán is köztük lépkedett. Nem voltak velük kutyák.

Látta Aga Dzsán testtartásán, hogy őket sem sikerült meggyőznie. Aga Dzsán barátai voltak, és elkísérték a férfit a falu határáig, hogy ezzel is kimutassák együttérzésüket. De ismerték a rezsim cinkosait, és tudták, milyen következményekkel járna, ha az ő falujukban temetnék el a holttestet.

Odaléptek Sahbalhoz, üdvözölni akarták, kifejezni neki együttérzésüket, de Sahbal rájuk sem bírt nézni. Tombolt a dühtől, ugyanakkor teljesen tehetetlennek érezte magát. Kinyitotta az ajtót, és beült a volán mögé, Aga Dzsán elbúcsúzott a férfiaktól, majd beszálltak az autóba.

Épp csak elindultak, amikor hallották, hogy valaki hangosan kiáltozik utánuk.

– Hó, állj csak meg! – kiáltotta Aga Dzsán.

Sahbal lefékezett. Aga Dzsán letekerte az ablakot. Az egyik férfi lihegve érte utol őket:

– Menjetek Rahmanalához – mondta -, ő az egyetlen, aki segíthet rajtatok.

Aga Dzsán bólintott néhányat, jelezve, hogy a férfinak alighanem igaza van.

– Hajts Dzsirdzsába – mondta Aga Dzsán -, megkeressük Rahmanalit.

Dzsirdzsában volt a legnagyobb esélyük, hogy találjanak sírhelyet, mert a falu a család területéhez tartozott. Aga Dzsán-nak és Fagri Szadatnak számos rokona lakott ott, és Kazem Kánt is ott temették el.

Tulajdonképpen egyből Dzsirdzsába kellett volna menniük, csak hogy a szent könyv semmilyen erre utaló jelet nem adott. Ám most, amint a férfi az imént kiejtette a száján a Rahmanali nevet, Aga Dzsán azonnal tudta, hogy ez lesz a megfelelő hely.

Rahmanali öreg, alacsony, ősz szakállú ember volt. Az egész falu büszke volt rá. Száznégy évet élt, és szent emberként ismerték. Az a hír járta, hogy varázsolni is tud, és hogy több haldokló gyermeket is új életre keltett. Az ő szava volt az utolsó szó a faluban, ezt mindenki tudta. Ha hozzá fordult menedékért valaki, tudhatta, hogy biztonságban lesz. Házát a falusiak szent helynek nyilvánították. A mostanihoz hasonló nehéz helyzetekben, olyan időkben, amikor már senkire sem számíthatott az ember, Aga Dzsán bizton számíthatott Rahmanali segítségére. Jól ismerték egymást, Aga Dzsán rendszeresen meglátogatta az öreget, amikor Dzsirdzsában járt, és pénzt is adott neki mindig, ha Rahmanalinak szüksége volt rá.

Dzsirdzsza magasan, a hegyek közt feküdt, közel a hótakaróhoz. Nem vezetett oda tisztességes út, csak egy keskeny, homokos, melyen egy busz és egy terepjáró már alig fért el egymás mellett. Nehézkesen haladtak, attól tartva, hogy kisbuszuk visszacsúszuk a lejtőn, vagy elakad valamelyik méretes kátyúban. Elviselhetetlenül

hideg volt, az autó fűtése alig enyhített rajta. Aga Dzsán aggódó pillantást vetett a kocsi hátuljában fekvő holttestre.

Amikor már majdnem beértek a faluba, megszólalt Aga Dzsán:

– Kapsold le a világítást, állj meg itt, a mögött a szikla mögött. Nem hajtunk be kocsival a faluba. Te itt maradsz, én megkeresem Rahmanalit.

– Hadd keressem meg én! – felelte Sahbal.

– Jobb lesz, ha magam beszélek vele.

– Nem szeretném, ha egyedül menne.

– Ketten nem mehetünk, nem hagyhatjuk itt a holttestet.

– Én ebben a faluban sem bízom senkiben. Minden megváltozott.

Ha valaki felismeri magát, azonnal tudni fogják, miről van szó.

Aga Dzsán keze a belső zsebébe csusszant, és ellenőrizte, megvan-e a Koránja.

– Nincs más választásunk. Majd vigyázok magamra – mondta, azzal elindult.

Átgázolt a havon, és átkelt a folyó fölött átívelő fahídon. Itt biztosan nem hallják meg a kutyák, gondolta. A fagyott hó fölött süvítő, jéghideg szél csontig hatolt. Egyetlen gondolat járt a fejében: meg kell próbálnom elérni Rahmanalihoz, mielőtt meglátnak az iszlamisták. Ha fel akarnak tartóztatni, olyan hangosan üvöltöm majd Rahmanali nevét, hogy még akkor is meghallja, ha élete legmélyebb álmát alussza.

Óvatosan lépte át a falu határát. Tudta, hogy négy utca után arra a térre jut, amely mögött Rahmanali lakik.

A kutyák kiszagolták. Egy furcsa szag, az éjszaka közepén, télen: ez nyilvánvalóan veszélyt jelent. Egyszer csak elkezdett ugatni egy közvetlenül mögötte. Mindjárt felébreszti az egész falut! Most mit tegyen? Kezden szaladni, vagy sétáljon nyugodtan tovább? A következő utcában egy jókora fekete kutya ugrott át az egyik fakerítésen.

– Allah! – kiáltott Aga Dzsán, és rohanni kezdett.

A falu kutyái izgatottan ugattak. A kutya üldözte Aga Dzsánt. Még nagyobb sebességre kapcsolt. Rohanás közben látta a falu elképedt lakóit, néhány férfi megpróbálta elállni az útját, hogy elfogják. Ő azonban minden erejét összeszedve félrelökte őket, és közben torkaszakadtából üvöltött:

– Rahmanali!

Futott, ahogy csak bírt, szíve a torkában dobogott, és már semmit sem látott a szemét borító könny függöny mögül. Vakon a térre rohant. Most már mindenki tudta, hová tart.

– Allah! Rahmanali! Menedéket! Menedéket keresek a fiamnak!

Az egyik mellékutcából három fegyveres férfi rohant Aga Dzsán felé, és egyikük hátulról elkaszálta a lábát. Aga Dzsán megtántorodott és a hóba zuhant. A férfi az arcába világitott a zseblámpájával:

– Ki vagy te?

Egyből felismerték Aga Dzsánt, felsegítették, aztán a falu szélén álló furgonhoz kísérték, ahol több tucat falusi gyűlt össze a sziklákon.

Ez elképzelhetetlen, gondolta Aga Dzsán. Képtelen volt elhinni, hogy ezt teszik vele. Hisz ez az ő faluja, itt van eltemetve az összes halottja, akkor miért bánnak így vele? A forradalom az emberek legrosszabb tulajdonságait hozta felszínre. Az ember már senkiben sem bízhatott, a saját testvéreiben sem. Aga Dzsán egykor sokat olvasott a könyvekben a királyok életéről, tudta, hogy ilyen emberek mindig is léteztek. Az árulás és a bűn hozzátartozik az emberiséghez.

Aga Dzsán beszállt a furgonba, Sahbal pedig megfordult a kocsival.

– Irány haza – mondta Aga Dzsán.

– Haza?

– Az udvarunkon temetem el, a kert vén fája alá.

Sahbal válaszolni akart, de nem talált szavakat.

Óvatosan ereszkedett le a hegyekből a város irányába.

A sasok magasan szálltak az égen, épp akkor ébresztette fel őket a hegyek túlsó oldalán lassan felkelő nap. Ez volt az első reggeli repülésük. Körülbelül még egy óra, mire a fény eléri a várost. Igyekezniük kellett, de Sahbal nem mert, gyorsabban menni. Ahányszor csak fékezett, a kocsi megcsúszott, a holttest pedig nekiütődött az ülésnek.

Egyszer csak észrevette, hogy egy autó nagyon távolról követi őket. A kocsi sofőrje rájuk villogott. Aga Dzsán is látta az autót:

– Várj egy kicsit, biztosan történt valami.

Sahbal leállította a kocsit, és kiszálltak.

– Jelez – mondta Sahbal – és felénk közeledik.

Elővette a kocsiból a zseblámpát, és villogott a távoli autó vezetőjének, hogy észrevették.

Az autó eltűnt a sziklák mögött, majd újra előbukkant.

– Egy dzsip! – kiáltotta Sahbal.

A dzsip megállt, a sofőr leoltotta a lámpákat, aztán kiszállt. Kalapos, csizmás férfi. Odasietett Aga Dzsánhoz, halk „szálám”-mal köszöntötte, átölelte, megcsókolta a fejét, majd így szólt:

– Magammal viszem a holttestet. Igyekezniem kell, nehogy kivilágosodjon.

Sahbal nem értette, mi történik. A férfi Aga Dzsán régi barátja volt, de Sahbal nem ismerte fel.

– Gyere! Átesszük a holttestet az én kocsimba! – kiáltott oda Sahbalnak.

Hárman átemelték a testet a terepjáróba.

A férfi újra átölelte Aga Dzsánt, Sahbalt vállon veregette, beszállt a dzsipbe, fűgén megfordult a kocsival, majd elindult vissza, a hegyek felé.

Aga Dzsán és Sahbal ott állt az üres furgon mellett, és nézték a sötétben eltűnő terepjárót. A sasok tettek még egy kört a furgon fölött, aztán magasra szálltak, és eltűntek a levegőben.

Mindenható

A bánat úgy borult a házra, mint egy fekete csador. Senki sem szólt semmit, senki sem jajveszékelt, senki sem törte meg a csendet, de valaki megállás nélkül dúdolta, hogy mindentudó, mindenható!

Ó ti megszállottak!

Nincs semmi, amiből készletünk ne volna,
De csak a megállapodás szerint juttatunk belőle.

Csak akkor küldjük a beporzó szeleket,
Ha már színültig vannak telítve.

Mindenható! Mindentudó!

Mi adjuk az életet, mi adjuk a halált.

Tudjuk, ki távozik korán közületek

És későn ki érkezik

A bánat elhervasztotta a virágokat, a hózban alig néhány hal úszkált, az öreg macska kimúlt a mecset tetején.

Azóta ellenállók egész sorát végezték ki, mindannyiukat a városokon kívül, a hegyek lábánál temették el, sírjaikat senki sem látogathatta. Minden figyelem a frontokon elesett mártírok felé irányult, akiket a péntek esti ima idején hétről hétre százsámra szállítottak a városokba.

Elsőként a varjú törte meg a csendet a házban, felrepült a magasba, hangosan káromgott, jelezte, hogy látogató közeleg.

Fagri Szadat a konyhában készítette a vacsorát, úgyhogy Gyík nyitott ajtót.

A fakó öltönyt és kalapot viselő, ismeretlen férfi egyenesen a hózhoz lépett.

Fagri Szadat meghökkenve nézte az idegent, aki teljes nyugalommal sétált el a konyhaablak előtt.

A férfi egy ideig a hóz mellett állt, és a vízben úszkáló vörös halakat nézte. Azután kezét a háta mögött összekulcsolva elindult az

udvaron. Elment a tetőre vezető lépcsőig, aztán a vendégszobához, és benézett az ablakon. Továbbment az ópiumszobához, és megnézte, nyitva van-e az ajtó.

Fagri Szadat kinyitotta a konyha ablakot, és kikiabált az udvarra:

– Uram, keres valakit?

A férfi nem válaszolt, hanem megindult a könyvtár felé.

Fagri utána akart menni, hogy megnézzze, miben sántikál, de nem mert.

– Müezzin – kiáltotta -, egy idegen mászkál az udvaron! Megkérdeznéd, mi dolga nálunk?

Gyík, aki a fa alatt állt, és szemmel tartotta az eseményeket, lemászott a pincébe, hogy szóljon Müezzinnek.

Közben a férfi eltűnt a fa mögött.

Fagri hirtelen hangos dörömbölést hallott.

A pincéből Müezzin közeledett Gyíkkal az oldalán, kezében a sétabotjával.

– A férfi, öltönyt és kalapot visel. Épp most ment el a könyvtár felé, szerintem, szétveri a könyvtár ajtaját. Hallod már? – kérdezte Fagri Szadat.

Müezzin a könyvtárhoz sietett, és rákiáltott a férfirra:

– Mit művelsz? Ki vagy te? Mégis mit képzelsz magadról?

Fagri Szadat felvette a csadorját, látta, amint a férfi egy hatalmas kővel a könyvtár ajtaját veri.

– Hogy néz ki? – kérdezte Müezzin az odaérkező Fagritól.

– Nem látom jól. Árnyékban áll.

– Van szakálla?

– Nem, szerintem nincs, csak egy kalap a fején.

Müezzin oda akart menni a férfihoz, de Fagri megállította:

– Szerintem örült! Egy csavargó!

Gyík felmászott a fára, és szemmel tartotta a férfit.

– Eredj, keresd meg Aga Dzsánt! – szólt rá Fagri Szadat.

A fiú átugrott a fáról a tetőre, és eltűnt.

Müezzin a férfi felé hadonászott a botjával, és kiabált:

– Ki vagy te? És mit művelsz?

A férfi nem reagált.

– Hagyd abba, te örült! – ordította Müezzin, és a férfit bottal fenyegette. – Azt mondtam, hogy hagyd abba, te seggfej! Vigyázz, mert összeverlek!

De a férfinak esze ágában sem volt abbahagyni. Müezzin odalépett hozzá, és rá akart csapni a botjával.

– Ne csináld! – kiabált rá Fagri Szadat. – Ne bánts! Hisz bolond!

Közben a zakójánál fogva rángatta hátrafelé Müezzint.

A férfi csak akkor hagyta abba az ajtó csépelését, amikor megjelent Aga Dzsán.

– Mi folyik itt? – kiáltotta Aga Dzsán.

A férfi a könyvtár falának árnyékában állt.

– Ki maga, uram?

Az nem válaszolt.

– Kérem, lépjen előre! Adja a kezét, nem bánom, kiviszem innen

– mondta Aga Dzsán, majd nyugodtan odalépett a férfihoz, megfogta a karját, és kivezette a fényre.

– Kér valamit inni? Nem éhes esetleg?

Könnyek szöktek a férfi szemébe. Azok a szemek!

– Allah, Allah – kiáltott Aga Dzsán -, Fagri! Ez a mi Ahmadunk!

Müezzin kinyújtotta a kezét Ahmad felé, megtapogatta a kalapját, megtapogatta az arcát, magához vonta, és a karjába zárta.

Fagri Szadat a férfi vállára hajtotta a fejét, és zokogott:

– Gyere, Ahmad! A mi Ahmadunk! Menjünk be! Mit tettek veled? Hogy merészelték! Gyere, minden rendbe jön.

Aga Dzsán kinyitotta Ahmad előtt a könyvtár ajtaját, de az nem lépett be. Átment a vendégszobához, kinyitotta az ajtót, levetette a cipőjét, és az ágyra dőlt.

– Hagyjuk aludni – mondta Fagri Aga Dzsánnak és Müezzinnek.

Ahmad Galgal közbenjárására korábban szabadult, de elrabolták tőle az életét. Amikor letartóztatták, a felesége közös gyermekükkel együtt visszatért a szülei házába. Befolyásos apja, aki jó kapcsolatot ápolt az iszlamistákkal, elintézte a válást, és a gyermeket a lánya gyámsága alá helyezte. Ahmadot megfosztották az apaságtól.

Másnap Fagri Szadat hívta reggelizni Ahmadot, de az mozdulni sem tudott. Az asszony bement Ahmad szobájába, és kitámogatta az udvarra. Gyengéden megmosta a hőzban a kezét és az arcát, és a könyvtárhoz kísérte, hogy megmutassa neki, most már nyitva van az ajtó.

A férfi belépett, elsétált a polcok előtt, kezét végigfuttatta a könyvek gerincén. Felkapcsolta az asztalon álló antik olvasólámpát, megsimogatta a szék támláját, de nem ült le, hanem kiment, és visszatért a szobájába.

Nézte az ágyát, a székét, nézte a füzetet, melybe egykor a pénteki imával kapcsolatos feljegyzéseit írta, aztán lerogyott az ágyra.

Egész nap ott ült az ágy szélén maga elé meredve. Aga Dzsán vitt neki ételt, és megpróbált beszélgetni vele, de látta, hogy még korai, és egy ideig még jobb, ha békén hagyja.

Ám Ahmad még aznap este összecsomagolta a bőröndjét, és eltűnt.

Gyík látta, amint kimegy a házból, és rohant Aga Dzsánhoz, hogy figyelmeztesse. Már késő volt, Ahmadot mintha a föld nyelte volna el.

A modzsáhedek

A fronton heves harcok dúltak, Irán visszahódított néhány stratégiai területet, és új frontot nyitott Irak határain belül. Ám a fontos olajvárosokból, Goramsárból és Abadánból még mindig lehetetlen vállalkozásnak tűnt elkergetni az iraki hadsereget.

Szaddám vegyi fegyvereket és bombákat vetett be, és egy teremtett lelket sem engedett a városok közelébe.

A baloldali ellenzékét jóformán teljesen megsemmisítették, de még így is maradt a rezsimnek egy szervezett belső ellensége. A modzsáhedin. A modzsáhedin tagjai muszlimok voltak, de a többiektől eltérően értelmezték a Koránt. A nyilvánosság előtt úgy tettek, mintha támogatnák a rezsimet, de titokban fegyvereket gyűjtöttek, hogy a megfelelő pillanatban lecsaphassanak.

Khomeini a rendszer legveszélyesebb ellenségének kiáltotta ki őket, és azt mondta, belülről akarják megdönteni az iszlám hatalmat. Most, hogy az ország véget nem érő háborúba bonyolódott, és napról napra gyengült, ideje volt, hogy végérvényesen leszámoljanak ezzel a belső ellenséggel is. Ám mivel a modzsáhedek maguk is muszlimok voltak, nem lehetett őket olyan egyszerűen likvidálni.

A forradalmi tanács villámülésen tárgyalta az ügyüket. Egyhangú határozatot hoztak, melyben kimondták, hogy a modzsáhedeket a baloldali ellenzékhez hasonlóan, közvetlenül kell kiiktatni.

Éjszaka dzsipek hajtottak a modzsáhedin vezetők lakásaihoz. A kommandósok a tetőn át, hatoltak be a házakba, de egyetlen vezetőt sem találtak otthon, mindegyikük idejében elmenekült.

Hamar megvolt a következtetés: a bizottság valamelyik tagja kém.

Behesti ajatollah, a tanács elnöke az összes tagot összehívta. Azt gondolta, a kém nem jön el a megbeszélésre, és ezzel elárulja magát. De mindenki megjelent, és hosszú vitát kezdtek arról, hogyan szivároghatott ki a modzsáhed vezetők likvidálásának terve.

A tanács egyik tagja, aki átgondoltságáról és gyors döntéseiről volt ismert, a következővel állt elő:

– Azt hiszem, tudom, hogyan szivároghatott ki a döntésünk, és azt is tudom, ki tette.

Mindenki csodálkozva nézett rá, és izgatottan várták, mivel rukkol elő.

Fekete táskáját, mely az asztal alatt állt, észrevétlenül Behesti lábához tolta, felállt, és így szólt:

– Bizonyítékaim vannak, a fiókomban tárolom őket, mindjárt hozom. Máris jövök.

Amint kilépett a tanácssteremből, lerohant a lépcsőn, a kocsijához szaladt, beugrott, és indított.

Még ki sem kanyarodott az utcából, amikor az épület hatalmas robbanással összedőlt mögötte. Füst- és tűzfelhő csapott az ég felé. A tanács összes tagja meghalt.

A rádió is beszámolt az esetről, tömegek vonultak Khomeini szállásához, hogy kifejezzék részvétüket. Az ajatollah kilépett az erkélyre, és higgadt beszédet mondott:

– Enna lelellah vá enna elleihe radzseún*. Amerika keze ezúttal a modzsáhedin ujjából bújt elő. Nem számít. Allah velünk van! Új tanácsot hívtam életre. Fél órával ezelőtt újra elkezdtek a munkát. Senki és semmi nem állhat az utunkba!

Rögtön ezután kegyetlen hajsza indult a modzsáhedin hívei ellen. Válogatás nélkül tüzet nyitottak rájuk. A modzsáhedek szimpatizánsai eltorlaszolták a teheráni belváros utcáit, és előszedték fegyvereiket. Igazi utcai háború alakult ki köztük és az iszlám védelmi egységek között.

Akit aznap letartóztattak, azt még este, tárgyalás nélkül kivégezték.

A következő héten az iszlám titkosszolgálat vezetője személyesen látogatta meg Khomeinit, hogy lényeges biztonsági kérdésekről tárgyaljon vele.

Letérdelt Khomeini elé, kezet csókolt neki, és suttogva mondta:

– A modzsáhedin tagjai, a hatalom összes fontos posztjára beszivárogtak. Az utóbbi időben, miközben mi minden idegszálunkkal a frontokon folyó harcokra összpontosítottunk, valahogyan az összes stratégiailag fontos helyet elfoglalták. Még az ön udvarába is eljutottak. Összeállítottam egy listát azon gyanús

személyekről, akik valamilyen fontos posztot töltenek be a minisztériumokban. Ha jónak látja, először a miniszterelnököt tájékoztatom, s utána azonnal letartóztatom az összes gyanúsítottat.

Khomeini felvette a szemüvegét, áttanulmányozta a listát, és engedélyt adott, hogy a rajta szereplő összes embert letartóztassák.

A titkosszolgálat főnöke mindjárt arra a titkos címre ment, ahol a kabinet ülésezett, majd négyszemközt beszámolt a miniszterelnöknek Khomeinivel folytatott beszélgetéséről. Ezután, együtt mentek át a kormányülésre, hogy a minisztereket is tájékoztassák.

A titkosszolgálati vezető azonnal magához ragadta a szót.

– Épp Khomeini imám lakásáról jövök – mondta -, négyszemközt beszéltem vele. Tudja, hogy most itt vagyok, bármelyik percben telefonálhat. A miniszterelnökkel is beszéltem. Amodzsáhedek észrevétlenül beszivárogtak rendszerünkbe...

Ekkor megszólalt a telefon, a titkosszolgálati főnök letette az asztalra fekete bőröndjét, elnézést kért, és az íróasztalhoz lépett.

Felvette a kagylót, és hangosan, hogy mindenki jól értse, beleszólt:

– Igen, én vagyok az. Hogyne, épp most beszéltem a miniszterelnökkel. Nálam van, lenn a kocsiban, vagy nem is, nem tudom pontosan, rögtön hozom, tudja tartani egy percet?

Az utolsó szavakat még hangosabban mondta, hogy biztosan hallja minden jelenlévő. Letette a kagylót az asztalra, kiment a szobából, le a lépcsőn, ki az utcára, beugrott az autójába, és csikorgó kerekekkel elhajtott. Senki sem gyanakodott, senki sem hitte volna, hogy a történelem megismétli önmagát. A robbanásba a környező utcák is beleremegtek.

A modzsáhedek folytatták harcukat a rezsim ellen. Heteken át, robbantak a bombák a város legkülönbélebb pontjain. Sőt, a Khomeini által sebtében felállított új kormányt is kivégezték, ugyanazzal a trükkel. De a modzsáhedek terrorja nem tudta

megdönteni az imám hatalmát. Amikor rájöttek, a modzsáhedek igyekeztek káoszt teremteni a városban. Buszokat, bankokat, kormányzati épületeket gyújtottak fel, és rálöttek minden szembejövő állami alkalmazottra.

Ám az egész inkább politikai öngyilkosságnak bizonyult, mert az iszlám forradalmi gárda sorra tartóztatta le a modzsáhedek szimpatizánsait, és azonnal lelöttek mindenkit, aki menekülni próbált. Modzsáhedek százait végezték ki néhány nap alatt mindenféle per és tárgyalás nélkül.

Ők visszavonultak az utcákról, és bosszúhadjáratba kezdtek.

Dühüket a nagyvárosok ajatollahjain töltötték ki: úgy döntöttek, egytől egyig likvidálják őket.

Iszfahán és Jazd ajatollahja után mindenki meglepetésére Mortazavi ajatollahhal is végeztek. Mortazavi iszlám filozófus volt, a rezsim egyik legfontosabb teoretikusa, de semmiféle politikai funkciót nem viselt.

Ifjú imámokat tanított, úgyhogy mindennap eljárt az imám iskolába. Amikor épp a reggeli imára tartott, megállította egy fiatalember.

- Szálám álejkom, ajatollah!
- Szálám álejkom, fiam – felelte az imám.
- Közölnöm kell önnel valamit.
- Hallgatlak!
- Vége a korán értelmezéseinek!
- Hogyhogy vége a...?
- Így! – mondta az ifjú, és háromszor tüzelt.

A merényletek komoly zavart okoztak a rezsimben. Sosem lehetett tudni, hol csapnak le legközelebb a támadók, melyik ajatollah lesz a következő áldozat.

Gázvin ajatollahja sem kerülhette el a halált: őt az unokaöccse ölte meg. Az ajatollah épp néhány nappal azelőtt kérte meg biztonsági okokból, hogy legyen a személyi sofőrje.

Az ajatollah a merénylet napján tüzes beszédet tartott a merényletek ellen: „Amerika gyilkol bennünket! Szaddám gyilkol bennünket! A modzsáhedek gyilkolnak bennünket – mi mégis itt vagyunk! Amerikát már korábban móresre tanítottuk. Szaddámot is móresre fogjuk tanítani, és a modzsáhedeket is!”

– Milyen nehéz napokat élünk – sóhajtott este az autóban, amikor beült unokaöccse mellé, hogy az hazaszállítsa.

– És milyen nehéz estétet – mondta az unokaöcs, majd egy kis mellékutcába kormányozta a kocsit.

– Hová viszel? – kérdezte az ajatollah.

– A pokolba – válaszolta a fiú. És helyben agyonlőtte.

Senki sem volt biztonságban: elég volt, ha valakit gyanúsak tartott a szomszédja, a rezsिम emberei azonnal letartóztatták. Mindenki alámerült. Aki tudott, igyekezett elmenekülni.

Ráadásul nemcsak a modzsáhedek követtek el rajtaütésszerű támadásokat: a baloldali csoportosulások megmaradt fegyveresei is kihasználták a helyzetet, hogy egyéni bosszúakciókat hajtsanak végre.

Noha a félelem lassan mindenre és mindenkire rátelepedett, az ajatollahok nem voltak hajlandók meghajolni a terror előtt: tették tovább a dolgukat, mintha mi sem történt volna, így tett Szenedzsánban Araki ajatollah is.

Mindenki tudta, hogy ő is lehetséges célpont, ezért nagyon komoly védelmet kapott.

Araki fanatikus ajatollah volt, aki iszlám mintavárost akart csinálni Szenedzsánból. Izzó gyűlölettel beszélt a kivégzettek családjairól, és szabad kezet adott Zinat Ganumnak: helyezze olyan kegyetlen nyomás alá a letartóztatott nőket, hogy azok keze egyetlen intésére robotként forduljanak Mekka felé.

A város lakói visszafojtott lélegzettel várták, mikor jön valaki, aki lelövi a gyűlölt főpapot.

Ez nem is váratott magára sokáig.

Épp lement a nap, a fülledt levegőt friss este váltotta fel. Aga Dzsán szobájának ajtaja csendben kinyílt, és valaki belépett. Aga Dzsán a székében ülve olvasott; azt gondolta, Gyík látogatja meg.

Felemelte a fejét. Nem látta Sahbalt az éjszaka óta, amikor együtt vitték a hegyekbe Dzsávád holttestét: amint hazaértek, a fiú azonnal távozott. Most ott állt előtte.

Aga Dzsán levette a szemüvegét.

– Ejnye, megleptél. Mióta vagy itt?

– Most jöttem.

– Voltál már apádnál?

– Nem, még nem. Én, én véletlenül épp a városban jártam, és szerettem volna benézni önhöz.

A hangja remegett.

Aga Dzsán érezte, hogy a sors újra lecsapni készül.

Halkan nyílt az ajtó, és Gyík jött be a szobába, de mindjárt látta abból, ahogyan Aga Dzsán rápillantott, hogy nem jött jókor. Csendben becsukta maga mögött az ajtót, és a küszöbre telepedett.

– Mi az, hogy véletlenül a városban jártál? – kérdezte Aga Dzsán.

– Volt néhány elintéznivalóm, és gondoltam, megragadom a lehetőséget, hogy meglátogassam.

– Miért nem ülsz le? Ott egy szék.

– Nem maradok sokáig, már megyek is, csak búcsúzni jöttem.

– Búcsúzni? Miért? Hová mész?

– Még nem tudom pontosan, előbb el kell intéznem néhány dolgot, utána valószínűleg egy időre el kell hagynom az országot. Csak előtte még szerettem volna látni, bocsánat, én... nekem most mennem kell – dadogta, és az órájára pillantott.

– Mi ez az egész, fiam?

Az ablak mögött feltűnt Müezzín sziluettje, de a férfi nem lépett be a szobába.

– Behívjam édesapádat?

– Nem, most már tényleg mennem kell, később majd felhívom, csak önhöz jöttem, aggódtam maga miatt, most mennem kell, valaki vár rám a városban.

Aga Dzsán érezte, hogy valami nem stimmel, kora este volt, miért nem akadt néhány perce a fiúnak, hogy elbúcsúzzon a tulajdon apjától? Miért pillantgatott folyton az órájára? Mi magyarázhatta ezt az ünnepélyes búcsút? És Aga Dzsán ekkor egy csapásra megértette, mire készül a fiú. Tíz perc volt hátra az esti imáig, az ajetollah Mercedese bármelyik pillanatban begördülhetett a mecset elé.

Meg kell akadályoznia, hogy a fiú örülséget tegyen, gondolta, de hogyan?

Amikor Sahbal magához ölelte, Aga Dzsán érezte a fiú övébe tűzött pisztoly markolatát. Váratlan mozdulattal a falhoz lökte Sahbalt, és kirántotta a pisztolyt a ruhája alól.

– Mi ütött beléd, fiam? – rivallt rá.

Gyík négykézlábra állt.

– Magának nem kell elmagyaráznom, Aga Dzsán – mondta Sahbal rezzenéstelen arccal -, nincs erre időm. Kérem, adja vissza, mielőtt késő lesz!

Aga Dzsán tehetetlennek érezte magát a fiúval szemben. Rá akart ripakodni, hogy ezt nem szabad, takarodjon, takarodjon ki a szobából.

De képtelen volt rá. Magát is meglepte a gondolat, hogy igazából nem akarja feltartóztatni a fiút, hogy valójában helyesli, amire készül.

Sahbal kivette a pisztolyt Aga Dzsán kezéből.

Aga Dzsán meg akarta ragadni a karját, de Sahbal félkézzel távol tartotta magától, és így szólt:

– Ne tegyen semmit! Ne szóljon semmit! Tartsa meg későbbre, amit mondani akar. Kívánjon szerencsét!

Aga Dzsán megrökönyödve állt, és nézte, ahogy Sahbal távozik. Mintha egy pillanatra kilépett volna az életből. Mintha egy percig moccanni sem tudott volna, s egy szót sem szólhatott volna.

Sahbal letérdelt Gyík elé, megcsókolta, aztán rohanva kifelé indult. Nekiütközött az apjának. Műezzin a földre zuhant.

Sahbal letérdelt, apja fejét a kezébe vette, és megcsókolta:

– Sietek, atyám, nemsokára felhívom!

Gyík Sahbal után szaladt.

Az ajatollah Mercedese megállt a mecset előtt. Sahbal a kis utca sötétjébe húzódva állt, és szemmel tartotta a teret. Az ajatollah három testőre kiszállt az autóból, és körbekémlt: sehol egy lélek. Egyikük kinyitotta a kocsiját. A két másik előrement a mecsetbe. Sahbal előhúzza a pisztolyt az öve alól. Gyík, aki addig csendben gubbasztott a földön Sahbal lába mögött, odamászott a Mercedeshez. Sahbal meg akarta állítani, de elkésett. A fiú négykézláb az ajatollahhoz rohan. A testőr, aki épp kisegítette az autóból a főpapot, igencsak megijedt Gyík láttán. Mintha Gyík valami kutya lenne, az ajatollah hátralepett, és ráförmedt:

– Takarodj!

De Gyík mászott tovább, fejét az ajatollah ruhája alá dugta, és kibillentette az egyensúlyából.

– Ajatollah! – kiáltott oda hangosan Sahbal.

Az ajatollah riadtan pillantott fel, de hirtelen nem tudta, merre nézzen.

Három lövés dörrent. Az ajatollah a magasba emelte a karját, tett még hátra két lépést, majd a földre rogyott.

A testőrök előrántották fegyvereiket, és löni kezdtek mindenre, ami mozog.

– Allaaaaaaah! – hangzott Aga Dzsán üvöltése a tetőről.

Ekkor száguldó motor fordult be a sarkon, Sahbal felugrott a vezető mögé, és már ott sem voltak.

Az ajatollah holtteste a mecset előtt hevert. Turbánja több méterre gurult, oda, ahol Gyík kinyúlt teste feküdt. Már nem úgy nézett ki, mint egy gyík, hanem mint a sötétben a járdán, a teste alól csurgó vérben alvó fiú.

Aga Dzsán mellétérdelt, megcsókolta kihült arcát, felemelte a földről, és a karjába zárta.

Tádzsáre

Ha az ember kiállt az udvarra, hallotta a város fölött szálló repülőgépek zaját. Teheránból jöttek, átrepültek a sivatag fölött, és tovább szálltak a Perzsa-öböl irányába, hogy onnan Európa vagy Amerika felé folytassák útjukat.

Visszafelé általában más útvonalat választottak, az Omán-tó fölött, Bandar Abbászson át, léptek be az ország légterébe.

Amikor a gyerekek még kicsik voltak, énekeltek, amint hallották, hogy közeledik egy repülőgép; a magasz égben szálló apró, misztikus madár felé fordultak, és így daloltak:

Tádzsáre, tádzsáre,

Hová mész, tádzsáre?

Kit viszel a hátadon, tádzsáre?

Engem mikor viszel magaddal, tádzsáre?

Fagri Szadat a hózmelletti pádon kötögetett. Még Gyíknak kezdett el kötni egy pulóvert, de végül sosem fejezte be.

Aga Dzsán a kertben tett-vett, bánatát is próbálva elásni a verembe separt száraz levelekkel. Ekkor nagy robajjal egy személyszállító gép szállt el alacsonyan a ház fölött. A nap bearanyozta széles szárnyait, melyek Fagri Szadat arcába tükrözték a fényt, és a fákat, a hózt, a ház ablakait is ragyogó fénybe vonták.

Aga Dzsán azt hitte, harci gép, úgyhogy karon ragadta a feleségét, és szaladtak a pincébe, Müezzín műhelyébe.

Az ablakon keresztül kémlték az eget, de a gép már eltűnt.

Miután magukhoz tértek az ijedségből, látták, hogy Müezzin az asztala mögött áll. Kezére nem tapadt agyag, sötétkék öltönyt viselt, utazószemüveget és kalapot. A lábánál bőrönd.

– Elutazol, Müezzin? – kérdezte Fagri bánatosan.

– Látom, összecsomagoltad a bőröndödet, hová mész? – érdeklődött Aga Dzsán is.

– Te, aki mindent feljegyzel, jegyezd fel ezt is: elmegyek a háztól.

– Elmész a háztól? – csodálkozott Fagri. – Miért?

– A fiú egész éjjel sír ebben a házban. Halott, de még mindig lemászik a pincébe, és itt szöszmötöl a lábam alatt, míg dolgozom. Ott van eltemetve a kertben, de amott ül a fa tetején. Éjszakánként az ajtóm előtt zokog. Belemászik az álmomba.

Fagri Szadat csendesen sírni kezdett.

– Mi ugyanígy vagyunk vele, mi is halljuk a hangját a kertből, de ez még nem ok, hogy elhagyd a házat.

– Nem akarok elmenni, de a ház elküld, kitesz az ajtón. Nézzétek a kezemet, már semmit sem tudok csinálni. A pince tele van a munkáimmal, a kertben mindenhol vázák, és már a tetőn sincs hely semminek. Senki sem veszi meg a táljaimat. Elűzettem, kívánjatok szerencsét. Engedj utamra, testvérem!

Aga Dzsánhoz lépett, átölelte, megcsókolta Fagrit, fogta a bőröndjét, aztán fellépdelt a lépcsőn. Az udvaron megállt egy pillanatra, fülelt, hallgatta a ház hangjait, és búcsúzóul így kiáltott:

– Öreg varjú! Vigyázz jól a házra! Én elmegyek!

Miután becsapta maga mögött a kaput, a ház fölött fülsiketítő zajjal három harci repülő húzott el, és pillanatok alatt eltűnt a felhők között.

– Irakiak! – kiáltotta Aga Dzsán.

De nem iraki gépek voltak, hanem az iráni légierő három vadászrepülője, melyek a személyszállító gép után igyekeztek.

A gépen Báni Szadr utazott, az iráni elnök, aki megpróbált elmenekülni az országból. A vadászgépek maximális sebességgel eredtek utána, hogy feltartóztassák. Khomeini előző héten bocsátotta el. Azzal vádolta, hogy a modzsáhedeknek dolgozik.

Az elnök alámerült, a modzsáhedek pedig mesteri tervet eszeltek ki, hogy kicsempésszék az országból. Mindent kidolgoztak a legapróbb részletig, Szaddám Huszeint is értesítették a repülő érkezéséről, és több iraki gép is készenlétben állt, hogy védőkíséretet adjon a gépnek.

Az iráni vadászgépek elkéstek, mert az elnök gépe épp időben érte el az iraki légteret, majd továbbrepült Európa felé.

Négy és fél óra múlva a gép Párizshoz közeledett. A pilóta felvette a kapcsolatot a francia toronnyal:

– Figyelem, ez egy kényszerleszállás! Az iráni elnök van a fedélzeten. Az elnök menedékjogot kér!

A toronyból értesítették a reptér igazgatóját, aki azon nyomban kapcsolatba lépett a francia elnökkel. Majd feltett néhány kérdést az iráni elnöknek, aki tökéletes franciasággal válaszolt:

– Az iráni iszlám köztársaság megválasztott elnöke vagyok. A modzsáhedin vezetője is a gép fedélzetén van. Menedékjogot kérek magamnak, a modzsáhedin vezetőjének és a pilótának.

A gép tett néhány kört Párizs fölött: az igazgatónak ennyi időre volt szüksége, hogy megbeszélje a dolgot az elnökkel.

Báni Szadr évekig Párizsban élt, közgazdaságtant tanult a városban. Még mindig ott volt a zsebében párizsi lakásának a kulcsa. Épp akkor kezdte posztdoktori tanulmányait, amikor Khomeini Irakból Párizsba tette át a székhelyét.

Báni Szadr az egyetemen kidolgozott egy olyan gazdasági modellt, mely ötvözte a kapitalizmus és az iszlám eszméit. Khomeinit, akinek halvány gőze sem volt a gazdaságról, lenyűgözték az ifjú közgazdász tervei.

Amikor Khomeini Párizsból Teheránba repült, Báni Szadr egyike volt a hét magasan képzett, nyugati iráninak, akik vele tartottak. Később Irán első elnökének választották.

A repülőgép épp megkezdte negyedik körét Párizs fölött, amikor megszólalt a rádió. A reptér igazgatója továbbította az üzenetet Báni Szadmak:

– A francia kormány menedékjogot kínál önnek és kísérlőinek. A gépük leszállhat. Isten hozta önöket.

A francia híradó az éppen megérkező Báni Szadrról szóló tudósítással nyitott.

Khomeini épp túl volt az esti imán, amikor Rafszandzsáni, a hadsereg akkori parancsnoka mellétérdelt, és beszámolt neki a hírről.

Noha Khomeini már végzett az imával, a hír hallatán újra felállt, és elmondott még egyet. A kellemetlen hírek hallatán megpróbált külön imájával közelebb kerülni Istenhez, hogy a tanácsát kérje. Miután elmondta imája utolsó rakatját*, szikrázott a szeme. Rafszandzsánihoz fordult, és így szólt:

– Elérkezett az áldott pillanat.

Az iráni hadsereg a háború kezdete óta várta a kedvező pillanatot, hogy felszabadítsa a megszállt olajvárost, Goramsárt. A stratégiai kikötővárosban volt az egész Közel-Kelet legnagyobb olajfinomítója. Addig lehetetlen vállalkozás lett volna a város visszafoglalása, mert az amerikai mőholdak folyamatosan jelentették Iraknak a városban és környékén zajló eseményeket.

– Allah a mi oldalunkon áll – közölte Rafszandzsánival Khomeini —, felszabadítjuk Goramsárt. Eljött a pillanat. Hívd össze a tábornokokat!

Szaddám olyan boldog volt, hogy ivott egy pohárával, mielőtt elindult a Báni Szadr sikeres franciaországi szökése miatt összehívott kormányülésre. Személyesen kívánta közölni a jó hírt minisztereivel.

Még oda sem ért a helyszínre, amikor az iráni hadsereg egyszerre hat oldalról megtámadta Goramsárt.

A városban százával estek el az iraki és iráni katonák, a földet hullák borították. Félnapos kemény harc után két iráni katonának sikerült feljutnia az olajfinomító tetejére, ahol az iraki zászlót az iszlám zöld lobogójára cserélték. Az irakiak összeszedték minden erejüket, de az ajatollahok váratlanul újabb frontot nyitottak: megrohamozták az iraki kikötővárost, A1 Baszrát. Az iraki katonák teljesen összezavarodtak a váratlan támadás hírére, Goramsár összes házáat lerombolták, és meggyújtották a város fáit. Csak ezután indultak el A1 Baszra felé, hátha még meg tudják menteni a várost – de hiába.

A történelmi győzelem után Khomeini életében először mosolyogva jelent meg a tévéképernyőn. Allahot dicsőítette, az elesettek szüleinek pedig gratulált fiaik bátorságához. Sok millió ember özönlötte el az utcákat, hogy megünnepeljék Goramsár felszabadulását. Tűzijátékokat lőttek az égbe, az autók túlköelve, villogva száguldoztak az utcákon. Az emberek a buszok tetején táncoltak, süteménnyel, édességgel és gyümölcsessel kínálták egymást.

Az ünneplés hajnalig tartott: ez volt az első országos örömnep az ajatollahok hatalom átvétele óta.

Aznap éjjel telihold volt, ami vigaszt nyújtott az embereknek hosszú évek háborús szenvedései után.

De nem mindenki ünnepelt, akadtak néhányan, akik kihasználták az öröm éjszakáját, hogy bosszút álljanak. Ugyanazon hold sugara hullott a szenedzsáni sivatag szélén lévő sós vizű tóra is, melyben Zinat Ganum teste ázott, félig a vízben, félig a homokban.

A nyakába kis műanyag tokba bújtatott papírdarabot kötöttek, melyen a következő szöveg volt olvasható: „Arra kényszerített fiatal hajadonokat, akiket halálra ítélték, hogy kivégzésük előtt lefeküdjenek egy muszlim férfival. E sós vizű tó mellett ítéltéztünk

felette, és végrehajtottuk rajta az ítéletet. Azon anyák kedvéért, akiknek leányai életük utolsó éjszakáján lettek menyasszonnyá."

A hold nemsokára elhalványodik, átadja helyét a napnak. Sivatagi madarak egy csoportja megpillantja a tó szélén fekvő Zinat holttestét, s nagy zajjal leszállnak köré. A közelben egy utazó a tóhoz üget tevéjével, hogy megnézzze, mi történt.

Leszáll a tevéről, odasétál a holttesthez, mellé térdel, és elolvassa a kis papírra írt szöveget.

Akkász, a fotográfus

Aga Dzsán tett egy sétát a folyóparton, a reggeli ima után már nem feküdt vissza aludni. Leült egy homok kupacra. Bár hideg volt a víz, egy asszony a folyóban áztatta a lábát.

Megtörölte a csadorjában, felvette a cipőjét, majd odalépett Aga Dzsánhoz.

– Nem tud kisegíteni néhány érmével? Még egy sincs a számban – szólította meg a férfit.

– Te vagy az, Godzi?

Godzi, az egykor oly fiatal és életteli Godzi alaposan megöregedett. Látszott ősz haján, az arcán futó, ráncokon.

– Nagyon régen láttalak, Godzi, hol voltál az utóbbi időben? Hogy van édesanyád?

– Halott – felelte a nő komoran.

– Mikor halt meg? És én miért nem tudtam róla?

– Egyszerűen csak meghalt – mondta Godzi.

– És hogy van a nővéred?

– Az is halott.

– Ő is meghalt? De miért? Mikor?

A nő nem válaszolt.

– És hol van a bátyád?

– Az is halott.

– Miket beszélsz itt össze?

– De maga nem hal meg – jósolta Godzi. – Maga élni fog egészen addig, míg mind elmennek, és mind visszatérnek.

Azzal hátat fordított Aga Dzsánnak, és elindult.

– Hová mész, Godzi? Hisz még nem mondtál egy hírt sem!

– Még hét férfi van, közülük három eljön, egy elmegy, egy marad, egy meghal, egy pedig arat. De maga itt lesz, míg mindannyian eljönnek, s míg mind el nem mennek – felelte a nő anélkül, hogy visszafordult volna.

Aga Dzsán folytatta sétáját a víz mentén.

Vajon ki megy? És ki jön? Erősen gondolkozott.

Aztán eszébe jutott Noszrat.

A terror eseménydús éjszakáin senkinek sem volt bejárása Khomeini éjszakáiba. Egyetlen embert kivéve: Noszratot.

Khomeini Noszrat segítségével távolodott el az udvarán kívüli kemény és kegyetlen mindennapok valóságától. Noszrat magával vitte egy olyan világba, melyben nem voltak iraki vadászrepülőök, nem voltak bombák és kivégzések.

Noszrat elbűvölte Khomeinit a mozijával. Filmrészleteket mutatott neki, dokumentumfilmeket a természetről, madarokról, méhekről és kígyókról és a csillagokról. Ez kettejük titka volt, senki sem tudta, mi történik Khomeini szobájának zárt ajtaja mögött.

Khomeini volt a síita világ vezetője, akinek egyetlen beszéde milliókat mozgatott meg, mégis végtelenül magányos ember volt. Naphosszat, sőt volt, hogy egy álló héten át, ült egymagában a dolgozó szobájába zárkózva.

Karizmatikusvezető volt, akire mindenki igyekezett a lehető legjobb benyomást tenni. Csak Noszrat próbált önmaga maradni mellette, hogy minél közelebb kerülhessen hozzá, mint emberhez. Khomeini semmit sem tudott a matematikáról, fogalma sem volt a fizikáról, de rendkívüli módon érdekelt a fény, a hold, a nap, az űrutazás és mindenek előtt a meteoritok.

Noszrat olyan csodálatos világba kalauzolta Khomeinit, amelyről addig semmit sem tudott. Színes, szórakoztató éjszakákká varázsolta Khomeini magányos éjeit, hogy végre minden másról elfeledkezhessen.

Noszrat, amint belépett Khomeini szobájába, levetette a zakóját, felakasztotta a fogasra, és máris a filmjeiről kezdett beszélni:

– Ma néhány rövidfilmet hoztam. Különleges dokumentumfilmek a természetben élő két állatfajról. Tetszeni fognak önnek, az egyik a hangyákról és a hatalmi rendszerükben uralkodó hierarchiáról, a másik a majmokról szól. Figyelemre méltó, mennyire emberi a viselkedésük! Ezenkívül, hoztam egy csodálatos kisfilmet a mindenségben mozgó megszámlálhatatlan kőről, melyek közül egy-egy időről időre, a földre pottyannak: ezek a meteoritok! Briliáns alkotás!

Khomeini elképedve hallgatta a férfit: még a saját fia sem volt ilyen oldott a társaságában. Sokszor hallotta, hogy a művészek mások, de Noszrat előtt még eggyel sem találkozott.

Amit Noszrat csinált az hozzátartozott, a régi perzsa királyok életéhez. A király közelében mindig volt egy malidzsak, egy afféle udvari bolond, aki gondoskodott a király szórakoztatásáról. A malidzsak volt az egyetlen ember, akinek bejárása volt a király magántereibe, és bármit mondhatott, bármit tehetett, amíg le tudta kötni az uralkodó figyelmét.

– Hogy is hívják azt az adót? – kérdezte Khomeini.

– Melyik adót?

– Az amerikaiakét, akik több interjút is készítettek velem.

– A CNN-re gondol?

– Igen, arra.

– Mit kíván tudni róla?

– Semmit, csak tudom, hogy minden fontos ország elnökének van a szobájában egy televíziókészülék, amelyen egész nap a CNN megy.

– Ez így van, és csodálkozom is, hogy az ön dolgozó szobájában nincsen televízió készülék.

– Angolul beszélnek, gondolom.

Khomeininek nem volt a szobájában sem tévé, sem rádió: az összes hírt írott formában kapta meg.

– Van egy arab adó, amely éppolyan, mint a CNN, csak arabul mondják rajta a híreket – magyarázta Noszrat -, elintézem önnek, hogy ezentul nézhesse.

Egy napra rá Noszrat egy kis televízió készüléket vitt Khomeininek, és elrejtette az öltözőszekrénybe, hogy senki se lássa. Megtanította Khomeinit, hogyan kapcsolhatja be és ki a készüléket, és hogyan válthat csatornát.

– Nekem bőven elég, ha az az arab adó jön be – mondta Khomeini suttogva, mintha valami titkolnivalót művelne.

Néhány héttel később Noszratot váratlanul felhívta a CNN egyik tudósítója. Tudta, a férfi milyen szoros kapcsolatot ápol Khomeinivel. A pályaudvarhoz közeli teaházban beszéltek meg találkozót, és Noszrat mesélt neki a munkájáról. A tudósító a beszélgetés után óvatosan arról érdeklődött, nem lenne-e kedve dokumentumfilmet forgatni Khomeiniről.

– Mégis, pontosan mifélett? – kérdezte tágra nyílt szemmel Noszrat.

– Riportot Khomeiniről és a mindennapjairól.

Noszratot meglepte a kérdés: egy ideje már töprengett valami hasonlón, de mindig is úgy gondolta, hogy úgyis lehetetlen vállalkozás.

– A CNN egy körülbelül félórás, különleges dokumentumfilmet akar csinálni az ajatollah magánéletéről – magyarázta a tudósító -, amiért persze tekintélyes honorárium ütheti a markát, természetesen dollárban.

Noszratot hidegen hagyta a jókora honorárium. Őt a különleges riportfilm lehetősége csábította. Tudta, hogy ez talán élete nagy lehetősége, de azzal is tisztában volt, hogy sajnos kivitelezhetetlen.

– Nem lehet – válaszolta -, mégis miért egyezne bele, hogy filmezzem?

– Egy próbát megér a dolog – felelte a tudósító gondolkozz rajta, és keress meg, ha bármire szükséged lenne.

– Rendben – válaszolta Noszrat.

A fejében máris leperregtek a jelenetek, melyeket készített volna. Aznap éjjel szemhunyasnyit sem aludt az izgalomtól.

Beszélni akart valakivel a dologról, de sehol sem merté kinyitni a száját, mert félt, hogy kicsusszan a kezéből a szerencse.

Amikor Noszrat egyik este épp Khomeinivel sétált az uralkodó lakhelye mögötti tó partján, lebilincselő előadást tartott neki a műholdakról s arról, hogyan működnek.

Azt mondta, valóságos technikai forradalom, hogy az ember, előben láthatja az amerikai elnököt, miközben ő a Fehér Házban kávézik.

– Az ember kíváncsi – folytatta -, és azért, hogy kielégítse a kíváncsiságát, képes ilyen készülékeket kieszelni, aztán fellőni őket a levegőbe. Az emberek mindent tudni akarnak, arra is rettentő kíváncsiak, ön hol és hogyan lakik, mit eszik. És ebben a kíváncsiságban valójában semmi rossz nincsen.

Noszrat próbálta felkészíteni Khomeinit a kérdésre, melyet fel akart tenni, de tudta, hogy ha szóba hozza a CNN-t, óhatatlanul kiejti majd a száján az „Amerika” szót is. Noszrat félt, hogy ha felteszi a kérdést, kiesik főnöke kegyeiből, és azonnal szedheti a sátorfáját.

Mégis annyira magával ragadta a gondolat, hogy már képtelen volt türtőztetni magát. Noszrat mindig magánál hordta a kameráját, úgyhogy amikor aznap este leült Khomeinivel a szobájában, és bekapcsolta neki a tévét, titokban megnyomta a felvevőgép piros

gombját. Felvette, ahogy Khomeini mezítláb ül a földön, miközben a szekrényajtó mögé bújva, stikában tévét néz.

Noszrat hónapokon át, készített ehhez hasonló rövid felvételeket Khomeiniről. Ahogy sétált a tóparton, és nézte a kacsákat. Ahogy hirtelen megjelent néhány veréb, és csicseregve elrepültek a feje fölött. Ahogy megbotlott egy fatörzsben, mire leesett a fejéről a turbánja, és begurult a tóba. Ahogy a kacsák azonnal ott teremtek, és csipkedni kezdték a turbánt.

Az egyik jelenetben Khomeini betegen fekszik az ágyban. Az oldalán fekszik, arcát Mekka felé fordítva, pontosan úgy, ahogy a muszlim halottakat szokták a sírba fektetni. Egy pillanatra a felesége is feltűnik a képen, finoman megérinti ura homlokát, majd egyetlen szó nélkül távozik.

Egy másik jelenetben azt látni, ahogy Khomeini fel-alá sétál a szobájában. A mosdóhoz lép, kezet mos, felveszi a Koránját, és figyelmesen elolvass egy oldalt. Amikor végez az olvasással, előveszi a töltőtollát, feljegyez valamit, a papírt borítékba teszi, leragasztja, és a feleségét szólítja:

– Batul!

Az asszony nyomban megjelenik, Khomeini átnyújtja neki a borítékot, és így szól:

– Ezt add át a hadseregnek!

Az asszony átveszi a borítékot, a csadorja alá rejti, és sietve távozik.

Khomeini szinte az elején észrevette, hogy Noszrat titokban filmezi. És Noszrat is meg volt róla győződve, hogy Khomeini kimondatlanul együtt működik vele.

Egy nap a CNN tudósítója felhívta Noszratot.

– Nem kerestél. Gondolom, nem fogadod el az ajánlatunkat.

– Ragyogó anyagot készítettem! – csúszott ki Noszrat száján.

A tudósító negyedóra múlva ott állt az ajtóban.

Noszrat túl lelkes volt, így eszébe sem jutott, hogy az új iszlamista titkosszolgálat esetleg megfigyeli. Fogalma sem volt róla, hogy a szolgálat tisztában van a CNN-nel ápolts kapcsolatával.

A tudósító belépett a házba, Noszrat teát tett fel, behelyezte a lejátszóba az egyik videokazettát, majd leült. A tudósító alig akart hinni a szemének.

– Fantasztikus! – lelkendezett.

Még a felvételek feléig sem jutottak, amikor a tetőről öt fegyveres ugrott az erkélyre. Berúgták az ajtót, berontottak a helyiségbe, és Noszratot is meg a tudósítót is letartóztatták. Két katona hátra maradt, átkutatták a házat. Az összes gyanús holmit dobozokba pakolták, és magukkal vitték.

A CNN tudósítóját másnap haladéktalanul kiutasították az országból, Noszratot pedig börtönbe zárták, hogy folytassák a kihallgatását. Csak a cellában döbbsent rá, hogy a hatóságok sokkal szigorúbban állnak az ügyhöz, mint hitte. Itt tudatosult benne, milyen komoly kockázatot vállalt. Tudta, hogy súlyos büntetés vár rá a felvételek miatt, de bízott benne, hogy Khomeini a segítségére siet.

Noszrat igyekezett meggyőzni a kihallgató tisztet, hogy nagyon tiszteli Khomeinit, és hogy minden tettét a Khomeini iránt érzett őszinte rokonszenv inspirálta.

Elmagyarázta, hogy felvételei milyen komoly történelmi értéket hordoznak, sőt egyenesen a nemzeti kulturális örökség részét képezik.

Hangsúlyozta, soha nem állt szándékában eladni a felvételeket az amerikaiaknak, csupán a kamera iránti szerelme miatt készítette őket.

Esküdözött, hogy mind Khomeinihez, mind a felvevőgéphez tökéletesen hűséges maradt.

Arra is utalt, hogy Khomeini tisztában volt vele, felvételek készülnek róla, s ezt, ha kell, bizonyítani is tudja.

Noszrat védekezése elfogadhatónak hangzott. Hittek is volna neki, ha a lakásában nem bukkannak egy igencsak gyanús felvételre. A kazettán lévő képsorok olyan csodálatosan szépek voltak, hogy Noszrat annak idején nem is tudta, mihez kezdjen velük. Úgyhogy jobb híján elrejtette a kazettát a műterme tetőgerendái közé, remélvén, hogy egyszer valaki majd rátalál. És pusztá félelemből azon nyomban ki is törölte az emlékezetéből. De a titkosszolgálat emberei most megtalálták.

– Vigyázz, nehogy egyszer csapdába kerülj a nők miatt! – mondogatta Aga Dzsán nemegyszer Noszratnak.

Állandóan különleges nőket keresett, akikről szép portrét készíthetett. Arra azonban sohasem gondolt, hogy ez a bizonyos nő Khomeini felesége is lehetne.

A titkosszolgálat kihallgató tisztje egyszer csak kirakta elé az asztalra a kazettát. Noszrat elsápadt, amikor felismerte, és tudta, hogy minden elveszett. Kövé dermedt a rettegéstől.

Mit látott meg abban az idős asszonyban, hogy váratlanul, kéretlenül elindította a kamerát?

Batul a síita világ leghatalmasabb emberének felesége volt, miközben neki magának semmiféle hatalma nem volt az élete fölött.

Noszrat maga sem tudta, pontosan mi ütött belé, de ez a hatalom nélküli, tehetetlen asszony készítette arra csendben, kényszerítőn, hogy lefilmezze, hogy megörökítse, megőrizze, és egyszer talán meg is mutassa a világnak.

Batul egész életében lefátyolozva járt, soha, egyetlen idegen férfi sem látta a haját, az arcát, a kezét vagy a lábfejét. Épp ezért néha, muszáj volt, megmutatnia magát.

Noszrat először mit sem sejtett. Amikor kopogott a lakásuk ajtaján, mindig Batul nyitott neki ajtót, és mindig kedves mosollyal fogadta. Körülbelül húsz évvel volt fiatalabb Khomeininél, ezt jól lehetett látni az arcán.

Mindig szívélyesen fogadta Noszratot, ami pedig nem illik egy vallásos asszonyhoz. De Noszrat tudta, hogy a kedves fogadtatás nem neki, hanem a kamerájának szól.

Batul szép nő volt, és szerette volna megmutatni a szépségét, szerette volna, hogy legalább a lencse nézegesse.

Ezt a vágyát a haza összes asszonya osztotta, mindazok, akiket a férfiak évszázadok óta elnyomtak, és sohasem kaptak esélyt, hogy megmutassák a világnak szépségüket.

Batul szavak nélküli megállapodást kötött Noszrattal. A férfi mindig némán filmezte.

Az újságokban ezer meg ezer fénykép jelent meg Khomeiniről, míg Batulról soha, egyetlenegy icike-picike fotó sem. Úgy kezelték, mintha nem is létezne.

Batul az ablaknál állt, és a tavat nézte. Fekete csadorja helyett ezúttal tejfehér, apró kék virágokkal díszítettet viselt. Noszrat ráközelített az arcára, a kendő alól elő villanó ezüstös hajára. Az asszony lassan a vállára engedte a csadort. Kacér kitárulkozás volt.

De nem is ez a felvétel tette Noszrat nyakára a hurkot. Egy alkalommal Batul szobájában filmezett, az ajtó félig nyitva állt. Felvette a szobát, melynek sarkában egy egyszemélyes ágy állt, mellette éjjeliszekrény, rajta kis tükör és egy régimódi, kék dobozos Nivea.

A titkosszolgálat embere fogta a videolejátszót, és tiszta erőből fejbe vágta vele Noszratot.

A videomagnó darabokra tört, Noszrat eszméletét veszelve zuhant a földre.

Azután csend lett.

És az egész országban eluralkodott a csend.

Szaddám Húszéin már nem bombázta a városokat, Khomeini pedig nem fordult tanácsért a Koránhoz, hogy támadja-e tovább az iraki városokat, vagy sem.

Hatalmas csend telepedett az országra. Leálltak a kivégzések, és az ajatollahokat sem lőtte le senki. Mindenki elfáradt, mindenki nyugalomra vágyott.

Az elsőként jöttek

A1 Túrra

Ez boszorkányság talán?

Boszorkányság ez Vagy csal a szemetek?

A feljegyzett könyvre!

A pergamentekercsre!

A sűrűn látogatott házra!

A magasított tetőre!

A tűz izzó tengerére!

Jaj nektek,

Jaj nektek, hazugok, ama napon!

A1 Túr, A1 Túr!

Hány év telt el? Hány hónap?

Ki ment el? Ki érkezett?

Már senki sem számolta az éveket, és a múltó hónapokat sem volt érdemes számon tartani. Az idő mindazoknak megállt, akik mélységes szomorúságba süppedtek, akik meghaltak, és azoknak is, akik a halottaikat siratták.

Azoknak is, akik felásták kertjeiket, hogy bánatukat feledjék, s azoknak, akik konyhájukban szent ételleket készítettek, hogy fájdalmukat kis tálakba merjék.

Úgy tűnt, megnyugodott az ország. Csak egyetlen férfi akadt, aki övében töltött pisztollyal tevegelt a sivatagban, hogy az ítélőbíró bírója legyen.

Talán csak akkor múlhat el végleg a bánat. Talán csak akkor indul el újra az idő. És talán akkor végre meglátjuk, hány év telt el azóta, hogy ezek jöttek, amazok pedig elmentek.

A mindenre rátelepedő csendben Khomeini fokozatosan elvesztette az emlékezetét. Eljött a nap, amikor már a közvetlen környezetében élő embereket sem ismerte fel.

Rafszandzsáni és Khamenei, két legfontosabb embere megragadta az alkalmat, átvették tőle a hatalmat, és egykori urukat szép csendben háttérbe szorították.

Elsőként Galgal vette észre Khomeinin a leépülés jeleit.

Letérdelt mellé, és ijedten konstataálta, hogy Khomeini már fel sem ismeri.

Galgal volt a rezsím egyetlen funkcionáriusa, aki önállóan működött, Khomeini meghosszabbított kezeként. Együtt hatalmasak voltak, Khomeini nélkül viszont Galgal egy senki volt, és most tudta, hogy eljött a visszavonulás ideje.

Egyébként is véget értek a kivégzések, a rezsím elég világosan megmutatta valódi arcát. Kiűzték az országból az iraki megszállót, a rendszer összes ellenségét kiiktatták. Eljött a stabilizáció ideje. Ebben az új időszakban nem volt hely Galgalnak, a gyűlölt ítélőbírának.

Új funkciót kellett találni neki, de ez csöppet sem volt egyszerű. Időközben a modzsáhedin és a különféle baloldali csoportosulások számos tagja számára világossá vált a szerepe, és az, hogy milyen rettenetes bűnököt követett el. Országszerte lesben álltak, hogy eltehessék láb alól.

Galgal a maga részéről legszívesebben visszatért volna Komba, hogy jogtudósként imám iskolákban tanítson, ám ez lehetetlenné vált.

Rájött, hogy az iszlámért vállalt küldetése a végéhez közeledik – akárcsak Khomeinié.

Khomeini nem halt még meg, de már a múlthoz tartozott. Galgalnak nem volt jövője, a jelenben pedig nem akadt számára hely. Vissza kellett térnie a múltba, a kérdés csak az volt, hogyan.

Khomeini követői szerencsére tudták, hogyan juttathatják vissza Galgalt a múltba. Akkoriban a Talibán a szomszédos Afganisztánban épp iszlamista hatalma kiépítésén munkálkodott. Gyakran folyamodtak erőszakhoz, hogy bevezessék az iszlám régimódi sariáját.

Az iráni ajatollahok szoros kapcsolatot ápoltak a Talibánnal, és rendszeresen tartottak összejëveteleket, hogy megszilárdítsák egymás pozícióit az ellenséges nyugati hatalmakkal szemben.

A rezsimnek az a remek ötlet jutott eszébe, hogy Galgalt kölcsönadják a talibánnak, amivel komoly támogatást nyújthatnak a fanatikus táliboknak.

Különleges megoldás volt, melyet Galgal azonnal és szíves örömet elfogadott. A Talibán fanatizmusa nagyon kedvére való volt, úgyhogy gyorsan becsomagolta a bőröndjét, majd vonatra szállt, s kereskedőnek álcázva magát – kalaposan, szakállasan – a határ menti városba, Masadba utazott.

Egy fogadóban szállt meg, ahová a megbeszéltek szerint másnap érte jött egy tálib harcos. Afgán ruhát öltött, majd a férfi átvitte a határon, s megindultak Kabul felé. Ott maga a talibán vezetője fogadta, igen szívélyesen, és mindjárt felajánlottak neki egy kabuli házat szálláshelyként.

Galgal élete gyökeresen megváltozott, végre úgy érezte, révbe ért.

Hivatalosan a városi levéltárban kapott állást, ám titokban fontos pozíciót töltött be a Talibán vezetőségében.

Élvezte, a város nyújtotta névtelenséget, mely végre lehetőséget teremtett számára, hogy alaposabban beleássa magát az iszlám, törvénykezésbe. Naphosszat a városi levéltár régi könyvtárában ült, és különleges iszlamista dokumentumokat tanulmányozott, melyeket külön a kedvéért hozattak át a szaúd-arábiai királyi könyvtárból. Néhány hónap múlva feleségül vett egy afgán nőt, és családot alapított.

Boldog volt, tetszett neki az új élete. Szabadon sétálhatott a városban, betérhetett a boltokba – ilyet korábban sosem tett.

Felesége afgán családját is rendszeresen látogatta. Senki sem tudott a múltjáról, ő pedig iszlamista kutatónak adta ki magát, aki az iszlám történelemről ír könyvet.

Már-már elfeledkezett róla, hogy még mindig keresik, hogy sokan még pontosan emlékeznek az általa elkövetett bűnökre.

Sahbal is a Galgalt keresők közé tartozott. Ám a nyom, melyen elindult, elhalt.

Sahbal pártjának vezetéséből mindössze hárman maradtak meg. A többieket lecsukták, kivégezték, a szerencsésebbje elmenekült. Legutolsó, kutyafuttában megtartott tanácskozásukon a maradék, vezetőség Sahbalt bízta meg a feladattal, hogy iktassa ki Galgalt. Később kiderült, hogy ez volt a párt utolsó határozata. Sahbal egyébként is bosszút akart állni Dzsávád haláláért. Képtelen volt kiüzni a fejéből a hosszú, hideg éjszaka emlékét, amikor sírt kerestek a fiúnak a hegyek között. Képtelen volt elviselni a megaláztatást. Tennie kellett valamit, ha még valaha nyugodtan akart aludni. Tudta, hogy csak azután lesz képes újra felvenni élete rendes fonalát, ha ezt a kérdést lezárja.

Az ajatollah elleni merénylet óta a családból senki sem tudta, merre jár. Aga Dzsán azt gondolta, talán elhagyta az országot, és valahol Európában vagy Amerikában talált új hazát magának.

De Sahbal nem ment el. Még mindig Teheránban volt. Szakállt növesztett, és a városban furikázó sok ezer narancssárga taxi egyikét vezette.

Az illegális pártok biztonsági okokból nem használtak saját autókat. Általában több taxijuk is volt, azokkal jártak mindenfelé.

Sahbalnak azóta volt a taxija, amióta a pártlap szerkesztőségi tagjaként dolgozott. Közlekedési eszköznek használta, és ezzel kereste meg a napi betevőt. Biztonsági okokból a pártvezetés még

élő tagjai sem üléseztek már. De bizonyos időközönként találkoztak a teheráni bazár egyik teaházában.

Az egyik ilyen találkozón Sahbal arról értesült, hogy Galgal Kabulban van.

– Tudhattam volna – mondta csodálkozva. – Hogyan jutottatok az információhoz?

– A Tudeh-párt – felelte az egyik pártvezető, és átnyújtott neki egy papírfecnit, melyen egy cím állt.

A Tudeh-párt is szétesett. A rezsimnek sikerült kiiktatnia. Ám a russzofil kommunista párt régi tagjai még mindig jó kapcsolatokat ápoltak a szomszédos Szovjetunióval.

Sahbal már tudta, mit kell tennie.

Afganisztán kommunista korszaka idején az illegális iráni csoportosulások jó kapcsolatokat építettek ki afgán elvtársaikkal. Amikor a Talibán jutott hatalomra, a kommunisták a Szovjetunióba menekültek. Sokan mégis otthon maradtak. Belekerült néhány hónapba, mire Sahbálnak sikerült megbeszélnie afgánok egy csoportjával, hogy becsempészik az országba. Aztán egyik éjjel a sivatagban egy teve hátán tartott egyenesen az afganisztáni határ felé, ahol a megbeszéltek szerint egy afgán motoros várta.

Amikor elérte a határt, a tevét a fogadó teve istállójában hagyta, majd gyalog ment a szögesdrót mögötti helyre, ahol az afgán várakozott. Miután mindketten kimondták a titkos jelszót, a férfi megmutatta neki, hol kúszhat át a szögesdrót alatt, s juthat át Afganisztánba.

Sahbal felült a motorra a férfi mögé, és elindultak. Fél óra múlva az afgán megállt egy pásztorkunyhónál. Belépett, majd egy hagyományos öltözettel tért vissza. Miután Sahbal átöltözött, továbbmentek az első faluig, ahonnan másnap reggel busz indult Kabulba.

Még ősz volt, de a hegyekben már havazott, a szél az ember arcába vágott. A férfi friss kenyeret és datolyát vásárolt Sahbalnak, majd feltette a buszra.

Ötórányi hegyi zötykölődés és megszámlálhatatlan megálló után a busz végre beért Kabul központjába.

Sahbal leszállt, és mindenekelőtt betért egy kávéházba, hogy egyen valamit. Sűrű, forró afgán levest rendelt, és megivott hozzá több pohárnyi friss teát.

Az elmúlt három éjszaka alig aludt valamit, úgyhogy betért a kávéház melletti szállóba, és azonnal ágyba bújt.

Csak másnap reggel ébredt fel, amikor a hotelszolga kopogott az ajtón, hogy megkérdezze, minden rendben van-e.

Nagyon ráfért volna egy fürdés, de a szállóban nem volt fürdőszoba. Elindult fürdőt keresni, és útközben talált egy mecsetet. Ott alaposan megmosakodott, majd betért egy teaházba reggelizni. A városi levéltár, melyben Galgal dolgozott, alig néhány utcányira volt onnan. A levéltár a nagyközönség számára már bezárt, de az ablakok mögött égtek a fények.

Galgal dolgozószobája a legfelső emeleten volt, rajta kívül nem dolgozott benne más. Íróasztala, az ablaknál állt, ha felpillantott, látta az utcán a járókelőket. Munkatársaihoz hasonlóan ő is korán kezdett dolgozni, ám amikor a levéltár négy körül bezárt, ő még maradt egy órácskát, és mindig utolsóként hagyta el az épületet.

Sahbal azonnal felismerte, amikor kilépett az épületből, hiába viselt afgán öltözetet. Meghízott, de a járása elárulta. Épp besötétedett, Sahbal követte a pékhez. Galgal a friss kenyérral a hóna alatt még odament egy árushoz, aki a járdán felállított alkalmi standján az ősz utolsó szüretéből származó szőlőt kínált. Vett néhány fűrtnyit, majd hazaindult.

Sahbal a lakásáig kísérte, aztán felderítette a környéket, majd visszatért a szállóba. Szerette volna, hogy Galgal egyedül legyen otthon, amikor behatol a házába, de amikor másnap este belesett az

ablakon, látta, hogy a férfi új afgán feleségével ül a földön, és éppen vacsoráznak. Ám Sahbal nem várhatott tovább, gyorsan el kellett végeznie a dolgát, mielőtt az afgán titkosszolgálat tudomást szerez a jelenlétéről.

Tett egy kört a ház körül, hagyott időt Galgalnak az evésre. Amikor újra benézett az ablakon, az asszony épp kiment a konyhába. Az emeleten égett a villany. Megragadta az alkalmat, az ablakon át bemászott a házba, és a konyhába osont. Az asszony, aki épp mosogatott, nem hallotta meg, ám amikor megfordult, váratlanul egy fegyveres férfival találta szembe magát, de még mielőtt sikíthatott volna, Sahbal megragadta, kezével betapasztotta a száját, és ezt suttogetta:

– Maradjon nyugton! Nem akarom bántani. Figyeljen! A férje egy iráni bűnöző, sok száz ártatlan fiatalembert végeztetett ki. Ha nyugton marad, nem esik bántódása. Ért perzsául?

A nő riadtan bólintott.

– Nincs időm, úgyhogy betömöm a száját, és megkötözöm a kezét meg a lábát. Ne merjen megmozdulni, mert ha megmoccan, agyonlövöm. Ért engem?

Az asszony újra bólintott.

– Nagyon jó – mondta Sahbal, és megkötözte. Otthagyta a konyhapadlón, majd felosont a lépcsőn a szoba felé, melyben égett a villany

Miután felért, pisztolyával a kezében belesett a résnyire nyitott ajtón. Galgal az asztal mögött ült, szemüvegben, könyvet olvasott és jegyzetelt.

Sahbal csendesén betolta az ajtót, és belépett. Galgal azt hitte, a felesége az, és teát hoz neki, úgyhogy fel sem pillantott a könyvből. De miután a belépő nem szólt semmit, mégiscsak levette a szemüvegét, és hátrafordult az ajtó felé. Egy fegyveres afgán állt a szobában.

– Ne mozdulj! – üvöltött rá Sahbal.

A perzsa nyelvű felszólításból mindjárt kiderült, hogy mégsem afgán. Galgal megrökönyödve nézett Sahbalra.

Sahbal levette a fejéről az afgán sapkát, és hűvösen így szólt:

– Mohamed A1 Galgal! Úgynevezett Isten bírója! Az illegális bíróság megbízott, hogy végezzem ki magát!

Galgal felismerte Sahbalt, megijedt, mondani akart valamit, de olyan száraz volt a szája, mintha homokot nyelt volna. Ez a vég, gondolta, nincs menekvés. Valamit motyogott.

– Nem értem!

Galgal az asztalon álló vizespohárra mutatott.

– Igyon csak! – mondta Sahbal.

Galgal reszkető kézzel emelte szájához a poharat.

– Megengedi, hogy Mekka felé álljak? – kérdezte tompa hangon, miután ivott egy kortyot.

– Meg!

Galgal felállt. Tett egy lépést az ablak felé, az este sötétjében Mekka irányába fordult, és dúdolt magában:

A jobb oldalon állók És a sötét oldalon állók...

Sahbal első lövésével mellkason találta Galgalt.

Az megtántorodott, de sikerült megkapaszkodnia az ablakkeretben, folytatta:

Ó ember, sóvárogsz Ó utána, és Egyszer találkozni fogsz velem.

Amikor meghasad az ég És szerteszóratnak a csillagok...

Két további lövést adott le Sahbal.

Galgal ekkor rándult egyet, és elengedte az ablakkeretet, majd a földre zuhant.

Vonaglott a földön, miközben egyre halkabban dúdolta:

Az elsőként érkezők lesznek az elsők Ők, jutnak a színe elé A boldogság kertjeiben.

Sahbal gyorsan leszaladt a lépcsőn, kiszabadította a nőt, és így szólt hozzá:

– Siessen haza a családjához!

Az asszony kirohant a házból.

Sahbal is kilépett az utcára, balra fordult, rohant egy darabon, aztán a kis, sötét sikátorokon át a belvárosba jutott. Friss kenyeret és egy fűrt szőlőt vásárolt, majd felült a Pakisztánba tartó éjszakai buszra.

A busz végiggurult Kabul félig kivilágított utcáin. Káprázatosán szép volt a város. Egyszer, gondolta Sahbal, még mindenképpen visszatér erre a varázslatos helyre.

A boldogság kertjei

Aleflam Mim Rá. Teltek az évek, és a ház bánata úgy nőtt, mint egy fa a kertben.

Az amerikai túszok már régóta újra a saját ágyukban, a saját házukban aludtak. Khomeini meghalt.

A háború véget ért, és Amerika, miután semmire sem ment Szaddámmal, visszarendelte a földre kémrepülőgépeit.

A vándormadarak még mindig a város fölött szálltak, és elrepültek a mecset háza fölött is. Ám mivel látták, hogy nincs nekik kikészítve eledel, leszállás nélkül folytatták útjukat.

Aga Dzsán lányai Teheránban laktak, a háború és a kivégzések zavaros éveiben, csendben megházasodtak. Ensziinek kisfia született, akit Dzsávádnak nevezett el. Rendszeresen járt haza látogatóba a férjével, és Dzsávádot Fagri Szadat karjába adta. Fagri, aki korábban úgy hitte, soha életében nem lesz már képes túl tenni magát a fájdalomán, megcsókolta a gyermeket, felegyenesedett, és így kiáltott:

– Aga Dzsán, hol bujkálsz, gyere, nézd meg, éppolyan, mint Dzsávád!

Az öreg varjú hallotta Fagri hangját, és tett egy kört a ház fölött. Az öreg halak örömben kiugrottak egy pillanatra a hó vizéből, a vén fa kihúzta magát és mosolygott, a madarak újra az ágaira ültek, és a hegyek felől érkező szél magával hozta a vad tavaszi virágok

illatát. Aga Dzsán felvette a zakóját, fejére csapta a kalapját, fogta a sétabotot, és vidáman elindult a bazárba, hogy egy doboz friss süteményt hozzon.

Mikor vett örömeben utoljára süteményt?

Még emlékezett rá, aznap, amikor a nagyanyák elindultak Mekkába.

Az egyik csodálatos tavaszi napon Aga Dzsán előhozta a garázsból vén Fordját, és életében először maga mosta le az ajtó előtt. Betette Fagri Szadat bőröndjét a csomagtartóba, majd segített neki beszállni, aztán helyet foglalt a volán mögött, és elindultak Dzsirdzsa irányába.

Valaha az összes dzsirdzsai nő, fiatal és öreg, Aga Dzsán-nak szőtte a szőnyeget, s ha meglátogatta a falut, fejedelemként fogadták. Majd eljött az a nap, amikor nem akartak sírhelyet adni a fiának.

Szerencsére ennek a korszaknak is vége lett, mert amikor kocsijával leparkolt a falu főterén, és Fagrit karon fogva keresztülvágott rajta, a falusiak mind félreálltak, és tiszteletteljesen fejet hajtottak előttük.

Most, hogy elcsitulnak az erőszak hullámai, véget ért a háború, és leszállt a forradalom pora, az emberek derűsebben tekintettek mindenre. Látták a hosszú évekig tartó harcok eredményét.

A sok halott és a politikai felfogások különbözősége számos családot szétszakított. A börtönök tele voltak a rezsim ellenségeivel. Hatalmas volt a munkanélküliség, és állandósult az élelmiszerhiány.

Aga Dzsán sosem mesélte el Fagrinak, mi történt a faluban aznap este, de Fagri mindenről értesült a családjától.

– Máig nem értem, hogyan képesek az emberek egyik napról a másikra teljesen megváltozni – mondta, miközben apja egykori háza felé sétáltak.

– Ezek egyszerű emberek, szinte mind analfabéták. A sah nem tett értük semmit, és az ajatollahoktól sem várhatnak sokat. Én nem

haragszom rájuk. Amúgy pedig a gyökereink jó mélyen kapaszkodnak ebbe a földre, itt van eltemetve minden halottunk. Rajtunk is múlik, ha jól alakulnak a dolgok, s ha rosszul, az is.

Az ősi kis kastélyt, ahol egykor gyakran megszálltak, most az iszlamista hadsereg vonta ellenőrzése alá. Ezért az első éjszakát Fagri szülői házában töltötték, amelyben most Fagri húga lakott.

Másnap ellátogattak Kazem Kán házához. Egymás mellett sétáltak a halvány rózsaszín virágokkal borított mandulafák alatt. A madárcák olyan vidáman daloltak, mintha a bánat elmúlását ünnepelték volna. A falu régi része mit sem változott, a frissen házasodott fiatalok inkább a falu környéki dombokon építkeztek. Dzsirdzsa a szőnyegeiről és sáfrányáról volt híres. A dombokon növe sáfrány pompás illatot árasztott. Amikor régebben az ember lóháton közelített Kazem Kán háza felé, mindenfelé csak, a dombokat borító sáfrány ültetvényeket látta. Most azonban sok száz egyszerű kis ház tarkállott az alacsonyabb dombok lejtőin. A legmagasabb domb tetején a sah idejében hozzáfogtak egy víztározó építéséhez, ám végül nem lett belőle semmi.

– Megöregedtek a fák – mondta Fagri.

– Én is megöregedtem – felelte Aga Dzsán.

A hűvös idő beköszönte előtt a falu leányai kiözönlöttek a dombok közé, hogy leszedjék a sáfrányszálakat, amit aranyárban mértek. Szüret közben vidáman daloltak, és amikor visszatértek, mindannyiuk keze sárgásbarna lett, s egész testük sáfrányillatú.

A dzsirdzsai lányoknak sok udvarlójuk volt a környező falvakból. De a legényeknek nem volt könnyű dolguk, ha dzsirdzsai lányt akartak meghódítani.

A hosszú, hideg teleken a lányok éjjel-nappal a házban voltak, és szőnyeget szőttek. Amikor beköszöntött a tavasz, kitárták az ablakokat, énekük és kacagásuk betöltötte a falut. Az ablakok most is nyitva álltak, de a lányok hangját nem lehetett hallani, mert már nem volt szabad énekelniük.

Aga Dzsán és Fagri Szadat lassan ballagtak az öreg diófa mellett Kazem Kán házához, mely a sáfrányföldekkel szemközt, egy kisebb magaslaton állt.

A távolban megjelent két lovas, feléjük galoppoztak. Néhány méterre tőlük megálltak, leugrottak a nyeregből, és lovaikat kantárszáron vezetve Aga Dzsánhoz léptek. A két férfi úgy hasonlított egymásra, mint két tojás; meghajoltak, és üdvözölték Aga Dzsánt. Aztán egy szót sem szóltak.

Aga Dzsán nem ismerte meg őket, kérdő pillantást vetett Fagri Szadatra.

– Most már látom, ezek Kazem Kán öreg szolgájának süketnéma fiai – mondta Fagri Szadat mosolyogva.

Aga Dzsán kezét megemelve üdvözölte a két férfit, és megkérdezte, hogy vannak a feleségeik s a gyermekeik.

A férfiak elmutogatták, hogy otthon minden rendben van, és a gyerekeik időközben felnőttek.

– Ezeket, a lovakat nektek hoztuk – jelezte egyikük – szükségetek lesz rájuk, amíg itt vagytok.

Aga Dzsán mosolyogva nézett Fagrira, majd így szólt:

– Lovat hoztak neked, mit szólsz hozzá?

– Szó sem lehet róla – nevetett Fagri -, te nyugodtan ráülhetsz valamelyikre, de nekem már nem való. Nem vagyok a régi Fagri, már nem merek lovagolni.

– A feleségeik meghívtak, hogy látogasd meg őket – mondta Aga Dzsán.

– Jó, kedves ötlet, örömmel, mindenképpen elmegyek – mutogatta Fagri.

A férfiak erre Aga Dzsánék kezébe adták a kantárokat, majd gyalogszerrel távoztak.

Kazem Kán háza úgy állt az öreg fák közt, mint egy ékszer, hogyan is állt volna másképp, hiszen a falu költőjének háza volt.

Kazem Kán sírja a kert végében volt, a mandulafák alatt, és teljesen beborították a virágszirmok.

Amikor még élt, a madarak egészen addig daloltak, míg ki nem nyitotta az ópiumszoza ablakát, s az ópium füstje ki nem szállt a szabadba.

Miután végzett a pipázással, felkiáltott:

– Most pedig irány haza, gyerekek, jó éjszakát!

Erre a madarak elrepültek.

A paraszt és a parasztasszony, akik egykor Kazem Kán szolgálatában álltak, mindent gyönyörűen előkészítettek Aga Dzsán és Fagri érkezésére. Kettesben ettek a kertben, Kazem Kánról beszélgettek, és jót nevettek azon, hogyan hódította meg a költő verseivel a hegyekben élő asszonyok szívét.

Este a paraszt asszony Fagri Szadat elé járult, és ezt mondta neki:

– Néhány asszony szeretne eljönni, hogy üdvözölje önt, ha nincs ellene kifogása.

– Miféle asszonyok? – csodálkozott Fagri.

– Falusi asszonyok, akik egykor maguknak szőtték a szőnyeget.

Az asszonyok csodálták Fagrit a szépségeért, barátságos viselkedéséért. Még mindig kedvelték.

– Mikor akarnak jönni?

– Most mindjárt, ha nem bánja.

Aga Dzsán átment Kazem Kán könyvtárába.

Először néhány idős asszony jött, megcsókolták Fagrit, majd csendben leültek a földre. Utánuk több csoportban újabb nők jöttek, ők is megcsókolták Fagrit, és szintén letelepedtek. Fagri meglepődött. A legtöbb asszony valaha tényleg náluk dolgozott, felismerte az arcukat. Végül egy hét nőből álló csoport lépett a szobába. Mind megölelték Fagrit: azok a lányok voltak, akik egykor próbaszövéstre jelentkeztek nála.

– Micsoda meglepetés! A látogatások újra fényt gyújtott a szívemben. Erre igazán nem számítottam, azt hittem, már elfelejtettetek – mondta Fagri.

Az egyik idősebb nő emelkedett szólásra, s nyugodt hangon mondta:

– Fagri, tudjuk, hogy sokat szenvedtél. Elvesztetted a fiadat, mi pedig nem adtunk neki sírhelyet. Ez örökre terheli a lelkiismeretünket. Azért jöttünk el hozzád ma este, hogy megkérjünk, fejezd be a gyászolást. Hoztunk neked egy ruhát. Arra kérünk, tedd vissza a szekrényedbe a fekete ruhákat, és mostantól ezt a ruhát viseld. Ennek valójában már korábban meg kellett volna történnie, nehéz évek vannak a hátad mögött.

Az asszony elővett egy vidám, virágmintás ruhát, és átnyújtotta Fagrinak, aki könnyes szemmel nézte fekete ruháit. Szóhoz sem jutott: csendben, szája elé tartott kézzel sírt.

Fogni akarta a virágos ruhát, hogy felrohanjon vele Aga Dzsánhoz, de látta, hogy épp férfiak egy csoportja kapaszkodik fel a lépcsőn.

A falu bölcsei voltak, akik egykor ugyancsak Aga Dzsán-nak dolgoztak.

Egyikük kopogott a könyvtár ajtaján, és megkérdezte, szabad-e belépniük.

– Természetesen! – kiabált ki Aga Dzsán. – Örömmel látlak benneteket!

A férfiak beléptek, és helyet foglaltak az ablaknál álló, régi székeken. Egy percig senki sem szólt. Aztán az egyikük beszélni kezdett:

– Aga Dzsán, a falu majdnem minden családjá vesztett egy fiút a háborúban. Mindannyian együtt nyugszanak a temetőben. Mi annak idején nem adtunk sírhelyet a fiadnak. Ez bűn volt, ami máig terheli a lelkiismeretünket. Bocsáss meg nekünk!

– Isten mindenható. És megbocsátó – szólalt meg Aga Dzsán békés hangon. – Soha, senkire nem haragudtam. Látogatások enyhíti fájdalmamat. Mindig hittem az emberek jóságában. Köszönöm, hogy eljöttetek hozzám.

Az idős férfi elővett egy fehér inget, és így válaszolt:

– Elmúlt a gyász ideje. Fogadd el tőlünk ezt az inget, s fekete ingedet tedd vissza a szekrénybe!

Fagri az ágyban Aga Dzsán mellkasára hajtotta a fejét, és ezt mondta:

– Milyen gyönyörű este, olyan boldog vagyok, hogy visszatérhetünk a falunkba.

Az ablakon át a csillagokkal borított eget nézték.

– Jóvá tették. Tapasztalt emberek ezek az öreg falusiak. Bölcsék, és bölcsességük ennek a vidéknek a gazdag hagyományából fakad; jól tudják, hogyan kell begyógyítani a régi sebeket.

– Holnap eljön néhány barátnőm, és hennát tesznek a hajamba, hogy szerencsém legyen – újságolta Fagri izgatottan.

– Ennek igazán örülök! Már nagyon megérdemelted! – felelte Aga Dzsán.

Egymás karjában aludtak el.

Reggel a madarak füttyükkel ébresztették Aga Dzsánt. Ima után sétált egyet a kertben. A falusiaktól kapott fehér inget viselte, s jól érezte magát. Nézte a szirmokkal borított, fiatal faágakat, és újra érezte az erőt a lábaiban. Elsétált Kazem Kán sírjához, letérdelt a sírkő elé, fogott egy kavicsot, halkán megkopogtatta vele a követ, és felmondta Kazem egyik versét:

Rúzegár ászt ké gah ezzát dehád

Gah gár dárád

Csárge bazighár áhin bázcicsehá besjár dárád

Ilyen az élet

Játszik az emberrel

Néha kedveli

Máskor megalázza

A hegyek felől részegítő tavaszi szél fűjt. Aga Dzsánnak eszébe villant, hogy Hushang Kánról álmódott az éjjel.

Hushang Kán egy régi barátja volt, nemesember, aki magasan, a hegyek között lakott. Ő mentette meg őket azon az éjszakán, ő jelent meg a hegyek felől a dzsippel, hogy magával vigye Dzsávád holttestét.

A saját falujában, lévő kastélyában lakott, távol a többi hegyi településtől.

Az éjszaka óta, amikor Hushang Kán magával vitte Dzsávád holttestét, Aga Dzsán nem járt a hegyekben. Végig tudta, hogy türelmesnek kell lennie, mert egyszer eljön majd a megfelelő pillanat.

Most, bácsikája sírja mellett állva eszébe jutott az álma. Az illat, és Dzsávád emléke úgy töltötte be a lelkét, mint a szirmok illata a levegőt.

Kivezette az istállóból az egyik lovat, felugrott a nyeregbe, és ellovagolt Szávodzsbolág felé.

Hushang Kán hatvan év körüli ember volt, egy nagyhatalmú nemesúr fia. Különc figura, hallani sem akart az apjáról, és persze a sah rendszeréről sem.

Hushangnak négy felesége volt, mindegyikük öt gyermeket szült neki. Önálló, zárt kolóniában élt a családjával, külső segítségre alig-alig volt szüksége.

Hushang Kánnak volt egy dzsipje, néhány traktorja, több tucat tehene, lova és juha. És volt a pincében egy kis sörfőzdéje, ahol a maga igényeinek megfelelő mennyiséget gyártott.

A külvilággal semmilyen kapcsolatot nem ápolt, csak a barátai látogatták rendszeresen. Ezek mindenféle fura költők, írók és zenészek voltak, Iszfahánból, Jazdból, Sirazból és Kashanból. Őket mindig szívesen látta; sokat barangoltak Hushanggal a hegyek között, ópiumot szívtak, itták a házigazda saját készítésű borát, ették

a kertjében termő gyümölcsöket. A faluba nem vitt autót, egyedül Hushang tudott átkelni a dzsipjével a sziklákon és a völgyek lejtőin. Vendégei busszal utaztak Dzsirdzsáig, az út hátralévő, hegyi részét pedig öszvéren tették meg.

Hushang Kán Párizsban tanult, aztán jó darabig ott is élt, de egy szép napon összecsomagolt, és visszatért a hegyekbe.

Mindig magas szárú csizmában járt, furcsa kalapot viselt, s párizsi parfümöt permetezett magára. Minden áldott nap felmászott a hegytetőre, hogy láthassa a napfelkeltét. Hatalmas rádió készüléke mindig egy francia adóra volt állítva, melyen zenét és híreket hallgatott.

Noha négy felesége volt, egyedül élt a kastélyában kedves tárgyai társaságában.

Szávodzsolágot titokzatos hegyek ölelték körül. A legmagasabb hegybe hatalmas kráter mélyedt, melyből még mindig szállt a régi vulkán füstje. A kastély az egyik hegy lejtőjére épült és egy száraz völgyre nézett.

Útban a kastély felé három rejtélyes barlang előtt vezetett az út. Mindháromban a régi perzsa történelem emlékeit lehetett fellelni. Az egyik barlang legmélyebb szegletében egy Sápúr királyt, az egyik legelső Szászánida-uralkodót ábrázoló, egyszerű kőszobor állt.

A következő barlang falába oroszliánt faragtak, mely az Akhaimenidák bikaháton ülő királyával harcolt. A harmadik barlangban Dáriusz király képmását vésték a kőbe. Minden idők legnagyobb királyáét.

A barlangok bejáratai előtt szent szövegekkel teleírt, zöld zászlók lobogtak. A zarándokok öszvérháton kapaszkodtak fel a barlangokhoz, hogy megcsodálják az ősi alkotásokat.

Sasok köröztek a barlangok fölött, és mindent szemmel tartottak: a zarándokok a barlangok őreiként tekintettek rájuk.

A hegy tetején nagy harangláb állt. A vendégek megszólaltathatták a harangot, így figyelmeztetve Hushang Kánt,

hogy közelednek hajlékához. Aga Dzsán meghúzta a harangot, és kalapjával a falu felé integetett.

– Kááááááááááááááááán – visszhangzott kiáltása a kastély alatt elterülő völgyben.

A kastély előtt játszadozó gyerekek hallották a kiáltást, és egyszerre kiabáltak vissza:

– Ki magaaaaaaaaaaaaa?

– Agaaaaaaaaaaaaaaaa Dzsááááááááááááááááán!

A gyerekek erre beszaladtak a kastélyba, hogy Kán tudomására hozzák, vendég érkezett.

Aga Dzsán tovább kapaszkodott felfelé, kezében tartva lova kantárját.

Hushang már galoppozott is felé, közben integetett a kalapjával. Amint odaért Aga Dzsánhoz, leugrott a nyeregből, és átölelte a férfit.

– Drága barátom, üdvözöllek! Milyen kellemes meglepetés! Az én házam a te házad!

Gyalog folytatták útjukat.

– Mondd, barátom, mi szél hozott erre?

– Hiszed vagy sem, egy álom – felelte Aga Dzsán.

– Milyen álom?

– Fagrival most Dzsirdzsában töltünk néhány napot, és múlt éjjel rólad álmodtam.

– Fagrit miért nem hoztad magaddal?

– Nem terveztem, hogy meglátogatlak, de amikor ma reggel eszembe jutott az álmom, azonnal útra keltem.

– Miről szólt az álmod?

– Már nem emlékszem pontosan, de a harangnál álltam, és láttam, hogy lefelé ereszkedsz a völgybe. Meghúztam a harangot, de nem hallottad, erre még erősebben húztam, de te nem néztél fel. Összeszorult a torkom, egyre csak rángattam a kötelet, húztam

megállás nélkül, úgyhogy a végén mindenki hallotta a hegyekben, kivéve téged. A folytatást elfelejtettem.

– Tudom, mi volt az álmod folytatása. Kövess – mondta Kán, felugrott a lovára, és elvágta a völgy felé.

A völgy száraz volt, amerre a szem ellát, sötétbarna sziklák borították, életnek semmi nyoma. Kán gyakorlottan ereszkedett le a lejtőn, majd miután leérték, leszálltak a nyeregéből. A völgy alján futó mederhez sétált.

– Itt olyan szomjas a föld, hogy még akkor sem olthatná el a szomját senki, ha a Perzsa-öböl minden vizét idevezetné. De nem is hinnéd, mégis milyen termékeny ez a vidék. Arról álmodom, hogy ebből a völgyből egyszer igazi kis édenkertet varázsolok. Mutatni szeretnék valamit. Felkészültél?

– Mire?

– Valami kellemetlenre, ami ugyanakkor felemelő is!

Felmászott néhány sziklára, Aga Dzsán utána.

– A természet csodát alkotott ezen a helyen – folytatta. – Itt csak száraz földet látsz, de a kastély mögött lágy és nedves a talaj. Eláruljak egy titkot? El tudod képzelni, hogy a vár alatt van egy hatalmas víztározóm?

– Egy víztározód?

– Komolyan mondom: egy földalatti, természetes víztározó. Nem tudom, hogyan keletkezett, sem azt, honnan kapja a vizet, talán az északi hegyekből, az örök hó birodalmából. Ez a váram titka, nem tud róla senki, jómagam is csak úgy három évvel ezelőtt jöttem rá, amikor egy francia, barátom járt nálam, látogatóban. Ő geográfus, és kíváncsi volt a kút eredetére. Egy kötéllel leereszkedett a kútba. Amikor kimászott belőle, azt mondta: a várad alatt arany rejtőzik! Arany? – kérdeztem vissza meglepetten. Víz, mondta, a föld alatt hatalmas víztározó terül el, amely aranyat ér! Még nem mondtam el senkinek, mert félek, hogy az ajatollahok, amint tudomást szereznek róla, elveszik tőlem a váramat, és elűznek innen. Ameddig élek,

megtartom a titkomat, de titokban azért, már csináltam egy próbát. A családod egy tagja segített.

– Ki az?

– Majd később elmondom. Vettem egy erős szivattyút és egy hosszú tömlőt. A többit nézd meg saját magad. Csukd be a szemed, és elviszlek a helyre, amelyről beszéltem. Légy erős, és kövess!

Aga Dzsán lehunyta a szemét, tétován megfogta Kán karját, és követte a magas hegyfalak mögé.

– Most kinyithatod a szemed – mondta Kán.

Aga Dzsán kinyitotta a szemét. El sem akarta hinni, amit látott. Gigantikus, hosszan elnyújtózó kert terült el előtte. Tele volt a szivárvány minden színében játszó, illatos tavaszi virágokkal és virágba borult, fiatal fákkal.

– Ez hihetetlen! – mondta Aga Dzsán.

– Itt még mindig meleg a talaj a régi vulkán miatt, és nagyon gazdag nyersanyagban. A kertet a nagy sziklák is védik. Ez a völgyvel kapcsolatos álomom egy máris megvalósult darabja. Ma éjjel álmodtál valamit, de már nem emlékszel pontosan, mi volt az. Majd én megmondom, miről álmodtál. Nézd: ott, az alatt a fa alatt, a sárgásbarna sziklafal tövében van eltemetve a fiad. Még nem tettem a sírára sírkövet, de virágok és virágszirmok borítják.

Aga Dzsán megragadta Kán karját.

– Egyszerű madarak nem mernek ide repülni – folytatta Kán ez a sasok birodalma. Röpködnek a völgy fölött, és öröködnék.

Aga Dzsán könnyes szemmel nézte a sírt borító narancssárga és rózsaszín virágokat. Olyan sűrűn nőttek egymáshoz, mintha félnének, nehogy lelepleződjön a sír. Aga Dzsán szeméből potyogtak a könnyek. Letérdelt a sírhoz, és megcsókolta a földet:

Alef, Lám Mim Rá.

Majd Ő elrendezte mindent Ő terítette le a földet Emelte a hegyeket És árasztotta a folyókat Ő emelte az eget pillérekre,

Miket te, ember, nem látsz Ő iktatta tisztébe a napot és holdat Ő szabott pályát nekik Határozott időre Ő rendez el mindent Ő borítja be az éjjel a nappalt És a nappallal az éjt Ő teremtett minden gyümölcsfát

És két nemet A földet ölelkező tájaival A szőlőskerteket És gabonaföldeket, egy gyökerű És szétágazó törzsű datolyapálmákat Melyeket egyazon víz táplál.

Majd ő elrendez mindent És értelmezi a jeleket Alef Lám Mim Rá

– Köszönöm neked, Kán – mondta Aga Dzsán -, köszönöm, barátom, érzem, hogy szívemet betölti az öröm.

– Van még valami, ami boldoggá fog tenni – mondta Hushang Kán.

– Ennél semmi sem tehet boldogabbá.

– Sosem lehet tudni. Az imént mondtam, hogy volt egy segítségem, valaki, akinek akkora az ereje, mint az elefánté. Az ő támogatása nélkül lehetetlen lett volna megalkotni ezt a kertet. Velem jössz? Szeretnéd látni? A vár mögött dolgozik a traktorjával. Új területet alakítunk ki, napraforgót ültetek oda. A magokat, az a francia, barátom hozta. A mi napraforgónk itt a hegyek között nem nő magasabbra egy méternél, de ez a francia, fajta jóval magasabb lesz. Nemsokára sokezer napraforgó bólogat majd ezen a földön, melyekből finom, telt magot nyerünk. Tavaly kísérleteztük ki, és idén valószínűleg már magunk tudjuk megtermelni az olajunkat a magokból. A férfi, akiről beszéltem, felettébb rátermett ember! Éjjel-nappal dolgozik, szánt, arat, megjavítja a mezőgazdasági gépeket, és ellát tanácsokkal. Még életemben nem volt ilyen jó munkásom.

A lovak kantárjával a kezükben lassan átsétáltak a lejtő túlsó oldalára.

Amikor a domb egy fás részéhez értek, Kán kikötötte a lovakat az egyik fához, majd így szólt:

– Gyere, lepjük meg! Halkan!

A fák közt elsétáltak ahhoz a helyhez, ahol a titokzatos férfi dolgozott.

– Maradj itt – súgta Kán.

Aga Dzsán nézte a traktort, vezető férfit, aki kalapot viselt, úgyhogy csak az arca egy része látszott. Odakanyarodott egy öreg fához, leállította a gépet, kiszállt, és odaballagott a fához, amely alatt a holmiját tárolta. A férfi tartása, a járása valahonnan ismerősnek tűnt Aga Dzsánnak.

Kán mosolygott.

A férfi kenyeret vett elő, letelepedett a földre, nekidőlt egy fának, és végre felnézett. A napfény épp az arcára esett.

– Ahmad! Hiszen ez Ahmad! – kiáltott fel Aga Dzsán.

Előrelépett egyet, hogy alaposabban is megnézhesse; nem tévedett, tényleg Ahmad volt az az ő Ahmadjuk, a ház fia, a mecset imámja.

– Menj oda hozzá! Öleld meg! – nógatta Kán.

A szántóföld fölött megjelent néhány sas, és tettek egy kört az égen.

Aga Dzsán kilépett a szántóra. Ahmad látta a felé közeledő embert. Felállt, és meredten, meghatottan nézte. Aga Dzsán kitarta a karját, és magához szorította.

– Igazi paraszt lettél, ráadásul modern paraszt, traktort vezetsz, gázolajszagod van, a kezed, mint egy autószerelőé – mondta Aga Dzsán, aki sugárzott az örömtől. – Tapasztalt férfi lettél, megismerted az élet számos oldalát. Allah, köszönöm neked ezt az áldott pillanatot.

Ahmad úgy megrendült Aga Dzsán váratlan megjelenésétől, hogy egy mukkot sem tudott kinyögni, egyre csak a szemét törölgette reszkető kézzel.

– Minden rendbejön, fiam, elmúlik a nyomorúság, esküszöm neked. A mecset újra a miénk lesz, te pedig visszatérsz a könyvtáradba – mondta Aga Dzsán.

– Már nem akar imám lenni – szölt közbe Kán mosolyogva úgy, hogy nyugodtan vágd hozzá az ajatollahokhoz a turbánját meg a papi ruháját! Gyere, folytatnia kell a munkát, mi pedig ebédeljünk, úgysem árt, ha mindketten magatokhoz tértek egy kicsit.

Aga Dzsán a meglepetéstől és megdöbbenéstől kábán, de szívében végtelen örömmel követte Kánt a várba.

– Igaz barát vagy, Kán. Nem is tudom, mit mondjak azok után, amit értem tettél.

– Semmit sem kell mondanod, de ha akarsz, tehetnél értem valamit – válaszolta Kán.

– Örömmel! Mondd, mit tehetek érted.

– Majd beszéljünk róla később, ráérünk.

Amikor a várhoz értek, a gyerekek ujjongva fogadták Aga Dzsánt.

– Ha jól látom, megint legalább egy tucattal több gyereked van – állapította meg a vendég.

– Nem tudom – nevetett Kán -, ezt a mamáiktól kell megkérdezned.

Kán bekísérte Aga Dzsánt az elegáns nappali szobába, ahol a kristálycsillárok tulipán formájú tartóiban félig leégett gyertyák sorakoztak. A lámpa fényét antik tükör üvege verte vissza. Kellemes meleg volt, a padlót régi perzsa szőnyegek borították, melyek még melegebbé és meghittebbé varázsolták a helyiséget.

A bútorzat a reneszánsz korból származott, de minden kiváló állapotban volt. A hatalmas könyvszekrényben perzsa és francia munkák sorakoztak.

– Remélem, legalább egy hétig maradsz – mondta Kán.

– Szívemből szólsz. Maradnék, de sajnos nem lehet. Fagrit egyedül hagytam Dzsirdzsában. Ma találkozik néhány emberrel, meglátogatják régi barátnői, ismerősei, nem is tudja, hogy idejöttem. Csak a szolgának mondtam, hogy későn érek vissza.

– Értem, de akkor sem engedlek el. Majd elküldök valakit Fagriért.

– Azt hiszem, még túl korai lenne. Épp csak kezdi jobban érezni magát. Sosem mondtam el neki, hogy akkor éjjel végül te vitted magaddal a holttestet. Mindig úgy éreztem, még nem akar beszélni róla.

– Rendben, ez sem gond, akkor majd azért küldök valakit, hogy megmondja neki, itt maradsz éjszakára. Hiszen alhat a nővérénél, nem? Nem szabad annyira elkényeztetni a nőket. Hadd töltsön egy éjszakát egyedül, jót fog tenni neki – mondta Kán.

Két szolga nagy, kerek ezüsttálcán behozta az ételt.

Délután Aga Dzsán visszament a földre, és nagyot sétált Ahmaddal a hegyek között. Alaposan átbeszélték az elmúlt évek eseményeit.

Estefelé Kán a feleségeihez vitte Aga Dzsánt, akik teával és házi süteménnyel kínálták.

A vacsorát Kán legidősebb asszonyánál költötték el.

Miután visszaértek a várba, Kán bevezette barátját a vendégszobába, amelyben mindenütt gyertyák lobogtak.

– Foglalj helyet, díszvendégem, máris visszajövök – kínálta hellyel Kán.

Aga Dzsán hirtelen elszomorodott, a nehéz, sűrű nap nyomot hagyott a lelkén. Csak bámult maga elé, várta, hogy Kán visszatérjen. Meg is jelent nemsokára, egy üveggel a kezében. Letette az asztalra az üveget, melyet még vékony réteg por borított, majd elővett a szekrényből két aranszegélyű poharat.

– Ma este neked is, nekem is bőven van okunk, hogy igyunk. Szép, szomorú éjszaka, látom az arcodon.

Aga Dzsán, aki még soha életében nem ivott alkoholt, most is mosolygva rázta a fejét.

– Én nem iszom – mondta.

– Tévedsz. Az imént még meg akartad köszönni, amit tettem, csak nem tudtad, hogyan. Nagyon egyszerű: iszol velem, amit én köszönetnyilvánításként fogok fel. Figyelj ide, a legöregebb üveget hoztam fel a pincéből, csak a te kedvedért! Atyám idejéből származik, legalább harminc évet töltött odalent. Ez alatt a harminc év alatt egyre vártam erre az éjszakára, egy jó barátra, egy igazi férfira. Várj, nem kell azonnal válaszolnod. Tudom, hogy ellenkezik az elveiddel, de én akkor is inni szeretnék veled ebből a borból a fiadra, aki ott van eltemetve, és Ahmadra, aki éppen és egészségesen traktorozik a földön. Ez egy kiválasztott este, ne puskázd hát el a hiteddel. Töltök neked egy pohárral, te meg hallgatsz, amikor emelem poharam, te is emeled a magadét, és iszunk.

Kibontotta a bort, és megszagolta a dugót:

– Allah, Allah, mindenki akkor igyék, amikor akar, de én most azt szeretném, ha te innál velem ebből a borból!

Aga Dzsán hallgatott. Kán először töltött egy ujjnyit a maga poharába, felemelte, és finoman körözött vele.

– A vörösbor édeni színei, melyeket a Korán is említ, itt vannak, ebben a borban.

Aga Dzsán csendben nézte, mit művel a barátja.

– Ne nézz így rám – mondta Kán -, semmi rosszat nem mondtam, nem csak te olvastad a Koránt, én is olvasom a Koránt: mindenki a maga módján. A Koránban sokat ígérő mondatok olvashatók a paradicsomról, a nőkről, akik majd ott szolgálják az embert, szépséges nők, kiknek tej- és méz ízű az ajkuk. Isteni italokat töltenek majd nekünk. Nesze, emeld poharad, ugyanilyen bort kínálnak majd később a paradicsomban is!

Aga Dzsán most sem nyúlt a pohárhoz.

– Sok bűnt követtem el – folytatta Kán, de te nem, és én soha nem kérnék tőled bűnös dolgot. Ezt a bort a saját, régi ültetvényeim vörös szőlőjéből készítettem. Szüretkor a hegyek legszebb leányait

hozatom ide, hogy leszedjék, és a pincében álló nagy régi agyaghordókba dugják nekem a szőlőt.

Kán kortyolt egyet a poharából, figyelmesen kóstolgatta a bort, majd így szólt:

– Hihetetlen, az öreg vulkán összes eleme, a világmindenség minden alkotórésze benne van ebben a borban! Érezni rajta azoknak a régi leányoknak a keze illatát. Fogd a poharad, Aga Dzsán!

Többet nem is szólt, magára hagyta Aga Dzsánt, és kiment a szobából.

A szántó fölött denevérek röpködtek, a traktor ott állt a lejtőn. Kán látta, hogy Ahmad a szántón ballagva cipel valamit a vállán az istálló felé. Ivott egy kortyot a borából, és hallgatta az éjszaka hangjait. A gyerekei még kint játszottak a sötétben. Hallotta, ahogy a lányai kergetőznek. Valaha Párizsban lakott. A nyugtalan idők Párizsában, azokban az években, amikor a kerületek utcáin baloldali pártok masíroztak, amikor csúcspontján volt az egzisztencializmus, és Simoné de Beauvoir egész Párizst a kezében tartotta a könyveivel. Boldog volt ott, és gyakran szerelmes. Francia barátai úgy fogadták, mint egy perzsa herceget. Akár örökre ott maradhatott volna Párizsban, de egy idő után fordult a kocka. Már nem volt boldog, hazavágyott, csábították ifjúsága dombjai, hívták a hegyek leányai. Párizs szép volt, de szépsége nem neki szólt. Jól elraktározta a párizsi évek emlékeit, aztán visszatért a várba – örökre.

Kán a pohárral a kezében folytatta sétáját a falucska egyetlen utcájában. Egyszer csak hátrapillantott, Aga Dzsán az ablakban állt. Vajon ivott végre egy kortyot? Újra oda akart nézni, de végül nem tette. Utolsó párizsi éveinek szomorúságából váratlanul visszatért egy darabka a szívébe, és mivel nem akart egyedül szembenézni bánatával, inkább legifjabb felesége háza felé vette az irányt, akinek karjaiban mindig vigaszt talált. Kopogott, a nő ajtót nyitott.

– Miért nézel olyan bánatosan?

– Egy barátom bánatát látod rajtam – felelte a férfi.

A nő nem kérdezősködött tovább, ágyába vitte Kánt, s ölére húzta a férfi fejét.

Másnap reggel az öreg szolga a királyi fürdőszobába kísérte Aga Dzsánt. Aga Dzsán belépett a kádba, érezte talpa alatt a forró kavicsokat: a szokatlanul hosszú éjszaka után ez maga volt a boldogság. A víz az álláig ért, egy másodpercre eltűnt a víz alatt, és közben dúdolt:

Az elsőként érkezők lesznek az első A boldogság kertjeiben Drága kereveten, pihennek Miként jól őrzött igazgyöngyök Nagy és beszédes szemű társnők, Sétálnak körülük Palackokkal

Kupákba töltik a bort nekik, Amelytől nem fájdul meg a fejük. Nem lesznek kapatosak, Gyümölcsöket kínálnak Meg húsokat és szárnyasokat

Lemerült, a víz kifolyt a kád peremén. Nagyra tátotta a száját, és sokáig a víz alatt maradt, mintha bünt követett volna el.

Amikor újra felbukkant, levegő után kapkodott, és tiszta erőből ordította:

– A boldogság kertjeiben!

Felöltözött, fejére tette a kalapját, és intett a szolgának, hogy hozza a lovát. Felült a nyeregbe, és ellovagolt.

Ő a fény. A fény a fény fölött

A mecset házának története még korántsem ért véget, de ez is csak olyan, mint az élet: valahol mindenkinek ki kell szállnia belőle.

Van egy mondat, amely rendszeresen visszatér a régi perzsa történetek végén: „A mi mesénknek vége, de a varjú még távolról sem érte el a fészket.”

Egyik nap Aga Dzsán, miközben épp a bazárban dolgozott, érdekes levelet kapott; külföldről jött a küldemény. Meglepődött, mert jó ideje volt már annak, hogy üzleti ügyben írtak neki külföldről. De ez a levél egyébként is más volt, nem ismerte fel rajta a bélyeget. A német bélyegek mindig méltóságteljesek voltak, egy zenész, filozófus arcképét vagy valamilyen történelmi épületet

ábrázoltak. Ám ez a bélyeg csupa szín volt, és egy csokor tulipán virított rajta.

Aga Dzsán elővette a fiókból a nagyítót, és a bélyeget tanulmányozta. Talán Svájból jött, gondolta, oda egyszer, régen küldött egy szállítmány szőnyeget.

Reményt érzett a küldeményben, de hát sosem lehet tudni, a rossz hír mindig ott leselkedik a sarkon. Letette a borítékot az asztalra, és megkérte a szolgát, hozzon neki egy pohár teát.

Miután megitta a teáját, fogta a levélvágót, és óvatosan felnyitotta a borítékot. Perzsául írták, töltőtollal.

Drága Aga Dzsán, szálám!

Szálám neked a szívem mélyéről!

Nagy, honvágyillatú szálám!

Kedves, mélyen tisztelt Aga Dzsánom, olyan országból írok most önnek, melyről sosem hittem volna, hogy valaha is egy ilyenben fogok élni. Ha az ön szemén át, látnám a világot, azt írnám, Isten akarta, hogy itt kössek ki. De ha a saját szavaimat használom, azt mondom, hogy egymásra rakódó véletlenek sora juttatott épp ide. Így történt, és épp ön tanított meg rá, hogy a dolgokat úgy kell elfogadni, ahogyan történnek.

Be kell vallanom, úgy hordom magammal az ön bölcsességét, ahogyan egy régi, kedves nyakláncot visel az ember.

Szavai mindig reménnyel töltöttek el, és segítettek talpon maradnom, új életet építenem, továbblépni, és általuk lehettem végül mégis, a mecset házának valódi fia.

Drága Aga Dzsán, vágyakozom a napra, amikor végre újra kinyithatom házunk ajtaját, s átléphetem a küszöböt. A ház kulcsát még most is mindig a zsebemben hordom.

Ön tanított meg rá, hogy soha ne hajtsak térdet a nehézségek előtt, dolgozzak keményen, és legyek türelmes. Hallgattam önre.

Elhagytam házunkat, de sosem fordítottam hátat neki. Most itt élek, és álmodom a napról, amelyen önnel sétálok a lakásomhoz

közeli csatorna mentén. Egyszer eljön ez a nap! Nem lehet másként, hiszen épp ön mondta, hogy az embernek mindig álmodnia kell, és arra törekednie, hogy megvalósítsa az álmait. És én ezt fogom tenni. Vannak titkaim, melyeket csak ebben a szabad városban árulhatok el önnek.

Eljön az este, amikor itt lesz velem, és én meghívom a barátaimat, hogy megismerkedhessenek önnel.

Olyan sokszor meséltem nekik önről, hogy már majdnem ugyanolyan jól ismerik, mint én.

Drága bácsikám, még mindig írok. Az elmúlt években nem tettem semmi mást, csak szavakba öntöttem a történeteimet. Önért tettem és a hazánkért.

Más nyelven írok, és már nem is tudom, örüljek-e neki, vagy elnézést kérjek érte. De hát így történt, nem állt módomban változtatni a dolgok menetén. Nekem az írás volt a menedék. Ez volt az egyetlen útja, hogy szavakba öntsem az ön és hazánk fájdmát. Más nyelven írok, de mindig igyekeztem, hogy a történeteimben helyet biztosítsak szép, régi nyelvünk költői szellemének.

Bocsásson meg nekem.

Drága bácsikám, oly gyakran álmodom a házunkról és az otthoniakról, hogy valójában nem is itt élek, hanem ott, magukkal.

Ön nem hal meg. Ön marad, míg mind el nem mennek, és míg mind meg nem jönnek.

Sahbal

Éjszaka Aga Dzsán felvette a zakóját, fejére tette a kalapját, fogta a sétabotját, kilépett a dolgozószobából, és kiment az udvarra.

Hideg volt, a hó befagyott, a fák ágait vékony jégréteg borította.

Sötétkék volt az ég, a csillagok egészen Mekkáig ragyogtak. Aga Dzsán csendben a lépcsőhöz ment, és óvatosan felmászott a tetőre.

A mecset öreg varja, miután felismerte Aga Dzsán lépteit, káromgott egyet, de nem mozdult a kupola alatti fészkből, csak figyelte a férfit.

– Köszönöm, varjú! Óvatos leszek – szolt oda neki Aga Dzsán, amikor elhaladt a kupola mellett a mecset lépcsője felé. A varjú káromgott.

– Köszönöm, varjú. Jó, hogy emlékeztetsz rá. Nem, nem kapcsolom fel a villanyt. Varjú, a kincstár a mi titkunk!

A fakorlára támaszkodva leereszkedett a lépcsőn, és bement a mecsetbe. A sötétben elment a kriptáig, s csendben kinyitotta az ajtót.

Az orráig se látott, úgyhogy egy pillanatra megfordult a fejében, hogy villanyt gyújt. De nem tette, inkább leereszkedett a pincébe vezető lépcsőfokokon, és emlékezetből a kincstár ajtajáig sétált.

Tökéletes csönd volt. Csak Aga Dzsán lépteit és botja kopogását lehetett haliam.

A léptek egyszer csak megtorpantak. Aga Dzsán bedugta a kulcsot a zárba, és a következő pillanatban megnyikordult az évszázados, súlyos autó zsanérja.

Az éjszaka sötétjében alig lehetett kivenni Aga Dzsán sziluettjét. Amikor belépett a kincstárba, eggyé vált a sötéttel.

A vörös szőnyegen elsétált az utolsó állófogásig. Elővette zsebéből Sahbal összehajtogatott levelét, és letérdelt, hogy eltegye az iratszekrénybe. Megtörte a csöndet, és dúdolni kezdett:

Ő a fény.

Fénye fali fülkében pislákoló mécsé.

Üvege ragyogó csillag.

Szent olajfa olaja ég benne.

Az olaj szinte maga sugárzik.

Fény fölötti fény.

Szómagyarázatok

Aba – egy ruhaféle

Ahura Mazda – az első perzsa isten

Aja – egy vagy több, értelmét tekintve összetartozó mondat

Alhamado lellah – Dicsérem Allahot!

Alharem Al-Sharif- a jeruzsálemi Al-Aksza mecset

Aveszta – Zarathusztra szent könyve

Azán – hívás imára

Beszmelláh tála! – Allah nevében!

Dzsánám béfadayet Khomeini! – Feláldozzuk magunkat érted, Khomeini!

Dzsómé-mecset – a városok legfontosabb mecsetjét nevezik így, amelyben a pénteki imákat tartják

Enkahto vá závádzstó – Kérdem, akarsz-e asszonyom lenni?

Enná lellah – akkor szokás mondani, amikor meghalt valaki. Egyébként az „Enná lellah vá enná ellejhe radzseún” mondat rövidített változata, melynek jelentése: Végül mindannyian visszatérünk Őhöz.

Enna lellah vá enna elleihe radzseún – lásd fent

Ensá allah – Ha Isten úgy akarja

Eszfand – illatos fűszermagok, melyeket a tűzbe szokás szórnival szemmel verés ellen

Hedzsáb – iszlám női viselet

Indzsil – a Biblia

Mahdzsabe – lefátyolozott nő

Mahiha – halak

Mobarak ensá allah – megáldva; szerencsekívánás

Rokat – az ima egy részlete

Szájeh – árnyék

Szálám bár Fatima – Üdvözlégy Fatima, Mohamed próféta leánya!

Szá lávát bár Mohamed! – Üdvöz legyen Mohamed, a próféta!

Szígé – az iszlám régi sariája szerint egy férfinak, törvényes felesége mellett, további asszonyai is, lehetnek. Ezek az „átmeneti” asszonyok nem örökölnek, és hivatalosan sem az állami anyakönyvvezető, sem a mecset nem tartja nyilván őket

Tamúz – nyárutó

Taura – a Tóra

Tofang – egyszerű puska

Tornán – iráni pénzegység

Vasszalam – ennyi; ennyi volt